CARTOGRAPHIA

Középiskolai történelmi atlasz

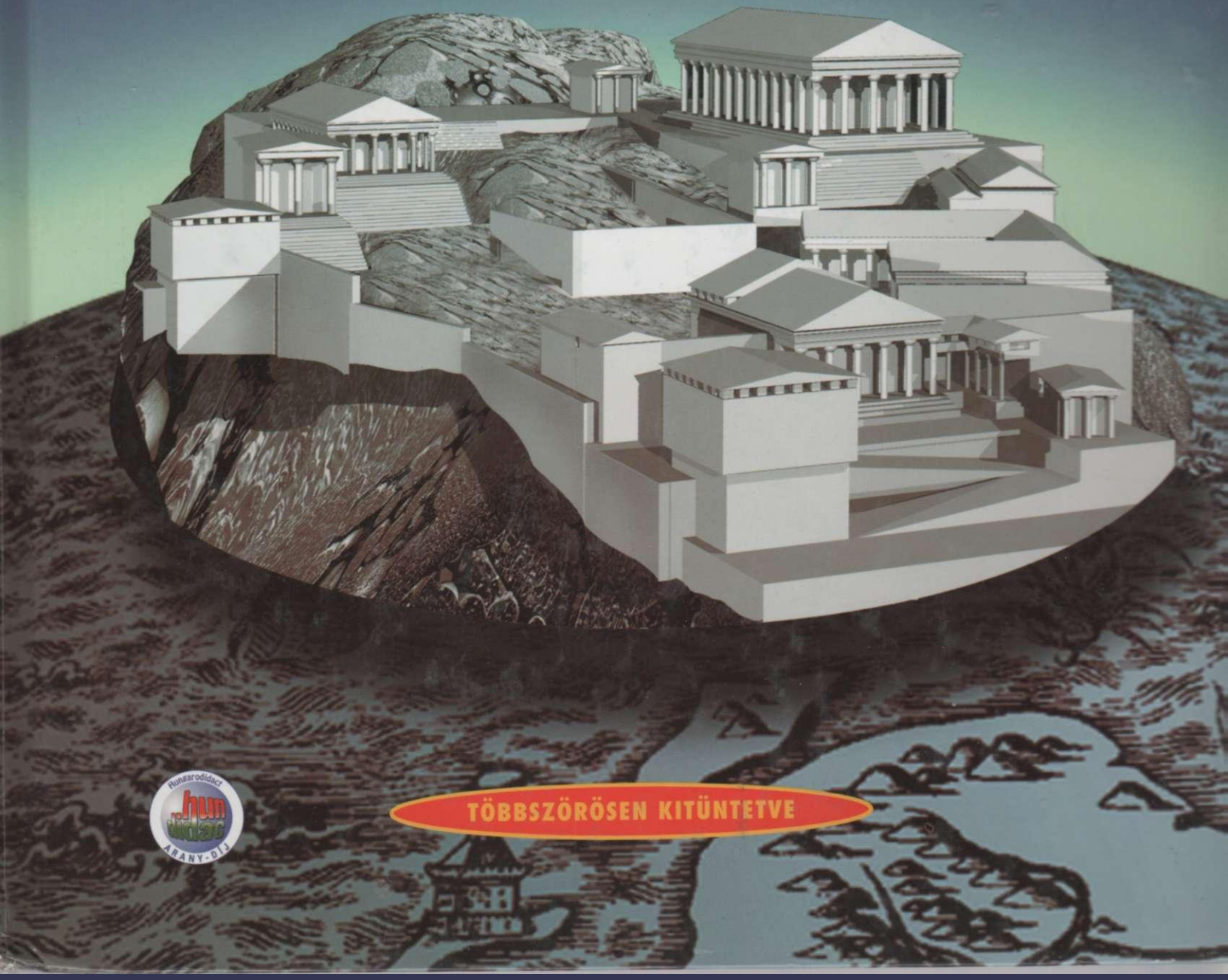

TÖBBSZÖRÖSEN KITÜNTETVE

A FÖLD ÉS AZ ÉLŐVILÁG FEJLŐDÉSTÖRTÉNETE

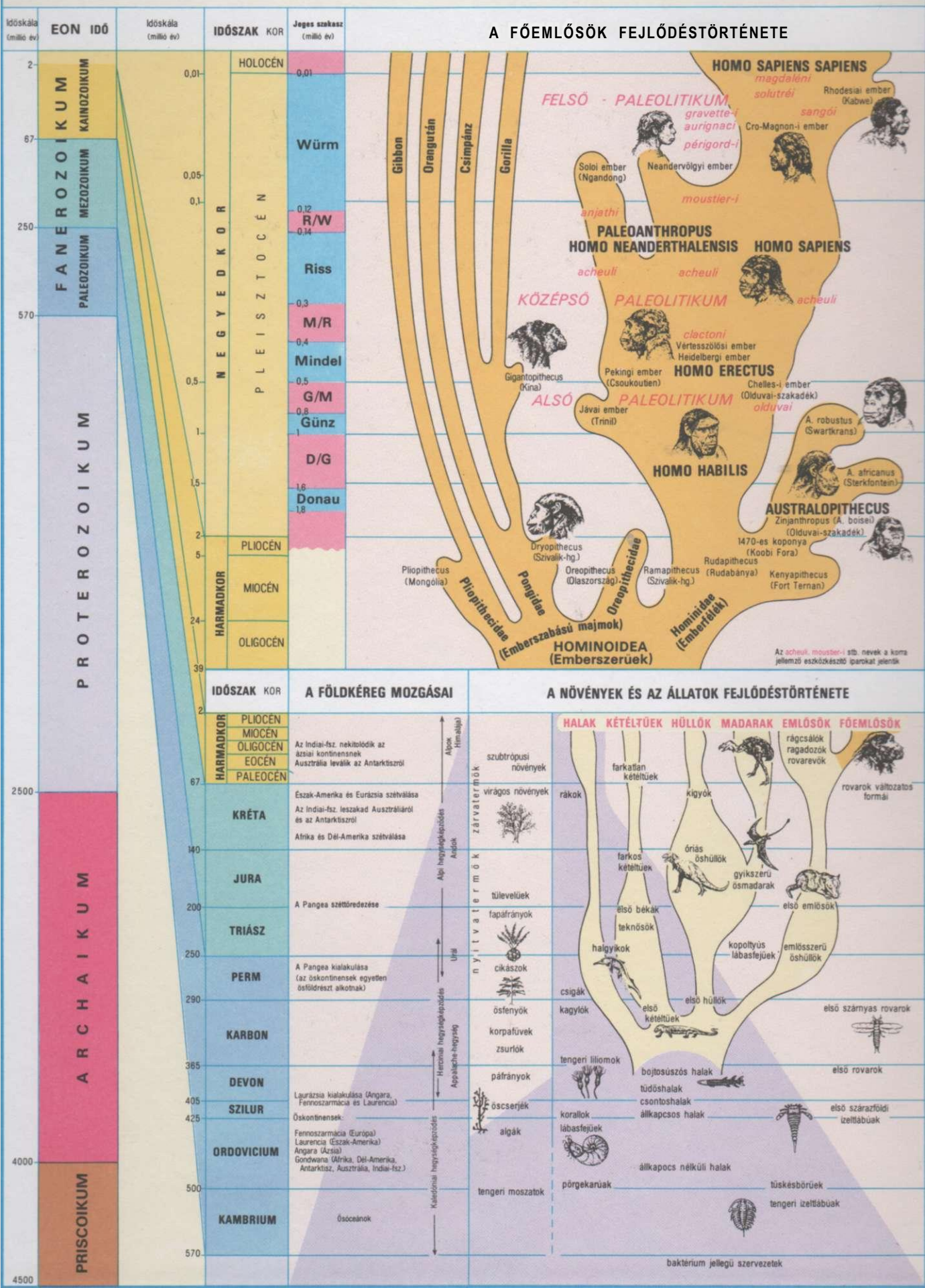

KÖZÉPISKOLAI TÖRTÉNELMI ATLASZ

CARTOGRAPHIA Kft.
Budapest

AZ EMBERISÉG ŐSKORI FEJLŐDÉSE

Kr. e. kb. 3000-ig

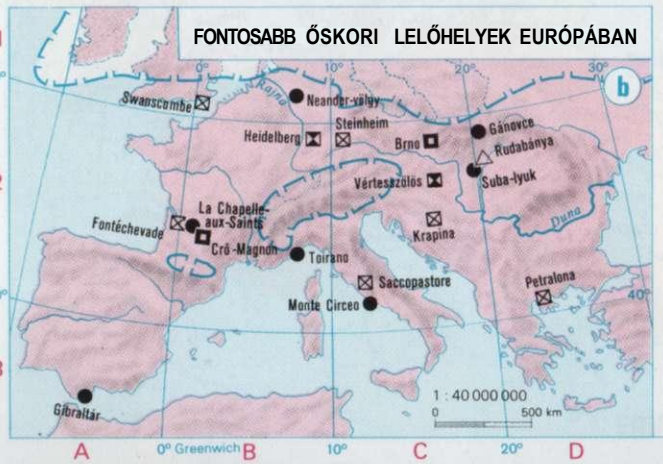

Europidek (fehérek)
Mongolidok (sárgák)
Negridek (feketék)
Ausztralidok

A legnagyobb szárazföldi eljegesedés hozzávetőleges határa a jégkorszakban
Az emberré válás valószínű központja
Az elvándorlás feltételezett iránya
Őskori emberi maradványok lelőhelye

Kr. e. 12 000–Kr. e. 6000
Kr. e. 6000–Kr. e. 4000
Kr. e. 4000–Kr. e. 3000
A növénytermesztés és az állatok háziasításának kialakulása és elterjedése
Az öntözéses földművelés korai központja (Kr. e. IV. évezred)

AZ EMBER FEJLŐDÉSE

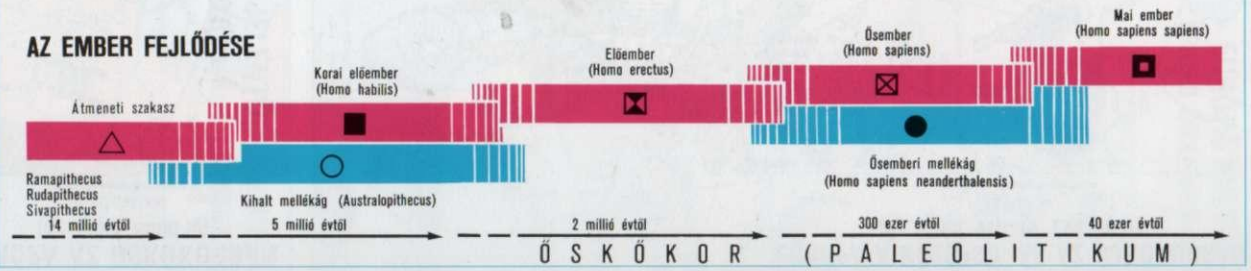

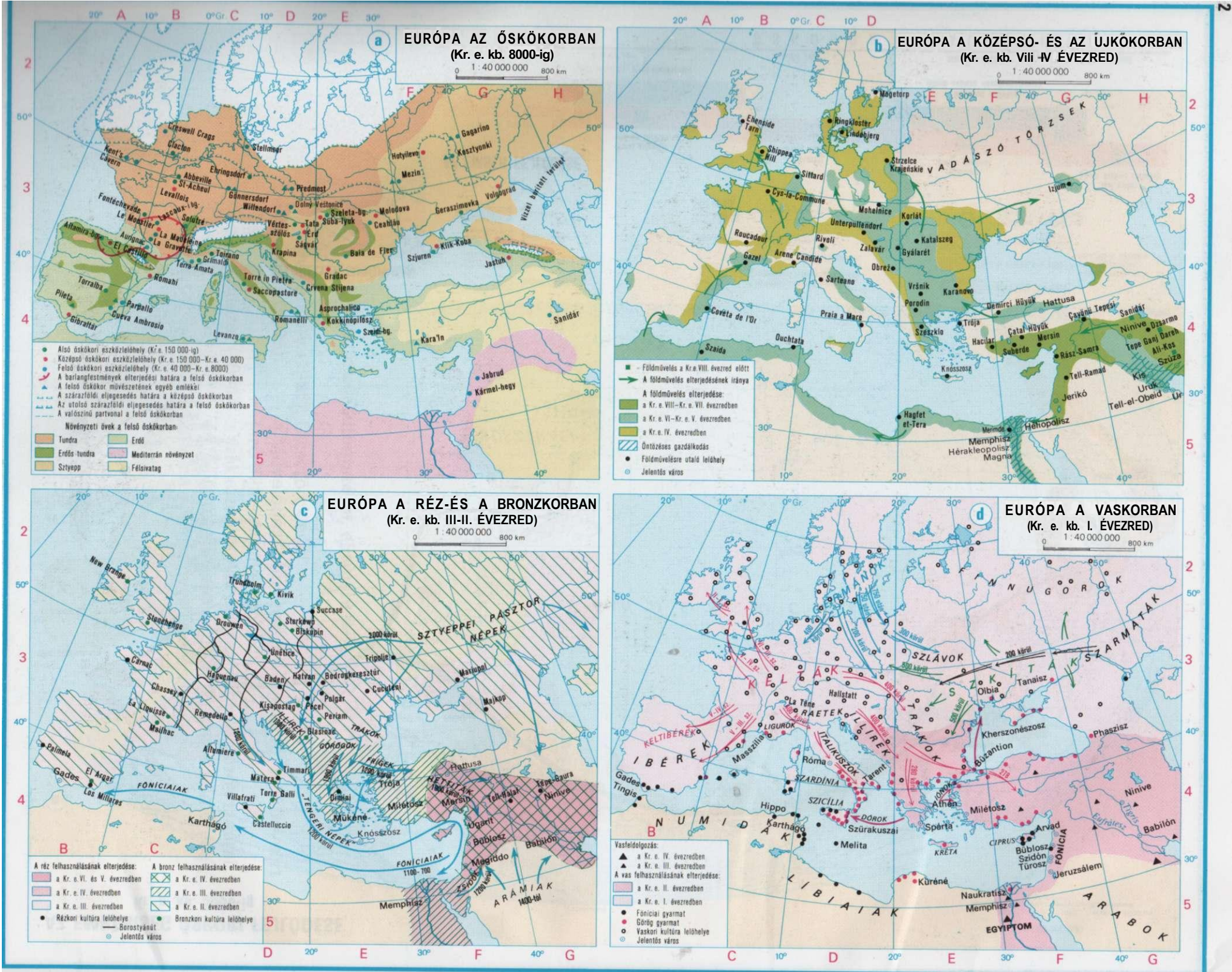
a
EURÓPA AZ ŐSKÖKORBAN
(Kr. e. kb. 8000-ig)
1 : 40 000 000
800 km
Cresswell Crags
Clacton
Kent's Cavern
Stellmoor
Gagarino
Kosztyonki
Hotylevo
Mezin
Abbeville
St-Acheul
Ehringsdorf
Predmost
Levallois
Günnersdorf
Wiffendorf
Dolný Věstonice
Molodova
Geraszimovka
Volgograd
Fontéchevade
Le Moustier
Lascaux-i-bg.
Solutré
Szeleta-bg.
Suba-Iyuk
Ceahlău
Altamira-bg.
Aurignac
La Madeleine
La Gravette
El Castillo
Vértesszőlős
Tata
Érd
Sárvár
Krapina
Baia de Fier
Klik-Koba
Szjuren
Jastuh
Torralba
Romahi
Terra Amata
Grimaldi
Torre in Pietra
Gradac
Crvena Stijena
Saccopastore
Pileta
Parpallo
Cueva Ambrosio
Gibraltár
Asprochalico
Kokkinopilosz
Szeid-bg.
Sanidár
Romanelli
Levanzo
Kara'In
Jabrud
Kármel-hegy
Vízzel borított területek
Alsó őskőkori eszközlelőhely (Kr. e. 150 000-ig)
Középső őskőkori eszközlelőhely (Kr. e. 150 000–Kr. e. 40 000)
Felső őskőkori eszközlelőhely (Kr. e. 40 000–Kr. e. 8000)
A barlangfestmények elterjedési határa a felső őskőkorban
A felső őskőkor művészetének egyéb emlékei
A szárazföldi eljegesedés határa a középső őskőkorban
Az utolsó szárazföldi eljegesedés határa a felső őskőkorban
A valószínű partvonal a felső őskőkorban
Növényzeti övek a felső őskőkorban:
Tundra
Erdő
Erdős-tundra
Mediterrán növényzet
Sztyepp
Félsivatag
b
EURÓPA A KÖZÉPSŐ- ÉS AZ ÚJKŐKORBAN
(Kr. e. kb. Vili–IV ÉVEZRED)
1 : 40 000 000
800 km
VADÁSZÓ TÖRZSEK
Magetorp
Ehenside Tarn
Ringkloster
Lindebjerg
Shippea Hill
Strzelce Krajeńskie
Sittard
Cys-la-Commune
Izjum
Mohelnice
Unterpullendorf
Karlát
Roucadour
Rivoli
Zalavár
Katalszeg
Gazel
Arene Candide
Gyálarét
Obrež
Sarteano
Vršnik
Karanovo
Porodin
Coveta de l'Or
Praia a Mare
Demirci Hüyük
Hattusa
Çavönü Tepesi
Sanidár
Ninive
Özsarmo
Tepe Ganj Dareh
Ali-Kas
Szuza
Trója
Hacilar
Catal-Hüyük
Mersin
Suberde
Rász-Samra
Tell-Ramad
Jerikó
Kis
Uruk
Tell-el-Obeid
Ur
Ouchtata
Szaida
Knósszosz
Hagfet et-Tera
Merimde
Héliopolisz
Memphisz
Hérakleopolisz Magna
Földművelés a Kr. e. VIII. évezred előtt
A földművelés elterjedésének iránya
A földművelés elterjedése:
a Kr. e. VIII.–Kr. e. VII. évezredben
a Kr. e. VI.–Kr. e. V. évezredben
a Kr. e. IV. évezredben
Öntözéses gazdálkodás
Földművelésre utaló lelőhely
Jelentős város
c
EURÓPA A RÉZ-ÉS A BRONZKORBAN
(Kr. e. kb. III–II. ÉVEZRED)
1 : 40 000 000
800 km
New Grange
Trondheim
Kivik
Succase
Stonehenge
Drouwen
Sterkowo
Biskupin
SZTYEPPEI PÁSZTOR NÉPEK
2000 körül
Unětice
Tripolje
Carnac
Hatvan
Baden
Bedrogkeresztúr
Cucuteni
Maszjugol
Majkop
Hagenau
Chassey
Pulgar
Kisapostag
Pécel
Periam
La Liquisse
Remedello
Malhac
HELLÁK
1700 körül
1200 körül
TRÁKOK
GÖRÖGÖK
Blasiorac
Palmela
Altumiere
FRÍGEK
1200 körül
Trója
Gades
El Argar
Timmari
Hattusa
FÖNÍCIAIAK
Los Millares
Matera
Villafrati
Torre Galli
HETTITÁK
1500 körül
Mersin
Tell-Halaf
Tepe-Gaura
Ninive
Milétosz
Dimini
Castelluccio
Mükéné
Knósszosz
Ugarit
Karthágó
Byblosz
Babilón
TENGERI NÉPEK
1200 körül
Megiddo
FÖNÍCIAIAK
1100–700
ÁRAMIAK
1400-tól
Memphisz
A réz felhasználásának elterjedése:
a Kr. e. VI. és V. évezredben
a Kr. e. IV. évezredben
a Kr. e. III. évezredben
Rézkori kultúra lelőhelye
Borostyánút
Jelentős város
A bronz felhasználásának elterjedése:
a Kr. e. IV. évezredben
a Kr. e. III. évezredben
a Kr. e. II. évezredben
Bronzkori kultúra lelőhelye
d
EURÓPA A VASKORBAN
(Kr. e. kb. I. ÉVEZRED)
1 : 40 000 000
800 km
GERMÁNOK
NAGUGOROK
SZLÁVOK
SZARMATÁK
KELTÁK
SKITÁK
La Tène
HALLSTATTI KULTÚRA
Hallstatt
Olbia
Tanaisz
TRÁKOK
ILLÍRIEK
LIGUROK
Massilia
Róma
ITÁLIKUSZOK
Tarent
Kherszonészosz
Phaszisz
Byzantion
KELTIBÉREK
IBÉREK
SZARDÍNIA
SZICÍLIA
Gades
Tingis
Hippo
Karthágó
Athén
Milétosz
Spárta
Szürakuszai
Melita
Ninive
Babilón
Arvad
Büblosz
Szidón
Türosz
FÖNÍCIA
Jeruszálem
KRÉTA
CIPRUS
Küréné
Naukratisz
Memphisz
EGYIPTOM
NUMIDÁK
LÍBIAIAK
ARABOK
Vasfeldolgozás:
a Kr. e. IV. évezredben
a Kr. e. III. évezredben
A vas felhasználásának elterjedése:
a Kr. e. II. évezredben
a Kr. e. I. évezredben
Föníciai gyarmat
Görög gyarmat
Vaskori kultúra lelőhelye
Jelentős város

EURÓPA KULTÚRÁJA
(FELSŐ ŐSKÖKOR-VASKOR)

1:30 000 000

0 200 400 600 800 1000 km

Az altamirai bölény (barlangrajz)
felső őskőkor
Altamira

A willendorfi Vénusz
felső őskőkor
Bécs

A tűzkövesi sarlós isten
újkőkor
Hódmezővásárhely

A budakalászi agyagkocsi (modell)
rézkor, Budapest

Sziklaveséet, bronzkor
Behuslän

Kükladikus hárfás idol
Kora bronzkor
Athén

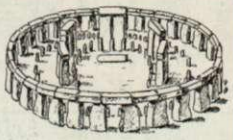

A Stonehenge (időjelző kövek)
(rekonstrukció) ; bronzkor
Salisbury

Krétai korongolt agyagedény, bronzkor
Iráklion

A kosztromai aranyszarvas
vaskor
Szentpétervár

A gundestrupi áldozati
bronzedény, vaskor
Koppenhága

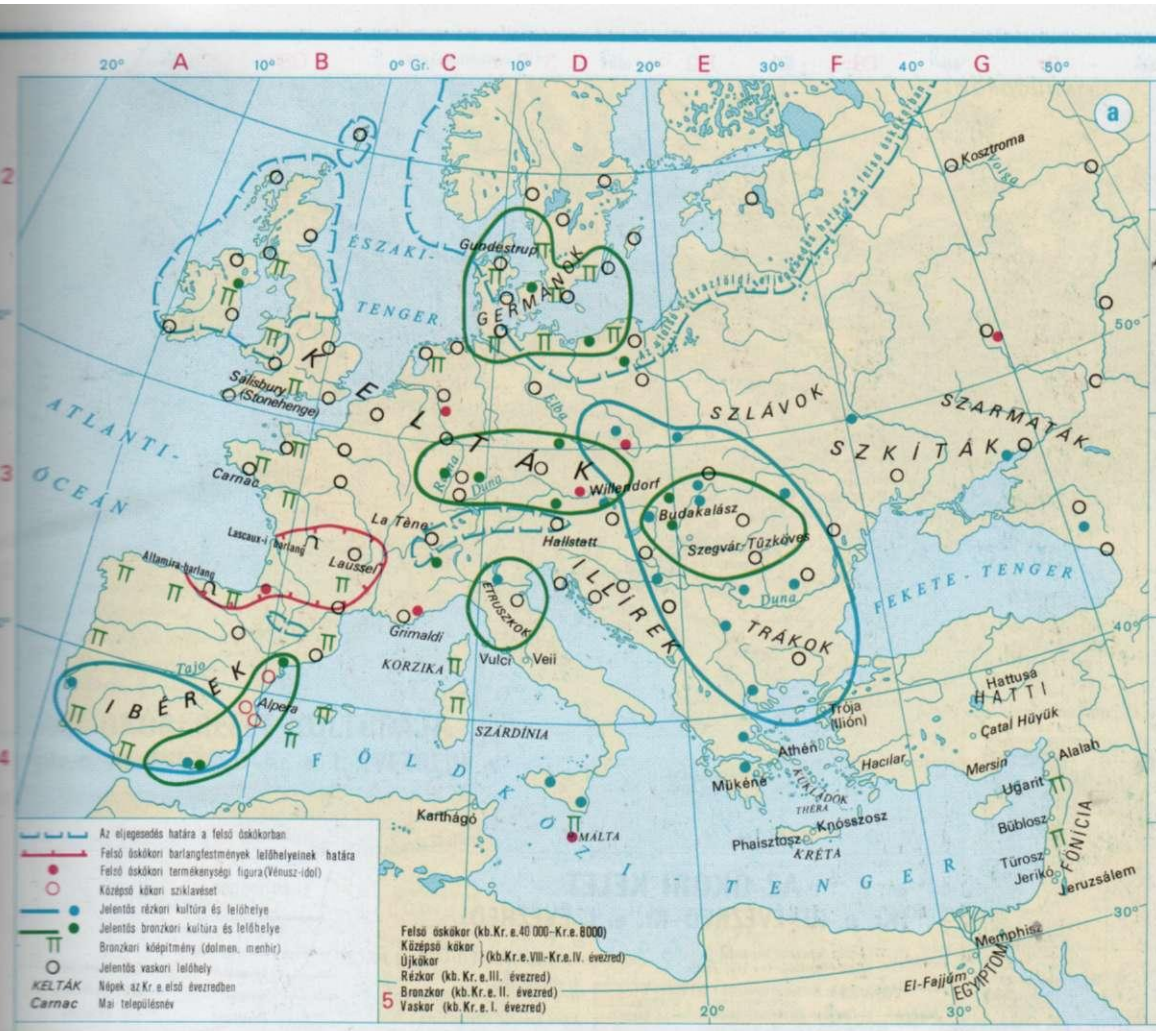

A FÖLD JELENTŐSEBB KULTÚRÁI
(Kr. e. III. ÉVEZRED–Kr. e. I. ÉVEZRED KÖZEPE)

1:180 000 000

0 2000 4000 6000 km

az Egyenlítőn

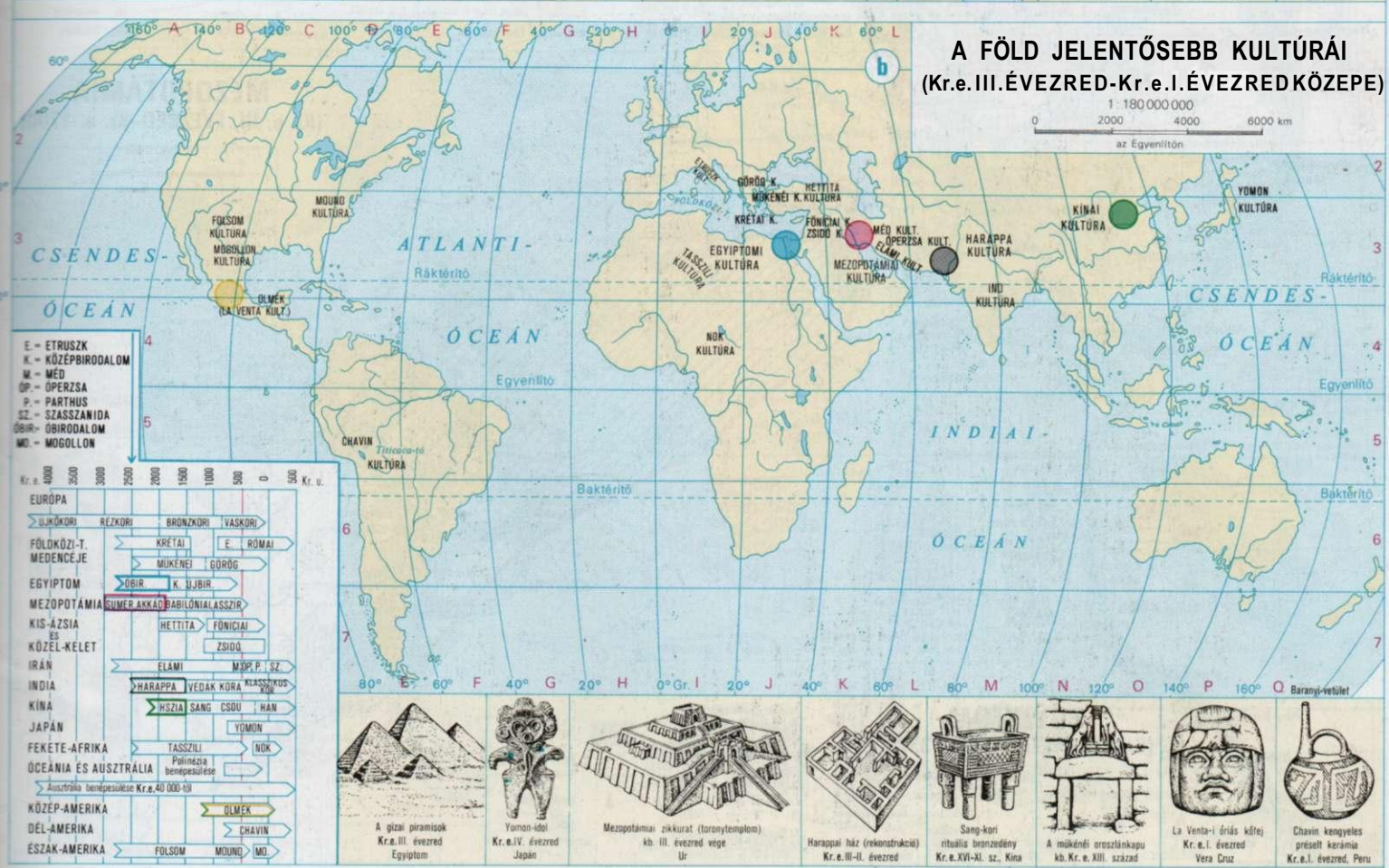

A gizai piramisok
Kr. e. III. évezred
Egyiptom

Yomon-idol
Kr. e. IV. évezred
Japán

Mezopotámiai zikkurat (toronytemplom)
kb. III. évezred vége
Ur

Harappai ház (rekonstrukció)
Kr. e. III–II. évezred

Sang-kori rituális bronzedény
Kr. e. XVI–XI. sz., Kína

A mükénéi oroszlánkapu
kb. Kr. e. XIII. század

La Venta-i óriás kőfej
Kr. e. I. évezred
Vera Cruz

Chavin kengyeles préselt kerámia
Kr. e. I. évezred, Peru

Baranyi-vetület

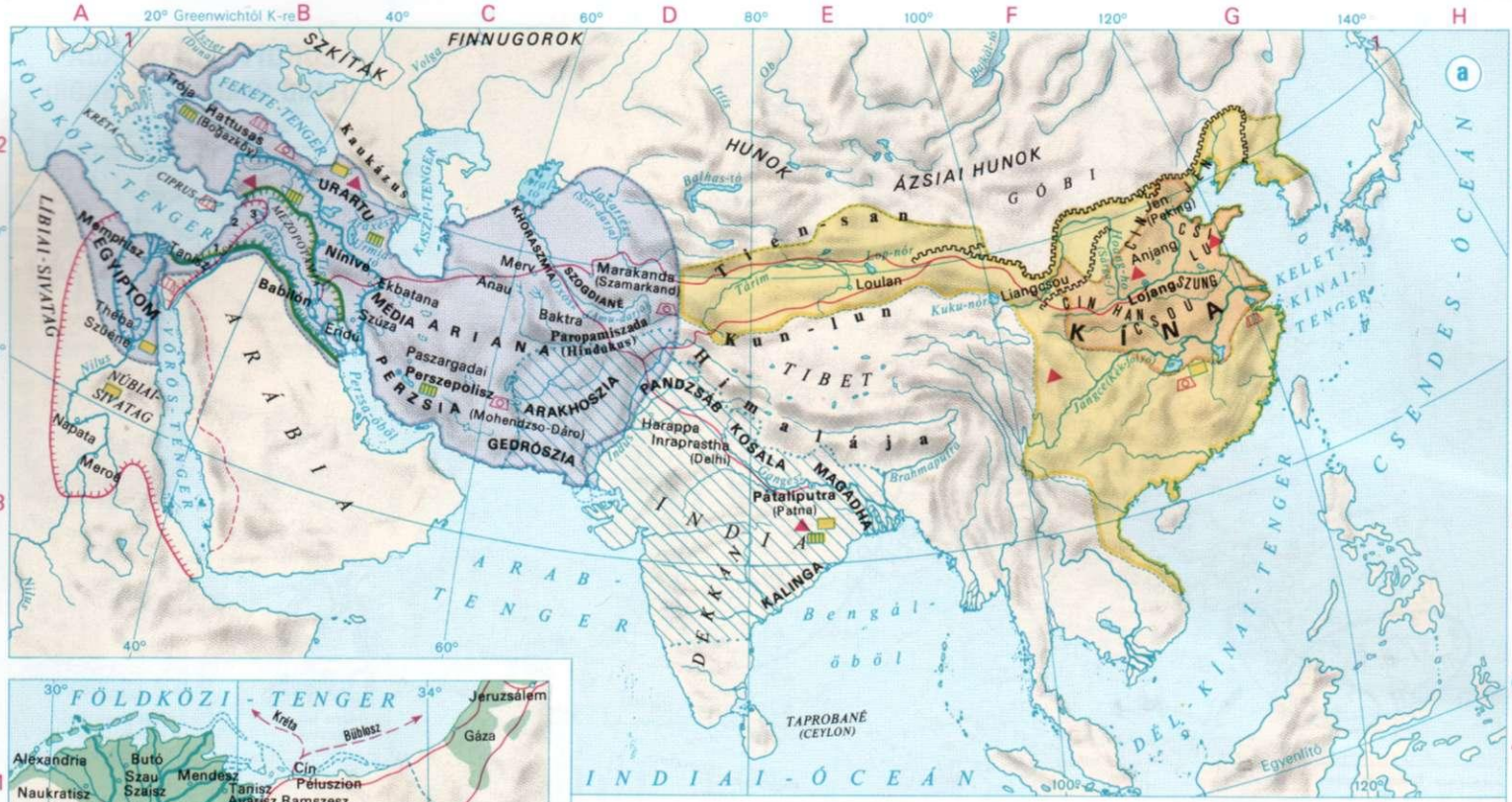

AZ ÓKORI KELET
(Kr. e. III. ÉVEZRED–Kr. e. I. ÉVEZRED)

1 : 60 000 000
0 1000 km

- Egyiptom legnagyobb kiterjedése idejében (Kr.e.1500–Kr.e.1400 körül)
- Az Asszír Birodalom határa (Kr.e.650 körül)
- Az Újbabilóni Birodalom határa (Kr.e.550 körül)
- A Perzsa Birodalom I. Dareiosz idejében (Kr.e. 522–Kr. e. 485)
- Asóka indiai birodalma (Kr.e.272–Kr.e. 232)
- Az első kínai állam (Kr. e. XVIII. század–Kr. e. VIII. század)
- A Kínai Birodalom a Han-dinasztia idején (Kr.e.II. század–Kr.u. II. század)
- Kínai nagy fal
- Kínai nagy csatorna
- Selyemút
- Tömjénút
- 1 Palesztina
- 2 Fönícia
- 3 Szíria
- Aranylelőhely
- Ezüstlelőhely
- Rézlelőhely
- Vaslelőhely
- Ónlelőhely

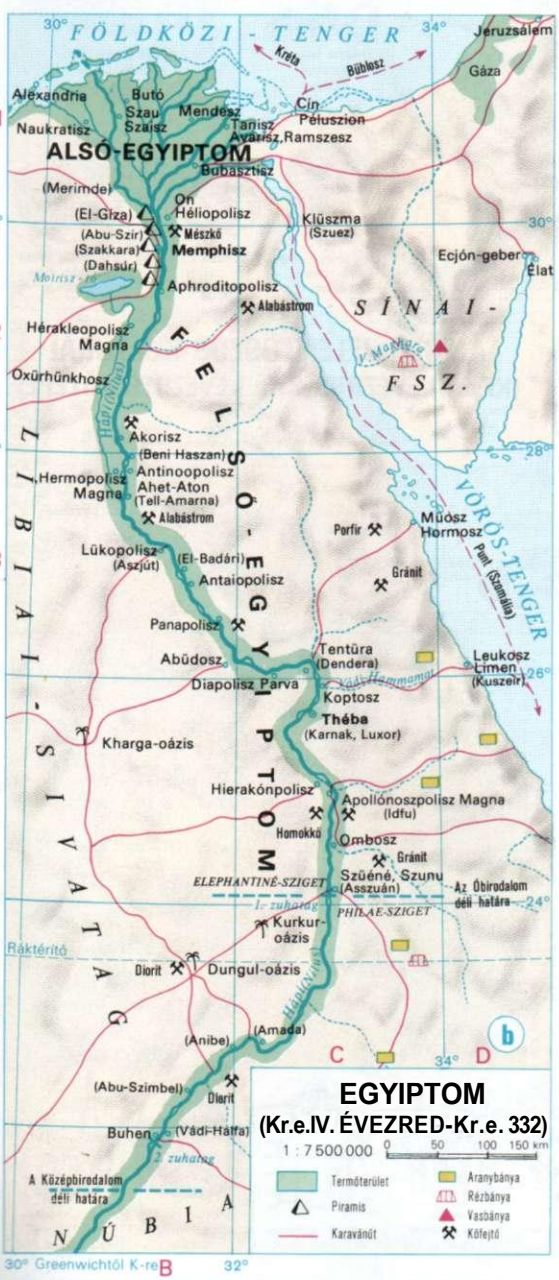

EGYIPTOM
(Kr.e.IV. ÉVEZRED-Kr.e. 332)

1 : 7 500 000
0 50 100 150 km

- Termőterület
- Piramis
- Karavánút
- Aranybánya
- Rézbánya
- Vasbánya
- Kőfejtő

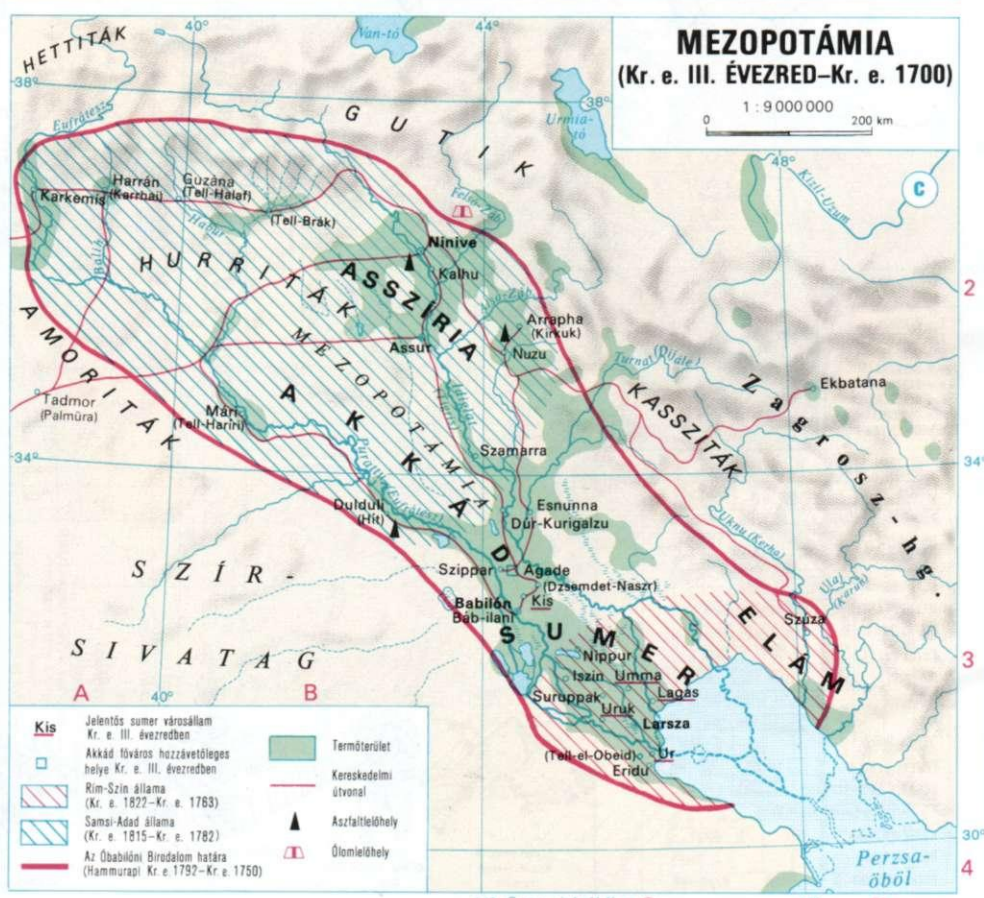

MEZOPOTÁMIA
(Kr. e. III. ÉVEZRED–Kr. e. 1700)

1 : 9 000 000
0 200 km

Kis Jelentős sumer városállam Kr. e. III. évezredben
Akkád főváros hozzávetőleges helye Kr. e. III. évezredben
Rím-Szín állama (Kr. e. 1822–Kr. e. 1763)
Samsi-Adad állama (Kr. e. 1815–Kr. e. 1782)
Az Újbabilóni Birodalom határa (Hammurapi Kr.e.1792–Kr.e.1750)

- Termőterület
- Kereskedelmi útvonal
- Aszfaltlelőhely
- Ólomlelőhely

AZ ÓKORI KELET KULTÚRÁJA
(Kr.e. III. ÉVEZRED-Kr. e. I. ÉVEZRED)

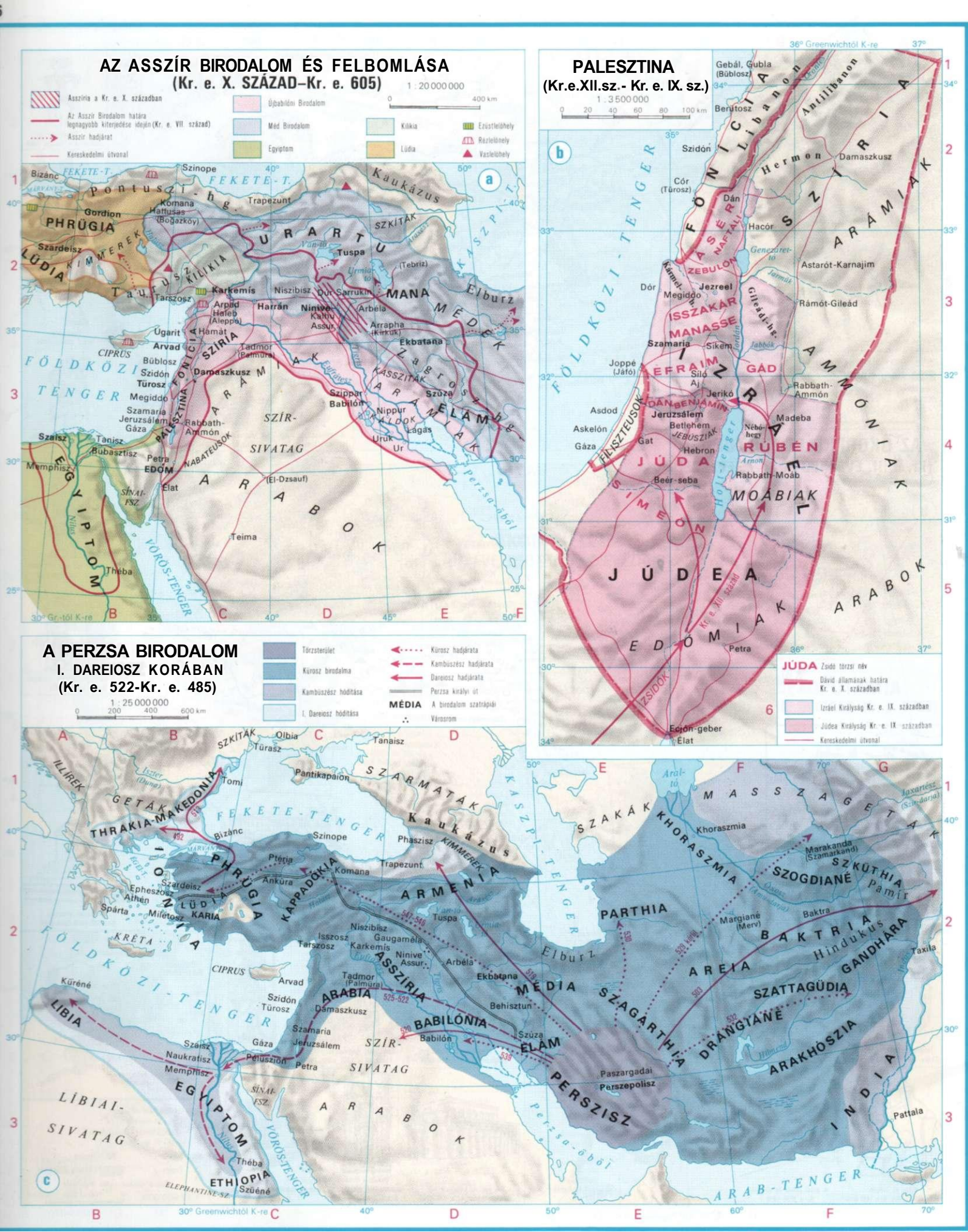
AZ ASSZÍR BIRODALOM ÉS FELBOMLÁSA
(Kr. e. X. SZÁZAD–Kr. e. 605)
1 : 20 000 000
Asszíria a Kr. e. X. században
Az Asszír Birodalom határa legnagyobb kiterjedése idején (Kr. e. VII. század)
Asszír hadjárat
Kereskedelmi útvonal
Újbabilóni Birodalom
Méd Birodalom
Egyiptom
Kilikia
Lüdia
Ezüstlelőhely
Rézlelőhely
Vaslelőhely
PHRÜGIA
LÜDIA
URARTU
MANA
MÉDEK
ELÁM
SZÍRIA
FÖNICIA
PALESZTINA
ARÁMIAK
ARABOK
EGYIPTOM
EDÓM
SZÍR-SIVATAG
FÖLDKÖZI-TENGER
VÖRÖS-TENGER
Kaukázus
Elburz
Perzsa-öböl
Szinope
Trapezunt
Gordion
Szardeisz
Tarszosz
Karkemís
Harrán
Ninive
Arbéla
Arrapha
Ekbatana
Szúza
Babilon
Damaszkusz
Szidón
Türosz
Megiddo
Szamaria
Jeruzsálem
Gáza
Rabbath-Ammón
Szaisz
Tanisz
Bubasztisz
Memphisz
Petra
Élat
Teima
Théba
Szinope
Bizánc
Komana
Hattusas (Boğazköy)
Tuspa
Arpad
Haleb (Aleppo)
Hamát
Ugarit
Arvad
Büblosz
Tadmor (Palmúra)
Szippar
Nippur
Lagas
Uruk
Ur
(El-Dzsauf)
Gr.-tól K-re
30° Greenwichtől K-re
PALESZTINA
(Kr.e.XII.sz.- Kr. e. IX. sz.)
1 : 3 500 000
Gebál, Gubla (Büblosz)
Berütosz
Szidón
Cór (Türosz)
Dán
Hacór
Dór
Megiddo
Jezreel
Szamaria
Sikem
Joppé (Jáfó)
Siló
Jerikó
Jeruzsálem
Betlehem
Hebron
Gat
Asdod
Askelón
Gáza
Beér-seba
Madeba
Rabbath-Ammón
Rabbath-Moáb
Petra
Ecjón-geber
Élat
Hermon
Damaszkusz
Astarót-Karnajim
Rámót-Gileád
Gileádi-hg.
Jabbók
Jordán
Genezáret-tó
Kármel-hg.
Holt-tenger
Arnon
Nébó-hegy
Kr. e. XII. század
FÖNICIA
Libanon
Antilibanon
SZÍRIA
ARÁMIAK
ASÉR
NAFTALI
ZEBULON
ISSZAKÁR
MANASSE
EFRAIM
GÁD
DÁN
BENJÁMIN
JEBÚSZIAK
JÚDA
SIMEÓN
RÚBÉN
IZRÁEL
AMMÓNIAK
MOÁBIAK
JÚDEA
EDÓMIAK
ARABOK
FÖLDKÖZI-TENGER
FILISZTEUSOK
ZSIDÓK
JÚDA Zsidó törzsi név
Dávid államának határa Kr. e. X. században
Izráel Királyság Kr. e. IX. században
Júdea Királyság Kr. e. IX. században
Kereskedelmi útvonal
A PERZSA BIRODALOM
I. DAREIOSZ KORÁBAN
(Kr. e. 522-Kr. e. 485)
1 : 25 000 000
Törzsterület
Kürosz birodalma
Kambüszész hódítása
I. Dareiosz hódítása
Kürosz hadjárata
Kambüszész hadjárata
Dareiosz hadjárata
Perzsa királyi út
MÉDIA A birodalom szatrápiái
Városrom
THRAKIA-MAKEDONIA
GETÁK
ILLIREK
SZKÍTÁK
Olbia
Türasz
Tanaisz
Tomi
Pantikapaion
SZARMATÁK
Kaukázus
FEKETE-TENGER
Bizánc
Szinope
Phaszisz
KIMMEREK
Ptéria
Komana
Trapezunt
Ankúra
PHRÜGIA
KAPPADÓKIA
ARMENIA
IÓNIA
Szardeisz
Epheszosz
Athén
Spárta
Milétosz
LÜDIA
KARIA
KRÉTA
CIPRUS
Arvad
Szidón
Türosz
Damaszkusz
Szamaria
Jeruzsálem
Gáza
Pelúszion
Petra
Szaisz
Naukratisz
Memphisz
EGYIPTOM
Théba
ETHIOPIA
Szüéné
ELEPHANTINE-SZ.
LÍBIAI-SIVATAG
SZÍR-SIVATAG
ARABOK
VÖRÖS-TENGER
Tuspa
Niszibisz
Gaugaméla
Isszosz
Tarszosz
Karkemís
Ninive
Assur
Arbéla
Ekbatana
Tadmor (Palmúra)
ASSZÍRIA
ARABIA
BABILÓNIA
Babilón
Szúza
ÉLÁM
MÉDIA
Behisztun
Paszargadai
Perszepolisz
PERSZISZ
Elburz
Perzsa-öböl
ARAB-TENGER
SZAKÁK
KHORASZMIA
Khoraszmia
MASSZAGETÁK
Marakanda (Szamarkand)
SZKÜTHIA
SZOGDIANÉ
Pamír
PARTHIA
Margiané (Merv)
Baktra
BAKTRIA
Hindukus
GANDHÁRA
Taxila
AREIA
SZATTAGÜDIA
SZAGARTHIA
DRANGIANÉ
ARAKHÓSZIA
INDIA
Pattala
Aral-tó
Jaxartész (Szir-darja)
Kaukázus
Elburz
Kaukázus
Szkíták
Kimmerek
Szkíták
Kaukázus
Kaszpi-tenger
Perzsa-öböl
Arab-tenger
Vörös-tenger
Sinai-fsz.
Nilus
Kréta
Ciprus
Kürénné
LIBIA
Elephantine-sz.
Szüéné
Gr.-tól K-re
30° Greenwichtől K-re

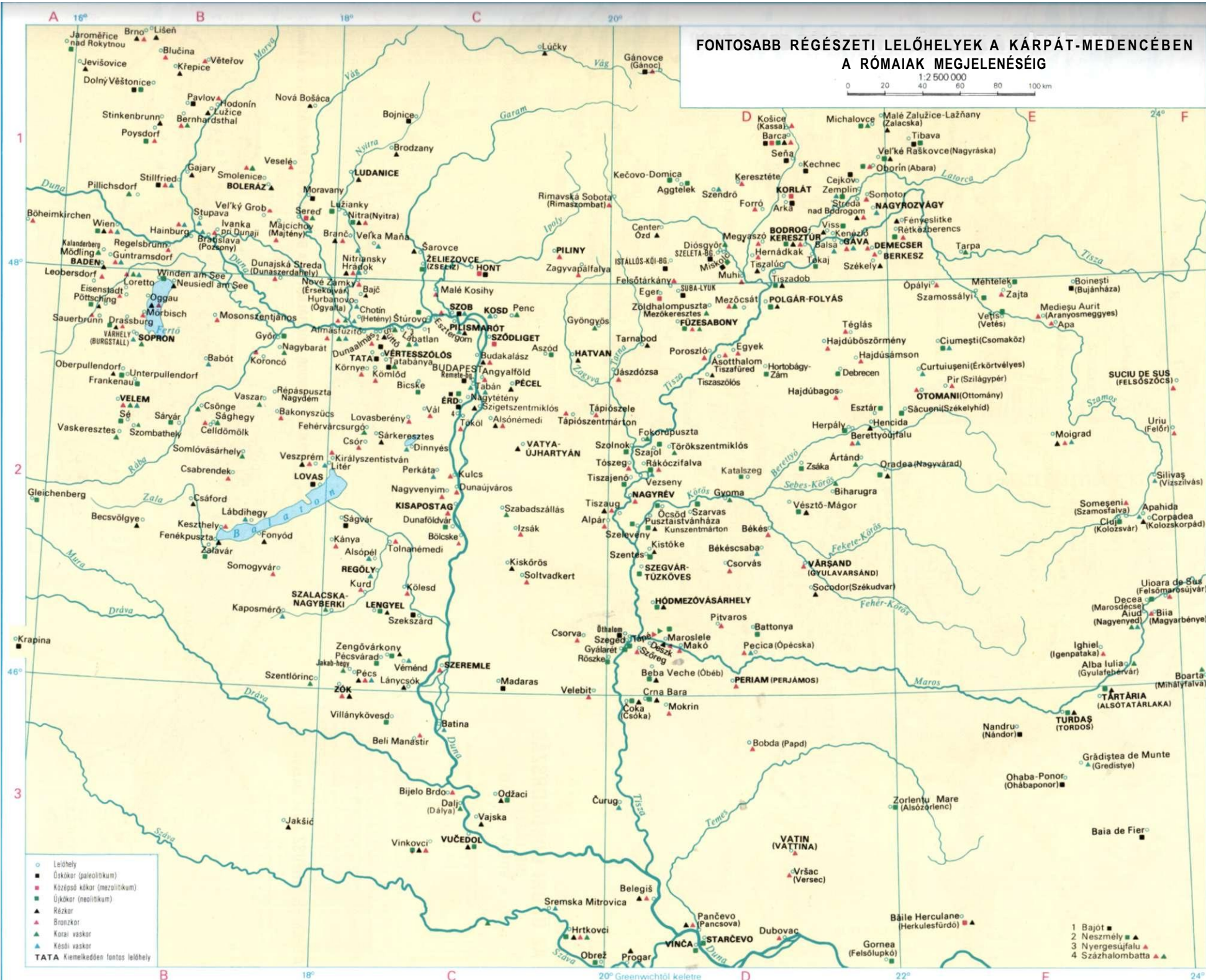
FONTOSABB RÉGÉSZETI LELŐHELYEK A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN
A RÓMAIAK MEGJELENÉSÉIG
1:2 500 000
0 20 40 60 80 100 km
Leléhely
Őskőkor (paleolitikum)
Középső kőkor (mezolitikum)
Újkőkor (neolitikum)
Rézkor
Bronzkor
Korai vaskor
Késői vaskor
TATA Kiemelkedően fontos lelőhely
1 Bajót
2 Neszmély
3 Nyergesújfalu
4 Százhalombatta
20° Greenwichtől keletre

AZ ŐKORI GÖRÖGORSZÁG
(HELLÁSZ)
Kr. e. VII I-IV. SZÁZAD
1 : 4 000 000
0 100 km
A görög törzsi csoportok elhelyezkedése a Kr.e.V. század közepén
Dórok
Aiolok és akhájok
Ión ok
Egyéb nem hellén népek
A Kr. e.492. évi perzsa támadás útvonala szárazföldön és tengeren
A Kr. e. 490. évi perzsa támadás útvonala tengeren
A Kr.e. 480. évi perzsa támadás útvonala szárazföldön és tengeren
Korinthosz A peloponnészoszi szövetséghez tartozó, Spártával szövetséges város vagy sziget Kr. e. 431-ben
PAROSZ A déloszi szövetséghez tartozó város vagy sziget Kr. e. 431-ben
ATHÉN ÉS PIREUSZT Kr.e.VI. SZÁZAD)
1 : 200 000
0 6 km
1 Akropolisz 2 Agóra 3 Pnüx 4 Színház
ATHÉNAI (ATHÉN)
Stadion
PEIRAIEUSZ (PIREUSZ)
NAGY SÁNDOR BIRODALMA ÉS A BIRODALOM FELBOMLÁSAI Kr.e. 230 KÖRÜL)
A birodalom határa a legnagyobb kiterjedés idején (323)
A hadjáratok útvonala
1:44 000 000
0 500km
1 Aitóliai szövetség
2 Athén
3 Akháj szövetség
4 Sparta
5 Pergamon
6 Független kisázsiai államok

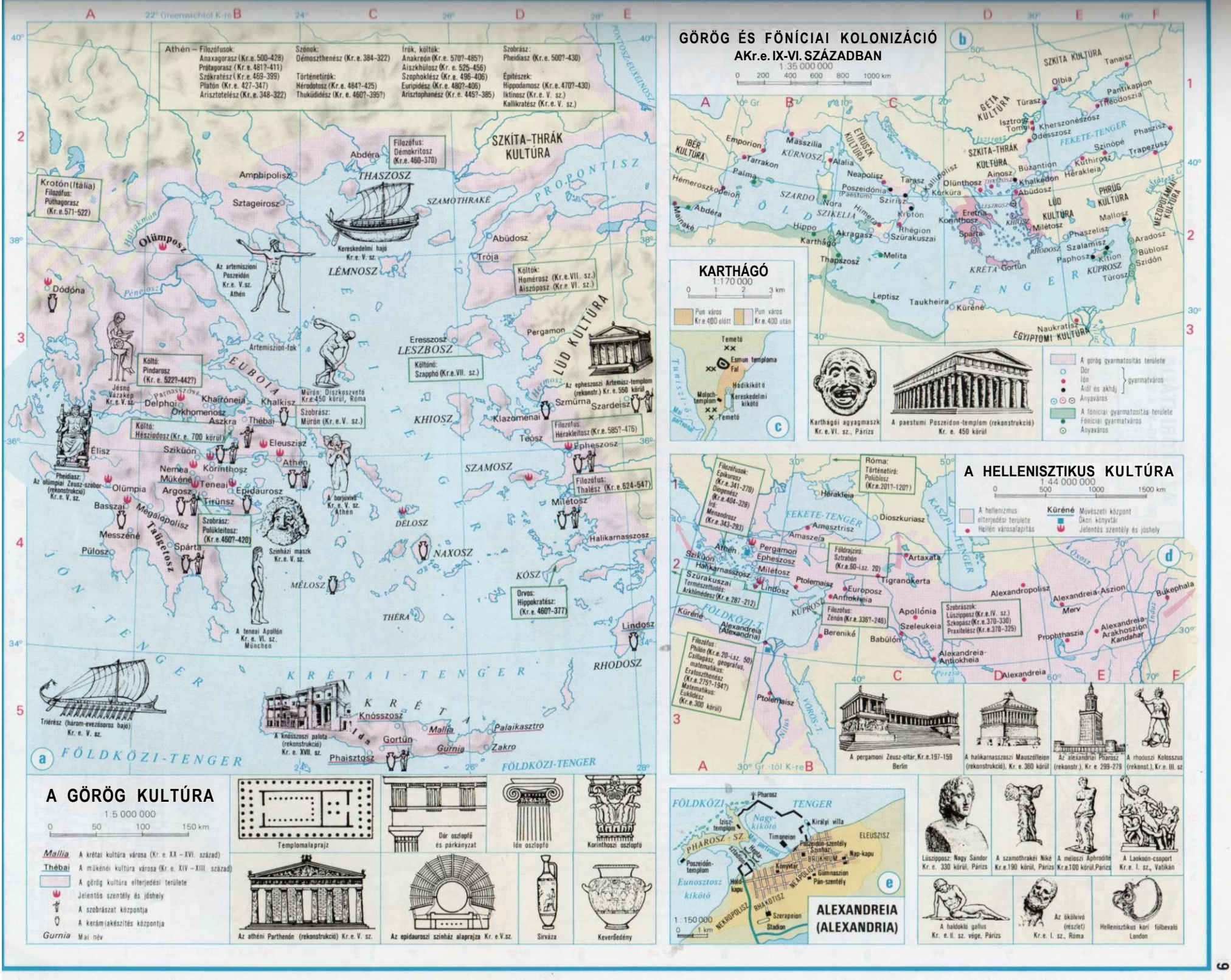
Athén – Filozófusok:
Anaxagorasz (Kr.e. 500–428)
Protagorasz (Kr.e. 481?–411)
Szókratész (Kr.e. 469–399)
Platón (Kr.e. 427–347)
Arisztotelész (Kr.e. 348–322)
Szónok:
Démoszthenész (Kr.e. 384–322)
Történetírók:
Hérodotosz (Kr.e. 484?–425)
Thuküdidész (Kr.e. 460?–395?)
Írók, költők:
Anakreón (Kr.e. 570?–485?)
Aiszkhülosz (Kr.e. 525–456)
Szophoklész (Kr.e. 496–406)
Euripidész (Kr.e. 480?–406)
Arisztophanész (Kr.e. 445?–385)
Szobrász:
Pheidiasz (Kr.e. 500?–430)
Építészek:
Hippodamosz (Kr.e. 470?–430)
Iktinosz (Kr.e. V. sz.)
Kallikratész (Kr.e. V. sz.)
Krotón (Itália)
Filozófus:
Püthagorasz
(Kr.e. 571–522)
Filozófus:
Démokritosz
(Kr.e. 460–370)
SZKÍTA-THRÁK KULTÚRA
Abdéra
Amphipolisz
THASZOSZ
Sztageirosz
SZAMOTHRAKÉ
Olümposz
Kereskedelmi hajó
Kr.e. V. sz.
Abüdosz
Trója
LÉMNOSZ
Költők:
Homérosz (Kr.e. VII. sz.)
Aiszóposz (Kr.e. VI. sz.)
Dódóna
Pénesz
Az artemiszioni Poszeidón
Kr.e. V. sz.
Athén
Pergamon
Ereszosz
LESZBOSZ
Artemiszion-fok
Költő:
Pindarosz
(Kr. e. 522?–442?)
Költőnő:
Szapphó (Kr.e. VII. sz.)
LÜD KULTÚRA
Az ephesszoszi Artemisz-templom
(rekonstr.) Kr. e. 550 körül
Jósné
Vázakép
Kr.e. V. sz.
EUBOIA
Parnasszosz
Delphoi
Khaironeia
Khalkisz
Mürón: Diszkoszvető
Kr.e. 450 körül, Róma
Szobrász:
Mürón (Kr.e. V. sz.)
Szmürna
Szardeisz
Orkhomenosz
Aszkra
Thébai
KHIOSZ
Költő:
Hésziodosz (Kr.e. 700 körül)
Klazomenai
Filozófus:
Hérakleitosz (Kr.e. 585?–475)
Élisz
Eleuszisz
Sziküón
Athén
Teosz
Ephheszosz
Nemea
Korinthosz
SZAMOSZ
Pheidiasz:
Az olümpiai Zeusz-szobor
(rekonstrukció)
Kr.e. V. sz.
Mükéné
Teneai
Olümpia
Argosz
Epidauroszi
Tirünsz
A borjúvivő
Kr.e. V. sz.
Athén
Filozófus:
Thalész (Kr.e. 624–547)
Basszai
Megalopolisz
Milétosz
DÉLOSZ
Szobrász:
Polükleitosz:
(Kr.e. 460?–420)
Messzéné
Halikarnasszosz
Színházi maszk
Kr.e. V. sz.
Pülosz
Spárta
Taügetosz
NAXOSZ
KÓSZ
MÉLOSZ
Orvos:
Hippokratész:
(Kr.e. 460?–377)
THÉRA
A teneai Apollón
Kr.e. VI. sz.
München
Lindosz
RHODOSZ
KRÉTAI-TENGER
Triérész (három-evezősoros hajó)
Kr. e. V. sz.
KRÉTA
Knósszosz
A Knósszoszi palota
(rekonstrukció)
Kr. e. XVII. sz.
Mallia
Palaikasztro
Gortün
Gurnia
Zakro
Phaisztosz
FÖLDKÖZI-TENGER
FÖLDKÖZI-TENGER
a
A GÖRÖG KULTÚRA
1:5 000 000
0 50 100 150 km
Mallia A krétai kultúra városa (Kr. e. XX – XVI. század)
Thébai A mükénéi kultúra városa (Kr. e. XIV – XIII. század)
A görög kultúra elterjedési területe
Jelentős szentély és jóshely
A szobrászat központja
A kerámiakészítés központja
Gurnia Mai név
Templomalaprajz
Dór oszlopfő és párkányzat
Ión oszlopfő
Korinthoszi oszlopfő
Az athéni Parthenón (rekonstrukció) Kr.e.V. sz.
Az epidauroszi színház alaprajza Kr. e.V.sz.
Sirváza
Keverőedény
GÖRÖG ÉS FÖNÍCIAI KOLONIZÁCIÓ
AKr.e. IX-VI. SZÁZADBAN
1:35 000 000
0 200 400 600 800 1000 km
b
SZKÍTA KULTÚRA
Tanaisz
Olbia
GETA KULTÚRA
Türasz
Pantikapaion
Theodoszia
Isztrosz
Tomisz
Kherszonészosz
Odésszosz
FEKETE-TENGER
Phasziszi
Szinópé
Trapezusz
Küthiroszi
Hérakleia
Emporion
Masszilia
ETRUSZK KULTÚRA
IBÉR KULTÚRA
KÜRNOSZ
Tarrakon
Alalia
Neapolisz
Palma
Hémeroszkopeion
Poszeidónia (Paestum)
Tarasz
Szirisz
Olünthosz
Korküra
Ainosz
Khalkédon
Abüdosz
Mainaké
Abdéra
SZARDÓ
SZIKELIA
Nora
Himera
Kroton
Hippo
Akragasz
Rhégion
Szürakuszai
Karthágó
Thapszosz
Melita
Leptisz
Taukheira
Küréné
Naukratisz
EGYIPTOMI KULTÚRA
KRÉTA
Gortün
RHODOSZ
Eretria
Korinthosz
Spárta
Milétosz
Mallosz
Phaszelisz
Szalamisz
Paphosz
Kition
KÚPROSZ
Türosz
Aradosz
Büblosz
Szidón
PHRÜG KULTÚRA
MEZOPOTÁMIAI KULTÚRA
KARTHÁGÓ
1:170 000
0 1 2 3 km
Pun város Kr.e.400 előtt
Pun város Kr.e.400 után
Temető
Esmun temploma
Fal
Hadikikötő
Kereskedelmi kikötő
Molpch-templom
Temető
c
Karthágói agyagmaszk
Kr. e. VI. sz., Párizs
A paestumi Poszeidón-templom (rekonstrukció)
Kr. e. 450 körül
A görög gyarmatosítás területe
Dór
Ión
Aiol és akhaj
gyarmatváros
Anyaváros
A fönícíai gyarmatosítás területe
Fönícíai gyarmatváros
Anyaváros
A HELLENISZTIKUS KULTÚRA
1:44 000 000
0 500 1000 1500 km
A hellenizmus elterjedési területe
Hellén városalapítás
Küréné Művészeti központ
Ókori könyvtár
Jelentős szentély és jóshely
Filozófusok:
Epikurosz
(Kr.e. 341–270)
Diogenész
(Kr.e. 404–328)
Írók:
Menandrosz
(Kr.e. 343–293)
Róma:
Történetírók:
Polübiosz
(Kr.e. 201?–120?)
Hérakleia
Dioszkuriasz
FEKETE-TENGER
Amasztrisz
Amaszeia
Athén
Pergamon
Epheszosz
Sziküón
Halikarnasszosz
Milétosz
Földrajzíró:
Sztrabón
(Kr.e. 60–i.sz. 20)
Artaxata
Tigranokerta
Szürakuszai
Természettudós:
Arkhimédész (Kr.e. 287–212)
Ptolemaisz
Lindosz
Antiocheia
Europosz
KÚPROSZ
Filozófus:
Zénón (Kr.e. 336?–246)
Apollónia
Szeleukeia
Babülón
Tigris
Bereniké
Küréné
Alexandreia (Alexandria)
Filozófus:
Philón (Kr.e. 20–i.sz. 50)
Csillagász, geográfus, matematikus:
Eratoszthenész
(Kr.e. 275?–194?)
Matematikus:
Euklidész
(Kr.e. 300 körül)
Ptolemaisz
VÖRÖS-T.
Alexandreia
Alexandreia-Antiokheia
Szobrászok:
Lüszipposz (Kr.e. IV. sz.)
Szkopasz (Kr.e. 370–330)
Praxitelész (Kr.e. 370–325)
Alexandropolisz
Alexandreia-Aszion
Merv
Bukephala
Indus
Prophthaszia
Alexandreia-Arakhoszión
Kandahar
A pergamoni Zeusz-oltár, Kr.e. 197–159
Berlin
A halikarnasszoszi Mauszóleion
(rekonstrukció), Kr. e. 360 körül
Az alexandriai Pharosz
(rekonstr.), Kr. e. 299–279
A rhodoszi Kolosszus
(rekonst.), Kr.e. III. sz.
d
FÖLDKÖZI TENGER
Pharosz
Nagy kikötő
Királyi villa
Timoneion
Izisz-templom
ELEUSZISZ
PHAROSZ-SZ.
Poszeidón-szentély
Színház
BRUKHIUM
Nap-kapu
Poszeidón-templom
Könyvtár
Gimnaszion
Pán-szentély
Holó-kapu
Eunosztosz kikötő
NEKROPOLISZ
RHAKOTISZ
Szerapeion
Stadion
1:150 000
0 1 km
e
ALEXANDREIA (ALEXANDRIA)
Lüszipposz: Nagy Sándor
Kr. e. 330 körül, Párizs
A szamothrakéi Nike
Kr.e.190 körül, Párizs
A méloszi Aphrodité
Kr.e.100 körül,Párizs
A Laokoón-csoport
Kr. e. I. sz., Vatikán
A haldokló gallus
Kr. e. II. sz. vége, Párizs
Az ökölvívó (részlet)
Kr.e. I. sz., Róma
Hellenisztikus kori fülbevaló
London

AZ ÓKORI ITÁLIA
(Kr. e. III. SZÁZAD-Kr. u. II. SZÁZAD)
1:7 200 000
0 50 100 150 200 km
A római hódítás határa a II. pun háború előtt
Itália határa a császárság korában
Salernum Római jogú colonia
Spoletum Latin jogú colonia
Főútvonal
Rabszolgafelkelések központja a köztársaság idején
Spartacus hadseregének útvonala
ITÁLIA
(Kr. e. VII - VI. SZÁZAD)
1 : 15 000 000
0 200 km
Etruszkok
Umber-szabellek (szabinok)
Latinok
Egyéb törzsek
Karthágói birtok
Velia Görög gyarmatváros
Nora Karthágói gyarmatváros
AZ ÓKORI RÓMA
1 : 80 000
0 1000 m
Köztársasági Róma
Császárkori Róma
Servius Tullius fala
Aurelianus fala
Út
Vízvezeték
1 Forum
2 Capitolium
3 Palatium
4 Circus Maximus
5 Colosseum
6 Traianus thermái
7 Claudius porticusa
8 Diocletianus thermái
9 Constantinus thermái
10 A császárok fórumai
11 Flaminius cirkusza
12 Pompeius színháza
13 Agrippa thermái
14 Pantheon
15 Nero thermái
16 Domitianus stadionja
17 Augustus síremléke
18 Praetoriánusok tábora
19 Vásárcsarnok
20 Caracalla thermái
21 Porta Flaminia
22 Porta Salaria
23 Porta Tiburtina
24 Porta Appia
25 Porta Ostiensis
26 Porta Aurelia
A FÖLDKÖZI-TENGER
MEDENCÉJÉNEK MEGHÓDÍTÁSA
(Kr. e. III-II. SZÁZAD)
0 1 : 22 000 000 500 km
Róma birtoka az I. pun háború előtt
Az I. pun háborúban szerzett területek (Kr. e. 264–241)
A II. pun háború végéig szerzett területek (Kr. e. 218–201)
A Kr. e. 133-ig szerzett területek
Pergamum határa Kr. e. 133
Hannibal hadjárata a II. pun háborúban
Publius Cornelius Scipio támadásai

A RÓMAI BIRODALOM
A Kr. e. I. SZÁZADTÓL A Kr. u. III. SZÁZADIG
1 : 22 000 000
0 250 500 750 1000 km
a
b
A RÓMAI BIRODALOM
GAZDASÁGA
1 : 44 000 000
0 1000 km
Kr. e. 31-ig elfoglalt terület
A birodalom területe a császárság korában
Traianus által ideiglenesen meghódított terület (Kr. u. 114–117)
A birodalom határa Hadrianus idején
Limes (megerősített határ)
Parasztt- és rabszolgafelkelés (Kr. u. III–V. század)
Csatahely
Gabona
Olívaolaj
Szőlő, bor
Állattenyésztés
Textil
Kerámia
Üveg
Bíbor
Fémbányászat
Nemesfémbányászat
Sóbányászat
Rabszolgapiac
Kereskedelmi útvonal
BRITANNIA
HIBERNIA
CALEDONIA
GERMANIA
GALLIA
HISPANIA
ITALIA
AFRICA
DACIA
MOESIA
THRACIA
MACEDONIA
ASIA
BITHYNIA ET PONTUS
GALATIA
CAPPADOCIA
ARMENIA
PARTHUS BIRODALOM
ASSYRIA
MESOPOTAMIA
SYRIA
JUDEA
ARABIA
AEGYPTUS
ARABIA
ARTHIOPIA
BALTI TÖRZSEK
FINNUGOR TÖRZSEK
SZLÁV TÖRZSEK
SZARMATA TÖRZSEK
GERMAN TÖRZSEK
ROXOLÁNOK
BOSPORUSI KIR.
PONTUS EUXINUS
(FEKETE-TENGER)
MARE MEDITERRANEUM
(FÖLDKÖZI-TENGER)
OCEANUS ATLANTICUS
MARE GERMANICUM
MARE CASPIUM
SINUS ARABICUS
Rómától Kr-re

A RÓMAI BIRODALOM KULTÚRÁJA

1 : 22 000 000

0 250 500 750 1000 km

A Római Birodalom határa Hadrianus idején (Kr.e.117–138)
Ókori könyvtár
Színház, amfiteátrum
Szentély
Birodalmi út
Baláca Mai név

Amphitheatrum Flavium (Colosseum), 75–82 (rekonstrukció), Róma

Septimus Severus diadalive, 203 Róma

A Pantheon metszete, 125 Róma

Castrum (katonai tábor) elrendezése
1 főút 2 keresztút 3 kapuk 4 fővezéri épület

Filozófusok:
Seneca (Kr.e. 4-i. sz. 65)
Marcus Aurelius (121–180)

Szónokok:
Cato (Kr.e.234–149)
Cicero (Kr.e.106–43)
Quintilianus (30–96)

Jogászok:
Gaius (II. sz.)
Papinianus (140–211)

Írók, költők:
Plautus (Kr.e.250?–184)
Ennius (Kr.e.239?–168)
Varro (Kr.e.116–27)
Catullus (Kr.e. 87–54)
Vergilius (Kr.e.70–19)
Horatius (Kr.e.65–8)
Ovidius (Kr.e.43-i. sz. 18)
Petronius (I. sz.)
Martialis (42–102)
Apuleius (124?–180)

Történetírók:
Caesar (Kr.e.100–44)
Sallustius (Kr.e.86–35)
Livius (Kr.e. 59-i.sz. 17)
Josephus Flavius (37?–94?)
Plutarkhosz (46?–126)
Tacitus (55?–120)
Suetonius (75?–150?)
Marcellinus (IV. sz.)

Természettudósok:
Vitruvius (Kr.e.I. sz.)
Apollodorosz (I.sz.)
Columella (I. sz.)
Mela (I. sz.)
id. Plinius (23–79)
Galenus (131?–201?)
Ptolemaiosz (II.sz.)

Diana-templom (Maison Carrée), Kr.e.20–19 Nemausus (Nîmes)

Római úttérkép, IV. század

Balácai padlómozaik (részlet), II. sz. Budapest

Capitoliumi farkas, Kr.e.V. század Róma

Bátaszéki kelta kultikus vaddisznó szobrocska Budapest

Kultuszok:
Római vallás
Császárkultusz
Keleti misztériumvallások
Mithrasz-kultusz
Izisz és Ozirisz kultusz
Zsidó vallás
Keresztény vallás

Agyagurna sírfelirattal

Italo-geometrikus kerámia, Kr.e.VII. sz. New York

AZ ETRUSZK KULTÚRA

1:15 000 000

0 200 400 km

Etruszk törzsterület
A későbbi hódítások területe
A görög gyarmatosítás területe
Az etruszk kultúra elterjedési határa

SENATVSPC
IMPCAESARI
TRAIANOAV
MAXIMOTRIB
ADDECLARANT
MONSETLOCVSTA

Római capitalis írás Részlet Traianus oszlopáról 117, Róma

Vei Apollo, Kr.e.500 körül Róma

Primaportai Augustus, Kr.e.20 Róma

Marcus Aurelius, 200 körül Róma

Aquincumi víziorgona (rekonstrukció) III. század, Budapest

THAMUGADI

1 : 16 500

0 200 m

Fürdő
Északi kapu
Könyvtár
Keleti kapu
Templom
Traianus-diadalív
Fórum
Piac
Sertius-piac
Színház
Capitolium
Sertius villa
IPAROS NEGYED

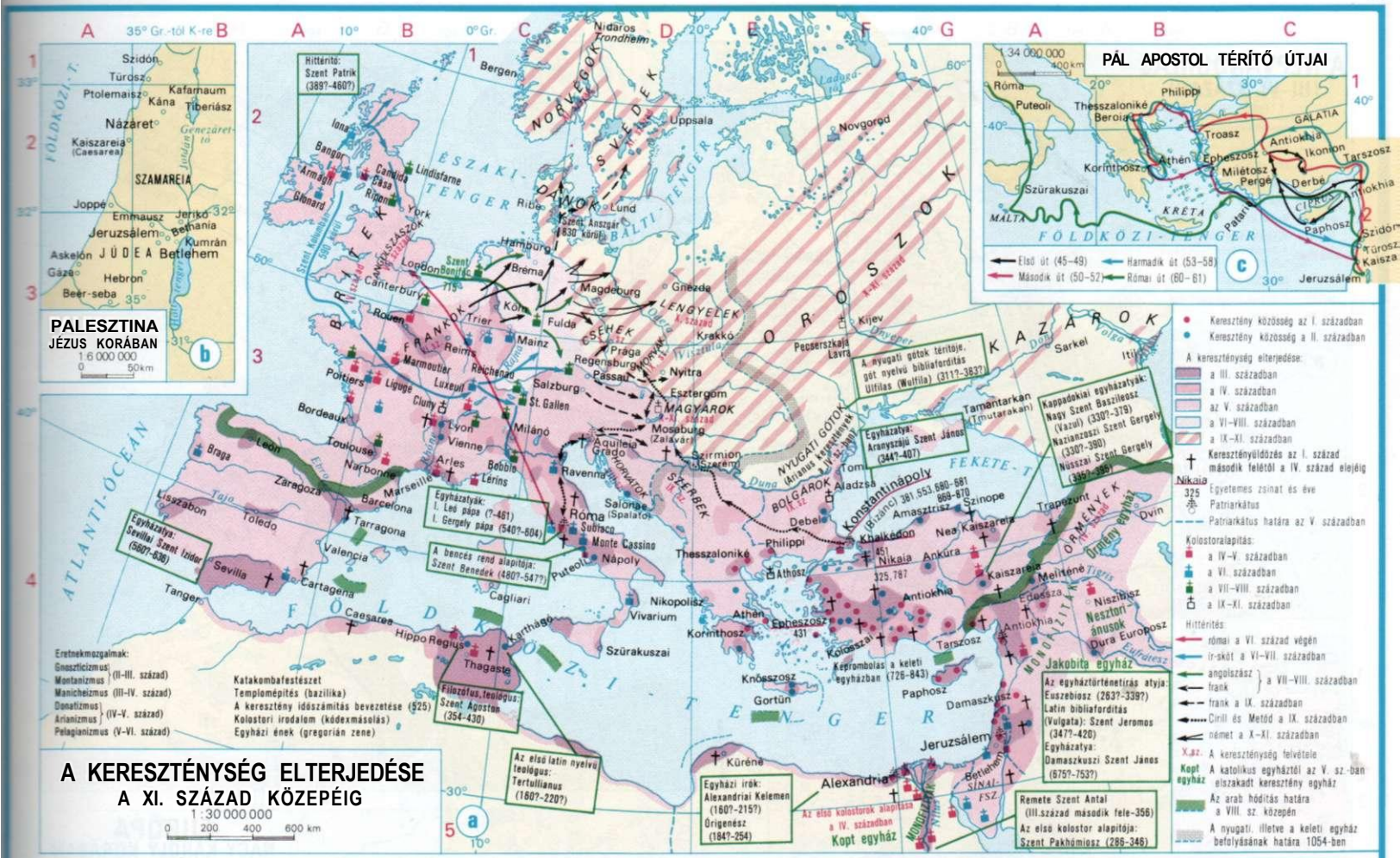
PÁL APOSTOL TÉRÍTŐ ÚTJAI
Első út (45–49)
Harmadik út (53–58)
Második út (50–52)
Római út (60–61)
PALESZTINA
JÉZUS KORÁBAN
1:6 000 000
A KERESZTÉNYSÉG ELTERJEDÉSE
A XI. SZÁZAD KÖZEPÉIG
1:30 000 000
Keresztény közösség az I. században
Keresztény közösség a II. században
A kereszténység elterjedése:
a III. században
a IV. században
az V. században
a VI–VIII. században
a IX–XI. században
Kereszténylüdözés az I. század második felétől a IV. század elejéig
Egyetemes zsinat és éve
Patriarkátus
Patriarkátus határa az V. században
Kolostoralapítás:
a IV–V. században
a VI. században
a VII–VIII. században
a IX–XI. században
Hittérítés:
római a VI. század végén
ír-skót a VI–VII. században
angolszász, frank a VII–VIII. században
frank a IX. században
Cirill és Metód a IX. században
német a X–XI. században
A kereszténység felvétele
A katolikus egyháztól az V. sz.-ban elszakadt keresztény egyház
Az arab hódítás határa a VIII. sz. közepén
A nyugati, illetve a keleti egyház befolyásának határa 1054-ben
Eretnekmozgalmak:
Gnoszticizmus, Montanizmus (II–III. század)
Manicheizmus (III–IV. század)
Donatizmus, Arianizmus (IV–V. század)
Pelagianizmus (V–VI. század)
Katakombafestészet
Templomépítés (bazilika)
A keresztény időszámítás bevezetése (525)
Kolostori irodalom (kódexmásolás)
Egyházi ének (gregorián zene)
Hittérítő: Szent Patrik (389?–460?)
Egyházatyák: I. Leó pápa (?–461) I. Gergely pápa (540?–604)
A bencés rend alapítója: Szent Benedek (480?–547?)
Filozófus, teológus: Szent Ágoston (354–430)
Az első latin nyelvű teológus: Tertullianus (160?–220?)
Az első kolostorok alapítása a IV. században
Kopt egyház
Egyházi írók: Alexandriai Kelemen (160?–215?) Órigenész (184?–254)
Az egyháztörténetírás atyja: Euszebiosz (263?–339?) Latin bibliafordítás (Vulgata): Szent Jeromos (347?–420) Egyházatya: Damaszkuszi Szent János (675?–753?)
Remete Szent Antal (III. század második fele–356)
Az első kolostor alapítója: Szent Pakhómiosz (286–346)
Jakobita egyház
Képrombolás a keleti egyházban (726–843)
A nyugati gótok térítője, gót nyelvű bibliafordítás Ulfilas (Wulfila) (311?–383?)
Egyházatya: Aranyszájú Szent János (344?–407)
Kappadokiai egyházatyák: Nagy Szent Baszileosz (Vazul) (330?–379) Nazianzoszi Szent Gergely (330?–390) Nüsszai Szent Gergely (335?–395)
Az első kolostorok alapítása a IV. században
Az első kolostor alapítója: Szent Pakhómiosz (286–346)
Az iszlám megalapítója: Mohamed (570?–632)
Az iszlám időszámítás kezdete Hidzsra (Mohamed kivonulása) 622 július 16.
Mani (216–274?)
A taoizmus megalapítója: Lao-ce (Kr.e. VI. század)
A konfucianizmus megalapítója: Kung Fu-ce (Konfuciusz) (Kr.e. 551?–479)
A buddhizmus megalapítója: Gautama Buddha (Kr.e. 563?–489)
A dzsainizmus megalapítója: Mahávira (Kr.e. VI. század)
Buddha
Siva
Allah dicsőségét hirdető díszes arab írás
VALLÁSOK ÁZSIÁBAN
(Kr.e. VI. SZÁZAD-Kr. u. VIII. SZÁZAD)
1:60 000 000
Buddhizmus: Kialakulása, Terjedése, Elterjedése, Amáravati Vallási központ, Szentély, Zarándokút
Hindúizmus: Elterjedése, Benáresz Zarándokhely, Szentély
Iszlám: Medina Kialakulása, Terjedése, Elterjedése, Zarándokhely
Konfucianizmus, Taoizmus, Sintoizmus, Zsidó közösség
Katolikus kereszténység: Elterjedése, Patriarkátus
Monofizita kereszténység: Elterjedése, Patriarkátus
Nesztoriánus kereszténység: Terjedése, Elterjedése, Patriarkátus
Zsidó
Sintoizmus
Brahmanizmus
Hinduizmus
Taoizmus, konfucianizmus
Zoroasztrianizmus (párszizmus)
Buddhizmus
Katolikus kereszténység
Manicheizmus
Monofizita kereszténység
Nesztoriánus kereszténység
Iszlám
Szent könyvek:
Védák (hinduizmus)
Avészta (zoroasztrianizmus)
Korán (iszlám)
Szentírás (zsidó, keresztény)
Kr.e. 600 400 200 200 400 600 800 Kr. u.
100° Greenwichtól K-re

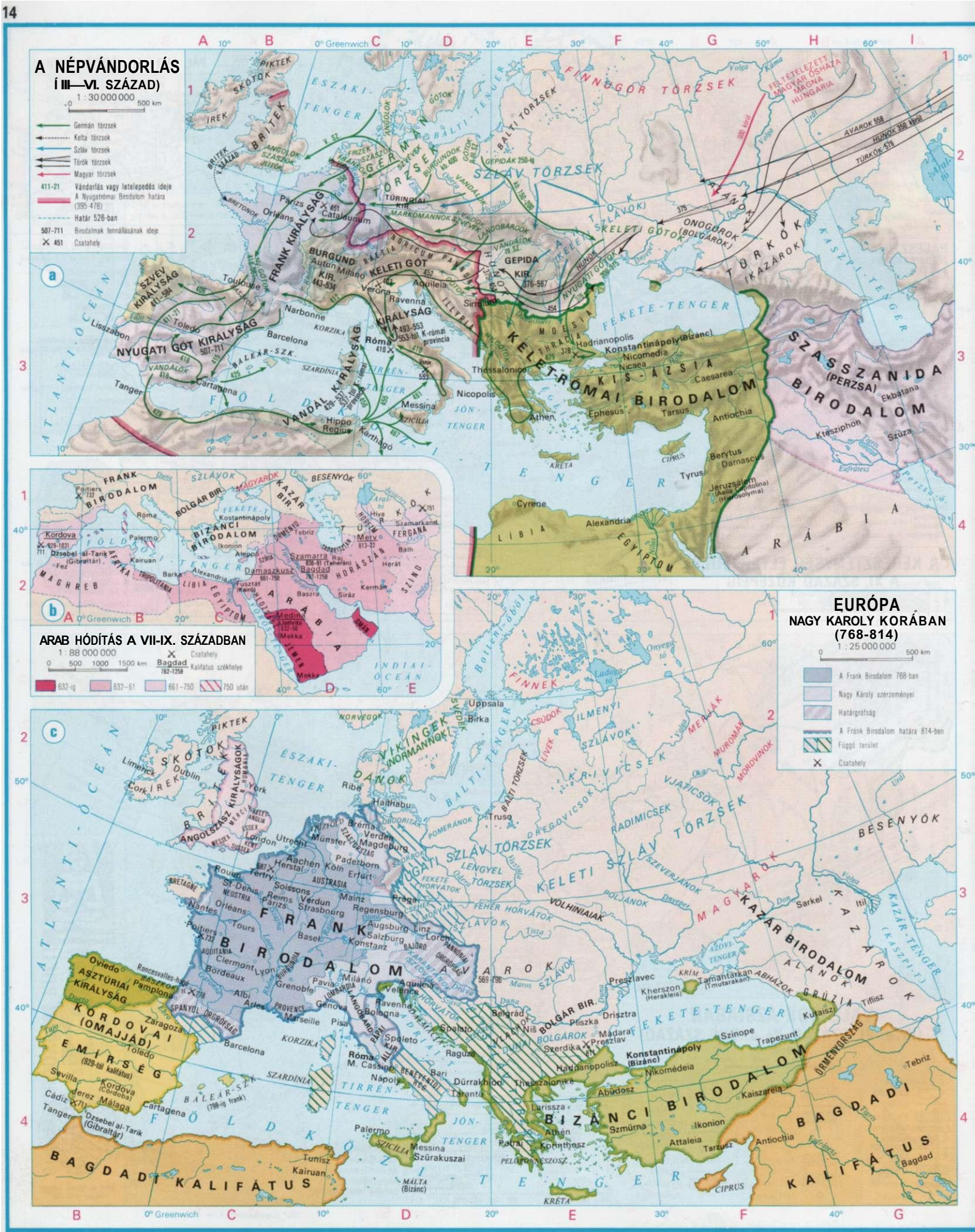
A NÉPVÁNDORLÁS
(III—VI. SZÁZAD)
1 : 30 000 000
0 500 km
Germán törzsek
Kelta törzsek
Szláv törzsek
Török törzsek
Magyar törzsek
411-21 Vándorlás vagy letelepedés ideje
A Nyugatrómai Birodalom határa (395-476)
Határ 526-ban
507-711 Birodalmak fennállásának ideje
451 Csatahely
PIKTEK
SKÓTOK
ÍREK
BRITEK
ÉSZAKI-TENGER
GERMÁN TÖRZSEK
BALTI TÖRZSEK
FINNUGOR TÖRZSEK
SZLÁV TÖRZSEK
FRANK KIRÁLYSÁG
SZÉVEV KIRÁLYSÁG
BURGUND KIR.
KELETI GÓT KIR.
GEPIDA KIR.
NYUGATI GÓT KIRÁLYSÁG
VANDÁL KIRÁLYSÁG
KELET-RÓMAI BIRODALOM
TÜRKÖK (KAZÁROK)
ONOGURÓK (BOLGÁROK)
AVAROK
HUNOK
SZASSZANIDA BIRODALOM (PERZSA)
ARÁBIA
EGYIPTOM
LÍBIA
FEKETE-TENGER
KASZPI-TENGER
ATLANTI-ÓCEAN
FÖLDKÖZI-TENGER
Párizs
Orleans
Toulouse
Narbonne
Barcelona
Lisszabon
Toledo
Tanger
Cartagena
Verona
Ravenna
Aquileia
Róma
Carthago
Hippo Regius
Messina
Nicopolis
Thessalonica
Athen
Hadrianopolis
Konstantinápoly (Bizánc)
Nicomedia
Nicaea
Caesarea
Ephesus
Tarsus
Antiochia
Berytus
Damascus
Tyrus
Jeruzsálem
Cyrene
Alexandria
Ekbatana
Ktesziphon
Szúza
Eufrátesz
Perzsa-öböl
Volga
Kama
Ural
Don
Dnyeper
Dnyeszter
Duna
Tisza
Aral-tó
Kaszpi-tenge
a
b
c

FRANK BIRODALOM
BOLGÁR BIR.
MAGYAROK
KAZÁR BIR.
BESENYŐK
BIZÁNCI BIRODALOM
Kordova
Palermo
Fez
Kairuan
Barka
Alexandria
Fusztát (Kairó)
Damaszkusz
Szamarra
Bagdad
Herát
Kermán
Siráz
Baszra
Medina
Mekka
Metv
Szamarkand
FERGANA
Hiva
Balh
MAGHREB
AFRIKA
TRIPOLITANIA
LÍBIA
EGYIPTOM
ARÁBIA
SZÍRIA
SZLÁVOK
KAZÁROK
ARAB HÓDÍTÁS A VII-IX. SZÁZADBAN
1 : 88 000 000
0 500 1000 1500 km
Csatahely
Bagdad Kalifátus székhelye
632-ig
632-61
661-750
750 után

EURÓPA
NAGY KAROLY KORÁBAN
(768-814)
1 : 25 000 000
0 500 km
A Frank Birodalom 768-ban
Nagy Károly szerzeményei
Határgrófság
A Frank Birodalom határa 814-ben
Függő terület
Csatahely
VIKINGEK (NORMANNOK)
SVÉDEK
NORVÉGOK
DÁNOK
FINNEK
SZLÁVOK
BALTI TÖRZSEK
FRANK BIRODALOM
ANGOLSZÁSZ KIRÁLYSÁGOK
NYUGATI SZLÁV TÖRZSEK
KELETI SZLÁV TÖRZSEK
FINNUGOR TÖRZSEK
MAGYAROK
KAZÁR BIRODALOM
BESENYŐK
ALÁNOK
ABHÁZOK
GRÚZIA
ÖRMÉNYORSZÁG
BIZÁNCI BIRODALOM
BAGDADI KALIFÁTUS
ASZTÚRIAI KIRÁLYSÁG
KORDOVAI EMIRÁTUS (OMAJJÁDOK)
BOLGÁR BIR.
ÉSZAKI-TENGER
FEKETE-TENGER
KASZPI-TENGER
ATLANTI-ÓCEAN
FÖLDKÖZI-TENGER
Uppsala
Birka
Ribe
Haithabu
Truso
Hamburg
Bréma
Verden
Münster
Magdeburg
Paderborn
Aachen
Köln
Erfurt
Herstal
Utrecht
London
York
Dublin
Limerick
Cork
Rouen
Soissons
Reims
Verdun
Strasbourg
Mainz
Regensburg
Augsburg
Linz
Salzburg
Konstanz
Basel
Prága
Párizs
Orléans
Nantes
Tours
Poitiers
Bordeaux
Clermont
Lyon
Grenoble
Milánó
Pavia
Velence
Aquileia
Ravenna
Bologna
Genova
Pisa
Marseille
Arles
Albi
Toulouse
Narbonne
Barcelona
Zaragoza
Pamplona
Oviedo
Toledo
Sevilla
Kordova
Málaga
Cádiz
Tanger
Cartagena
Róma
Spoleto
Capua
Nápoly
Bari
Ragusa
Spalato
Durrakhion
Tarantó
Thesszalonike
Athén
Korinthosz
Patrai
Messina
Szürakuszai
Palermo
Tunisz
Kairuan
Málta (Bizánc)
Ciprus
Kréta
Preszlavec
Preszlav
Pliszka
Drisztra
Belgrád
Niš
Szerdika
Mádara
Konstantinápoly (Bizánc)
Hadrianopolis
Nikomédeia
Abudosz
Szmürna
Attaleia
Tarzusz
Antiochia
Bagdad
Kaiszareia
Szinope
Trapezunt
Tebriz
Kherszon (Herakleia)
Tamantarkan (Tmutarakan)
Kercsi
Kuta
Tiflisz
Sarkel
Itil
Volga
Don
Dnyeper
Dnyeszter
Duna
Tisza
Ural
Aral-tó
Kaszpi-tenge
Azovi-tenger
Fekete-tenger
Földközi-tenger
Atlanti-óceán
Balti-tenger
Északi-tenger
Jón-tenger
Tirrén-tenger
Balear-szk.
Korzika
Szardínia
Szicília
Málta
Ciprus
Kréta

EURÓPA KULTÚRÁJA
(VI-X. SZÁZAD)

1:15 000 000
0 100 200 300 400km

- Népvándorláskori művészet
- Preromán művészet
- Bizánci művészet
- Iszlám művészet
- Kódexírás és miniatúraművészet
- Kolostor
- Lade Viking név
- Országhatár 814-ben
- Lorsch Önmagában álló jelentős kolostor
- Pécs Mai településnév

Nagy Károly palotakápolnája 800 körül (keresztmetszet) Aachen

Nagy Károly kis bronz lovasszobra 869 körül, Párizs

Az ingelheimi palota (rekonstrukció) IX. század eleje

A Tassilo-kehely 780 körül, Kremsmünster

Miniatúra (iniciale miniszkulával) Kelsi biblia, VIII. század, Dublin

Viking hajó

Gregorián énekeskönyv (részlet)

Theodóra császárnő (mozaikrészlet) VI. század, Ravenna

Hagia Sophia (keresztmetszet), VI. század Istanbul (Konstantinápoly)

Késő avarkori ivóedény és korsó a nagyszentmiklósi aranykincsből VII-VIII. század, Bécs

ATLANTI-ÓCEÁN
ÉSZAKI-TENGER
BALTI-TENGER
FÖLDKÖZI-TENGER
VIKING NORMANNOK
FERÖER
HJALTLAND (SHETLAND-SZK.)
ORKNEY-SZK.
HÉBRIDÁK
PIKTEK
SKÓTOK
ÍROSZÁG
ANGOLSZÁSZ KIRÁLYSÁGOK
DÁNELAG
BRITEK
NYUGATI SZLÁV TÖRZSEK
KELETI SZLÁV TÖRZSEK
DÉLI SZLÁV TÖRZSEK
AVAROK
BULGÁRIA
FRANK BIRODALOM
ASTURIA-LEÓN KIR.
KORDOVAI EMÍRSÉG
BAGDADI KALIFÁTUS
BIZÁNCI BIRODALOM
KORZIKA
SZÁRDÍNIA
SZICÍLIA (SIKELÓ)
KRÉTA
BALEÁR-SZK.
Hafrsfjord
Skiringsal
Uppsala
Birka
Novgorod (Holmgárd)
Csúd-tó
Aldeigjuborg
Trelleborg
Ribe
Hedeby (Haithabu)
Wollin (Jomsborg)
Gnezda
Iona
Lindisfarne
Jarrow
Wearmouth
York
Armagh
Kells
Clonmacnoise
Durrow
Dingle
Canterbury
Aachen
Hildesheim
Magdeburg
Corvey
Essen
Paderborn
Gernrode
Fulda
Hersfeld
Köln
Prüm
Ingelheim
Echternach
Trier
Lorsch
Würzburg
Regensburg
Eichstätt
Passau
Kremsmünster
Salzburg
Tegernsee
Reichenau
Hirsau
Prága
Arras
Centula (St-Riquier)
Corbie
Reims
Metz
Gorze
St-Denis
Chartres
Párizs
St-Germain-de-Près
Fleury
Orléans
St-Benoît-s.-L.
Auxerre
Tours
Loire
St-Philbert de-Grand-Lieu
Noirmoutier
Poitiers
Nevers
Besançon
Tournus
Cluny
Clermont
Vienne
Laxeuil
St. Gallen
Mosaburg
Quinque Ecclesiae
Pécs
Sinnicolau Mare (Nagyszentmiklós)
Cividale
Aquileia
Grado
Velence
Brescia
Como
Milánó
Pavia
Bobbio
Ravenna
Firenze
Venasque
Arles
Aniane
Narbonne
St-Michel-de-Cuxa
Fréjus
Toulouse
Bordeaux
Pamplona
Zaragoza
Barcelona
Tarragona
Oviedo
León
Santiago de Compostela
Toledo
Fegyverkészítés (toledói penge)
Medina Azahara
Kordova
Sevilla
Granada
Almeria
Róma
Monte Cassino
San Vincenzo
Benevento
Sirmium
Zára
Ohrida
Preszpa
Thesszalonike
Athosz
Konstantinápoly (Bizánc)
Nerezi
Pliszka
Preszlav
Madara
Meszembria
Szláv írásbeliség: Cirill és Metód (IX. század)
Bizánci művészet: Kupolás építkezés, Mozaik
Gregorián ének
Egyházi ált
Vivarium
Történetíró: Beda Venerabilis (673-735)
Történetíró: Einhard (770?-840)
Történetíró: Tours-i Gergely (540?-594)
Történetíró: Paulus Diaconus (720?-797?)
Polihisztor: Alkuin (732?-804)
Polihisztor: Sevillai Izidor (560?-636)
Polihisztor: Cassiodorus (490?-585)
Teológus, nevelő: Hrabanus Maurus (780?-856)
Filozófus: Boëthius (480?-524)
Teológus, fordító: Joannes Scotus Eriugena (810?-877?)
Regino: Krónika
Fuldai évkönyvek
Kódexírás és miniatúramüvészet: Kelsi biblia, Durrow biblia
A karolingkorban elterjedő művészeti irány a preromán
Karoling reneszánsz
Kolostori és káptalani iskolák (trivium és quadrivium)
A plébániarendszer kialakulása
Kódexírás és miniatúramüvészet: (Ada biblia,Jarochi biblia)
Minuszkula (latin kisbetű a középkori európai városok alapja)
Capitularek (karoling törvények)
Páncélos lovas
A római jog kodifikálása: Justinianus császár (ur. 527-565)
Történetírók: Prokopiosz (490?-582)
Bölcs Leó császár (ur. 886-912)
Bíborban született Konstantin császár (ur. 944-959)
Duero
Tajo
Ebro
Loire
Rajna
Duna
Elba
Visztula
Dnyeszter
Tisza
Száva
Pó
Rhône
Nerva-sund

AZ ARAB ÉS AZ ISZLÁM KULTÚRA
(VII–XI11. SZÁZAD)

1 : 30 000 000
0 250 500 750 1000 km

Költők, írók:
Omár Ibn Abi-Rabia (643?–718)
Abu-Nuvász (762?–810)
Abu-Tammán (IX. század))
Abul-Faradzs (879?–967)
al-Mutanabbi (905?–965)
Firdauszi (935?–1020)
Omar Hajjam (1040?–1123)
al-Hariri (1054?–1122)

Filozófusok, orvosok:
al-Kindi (800?–870)
ar-Rázi (864?–926)
al-Farábi (870?–950)
Ibn Szina (Avicenna) (980?–1037)
Ibn Rusd (Averroës) (1126?–1198)

Történetírók:
Tabari (838?–923)
al-Jakúbi (IX. század)
al-Maszúdi (X. század)

Földrajzosok:
al-Isztahri (X. század)
al-Makdiszi (X. század)
Ibn Ruszta (IX–X. század)
Ibn Fadlán (X. század)
al-Idrizi (1100?–1165)

Matematikusok:
Horezmi (IX. század)
Ibn al-Haiszam (Alhazen) (965?–1039)
al-Battáni (858?–929)
al-Birúni (973?–1048)
al-Fargáni (IX. század)

Kézművesség:
Kő-, fa- és csontfaragás
Majolika, fajansz
Csiszolt üveg
Fémdomborítás, -berakás
Könyvkötészet
Szőnyegszövés, -csomózás

A görög filozófia és tudomány átvétele és fejlesztése
Matematikai ismeretek:
az arab számjegyek, a sinus, cosinus és a tangens fogalma
A Föld ivdarabjának a lemérése
Orvosi ismeretek:
szemészet, kórház, gyógyszertár
Kémiai ismeretek:
lepárlás, szublimálás, foncsorozás, kénsav, salétromsav, királyvíz, szóda

Az iszlám időszámítás kezdete
Hidzsra (Mohamed kivonulása)
622. július 16.
Kába (zarándokhely)
Mohamed (570 v. 571–632)
Korán

Az iszlám vallási irányzatai: szunniták siiták

Kasszida (óda)
Az Ezeregy éjszaka
Antar regény

Az arabok által meghódított terület a X. század elején
A szeldzsuk hódítás határa a XI. század végén
Fontos kereskedelmi ill. zarándokút
Konya Kulturális központ
Jelentős könyvtár
Iskola (madrassza)
Kerámiaműhely
Fémművesség
Fegyverkészítés
Szőnyegkészítés
Textil (muszlin, selyem, damaszt)
Üvegkészítés

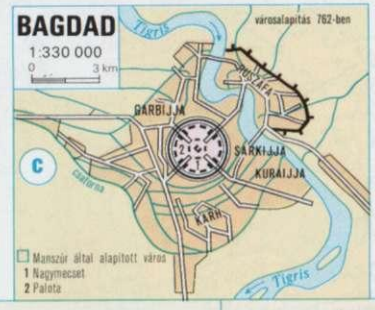

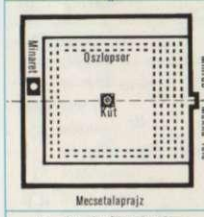

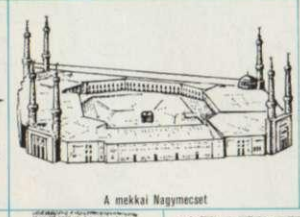
A mekkai Nagymecset

A jeruzsálemi sziklamecset (Kubbat esz-Szahra), VII. század

A damaszkuszi Nagymecset. VIII. század

A szamarrai Pénteki Nagymecset minaretje, IX. század

A Számániták mauzóleuma Buhara, X. század

Az iszfaháni Nagymecset, XI. század

III. Masz'ud csonka minaretje Gazna, XII. század

A marrákesi Kutubijja-mecset minaretje, XII. sz.

Kaszr al-Hajr (eroditett palota alaprajza) Sziria, VIII. század

Mihráb (imairányt jelző fülke) Kordovai Nagymecset, X. sz.

Sztalaktit boltozat Iszfaháni Nagymecset, XI. sz.

Kalligráfia (díszítő írás) Dámghán, 1027

Dirhem (ezüst pénzérme) VIII. század

Fajjómi bronzkancsó VIII. század, Kairó

Sziciliai kürtrészlet (csontfaragás) XI. század, New York

Sziriai üveg mecsetlámpa XIII. század, New York

Kairói asztrolláb 1236, New York

Idrizi világtérképe, 1154

Mekkai zarándok zenészek (Bagdadi miniatúra-részlet), 1273, Párizs

A FÖLD KÉPE
AZ I. SZÁZADBAN

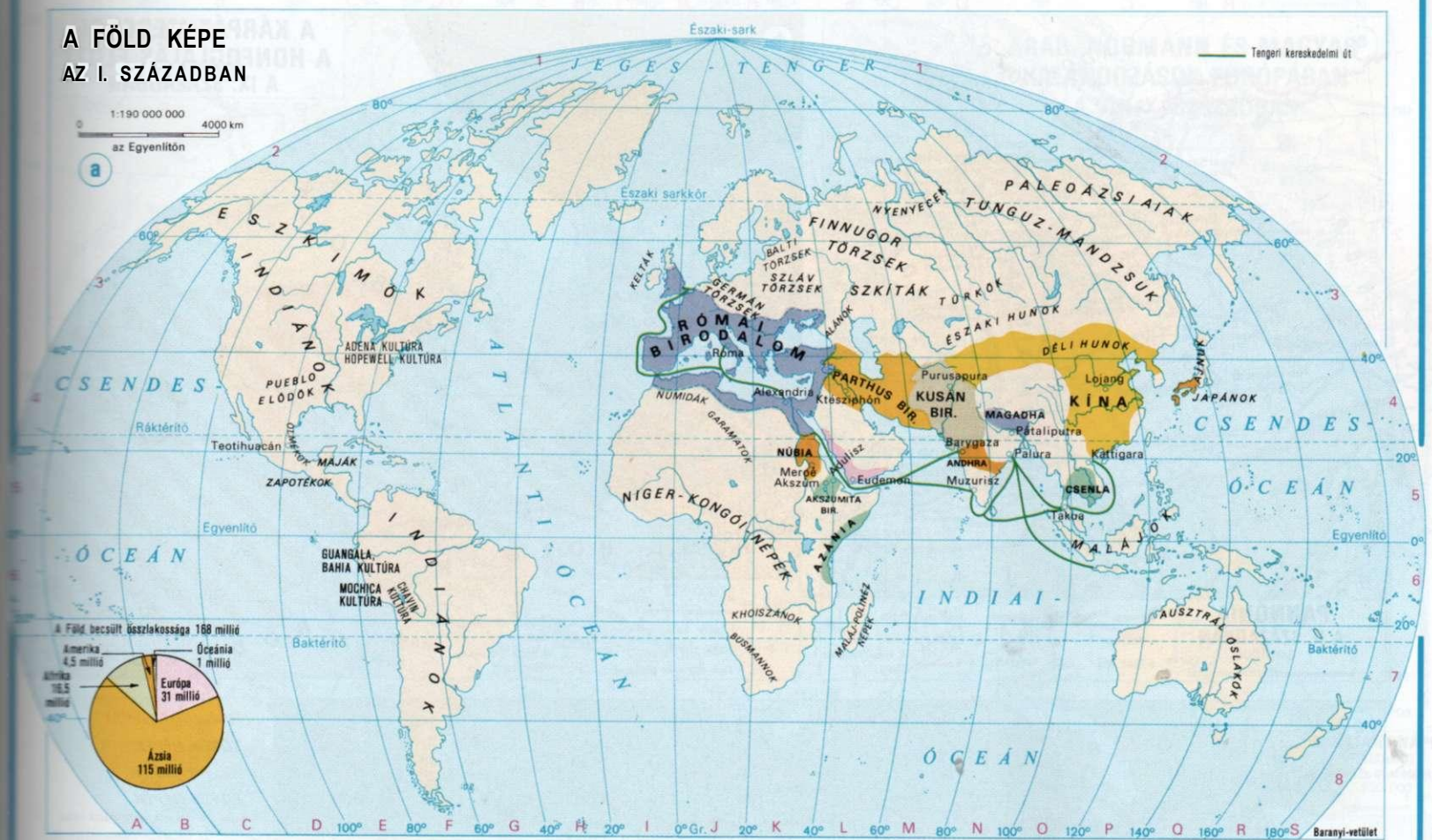

A FÖLD KÉPE
A IX. SZÁZADBAN

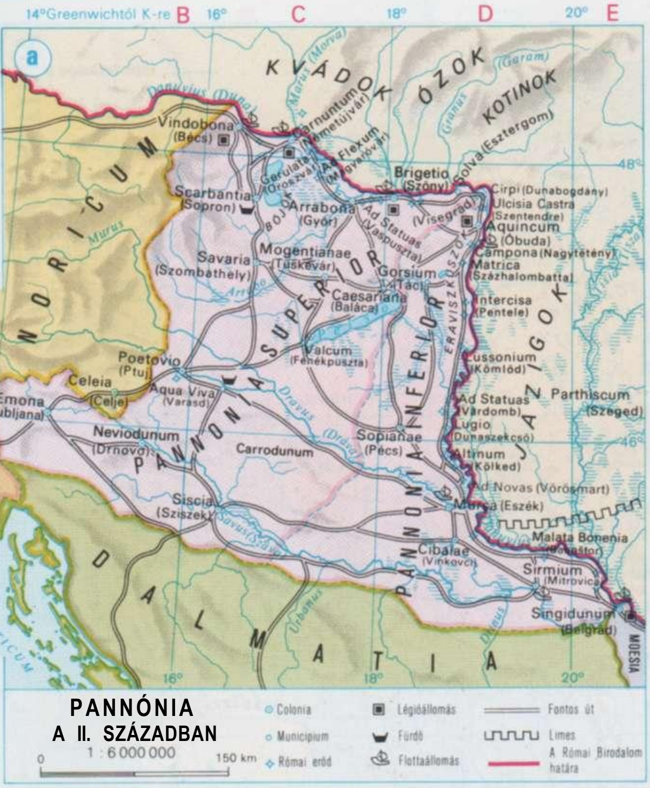

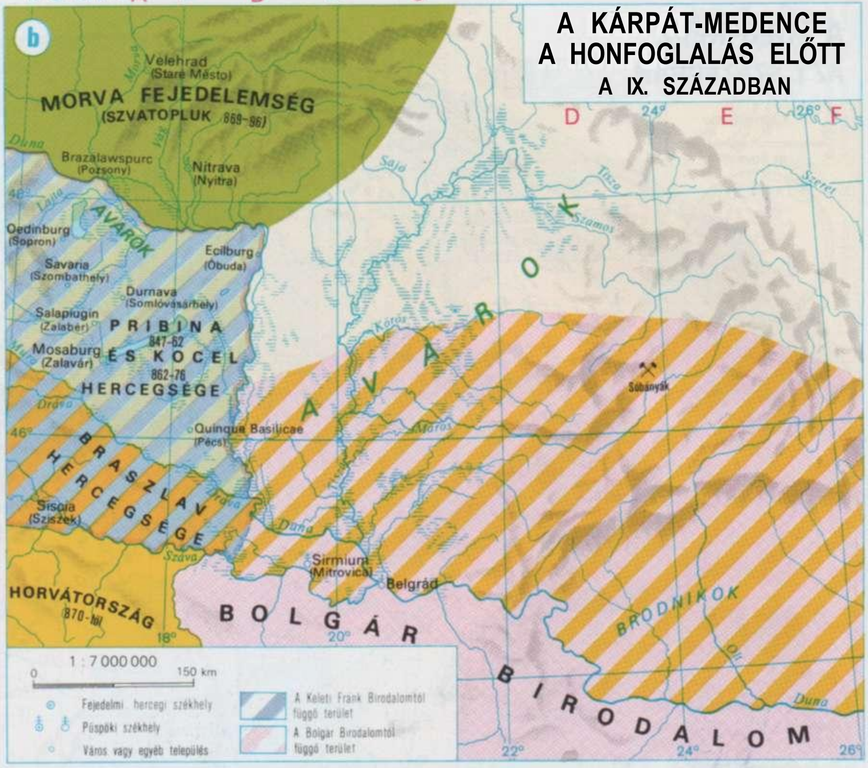

PANNÓNIA A II. SZÁZADBAN

A KÁRPÁT-MEDENCE A HONFOGLALÁS ELŐTT A IX. SZÁZADBAN

A MAGYAR NÉP VÁNDORLÁSA ÉS A HONFOGLALÁS

ARAB, NORMANN ÉS MAGYAR KALANDOZÁSOK EURÓPÁBAN A VIII-X. SZÁZADBAN
1 : 30 000 000
0 200 400 600 800 1000 km
Nagy Károly birodalma
Viking törzsterület
Viking hódítás
Arab hódítás
A Német-római Birodalom határa 962-ben
Viking
Arab
Magyar
kalandozás
Az országnevek alá írt számok az első és az utolsó magyar kalandozások évét jelzik.
ATLANTI-ÓCEÁN
ÉSZAKI-TENGER
JÉGES-TENGER
FÖLDKÖZI-TENGER
FEKETE-TENGER
MÁRVÁNY-TENGER
ÉSZAKI-SARKKÖR
GRÓNLAND
Vörös Erik 1000 körül
IZLAND
FAERÖER
900 körül
HJALTLAND
700 körül
NORVÉGIA
SVÉDEK
DÁNOK
NORMANNOK
GÖTOK
ANGLIA
ÍRORSZÁG
SZÁSZOK
FRANKOK
NY. FRANK BIR.
BRETAGNE
NORMANDIA
AQUITANIA
BURGUNDIA
GASCOGNE
ASTURIA
KORDOVAI (OMAJJÁD) KALIFÁTUS
Kordova 929-1031
ANDALÚZIA
BALEÁR-SZK.
KORZIKA
SZARDÍNIA
ITÁLIA
SZICÍLIA
MÁLTA
KRÉTA
ABBASSZIDÁK
IDRISZIDÁK
AGLABIDÁK
LOFOTEN
LAPPOK
FINNEK KARÉLOK
SZLÁV TÖRZSEK
KIJEVI RUSZ
JUGRIAK
VOLGAI BOLGÁROK
BASKÍROK MAGYAROK
BESENYŐK
ÚZOK (OGUZOK)
KAZÁR BIRODALOM
KAZÁR-T.
KASZPI-T.
Nidaros
Uppsala
Birka
Hafrsfjord
Skiringsal
Ladoga
Novgorod (Holmgárd)
Haithabu
Bréma
Jumne
Hastings
Lindisfarne
York
Dublin
Ribe
Reims
Orléans
Fulda
Merseburg
Riade
Augsburg
Ennsburg
Basel
St. Gallen
Pavia
Lucca
Ragusa
Durrakhion (Durazzo)
Thessaloniké
Konstantinápoly (Bizánc)
Aversa
Palermo
Tunisz
Kairuan
Tortosa
Barcelona
Valencia
Cartagena
Sevilla
Cádiz
Tanger
Lisszabon
Oviedo
Kijev
Sarkel
Szudak (Tmutarakan)
Tamantarkan
KRÍM
MAGYAROK
BULGÁRIA
BIZÁNCI BIRODALOM
ATTIKA
PODOSZOK
LETTEK
ESZTEK
VISZLAK
SZERBEK
HORVÁTOK
FEHÉR HORVÁTOK
CSEHEK
MORVÁK
KONSTANTINÁPOLY (BIZÁNC)
A TÖRÖK URALOM ELŐTT
1 : 100 000
0 1 km
EURÓPA
GALATA
Aranyszarv-öböl
Boszporusz
KHRÜSZOPOLISZ
Császári palota
Bíborbanszületett Konstantin palotája
Khalkoprateia-templom
Apostolok temploma
Pantokrator-monostor
Pegé
Hagiosz Romanosz-kapu
Pempton
Tetarton
Rhégion-kapu
Triton
Mokiosz-ciszterna
Szfendóné-kapu
Arkadiosz-fórum
Busz
Hippodrom
Deuteron
Eleutheriosz-kikötő
Kikötők
Hagia Szophia
Bizánci akropolisz
Sztratégion
Taurosz-fórum
Hagia Irene
Hagia Szophia
Basilika
Sztudiu-monostor
Hetptapürgion (Hétorony)
Városfal
Fontos középület
Monostor; templom
MAGYARORSZÁG
HORVÁTORSZÁG
SZLAVÓNIA
BOSZNIA
RÁCORSZÁG
DALMÁCIA
ITÁLIA
BULGÁRIA
MAKEDÓNIA
THRÁKIA
HELLÁSZ
PELOPONNÉSZOSZ
KRÉTA
KUNOK
ÚZOK
BESENYŐK
KRÍM
KHERSZON
Szudak
Kherszon
Tbiliszi
Kura
Szevánto
Ani 1045-1064 (Biz.)
Theodosziupolisz (Erzurum)
Vaszpurkan
Manzikert
Van-tó
Urmia-tó
Tigris
Eufrátesz
Amida
Niszibisz
Edessza
1032-től Biz.
Szinope
Trapezunt
Amasztrisz
Nikomédeia
Nikaia
Brussza
Abüdosz
Dorülaion
Anküra
Kaiszareia
Meliténé
Szebaszteia
Szisz
Adana
Tarszosz
Szeleukeia
Antiokhia
Aleppó
Laodikeia
Tripolisz
Herakleia
Atáleia
Philomélion
Müriokephalon
Ikonion
Khonai
Szmürna
Szardesz
Epheszosz
Milétosz
Khiosz
Khandax (Kandia)
Ravenna
Ancona
Sebenico
Trau
Spalato
Zára
Ragusa
Cattaro
Benevento
Nápoly
Bari
Brindisi
Taranto
Avlona
Messina
Taormina
Szürakuszai
Rossano
Dürrakhion (Durazzo)
Akhrisz (Ochrida)
Bitolj
Vodena
Kasztori
Szkopia (Szkopje)
Skodra
Rasz Naisszosz (Niš)
Szerdika (Szófia)
Philippopolisz
Hadrianopolisz
Tirnovo
Várna
Meszembria
Ankhialosz
Szozopolisz
Doroszto (Drisztra)
Pliszka
Nikopolisz
Bodon (Vidin)
Titel
Keve
Haram
Baranya
Szentdemeter
Szerém
Zimonyi-vár
Nándorfehérvár (Singidunum, Belgrád)
Bács
Bodrog
Maros
Duna
Száva
Drina
Bosznia
Hebrosz
Sztrümon
Thessaloniké
Szerrai
Kallipolisz
Khrüszopolisz
Nikomédeia
Nikaia
Brussza
Abüdosz
Dorülaion
Anküra
Pergamon
Szardesz
Philomélion
Müriokephalon
Ikonion
Khonai
Szmürna
Epheszosz
Milétosz
Khiosz
Herakleia
Atáleia
Szeleukeia
Antiokhia
Aleppó
Laodikeia
Tripolisz
Kaiszareia
Meliténé
Szebaszteia
Szisz
Adana
Tarszosz
Amida
Niszibisz
Edessza
Szinope
Trapezunt
Amasztrisz
Tbiliszi
Kura
Ani
Theodosziupolisz
Vaszpurkan
Manzikert
Van-tó
Urmia-tó
Tigris
Eufrátesz
Paphlagonia
Armeniakon
Khaldeia
Kolonea
Iberia
Taron
Szebaszteia
Mezopotámia
Lukandosz
Meliténé
Kis-Örményország
Kappadokia
Anatolikon
Opszikion
Bukellarion
Kharszianon
Thrakészion
Kibürraioton
Szeleukeia
Kilikia
Thrakia
Makedónia
Hellász
Peloponnészosz
Bulgária
Nikopolis
Dürrakhion
Akhrisz
Thessaloniké
Kallipolisz
Khrüszopolisz
Athos
Lemnosz
Leszbosz
Khiosz
Szamosz
Rhodosz
Kréta
Földközi-tenger
Fekete-tenger
Márvány-tenger
Égei-tenger
Jón-tenger
Adriai-tenger
Kephallénia
Zakünthosz
Euboia
Aigaion-pelagosz
Kalamodrom
Alanok (Jászok)
Kaszagok
Abházok
Grúzok
Örményország
Arabok
A birodalom kiterjedése 976-ban
A birodalom kiterjedése 1025-ben
THRAKIA A birodalom provinciája (themája)
Bolgár Birodalom határa 971-ben
A szeldzsuk hódítás határa 1080-91
A BIZÁNCI BIRODALOM A X-XI. SZÁZADBAN
1 : 14 000 000
0 100 200 300 400 500 km
25° Greenwichtől K-re

EURÓPA
A XI. SZÁZAD VÉGÉN
1 : 25 000 000
0 500 km
a
ÍRORSZÁG
SKÓT KIR.
ANGOL KIR.
NORVÉG KIRÁLYSÁG
SVÉD KIRÁLYSÁG
DÁN KIR.
NÉMET-RÓMAI CSÁSZÁRSÁG
LENGYEL KIR.
KIJEVI NAGYFEJEDELEMSÉG
FRANCIA KIRÁLYSÁG
MAGYAR KIR.
BESENYŐK
ÚZOK
KUNOK
LEÓN-KASZTÍLIAI KIR.
ALMORAVIDA BIRODALOM
BIZÁNCI CSÁSZÁRSÁG
SZELDZSUK TÖRÖK SZULTÁNSÁG
KIS-ÖRMÉNYO
FATIMIDA KALIFÁTUS
ÉSZAKI-TENGER
ATLANTI-ÓCEÁN
FÖLDKÖZI-TENGER
FEKETE TENGER
KASZPI-T.
1 Aragóniai királyság
2 Barceloniai grófság
3 Navarrai királyság
Fontos kereskedelmi útvonal
Az első kereszteshadjáratok útvonala (1096–1099)
Állammá nem szervezett területek

MAGYARORSZÁG
A XI. SZÁZADBAN, 1090-IG
1 : 6 000 000
0 50 100 150 km
b
Országhatár
Egyházmegyehatár
EGYHÁZMEGYÉK:
I Esztergomi
II Győri
III Veszprémi
IV Pécsi
V Váci
VI Egri
VII Kalocsai-Bácsi
VIII Csanádi
IX Bihari
X Erdélyi
Borsod Vármegyeszékhely
Galgóc Határispánság székhelye
Gömör Vármegyeszékhely, egyben határispánság székhelye
Helység
Vár
Érsekség, püspökség
Prépostság, apátság
Királyi udvar helye
Rév
Sóbánya
Csatahely
LENGYEL KIRÁLYSÁG
KIJEVI NAGYFEJEDELEMSÉG
MORVAORSZÁG
NÉMET-RÓMAI CSÁSZÁRSÁG
SZLÁVOK
Havasok
ERDÉLY
SZÉKELYEK
SZLAVÓNIA
HORVÁT KIRÁLYSÁG
BIZÁNCI CSÁSZÁRSÁG
BESENYŐK-ÚZOK-KUNOK
BRODNIKOK
VELENCE
ADRIAI-T.
14° Greenwichtől K-re

A KERESZTÉNYSÉG EURÓPÁBAN

A XI. SZÁZAD KÖZEPÉTŐL A XVI. SZÁZAD ELEJÉIG

1 : 20 000 000
0 200 400 600 km

KATOLIKUS KERESZTÉNYSÉG
- Elterjedése a XI. század közepén
- Elterjedése a XVI. század elején
- 1000 előtt alapított patriarkátus, illetve érsekség
- 1000 után alapított patriarkátus, illetve érsekség
- Érsekség határa a XV. század végén

Szerzetesrendek fő kolostorai és az alapítási évük
- Bencés (529)
- Kamaldoli (1012)
- Karthauzi (1084)
- Ciszterci (1098)
- Premontrei (1121)
- Karmelita (1156)
- Domonkos (1216)
- Ferences és klarissza (1223)
- Pálos (1250 körül)

Jelentős kolostorok
- Bencés
- Ciszterci
- Domonkos
- Ferences
- Pálos

Cluny A bencés kolostorok reformmozgalmainak központja a X–XI. században

Lovagrendek fő kolostorai és az alapítási évük
- Johannita (1048)
- Templomos (1119)
- Német lovagrend (1190)

(Laterán) 1123 Egyetemes zsinat és éve

Fontos zarándokhely

Zarándokút

HUSZITÁK Eretnekmozgalom

Albi Eretnekmozgalom központja

XII. sz. A kereszténység felvétele

ORTODOX KERESZTÉNYSÉG
- Elterjedése a XI. század közepén
- Elterjedése a XVI. század elején
- Patriarkátus
- Érsekség (metropólia)
- Kolostor

ISZLÁM
- Elterjedése a XI. század közepén
- Elterjedése a XVI. század elején

Településnevek rövidítése:
A. = Amalfi
B. = Barletta
Be. = Benevento
C. = Conza
E. = Embrun
M. = Monte Cassino
S. = Salerno
T. = Trani

Róma patriarkátus székhely

Kolostorok, szerzetesrendek
Egyházi reformmozgalmak
Eretnekmozgalmak
Invesztituraharc
Kereszteshadjáratok
Szentek és ereklyék kultusza
Inkvizíció
Zarándoklat

Skolasztika, misztika
Egyetemek, akadémiák
Humanizmus, reneszánsz
Román és gótikus művészet
Himnuszok, legendák
Misztériumjátékok, passió
Az első bibliafordítások
Polifónia

Teológusok, filozófusok:
VII. Gergely pápa (1020?–1085)
Abélard (1079–1144)
Clairvaux-i Szent Bernát (1090–1153)
Albertus Magnus (1200?–1280)
Roger Bacon (1220?–1292)
Aquinói Szent Tamás (1225–1274)
Duns Scotus (1266?–1308)
Palamasz Szent Gergely (1296–1359)

Rendalapítók:
Szent Domonkos (1170–1221)
Assisi Szent Ferenc (1182–1226)

Az egyház reformátorai:
John Wyclif (1320–1384)
Husz János (1372–1415)
Girolamo Savonarola (1452–1498)
Rotterdami Erasmus (1466?–1536)

Pápai tiara

Püspöki mitra

Katolikus Pásztorbot Ortodox

Áldozókehely

Szentségmutató

Ikonosztáz

Széksék

Olvasópult

A pápai bulla (függőpecsét) két oldala

Püspöki mellkereszt

EURÓPA GAZDASÁGA
A XI-XIII. SZÁZADBAN

1:20 000 000
0 200 400 600 km

Genova és birtokai
Velence és birtokai
Kézműipar:
Posztó Selyem Fém-feldolgozás
A Hanza-kereskedelem tengeri útja
A levantei kereskedelem tengeri útja
Fontos szárazföldi kereskedelmi út
Bréma Hanzaváros
Bergen Hanza-lerakat
Bécs Pénzváltó és -kölcsönzőhely a XIII.sz.-ban
Lagny Champagne-i vásárváros
Országhatár a XIII. század végén
Arany Gabona
Ezüst Szőlő
Vas Szarvasmarha
Réz Juh
Ón Hal
Só, sólepárlás

Erdőirtás, mocsarak lecsapolása
A mezőgazdasági technika fejlődése: nehézeke, szügyhám, kengyel, patkó, háromnyomásos gazdálkodás
Gyors népességnövekedés
A városok ujjászületése, alakulása
Német, flamand és vallon telepítés Kelet-Közép-Európában
Céhes kézművesség
Távolsági kereskedelem
A kézműipari technika fejlődése: vízimalom (gabonaőrlő, érczúzó, kalapácsoló, fűrészelő, fújtató, selyemcérnázó, posztóványoló), szélmalom, rokka, lábítós szövőszék és esztergapad
Iránytű, hajókormány

NÉPSŰRŰSÉG A XIII.SZÁZAD VÉGÉN

Fő/km² 1:45 000 000 0 200 km
10 főnél kevesebb
10–20
20–30
30–40
40 főnél több becsült adatok

Európa lakosságának becsült adata 70-80 millió fő

Város 100 000-nél több lakossal
Város 10 000–100 000 (becsült adatok)

Vízimalom (korabeli ábrázolás) XII. század
Szélmalom XII. század
Velencei gálya XII. század
Hanza kogg XIII. század
Lábítós szövőszék (korabeli ábrázolás), XIII. század
Velencei dukát XIII. század
Nehézeke XIII. század

EURÓPA KULTÚRÁJA
(XI-XIII. SZÁZAD)

1:20 000 000
0 200 400 600km

- Románkori művészet
- Gótikus művészet
- Bizánci művészet
- Iszlám művészet
- Kolostor

Bologna 1088 — Egyetem az alapítás évével

Országhatár a XIII. század közepén

Dafni — Önmagában álló jelentős kolostor

A wormsi dóm
XI. század első fele

A párizsi Notre Dame
XII-XIII. század

A reimsi székesegyház
XIII-XIV. század

A borgundi fatemplom, XIII. sz.

A korszakban elterjedő művészeti irány a román, majd a gót.
Szentek élete (Aranylegenda)
Lovagi epika
Udvari költészet
Kerítések, patkó, hámrendszer, földművelés
Építészet, háromnyomásos földművelés
Vízkerék használata, első szélmalmok
Városok újjászületése III. Kereskedelem
Kézműipar, távolsági kereskedelem
Írásbeliség, hajókormány, navigációs műszerek
A görög és arab tudományos munkák fordítása és felhasználása
Az arab számok átvétele
A sakkjáték elterjedése

Költő: Walter von der Vogelweide (1170?-1230?)
Filozófus, természettudós, teológus: Albertus Magnus (1200?-1280)

Filozófus: Roger Bacon (1220?-1292)
Filozófus, teológus: Duns Scotus (1266?-1308)

Filozófus, teológus: Abélard (1079-1144)
Aquindi Szent Tamás (1225-1274)
Költő: Aquitániai Vilmos (1071?-1127?)

Költő: Dante (1265-1321)
Építészek, szobrászok, festők:
Benedetto Antelami (1150?-1230?)
Nicola Pisano (1220?-1280)
Arnolfo di Cambio (1245?-1300?)
Cimabue (1250?-1302?)
Giotto (1267-1337)
Utazó, kereskedő: Marco Polo (1254-1323)

Történetíró: Anna Komnéné (1083-1155?)

Európa legrégebbi egyeteme római jog

Roland-ének XI. század

Trubadúrok

Poema del Cid 1140 körül

Nibelung-ének 1200 körül

Wormsi zsinat

Mainzi érsek

Árthur király mondája

Minnesängerek

Lovagrend

Hanza

A poitiers-i székesegyház
XII. század

Ferrarai relief (szüretelő)
XI. század vége

A bayeux-i falikárpit (részlet)
XI. század vége

A bambergi lovasszobor
XIII. század első fele

A wartburgi vár
XI. század

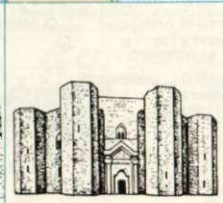

A Castel del Monte-i vár
XIII. század

A pisai dóm és a ferde torony
XI-XIV. század

A velencei Szent Márk-templom
XI. század

A dafni kolostor
XI. század második fele

Konstantinápolyi mozaik
1030

MAGYARORSZÁG
A XIII. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN

1:4 000 000

0 25 50 75 100 km

A Magyar Királyság határa
Tartományok és országrészek határa
Vármegyék és kiváltságolt területek határa
A Magyar Királysághoz tartozó déli területek határa

Város
Egyéb település
Vár
Érsekség püspökség (székeskáptalan)
Prépostság (káptalan)
Csatahely
Ércbánya: sóbánya

B.: BODROG BE.: BESZTERCE CS.: CSONGRÁD F.: FEHÉR H.: HONT T.: TORNA

A MONGOL TÁMADÁS (TATÁRJÁRÁS) EURÓPÁBAN A XIII. SZÁZADBAN

1:30 000 000

0 500 km

1222–1223
1237–1238
1239–1242
Mongol hadjáratok

Julianus első utazása (1234–1235)

MAGYARORSZÁG KULTÚRÁJA
(X-XIII. SZÁZAD)

1:4 000 000

0 25 50 75 100 km

Magyarország határa a XIII. század végén
Horvátország határa a XI. század végéig
Egyházmegye határa I. István korában
A zarándokok és a kereskedők fő útvonala
Magyar diákok külföldi egyetemre

Egyházmegyék I. (Szent) István korában
I Esztergomi
II Győri
III Veszprémi
IV Pécsi
V Váci
VI Egri
VII Kalocsai–Bácsi
VIII Csanádi
IX Bihari
X Erdélyi

Buda Kiemelkedő kulturális központ
Honfoglaláskori művészet
Románkori művészet
Gótikus művészet
Bizánci művészet
Bács Káptalani iskola
Érsekség; püspökség
Kecel Lelőhelynév

Szerzetesrendek kolostorai
Bencés, XI. sz.-tól
Ciszterci, XII. sz.-tól
Lovagrendi, XII. sz.-tól
Premontrei, XII. sz.-tól
Ágoston-rendi, XII. sz.-tól
Domonkos, XIII. sz.-tól
Ferences, XIII. sz.-tól
Pálos, XIII. sz.-tól
Ortodox, XI. sz.-tól

Magyarország lakosságának száma:
900 körül kb. 600 000 fő
a tatárjárás előtt kb. 2 000 000 fő

Letelepedés
Falvak kialakulása
Várépítés
Városok kialakulása
A vármegyeszervezet kialakulása

Kódexirodalom:
Szertartáskönyvek
Intelmek
Legendák
Mondák
Miniatúrák
Másolóműhelyek

Anonymus
Rogerius (?-1266)
Kézai Simon (XIII. sz. vége)

Halászat, vadászat
Félnomád állattenyésztés
Erdőirtás
Két- és háromnyomásos földművelés
Kézműipar
Kereskedelem

Nyelvemlékek:
Tihanyi alapítólevél 1055
Halotti Beszéd XII. sz. vége
Ómagyar Mária-siralom

Gyermekdal
Siralóének
Regősének
Mesék
Imák
A kereszténység felvétele
Írott törvények
Latin nyelvű hivatalos írásbeliség:
Oklevelek
Kancellária
Hiteles helyek

Az öskül kerektemplom és alaprajza XI. század

A jáki bencés apátsági templom 1230 körül

Bezdédi tarsolylemez X. század, Budapest

Rakamazi hajdísz X. század, Nyíregyháza

A magyar szent korona X-XII. század, Budapest

A fanyúvó Sámson legendája (domborműrészlet), 1120, Pécs

Szent László-legenda (freskórészlet) XIII. század, Gelence

I. István
Salamon
III. Béla

Árpád-kori pénzek XI-XII. század

Az esztergomi Porta Speciosa XII. század (XVII. sz.-i festmény)

A bélháromkúti ciszteri templom XIII. század első fele

A veleméri templom XIII. század

Antifonale (részlet)

Pentaton hangsor

II. Endre oklevele, 1217 és pecsétje, 1221, Budapest

Szent Erzsébet imakönyvének fedele XIII. század

Égigérőfa (Világfa)

A kalocsai királyfej XII. század, Budapest

Miniatúra a Pray-kódexből XII. század, Budapest

Cunpald keresztelőkehely XI. század, Szombathely

Árpád-kori veremház (rekonstrukció)

Árpád-kori jurta (rekonstrukció)

A zárai Szent Anasztázia-templom XIII. század

Az ócsai apátsági templom alaprajza, XIII. század

A lébényi bencés apátsági templom XIII. század

EURÓPA
A XIII. SZÁZAD KÖZEPÉN
KERESZTES HADJÁRATOK
A XII-XIII. SZÁZADBAN
1 : 22 000 000
0 500 km
A Német-római Birodalom határa
A Mongol Birodalom határa
A mongol függőség határa
Keresztes hadjáratok:
1147–49 2. keresztes hadjárat (III. Konrád, VII. Lajos)
1189–92 3. keresztes hadjárat (Barbarossa Frigyes, II. Fülöp Ágost, Oroszlánszívű Richárd)
1202–04 4. keresztes hadjárat (Velence, Bizánc)
1217–21 (II. András)
1228–29 5. keresztes hadjárat (II. Frigyes)
1248–54, 1270 6. és 7. keresztes hadjárat (IX. Lajos)
Csatahely
0° Greenwich
ÉSZAKI-TENGER
BALTI-TENGER
FÖLDKÖZI-TENGER
FEKETE-TENGER
BÁLEÁR-SZK.
SKÓT KIR.
NORVÉG KIR.
SVÉD KIRÁLYSÁG
DÁN KIR.
ANGOLKIR.
ÍREK
LITVÁNIA
OROSZ FEJEDELEMSÉGEK
ARANY HORDA
NÉMET-RÓMAI CSÁSZÁRSÁG
FRANCIA KIRÁLYSÁG
MAGYAR KIRÁLYSÁG
CSEH KIR.
LENGYEL KIR.
LEÓNI KIR.
PORTUGÁL KIR.
KASZTÍLIAI KIR.
ARAGÓNIAI KIR.
GRANADAI KIR.
ALMOHÁDOK BIRODALMA (1147-1269)
BOLGÁR BIRODALOM
SZERB KIR.
BOSZNIA
LATIN CSÁSZ. (1204-61)
NIKAIAI CSÁSZÁRSÁG
EPIRUSZI DESPOTÁTUS
AKHAIAI FEJED.
SZELDZSUK SZULTÁNSÁG (IKÓNIUMI)
TRAPEZUNTI CSÁSZ.
KIS-ÖRMÉNY.
CIPRUSI KIR.
RÓDOSZ
KRÉTA (Velence)
SZICÍLIA
SZICÍLIAI KIR.
PÁPAI ÁLLAM
AJJÚBIDA SZULTÁNSÁG (1250-ig MAMELUK BIR.)
Stavanger
Oslo
Västerås
Uppsala
Reval
Novgorod
Pszkov
Polock
Szmolenszk
Moszkva
Rjazany
Tver
Rosztov
Szuzdal
Vlagyimir
Murom
Pinszk
Turov
Lublin
Ladomér
Csernyigov
Kijev
Perejaszlavl
Novgorod-Szeverszkij
Lvov
Halics
Krakkó
Prága
Wrocław
Liegnitz
Brandenburg
Gniezno
Stettin
Lübeck
Hamburg
Lüneburg
Münster
Köln
Frankfurt
Würzburg
Regensburg
Augsburg
Wittelsbach
Pozsony
Buda
Pest
Eztergom
Muhi
Kolozsvár
Nagyszeben
Brassó
Milkó
Akkerman
Krím
Kaffa (Genova)
Szudak (Genova)
Kherszon (Genova)
Tana (Genova)
Trapezunt
Szinope
Konstantinopoly (Bizánc)
Adrianopolisz
Durazzo
Szaloniki
Szófia
Tirnovo
Várna
Nándorfehérvár
Ragúza (Vel.)
Spalato
Zára (Vel.)
Velence
Milánó
Genova
Pisa
Firenze
Bologna
Róma
Nápoly
Salerno
Brindisi
Otranto
Tagliacozzo
Benevento
Cagliari
Palermo
Messina
Tunisz (Szic.)
Bona (Szic.)
Mehadia (Szic.)
Algír
Oran
Tanger
Ceuta
Gibraltar
Granada
Cádiz
Sevilla
Córdoba
Lisszabon
Porto
Santiago
Oviedo
León
Salamanca
Toledo
Zaragoza
Barcelona
Valencia
Murcia
Carthagena
Carcassone
Nimes
Arles
Marseille
Nice
Albi
Agues Mortes
Toulouse
Bordeaux
Clermont
Bourges
Dijon
Basel
Zürich
Habsburg
Salzburg
Graz
Zágráb
Trieszt
Aquileia
Verona
Mantua
Parma
Lucca
Pisa
Siena
Orvieto
Viterbo
Tivoli
Ostia
Gaeta
Capua
Amalfi
Taranto
Otranto
Brindisi
Bari
Ancona
Rimini
Ravenna
Ferrara
Padua
Verona
Milano
Genova
Torino
Chambéry
Lyon
Avignon
Montpellier
Perpignan
Narbonne
Toulouse
Bordeaux
Nantes
La Rochelle
Poitiers
Tours
Orléans
Chartres
Paris
Reims
Amiens
Bouvines
Gent
Antwerpen
Brüssel
Namur
Metz
Trier
Mainz
Worms
Speyer
Heidelberg
Frankfurt
Würzburg
Nürnberg
Regensburg
Passau
Wien
Hainburg
Prága
Kolin
Kuttenberg
Brünn
Olmütz
Krakkó
Sandomierz
Lublin
Halics
Lemberg
Przemysl
Sandomierz
Wrocław
Liegnitz
Glogau
Posen
Gnesen
Thorn
Marienburg
Danzig
Elbing
Königsberg
Memel
Riga
Dorpat
Reval
Narva
Pleskau
Nowgorod
Ladoga-tó
Peipus-tó
Wolga
Don
Dnyeper
Dnyeszter
Bug
Pruth
Szeret
Duna
Tisza
Száva
Drina
Maros
Vardar
Struma
Maritza
Ebro
Duero
Tajo
Guadiana
Guadalquivir
Rhône
Loire
Seine
Somme
Rajna
Elba
Weser
Oder
Visztula
Nyeman
Dina
Volga
Oka
Kama
Ural
Kaukázus
Kaspi-tó
Aral-tó
Balkán-hg.
Appenninek
Alpok
Pireneusok
Atlasz-hg.
Szahara
Nílus
Tigris
Eufrátesz
Jordán
Szíria
Palesztina
Arábia
Perzsa-öböl
Vörös-tenger
Fekete-tenger
Azovi-tenger
Földközi-tenger
Balti-tenger
Északi-tenger
Kaszpi-tenger
Arab-tenger
Bengál-öböl
Dél-kínai-tenger
Sárga-tenger
Japán-tenger
Kelet-kínai-tenger
Fülöp-szigetek
Borneó
Ceylon (Szilan)
Hindu államok
Delhi (Mameluk) szultanátus
Tibet
Himalája
Hormuz
Bagdad
Iszfahán
Kandahár
Kabul
Lahore
Delhi
Benáresz
Bharukaccsa
Calicut
Lhásza
Szkáz
Medina
Mekka
Jeruzsálem
Akkon
Damaszkusz
Alexandria
Kairó
Tebriz
Maraga
Erzerum
Tiflisz
Trapezunt
Szinope
Konstantinápoly
Szudak
Tana
Matrika-Tamanok
Volgai bolgárok
Bulgária
Szicíliai kir.
Almohádok bir.
Kasztília
Aragónia
Franciaország
Német-római bir.
Svédország
Dánia
Lengyelo
Magyar kir.
Orosz fejedelemségek
Ogurok
Szamojédek
Északi sarkkör
Fehér Horda
Kirgizek
Burjátok
Ojrátok
Merkitek
Mongolok
Kurultáj
Tatárok
Najmanok
Karakorum
Kerajtok
Ujgurok
Kara-Kitaj állam (1218-ig)
Hszi-Hszia állam (1227-ig)
Tangutok
Csin dinasztia
Dzsürdzsik
Csingisz kán birodalma 1227-ben
Dzsingisz kán és vezéreinek hadjárata
Dzsingisz kán utódainak hadjárata
Kereskedelmi út
Székhely
Csatahely
Marco Polo útja (1271–95)
ÁZSIA ÉS A MONGOL BIRODALOM
A XIII. SZAZADBAN
1 : 60 000 000
0 2000 km
A XIII. század elején egyesült mongol törzsek
A birodalom részei (uluszai) a XIII. század végén
Arany Horda
Ilkánok birodalma
Csatagáj birodalma
Nagy Kánság (Kubiláj birodalma)
Függő államok
60° Greenwichtől keletre

EURÓPA
A XV. SZÁZAD VÉGÉN
1:20 000 000
0 100 200 300 400 500 km
Francia királyi birtok
Francia hűbéres birtok
A Német-római Birodalom határa
Habsburg birtok
A cseh korona országai
Birodalmi város
Bréma Hansa szövetségbe tartozó város
Fontosabb kereskedelmi útvonal
A Német-római Birodalom választófejedelemségei:
1 Kölni érsekség
2 Trieri érsekség
3 Mainzi érsekség
4 Szász hercegség
5 Pfalzi (Rajnai) palotagrófság
6 Brandenburgi őrgrófság
7 Cseh királyság
NORVÉG KIRÁLYSÁG
SVÉD KIRÁLYSÁG
FINNORSZÁG
MOSZKVAI NAGYFEJEDELEMSÉG
NÉMET LOVAGREND
LITVÁN NAGYFEJEDELEMSÉG
RJAZANYI NAGYFJD.
ARANY HORDA
DÁN KIR.
SKÓT KIR.
ÍRORSZÁG
ANGOL KIR.
LENGYEL KIR.
CSEHORSZÁG
MAGYAR KIRÁLYSÁG
FRANCIA KIRÁLYSÁG
BURGUNDIA
SVÁJC
VELENCEI KÖZT.
GENOVAI KÖZT.
PÁPAI ÁLLAM
NAPOLYI KIRÁLYSÁG
SPANYOL-ARAGÓNIAI KIR.
KASZTÍLIAI KIR. (1479-től)
PORTUGÁL KIR.
GRANADAI KIR. (1492-től Spanyol Kir.)
NAVARRAI KIR.
BOSZNIA
SZERBIA
HAVASALFÖLD
MOLDVA
KRÍMI KÁNSÁG
TÖRÖK BIRODALOM
ÉSZAKI-TENGER
ATLANTI-ÓCEÁN
LA MANCHE
FEKETE-TENGER
ADRIAI-TENGER
TIRRÉN-TENGER
JÓN-SZIGETEK
FÖLDKÖZI-TENGER
KORZIKA (Genova)
SZARDÍNIA (Aragónia)
SZICÍLIAI KIR. (Aragónia)
MÁLTA (Aragón)
KRÉTA (Velence)
RÓDOSZ (Johanniták)
CIPRUS (Velence)
Konstantinápoly
Róma
Párizs
Moszkva
Prága
Bécs
Buda
Velence
Genova
Milánó
Nápoly
Palermo
Messina
Reggio
Algír
Tunisz
Oran
Marokkó
Lisszabon
Madrid
Toledo
Sevilla
Córdoba
Granada
Cádiz
Gibraltar
Tanger
Barcelona
Valencia
Zaragoza
Pamplona
Bilbao
Oviedo
Porto
Burgos
Bordeaux
Toulouse
Marseille
Avignon
Lyon
Dijon
Nantes
Brest
Rouen
Calais
Dover
London
Edinburgh
Glasgow
Belfast
Dublin
Liverpool
Manchester
Newcastle
York
Bristol
Plymouth
Cardiff
Oxford
Cambridge
Canterbury
Amsterdam
Antwerpen
Brüsszel
Köln
Aachen
Frankfurt
Mainz
Trier
Worms
Speyer
Nürnberg
Regensburg
Augsburg
München
Salzburg
Innsbruck
Konstanz
Basel
Zürich
Bern
Strassburg
Metz
Reims
Orléans
Poitiers
Nevers
Dijon
Lyon
Grenoble
Genf
Turin
Milánó
Genova
Pisa
Firenze
Ravenna
Modena
Ancona
Bari
Brindisi
Taranto
Salerno
Capua
Ostia
Szalonika
Athén
Szmirna
Angora
Bursa
Izmir
Drinápoly
Szófia
Nikápoly
Tirnovo
Várna
Bukarest
Târgoviște
Craiova
Belgrád
Szarajevó
Raguza
Spalato
Zara
Nis
Skodra
Ohrid
Pécs
Szeged
Debrecen
Nagyvárad
Gyulafehérvár
Nándorfehérvár
Szendrő
Temesvár
Buda
Pest
Fehérvár
Sopron
Győr
Pozsony
Kassa
Munkács
Lemberg
Krakkó
Przemysl
Halics
Kamieniec Podolski
Lublin
Varsó
Poznan
Thorn
Danzig
Königsberg
Kolberg
Stettin
Breslau
Liegnitz
Lipcse
Dresden
Prága
Pilsen
Budweis
Tábor
Brünn
Olmütz
Hamburg
Lübeck
Bréma
Hannover
Magdeburg
Berlin
Dortmund
Erfurt
Kopenhága
Lund
Malmö
Stockholm
Uppsala
Västerås
Helsingfors
Åbo
Viborg
Reval
Dorpat
Narva
Pleskau
Novgorod
Sztaraja Russza
Rzsev
Tver
Moszkva
Rosztov
Tula
Rjazany
Potock
Witebsk
Smolensk
Mohylew
Kowno
Wilno
Grodno
Minsk
Pinsk
Kursk
Czernihow
Kijev
Tana
Dnyeper
Don
Volga
Kaukázus
Kaspi-t.
Fekete-t.
Azovi-t.
Kercs
Akkerman
Bahcsiszaraj
Krím
Jaik
Ural
Kara-Kermen
Azak (Azov)
Hadzsi-Tarhan (Asztrahany)
Kaszpi-t.
Kijev
Csernygov
Orsza
Szmolenszk
Riga
Pszkov
Lovagrend
Lengyel Kir.
Moldvai Fejedelemség
Lengyel Kir.
Arany Horda
Asztrahanyi Kánság
Krími Kánság
Kazáni Kánság
Litván Nagyfejedelemség
Moszkvai Nagyfejedelemség
Novgorodi Fejedelemség
Tveri Nagyfejedelemség
Vlagyimiri Nagyfejedelemség
Szuzdal-Ny. Novgorodi Nagyf.
Rjazanyi Nagyfejedelemség
Rosztovi Fejedelemség
Jaroszlavli Fejedelemség
Beloozeroi Fejedelemség
Kosztromai Fejedelemség
Galicsi Fejedelemség
Muromi Fejedelemség
Litván Nagyfejedelemségtől visszaszerzett területek
Országhatár 1462-ben
Az orosz fejedelemségek határa
A Moszkvai Nagyfejedelemség határa 1462-ben
Az orosz nemzeti állam határa 1533-ban
A Moszkvai Nagyfejedelemség 1300-ban
1300–1425
1425–1462
1462–1505
1505–1533
Észak-Ny. Novgorodi Fejedelemség
Szuzdal-Ny. Novgorodi Fejedelemség
Rjazanyi Fejedelemség
Rosztovi Fejedelemség
Jaroszlavli Fejedelemség
Beloozeroi Fejedelemség
Kosztromai Fejedelemség
Galicsi Fejedelemség
Muromi Fejedelemség
Litván Nagyfejedelemségtől visszaszerzett területek
30° Greenwichtől keletre
0° Greenwich

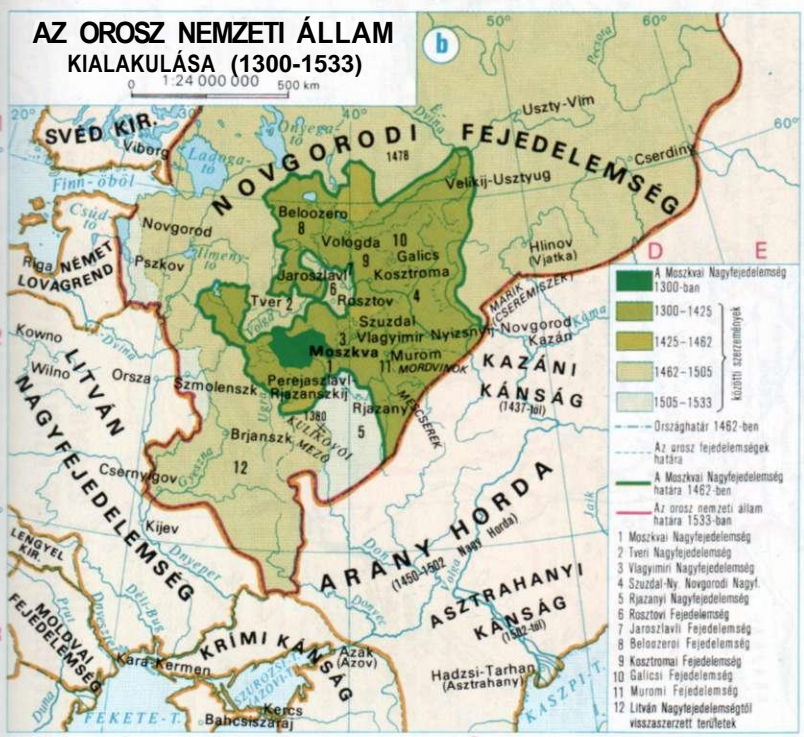
AZ OROSZ NEMZETI ÁLLAM
KIALAKULÁSA (1300-1533)
1:24 000 000
0 500 km
SVÉD KIR.
NOVGORODI FEJEDELEMSÉG
1478
Uszty-Vim
Velikij-Usztyug
Cserdiny
Beloozero
Novgorod
Vologda
Galics
Kosztroma
Hlinov (Vjatka)
Riga
NÉMET LOVAGREND
Pszkov
Jaroszlavl
Tver
Rosztov
Szuzdal
Vlagyimir
Nyizsnyij Novgorod
Kazan
Moszkva
Murom
MARIK (CSEREMISZEK)
MORDVINOK
KAZÁNI KÁNSÁG
(1437-től)
Kowno
Wilno
LITVÁN NAGYFEJEDELEMSÉG
Orsza
Szmolenszk
Perejaszlavl Riazanszkij
Rjazany
MESZCSEREK
KULIKOVI MEZŐ
1380
Brjanszk
Csernygov
Kijev
LENGYEL KIR.
ARANY HORDA
(1450-1502 Nagy Horda)
ASZTRAHANYI KÁNSÁG
(1502-től)
MOLDVAI FEJEDELEMSÉG
KRÍMI KÁNSÁG
Kara-Kermen
Azak (Azov)
Hadzsi-Tarhan (Asztrahany)
Kercs
Bahcsiszaraj
FEKETE-T.
KASZPI-T.
Dnyeper
Don
Volga
Dnyeszter
Dél-Bug
Duna
Jaik
A Moszkvai Nagyfejedelemség 1300-ban
1300–1425
1425–1462
1462–1505
1505–1533
Országhatár 1462-ben
Az orosz fejedelemségek határa
A Moszkvai Nagyfejedelemség határa 1462-ben
Az orosz nemzeti állam határa 1533-ban
1 Moszkvai Nagyfejedelemség
2 Tveri Nagyfejedelemség
3 Vlagyimiri Nagyfejedelemség
4 Szuzdal-Ny. Novgorodi Nagyf.
5 Rjazanyi Nagyfejedelemség
6 Rosztovi Fejedelemség
7 Jaroszlavli Fejedelemség
8 Beloozeroi Fejedelemség
9 Kosztromai Fejedelemség
10 Galicsi Fejedelemség
11 Muromi Fejedelemség
12 Litván Nagyfejedelemségtől visszaszerzett területek

A SZÁZÉVES HÁBORÚ (1337-1453)
1:15 000 000
0 500 km
ÍRORSZÁG
ANGOL KIR.
WALES
SKÓCIA
NÉMET-RÓMAI BIRODALOM
FRANCIA KIR.
NORMANDIA
BRETAGNE
ANJOU
CHAMPAGNE
BURGUNDIA
POITOU
BERRY
AUVERGNE
AQUITANIA
GASCOGNE
LANGUEDOC
DAUPHINÉ
PROVENCE
NAVARRA KIR.
ARAGÓNIAI KIR.
Limerick
Cork
Nottingham
Lincoln
Birmingham
Bristol
London
Essex
Kent
Canterbury
Sussex
Dover
Portsmouth
Devon
Calais
Flandria
Azincourt
Crécy
Péronne
Cherbourg
Amiens
Soissons
Rouen
Reims
Metz
Párizs
Bretigny
Orléans
Troyes
Auxerre
Dijon
Chinon
Nevers
Poitiers
Bordeaux
Genf
Lyon
Grenoble
Torino
Milánó
Genova
Avignon
Toulouse
Arles
Marseille
Cannes
Bayonne
Pamplona
Andorra
Perpignan
Hamburg
Amszterdam
Sluys
Köln
Frankfurt
Strassburg
Domrémy
Francia birtok
Angol birtok a háború kitörésekor
Angol szerzemények a brétigny-i békeszerződés alapján (1360)
A burgundi hercegi család birtokai a XV. század elején
Az angolok és a burgundiak hatalma alatt álló terület (1420–28)
Fontosabb csatahely
Jelentős népi felkelés
Az angolok támadási iránya a háború első felében
Az 1356. évi francia hadjárat
V. Henrik hadjárata (1415)
Jeanne d'Arc útja (1429–1431)
0° Greenwich

MAGYARORSZÁG
AZ ANJOUK ÉS ZSIGMOND KORÁBAN
(1301–1437)
1 : 4 000 000
0 25 50 75 100 km
A Magyar Királyság határa 1382-ben
A Magyar Királyság déli határa 1437-ben
Tartományok és országrészek határa
Vármegyék és kiváltságolt területek határa
1370–1387 között Magyarországhoz csatolt terület
Magyar befolyás alatt álló terület
Zsigmond által 1412-ben Lengyelországnak elzálogosított szepességi városok területe
Kiváltságolt területek:
Székelyek
Németek (szászok)
Kunok, jászok
Fallal körülvett vagy várral rendelkező királyi vagy püspöki város
Egyéb királyi vagy püspöki város, mezőváros (szabadfalu)
Egyéb település
Vár, település várral
Érsekség, püspökség
Lippa Kamarai székhely
Kereskedelmi út
Csatahely
Érc bánya, sóbánya
ARANY. SZ.: ARANYOS SZÉK, B.: BESZTERCE, F.: FEHÉR, H.: HEVES, K.: KUNSÁG, K. F.: KIRÁLYFÖLD, KOL.: KOLBÁSZSZÉK, P.: PEST
18° Greenwichtől K-re
LENGYEL KIRÁLYSÁG
SZILÉZIAI HCG.
MORVA ŐRGR.
OSZTRÁK HCG.
STÁJER HERCEGSÉG
KARINTIAI HCG.
CILLI GR.
KRAJNAI HCG.
HORVÁTORSZÁG
DALMÁCIA (Velencei Köztársaság)
ADRIAI-TENGER
BOSZNIA
SZERB KIR.
MACSÓI BÁNSÁG
VIDINI BÁNSÁG
HAVASALFÖLD
MOLDVAI FJD.
ERDÉLY
BESZTERCE
KIRÁLYFÖLD
FOGARASFÖLD
KUNSÁG
HALASSZÉK
JÁSZSÁG
KOLBÁSZSZÉK
Buda
Pest
Esztergom
Visegrád
Pozsony
Kassa
Várad
Temesvár
Szeged
Zágráb
Kolozsvár
Szeben
Brassó
A KISKIRÁLYOK
(1310)
1 : 18 000 000
0 100 200 km
Gönc A kiskirályok székhelye
Csák Máté
Aba Amádé
Borsa
Kopasz
Kán László
Kőszegi Miklós
Kőszegi János
Babonics István
Frangepán Duim
Subics Pál
Csák Ugrin
NÉMET-RÓMAI BIR.
HORDA
ARANY
SZERB KIR.
ADRIAI-T.
20° Gr.-től K-re
I. (NAGY) LAJOS KIRÁLYSÁGAI
1 : 25 000 000
0 200 400 km
LENGYEL KIRÁLYSÁG
MAGYAR KIRÁLYSÁG
NÉMET-RÓMAI BIRODALOM
NÁPOLYI KIRÁLYSÁG
PÁPAI ÁLLAM
LITVÁN NFJD.
MOLDVAI FJD.
HAVASALFÖLDI FJD.
BOSZNIA
BOLGÁR BIR.
SZERB KIR.
NÉMET LOVAGR.
TIRRÉN-T.
JÓN-TENGER
BALTI-T.
A magyar–lengyel perszonálunió határa (1370–1384)
1370–1387 között Magyarországhoz csatolt terület
Magyar befolyás alatt álló terület
I. (Nagy) Lajos nápolyi hadjáratai:
1347–1348
1350

MAGYARORSZÁG KULTÚRÁJA
(XIV-XV. SZÁZAD)

1:4 000 000

0 25 50 75 100 km

Kassa Kiemelkedő kulturális központ

Gótikus művészet
- Templom, kápolna
- Templomeröd, templomvár
- Vár, kastély
- Középület, lakóház
- Szárnyasoltárok előfordulása

Korai reneszánsz művészet
- Egyházi emlék
- Világi emlék

Pécs 1367 Egyetem és az alapítás éve

Brassó Világi iskolák a XIV. században

Könyvtár

Prága Magyar diákok külföldi egyetemre

Szerzetesrendek kolostorai
- Domonkos
- Ferences
- Pálos

Magyarország határa a XV. sz. végén

1 Zsigmond-kapu
2 Buzogánytorony
3 Királyi kert
4 Kis „lovagterem"
5 Zsigmond vízmüve
6 A zárólánc budai rondellája
7 István-torony
8 Nyugati palota
9 Csonkatorony (Zsigmond)
10 Kápolna
11 Mátyás befejezetlen palotája
12 Friss palota (Zsigmond)
13 Nagy palotaudvar
14 A palotakapu és védőtornya
15 Külső sziklaárok
16 Lovagi torna helye

A BUDAI KIRÁLYI VÁR (Rekonstrukció) (XIV-XV. sz.)

Szt. Pál-patak (Ördög-árok)

Zárólánc

Duna

Magyarország lakosságának száma a XV. században: kb. 4 000 000 fő

Építészek, szobrászok, festők:
Kassai István (1430?-1499)
János mester (XV. sz. második fele)
Kolozsvári Márton és György (XIV. század második fele)
Löcsei Pál (1480?-1530?)
Aquila János (XIV. sz. második fele)
Kolozsvári Tamás (XV. sz. első fele)

Matematikus csillagász:
Regiomontanus (1436-1476)

Történelemírás:
Zágrábi krónika 1334
Váradi krónika 1337
Képes Krónika 1358
Thuróczi János (XV. sz.)
Chronica Hungarorum 1488

Humanisták:
Vitéz János (1408?-1472)
Janus Pannonius (1434-1472)
Galeotto Marzio (1427-1497)
Antonio Bonfini (1434-1503)

Egyházi író:
Temesvári Pelbárt (1435-1504)

Bibliotheca Corviniana
Hess András nyomdája:
Chronica Hungarorum 1473

Kézművesség:
Bútorasztalosság
Üveggyártás
Üvegfestés
Agyag- és cserépművesség
Ötvösmüvesség (sodronyzománc)

Az első magyar bibliafordítás

Az első magyar bibliafordítás

A diósgyőri vár (rekonstrukció) XIV. sz. második fele

A muzsnai templomeröd és az alaprajza XV. század

Vajdahunyad vára XV. század közepe

A bártfai Szt. Egyed-templom XIV-XV. század

Kassai István: Zápolya-kápolna 1473, Csütörtökhely

Budai lakóházak XV. század

Szászfenesi ülőfülke XV. század első fele

A visegrádi palota díszudvara, 1480 körül

Budai lovagalak XIV. század, Budapest

Budai gyámkő XIV. sz. második fele, Bp.

A toporci Madonna (fa) 1360 körül, Budapest

Kolozsvári testvérek: Szt. György, 1373, Prága

Hunyadi J. kökoporsója XV. sz., Gyulafehérvár

Mátyás király (dombornyűrészlet) Bautzen, 1486

Aquila J.: Szt. Anna (falképrészlet), 1377, Velemér

A garamszentbenedeki kálvária (táblakép), 1470

Iniciálé a Képes Krónikából XIV. század

A Damascenus Corvin-kódex 1490 körül, Budapest

Gyöngyösi keresztelőmedence, XV. sz. közepe

Suky Benedek kelyhe 1440, Esztergom

A kassai Szt. Erzsébet-templom szárnyasoltára, 1474

Kolozsvári M.: Szt. László hermája, XIV. sz., -Győr

A káposztafalvi vasalt láda XV. század, Budapest

Budai kályhacsempe XV. sz. közepe, Budapest

Károly Róbert aranyforintja, XIV. sz. eleje

Mezővárosi polgár viselete XV. század

Páncélos vitéz XV. század

HUNYADI JÁNOS
HARCAI A TÖRÖK ELLEN
1 : 10 000 000
0 150 km
Magyarország határa
A Török Birodalom határa
A hosszú hadjáratban (1443) felszabadított terület
1443
1444
1448
Hunyadi hadjáratai
Az albán szabadságküzdelmek színtere
Csatahely
HUNYADI MÁTYÁS HADJÁRATAI
1:16 000 000
0 100 200 300 km
Hunyadi Mátyás hódításai
MAGYARORSZÁG
TÖRÖK BIRODALOM
NÉMET-RÓMAI BIRODALOM
LENGYELORSZÁG
CSEHORSZÁG
SZILÉZIA
MORVAORSZÁG
AUSZTRIA
STÁJERORSZÁG
KARINTIA
KRAJNA
HORVÁTORSZÁG
SZERBIA
BOSZNIA
ALBÁNIA
BULGÁRIA
MOLDVA
ERDÉLY
HAVASALFÖLD
FEKETE-TENGER
ADRIAI-T.
VELENCEI KÖZTÁRSASÁG
VELENCEI-ÖBÖL
ÉGEI-T.
MÁRVÁNY-T.
Szeged
Szentimre
Gyulafehérvár
Temesvár
Szeben
Brassó
Nándorfehérvár (Belgrád)
Szendrő
Orsova
Galambóc
Szörényvár
Vidin
Gyurgyevo
Nikápoly
Pirot
Nis
Tirnovo
Várna
Szófia
Filippopoly
Drinápoly
Istambul
Úszkűb (Szkopje)
Durazzo
Krója
Ohrid
Szaloniki
Prága
Krakkó
Lwów
Olmütz
Brünn
Bautzen
Varsó
Bécs
Hainburg
Visegrád
Buda
Kőszeg
Körmend
Radkersburg
Klagenfurt
Szrebernik
Szabács
Jajca
Zvojnik
Temesvár
Nagyszombat
Pozsony
Győr
Sopron
Komárom
Esztergom
Buda
Pest
Veszprém
Székesfehérvár
Somogyvár
Tolna
Pécsvárad
Pécs
Baja
Szekszárd
Paks
Dombóvár
Siklós
Harsány
Mohács
Szigetvár
Kaposújvár
Nagykanizsa
Keszthely
Sümeg
Tihany
Veszprém
Zirc
Tata
Esztergom
Visegrád
Vác
Gödöllő
Hatvan
Eger
Miskolc
Kassa
Eperjes
Bártfa
Lőcse
Késmárk
Zsolna
Trencsén
Nyitra
Besztercebánya
Selmecbánya
Körmöcbánya
Kremnitz
Neusohl
Rózsahegy
Nagyvárad
Szatmár
Debrecen
Szolnok
Jászberény
Kecskemét
Szabadka
Zombor
Újvidék
Pétervárad
Eszék
Vukovár
Mohács
Fünfkirchen
Sarajevo
Travnik
Banja Luka
Jajca
Zágráb
Varasd
Csáktornya
Kanizsa
Nagykanizsa
Fiume
Laibach
Cilli
Görz
Triest
Zengg (Segnia)
Arbe
Veglia
Cherso
Novi
Modrus
Fiume
Karlstadt
Sisszek
Petrinja
Kutenya
Szluin
Cetin
Pesnye
Zrinyi
Vodicsa
Dubica
Kozora
Krupa
Bihig (Bihács)
Busán
Korbávia
Ormájn (Ermén)
Nona
Zára
Novigrád
Szávaszentdemeter
Szenternye
Árki
Szabács
Nándorfehérvár (Belgrád)
Kölpény
Tisnica
Maglaj
Doboj
Szrebernik
Telcsák
Só
Zvojnik
Babolc (Bobovác)
Chvojnica
Macsó
Ub
Kolubara
Boszna
Drina
Una
Kulpa
Szana
Szávus
Orbász
Orbászvásárhely
Barka
Dobor
Bosznia
Szrebernik
Szrebernik Bánság
Macsói Bánság
Jajcai Bánság
Horvát-Szlavón-Dalmát Bánság
Temesi Bánság
Bácska
Bánság
Szerémség
Baranya
Tolna
Somogy
Zala
Vas
Sopron
Győr
Komárom
Pest
Külső-Szolnok
Jász
Heves
Borsod
Abaúj
Zemplén
Sáros
Szepes
Liptó
Árva
Turóc
Nyitra
Trencsén
Morva
Lengyelország
Csehország
Szilézia
Morvaország
Ausztria
Stájerország
Karintia
Krajna
Horvátország
Szerbia
Bosznia
Albánia
Bulgária
Moldva
Havasalföld
Fekete-tenger
Adriai-t.
Velencei Köztársaság
Velencei-öböl
Égei-t.
Márvány-t.

AZ 1514. ÉVI PARASZTHÁBORÚ MAGYARORSZÁGON
0 1:7 500 000 150 km
NÉMET-RÓMAI BIRODALOM
LENGYEL
ORSZÁG
MOLDVA
TÖRÖK URALOM ALATT
TÖRÖK BIRODALOM
A keresztesek gyülekezőhelye
A parasztmozgalmak elterjedésének területe
A parasztok győzelmi ill. vereségi csatáinak helye és valószínű időpontja
A parasztok kezére került vár és város
Dózsa György seregének útirány
Kisebb parasztseregek útirány
A nemesi ellentámadás útirány
HAVASALF.
MAGYARORSZÁG A XV. SZÁZADBAN
1 : 2 500 000
0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 km
Országhatár
A bánságok és Erdély határa
Megyehatár
Kereskedelmi út
F. Fehér megye
L. A. Lengyelországnak ill. Ausztriának elzálogosított terület
Csatahely
Szabad királyi város
Város, jelentős helység
Város, jelentős helység várral
Mezőváros, fontosabb helység
Mezőváros, fontosabb helység várral
Egyéb helység
Vár, várkastély

EURÓPA KULTÚRÁJA
(XIV-XVI. SZÁZAD)

1 : 20 000 000
0 200 400 600 km

Gótikus művészet
Reneszánsz művészet
Bizánci művészet és hatásköre
Iszlám művészet
Kolostor
Könyvnyomtatás 1500-ig
Bécs 1365 Egyetemalapítás a reformációt megelőzően a XIV. századtól, az alapítás évével
Országhatár a XV. század végén
A Német-római Birodalom határa
Athosz Önmagában álló jelentős kolostor
Edirne Mai név

Írók, költők: Chaucer (1340?-1400) Morus Tamás (1478-1535) Shakespeare (1564-1616)
Írók, költők: Rabelais (1494?-1553) Villon (1431-1463?) Írók, pedagógusok: Montaigne (1533-1592)
A kora reneszánsz építészetének jellemzői: Homlokzat, Oszlop, Pilaszter, Boltöv, Kupola, Lizéna, Timpanon, Architrávszalag, Párkány, Attika, Oromzat, Pilaszter, Oszlop, Lizéna, Boltöv, Timpanon, Architrávszalag, Párkány, Attika, Oromzat
A kurszakában elterjedő művészeti irány a reneszánsz
Humanizmus
Gobelin
Manufaktúrák
Magyarázatok (magasabb), hámor, tetőlécsapó vízikerék
Pedál, pedálos szövőszék, fazekaskorong és esztergapad
Papírgyártás, könyvnyomtatás (1450 körül)
Lőpor, ágyú, fogaskerekes óra, üvegtükör
A tizedes tört használata

Író, filozófus: Rotterdami Erasmus (1466?-1536)
Festők: Jan van Eyck (1390-1441) Rajger v. d. Weyden (1399-1464) Hugo v. d. Goes (?-1482) Bosch (1450?-1516) id. Pieter Brueghel (1525?-1569) ifj. Pieter Brueghel (1568-1625)
Zeneszerzők: Josquin Des Prés (1450?-1521) Lassus (1532-1594)
Csillagász: Tycho de Brahe (1546—1601)
Költők: Ulrich von Hutten (1488-1523) Hans Sachs (1494-1576)
Nyomdász: Gutenberg (1394?-1468)
Térképész: Mercator (1512-1594)
Matematikus, csillagász: Regiomontanus (1436-1476)
Festők: id. Hans Holbein (1460-1524) Dürer (1471-1528) Cranach (1472-1553) Altdorfer (1480-1528) ifj. Hans Holbein (1497-1543)
Csillagász: Kopernikusz (1473-1543)
Szobrász: Stoss (1438?-1533)
Ikonfestők: Teofan Grek (XIV. század második fele) Rubljov (1360?-1427?)
Költő: Janus Pannonius (1434-1472)
Orvos, természettudós: Paracelsus (1493-1541)
Költő: Luiz Évora (1524-1551)
Feltehetők: Vasco de Gama (1469-1524) Magellán (1480?-1521)
Író: Cervantes (1547-1616) Festő: El Greco (1541-1614) Felfedező: Kolumbusz (1446-1521)
Utazó: Ibn Battúta (1304-1377?)

A moszkvai Uszpenszkij-székesegyház 1475-1479
Leonardo: Mona Lisa 1501-1505, Párizs
A firenzei Strozzi-palota 1524-1547
A blois-i kastély lépcsőháza 1524-1547
Michelangelo: Pietà 1499, Róma
Az edirnei Selimiye-dzsámi 1569—1575

A RENESZÁNSZ ITÁLIÁBAN

1 : 10 000 000
0 100 km

Trecento — a reneszász kezdete (1300-as évek)
Quattrocento — kora reneszánsz (1400-as évek)
Cinquecento — érett reneszánsz (kb. 1500-1530), késő reneszánsz (kb. 1530-1500-as évek vége)
Róma Művészeti központ
Barokk művészet A többi jel a főtérképen található

Filozófus: Giordano Bruno (1548-1600)
Államférfiak: Lorenzo Medici (1449-1492) Machiavelli (1469-1527)
Orvos: Versalius (1514-1564)
Írók, költők: Dante (1265-1301) Petrarca (1307-1374) Boccaccio (1313-1375)
Építészek, szobrászok, festők: Giotto (1267-1337) Simone Martini (1284?-1344) Brunelleschi (1377-1446) Ghiberti (1378-1455) Donatello (1386-1466) Masaccio (1401-1428) Alberti (1404-1472) Verocchio (1435-1488) Bramante (1444-1514) Botticelli (1445-1510) Leonardo da Vinci (1452-1519) Michelangelo (1475-1564) Giorgione (1477-1510) Raffaello (1484-1520) Tiziano (1488?-1576) Correggio (1489-1534) Palladio (1508-1580) Vasari (1512-1574) Tintoretto (1518-1594) Veronese (1528-1588)
Zeneszerző: Palesztrina (1525-1594)

A velencei dózsepalota XIV-XVI. század
A granadai oroszlános udvar 1333-1354
A münsteri városháza XIV. század
Rubljov: Szentháromság (ikon) XV. század, Moszkva
A firenzei dóm kupolája 1420-1434
Jan van Eyck: Az Arnolfini házaspár 1430, London
A cambridge-i királyi kollégium kápolnája, 1446-1515

15° Gr.-tól K-re

A VILÁG JELENTŐSEBB KULTÚRÁI
A XV. SZÁZADBAN

1:131 000 000
0 1000 2000 3000 km
az Egyenlítőn

Ekés földművelés
Kézi földművelés
Nomád állattenyésztés
Halászat, vadászat, gyűjtögetés
Terméketlen terület

Európát lásd a 32. oldalon

Északi sárkör
Ráktérítő
Egyenlítő
Baktérítő
0° Greenwich

Napistenhit
Sziklafalak közé épített emeletes lakóházak
Agyagművesség
Szövés, fonás

Napistenhit
Különböző magasságú (10–100 m) templomdombok építése
Rézeszközök és ékszerek készítése
Agyagművesség

Napistenhit
Először a Tollaskígyó Emberáldozat
Lírai költemények, hősi énekek, himnuszok
Mocsári üszőkert gazdálkodás
A kukorica őshazája
Monumentális építészet, köszobrászat
Kézművesség: Agyagművesség, Aranyművesség, Textilkészítés
Fejlett kereskedelem
Matematikai és csillagászati ismeretek
Képírás
Központosított politikai szervezet, állandó hadsereg
A papság jelentős hatalma

Napistenhit
Emberáldozat
Teremtések Könyve (Popul Vuh)
Égetéses-irtásos földművelés
A kukorica őshazája
Fejlett építészet, köszobrászat, falfestészet
Agyagművesség
Textilkészítés
Fejlett kereskedelem és hajózás
Fejlett csillagászat
Napév, naptárkészítés
Ismerik a Hold és a bolygók keringési idejét
Huszas számrendszer
Képírás

Napistenhit
A napisten megszemélyesítője az Inka
Teraszos öntözéses földművelés
Házállat a lama
A burgonya és a kukorica őshazája
Bányászat: ezüst, arany, réz, ólom
Fejlett úthálózat
Függőhidak, csatornák
Kézművesség: Aranyművesség, Bronzművesség, Agyagművesség, Szövőgépkészítés
Fejlett kereskedelem és hajózás
Napév
Hossz- és területmérés
Csomóírás (Kipu)
Szervezett közigazgatás
Állandó hadsereg

Az amerikai kultúrákban nem ismerik a vasat, a kerekes járművet és az igavonó állatot

Vallás az iszlám
Lírai költemények, hősi énekek
Kézművesség: Agyagművesség (Iznik), Üvegművesség, Szőnyegkészítés, Bőr- és fémművesség, Miniatúrafestészet

Vallás az iszlám
Szamarkand átépítése kulturális központ
Mecsetek, mauzóleumok
Kézművesség: Agyagművesség, Fúvócsempe, Ismétlődő mintás szőttek
Földművesség
Szőnyegkészítés
Selyemszövés
Könyvkötészet
Miniatúrafestészet

Vallások: hinduizmus buddhizmus iszlám
Öntözéses gazdálkodás: rizs, gyapot, fűszerek
Bányászat: vas, réz, arany, drágakő, só
Fejlett építészet és szobrászat
Kézművesség: Pamut- és selyemszövés, Szőnyegkészítés, Ékszerkészítés, Agyagművesség
Kasztrendszer, faluközösségek

Vallások: konfucianizmus buddhizmus taoizmus
A szépnemű felvirágzása
Öntözéses gazdálkodás: rizs
Pekingi császári palota
A nagy fal helyreállítása és kiegészítése
Városfalak és csatornák
Kézművesség: Manufaktúrák, Porcelánkészítés (Csingtöcsen), Selyemszövés (Hangcsou), Lakk-készítmények
Fejlett közigazgatás: Hivatalnokrendszer (mandarinok)

AFRIKAI KULTÚRÁK
Vallások: totemizmus fetisizmus iszlám
Bányászat: arany, só, vas, réz
Kézművesség: Faszobrászat (Ife) Bronzművesség (Benin) Vasfeldolgozás (Zimbabwe)

Portugál felfedezők

Kolumbusz 1492

Kokorongra vésett azték naptár
Mexikóváros, X. század

Azték áldozati kés (kalcedon)
Mexikóváros, XV. század

Maya templompiramis
Chichén Itzá, 987–1185

Maya kukoricaisten
Copán, XV. század

Maya írásjelek (gliff)
XV. század

Habarcs nélküli kőillesztéses építkezés
Sacsayhuaman, XV. század

Kengyeles ivóedény
Chan Chan, XV. század

Inka csomójelek (kipu)
XV. század

Famaszk, Mound kultúra
Spiro. XV. század

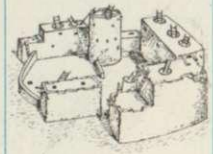
A Mesa Verde-i sziklapalota (rekonstrukció részlet)
350–1300

Imaszőnyeg
Ankara, XV. század

Íznik mázas kerámia
XV. század

Benzád: Török írnok (miniatúra)
XV. század

Timur Lenk mauzóleuma
Szamarkand, XIV–XV. század

Kankan Musza mali uralkodó
Rajz a Katalán térképről
Párizs, XV. század

Bronz dombormű
Benin, XV. század

Siva bronzszobra
Dél-India, XII. század

Az ahmadabadi mecset homlokzata
XV. század

Kínai porcelán edény
Peking, XIV. század

A kínai nagy fal
(részlet), II–XV. század

A pekingi császári palota (részlet)
XV. század

AZ EURÓPAIAK FELFEDEZÉSEI ÉS A GYARMATOSÍTÁS A XV-XVII. SZÁZADBAN

- Nyikityin 1466–72 (or.)
- Cão, Diogo 1482–83, 1484–86 (port.)
- Diaz Bartolomeu 1487–88 (port.)
- Kolumbusz 1492–1504 (sp.)
- Cabot (J. és S.) 1497–1517 (ang.)
- Vasco da Gama 1497–98 (port.)
- Amerigo Vespucci 1499–1502 (sp.,port.)
- Cabral 1500–1502 (port.)
- Solis, Diaz de 1515–16 (sp.)
- Portugál utazók 1510 körül
- Balboa 1513 (sp.)
- Cortez 1519–39 (sp.)
- Magellán 1519–22 (sp.)
- Pizarro 1524–34 (sp.)
- Benalcazar 1534 (sp.)
- Cartier 1534–42 (fr.)
- Coronado 1540–42 (sp.)
- Frobisher 1576 (ang.)
- Drake 1577–80 (ang.)
- Jermak 1581–82 (or.)
- Raleigh 1584, 1595 (ang.)
- Barents 1596–97 (holl.)
- Orosz utazók XV–XVII. sz.
- Champlain 1603–1615 (fr.)
- Hudson 1609–11 (ang.)
- Baffin 1616 (ang.)
- Moszkvityin 1639 (or.)
- Tasman 1642–45 (holl.)
- Pojarkov 1643–45 (or.)
- Gyezsnyev 1648–61 (or.)
- Habarov 1849–53 (or.)
- Atlaszov 1696–99 (or.)

ang. = angolok
fr. = franciák
holl. = hollandok
or. = oroszok
port. = portugálok
sp. = spanyolok

Az európaiak által ismert világ a XV. sz. közepéig

Davis 1592 Felfedező és a felfedezés éve

1507 Gyarmatalapítás éve

★ 1610 Városalapítás helye és éve

1521 Egyes felfedezők halálának helye és éve

A tordesillasi (1494) és a zaragozai (1529) szerződésben megállapított spanyol-portugál érdekhatár

spanyol portugál gyarmat (1648)

- Angol
- Francia
- Holland
- Portugál
- Spanyol

Országhatár

TÉRKÉP KOLUMBUSZ FELFEDEZŐ ÚTJAINAK IDEJÉBŐL

Zorzi (?) térképe 1503-ból.

A térkép készítésének körülményei és készítőjének személye bizonytalan.

VILÁGTÉRKÉP AMERIKA FELFEDEZÉSE UTÁN

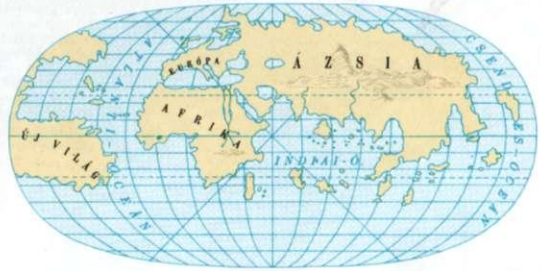

Benedetto Bordone (Velence) térképe 1528-ból.

Benedetto Bordone Padovában született, a 'szenátustól 1508-ban kapott felhatalmazás alapján készítette el Itália és a világ térképét.

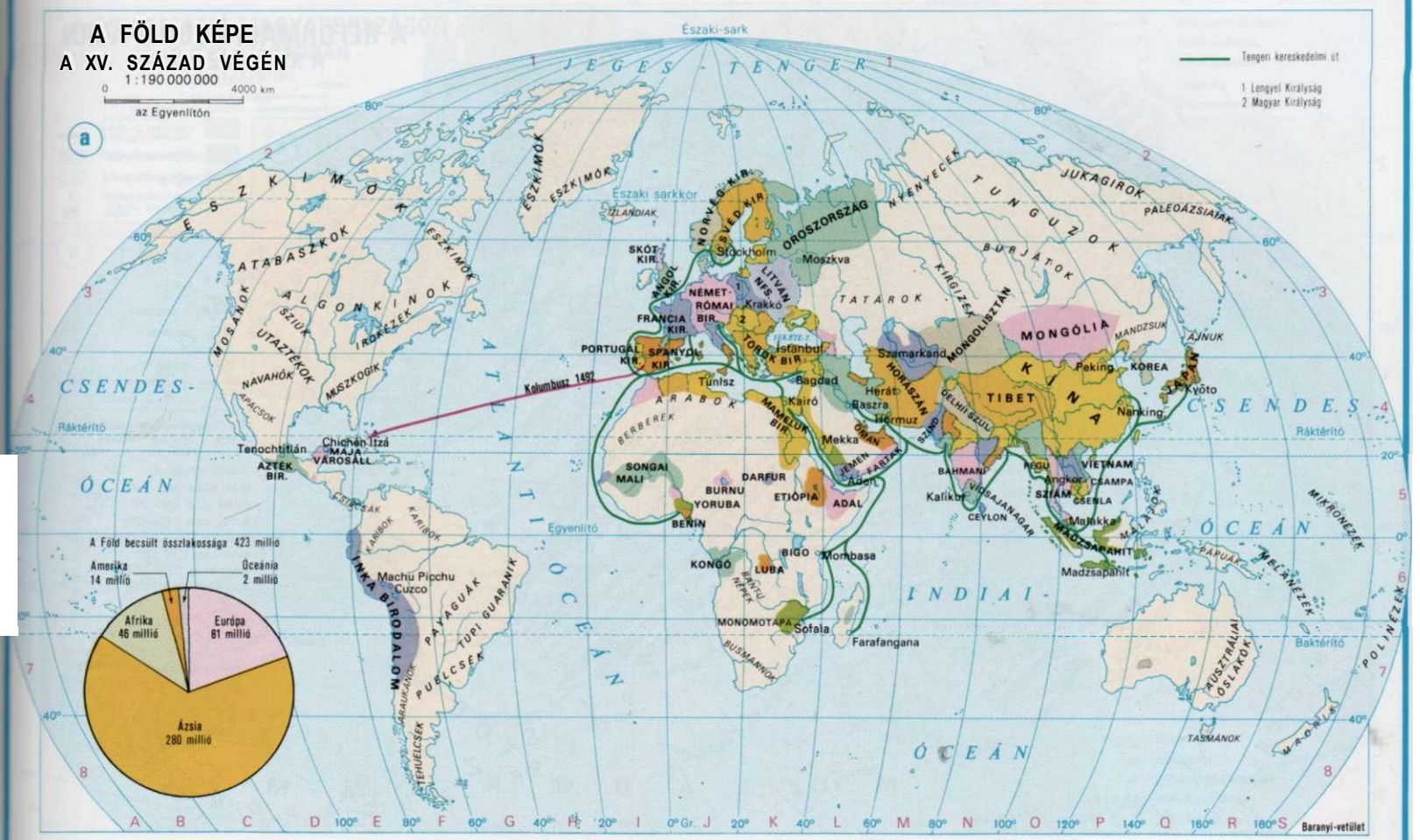
A FÖLD KÉPE
A XV. SZÁZAD VÉGÉN
1 : 190 000 000
0 4000 km
az Egyenlítőn
a
Északi-sark
JÉGES-TENGER
Tengeri kereskedelmi út
1 Lengyel Királyság
2 Magyar Királyság
ÉSZKIMÓK
ÍZLANDIAK
Északi sarkkör
SZKIMÓK
ATABASZKOK
ALGONKINOK
MOSÁNOK
SZIUX
UTAZTÉKOK
IROKÉZEK
MOSZKOGIK
NAVAHÓK
APACSOK
CSENDES-ÓCEÁN
Ráktérítő
Tenochtitlán
AZTÉK BIR.
Chichén Itzá
MAJA VÁROSÁLL.
Kolumbusz 1492
ATLANTI-ÓCEÁN
Egyenlítő
KARIBOK
CSIBCSÁK
INKA Bbirodalom
Machu Picchu
Cuzco
PAYAGUÁK
TUPI GUARANIK
PUEBLÓCSÉK
ARAUKÁNOK
TEHUELCSEK
A Föld becsült összlakossága 423 millió
Amerika 14 millió
Óceánia 2 millió
Afrika 46 millió
Európa 81 millió
Ázsia 280 millió
SKÓT KIR.
ANGOL KIR.
FRANCIA KIR.
PORTUGÁL KIR.
SPANYOL KIR.
NORVÉG KIR.
SVÉD KIR.
OROSZORSZÁG
Stockholm
Moszkva
NÉMET-RÓMAI BIR.
LITVÁN
Krakkó
TATÁROK
Isztambul
TÖRÖK BIR.
Tunisz
Bagdad
Kairó
ARABOK
MAMELUK BIR.
BERBEREK
Mekka
Herát
Szamarkand
MONGOLISZTÁN
KIRGÍZEK
NYENYECEN
TUNGUZOK
BURJÁTOK
JUKAGIROK
PALEOÁZSIAIAK
MONGÓLIA
MANDZSUK
AJNUK
KÍNA
Peking
KOREA
JAPÁN
Kyóto
Nanking
TIBET
Raszra
Hormuz
HORMUZ SZIGET
DÉLI SZIGET
SZUNDA
SZUMATRA
JEMEN
TARIZAN
Áden
SONGAI
MALI
BURNU
YORUBA
BENIN
DARFUR
ETIÓPIA
ADAL
BAHMANI
Kalikut
CEYLON
VIJAJANAGAR
PEGU
VIETNAM
Angkor
CSAMPA
SZIÁM
CSEGLA
Malakka
MADZSAPAHIT
Madzsapahit
KONGÓ
LUBA
BIGO
Mombasa
MONOMOTAPA
Sofala
Farafangana
BUSMANNOK
BANTU NÉPEK
INDIAI-ÓCEÁN
Baktérítő
AUSZTRÁLIAI ŐSLAKOK
TASMÁNOK
MIKRONÉZEK
POLINÉZEK
MELANÉZEK
BANUAK
MALAJOK
ÓCEÁN
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
Gr.
100°
80°
60°
40°
20°
0°
Baranyi-vetület

TENOCHTITLÁN
1519 KÖRÜL
c
Út, töltés
Csatorna
Édesvízvezeték
Texcoco (Sós tó)
Cortez 1519

A MAJA VÁROSÁLLAMOK (kb. 300-1540)
AZ AZTÉK BIRODALOM (kb. 1440-1520)
1:12 500 000
0 100 200 300 400 500 km
Az Azték Birodalom területe kb. 1440-ig
Az Azték Birodalom terjeszkedése 1520-ig
Egyéb államok
A maja városállamok területe a klasszikus maja kultúra idején kb. (300-900)
A maja kultúra területe a X. századtól a XVI. század elejéig
A spanyol conquistadorok útja
b
Ráktérítő
Mexikói-öböl
HUAZTÉKOK
TOTONÁKOK
TARASZKOK
NAHUÁK
MIXTÉKEK
ZAPOTÉKOK
MAJÁK
CHOLOK
MAMOK
Tamuin
Tula
Teotihuacán
Tlacopan
Texcoco
Tenochtitlán
Tlaxcala
Pátzcuaro
Cuicuilco
Cholula
Tehuacán
Mexcala
Teotitlán
Tlapa
Monte Albán
Mitla
Zempoala
Tres Zapotes
Coatzacoalcos
Comalcalco
La Venta
Palenque
Pidras Negras
Tikal
Uaxactún
Nakúm
Altuhna
Xantunich
Toniná
Yaxchilan
Seibal
Bonampak
Tonalá
Xoconochco
Zaculeu
Utatlán
Quirigua
Copán
Iximché
Izapa
Kaminaljuyu
Tazumal
Xpuhil
Calakmul
El Palmar
Uxmal
Labná
Kabáh
Jaina
Dzibilchaltun
Mayapan
Chichén Itzá
Cobá
Tulum
Cortez 1519
Cortez 1524
A toltékok uralása 900 körül
CSENDES-ÓCEÁN
A
100° Greenwichtől Ny-ra
B
95°
C
90°
D

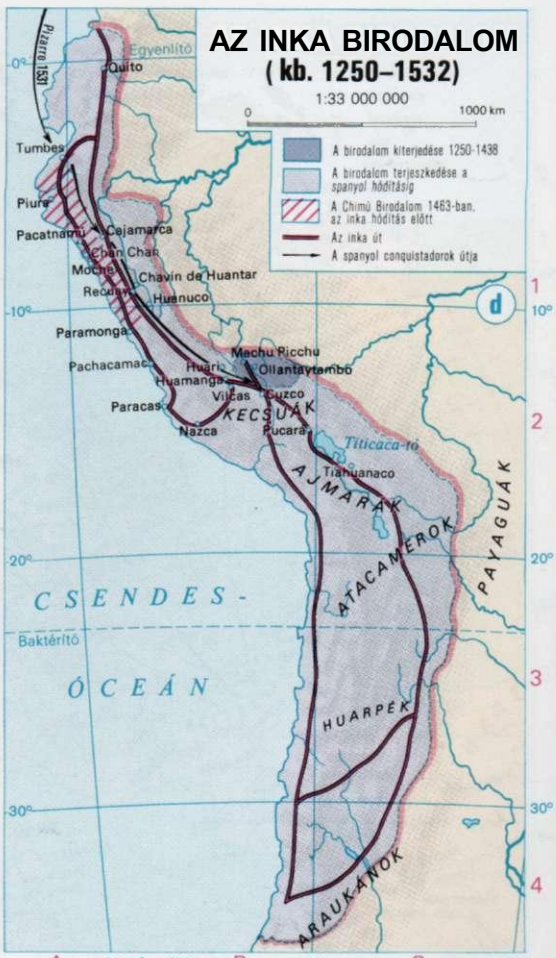
AZ INKA BIRODALOM
(kb. 1250–1532)
1:33 000 000
0 1000 km
A birodalom kiterjedése 1250-1438
A birodalom terjeszkedése a spanyol hódításig
A Chimú Birodalom 1463-ban, az inka hódítás előtt
Az inka út
A spanyol conquistadorok útja
d
Egyenlítő
Quito
Tumbes
Piura
Pacatnamú
Cajamarca
Chan Chan
Moche
Chavín de Huantar
Recuay
Huánuco
Paramonga
Pachacamac
Machu Picchu
Huarí
Huamanga
Ollantaytambo
Vilcas
Cuzco
Paracas
Nazca
Pucara
KECSUÁK
Titicaca-tó
Tiahuanaco
AJMARÁK
ATACAMÉROK
PAYAGUÁK
HUARPÉK
ARAUKÁNOK
CSENDES-ÓCEÁN
Baktérítő
A
80° Gr.-tól Ny-ra
B
70°
C
60°

A REFORMÁCIÓ EURÓPÁBAN
A XVI. SZÁZADBAN
1:20 000 000
a
Evangélikus (lutheránus)
Református (kálvinista)
Anglikán
Cseh-morva testvérek
Antitrinitárius (unitárius)
Anabaptista
Katolikus
A reformáció befogadása
1525 Evangélikus
1525 Református
1534 Anglikán
Tübingen Protestáns egyetem, főiskola
Országhatár 1580-ban
1546–1555 Vallásháború Németországban
1555 Augsburgi vallásbéke (cuius regio eius religio)
Jelentős reformátorok:
Luther Márton (1483–1546)
Zwingli Ulrich (1484–1531)
Münzer Tamás (1490?–1525)
Melanchton Fülöp (1497–1560)
Kálvin János (1509–1564)
Servet Mihály (1511?–1553)
Dávid Ferenc (1520?–1579)
Presbiteri rendszer
Bibliafordítások, zsoltárok
Hitviták, vitairatok, hitvallások, prédikációk
Iskola- és oktatásfejlesztés (J. Sturm)
Írás- és olvasástudás terjedése

AZ ELLENREFORMÁCIÓ EURÓPÁBAN
A XVI. SZ. KÖZEPÉTŐL A XVII. SZ. VÉGÉIG
1:20 000 000
b
Katolikus
Görög katolikus (unitus)
Evangélikus (lutheránus)
Református (kálvinista)
Anglikán
Cseh-morva testvérek
Antitrinitárius (unitárius)
Anabaptista
1620 Az ellenreformáció győzelme
Graz Katolikus egyetem, főiskola alapítása
Fulda Jezsuita kollégium
Hugenotta kivándorlás (1685-től)
Országhatár 1648-ban
Az ellenreformáció jelentős alakjai:
Loyolai Szent Ignác (1491–1556)
Ávilai Szent Teréz (1515–1582)
Néri Szent Fülöp (1515–1595)
Borromei Szent Károly (1538–1584)
Bellarmin Szent Róbert (1542–1621)
Kalazanci Szent József (1556–1648)
Szalézi Szent Ferenc (1567–1622)
Pázmány Péter (1570–1637)
Páli Szent Vince (1581–1660)
A katolikus egyház megújítása
Tridenti zsinat (1545–1563)
Változások a liturgiában
Az egyházi zene megújítása
Polemikus (hitvédő és hitvitázó) teológia
Iskola és oktatásfejlesztés, jezsuita iskolareform
Jezsuita iskoladráma
Vallásos zenei dráma, vallásos opera és oratórium
Barokk kultúra

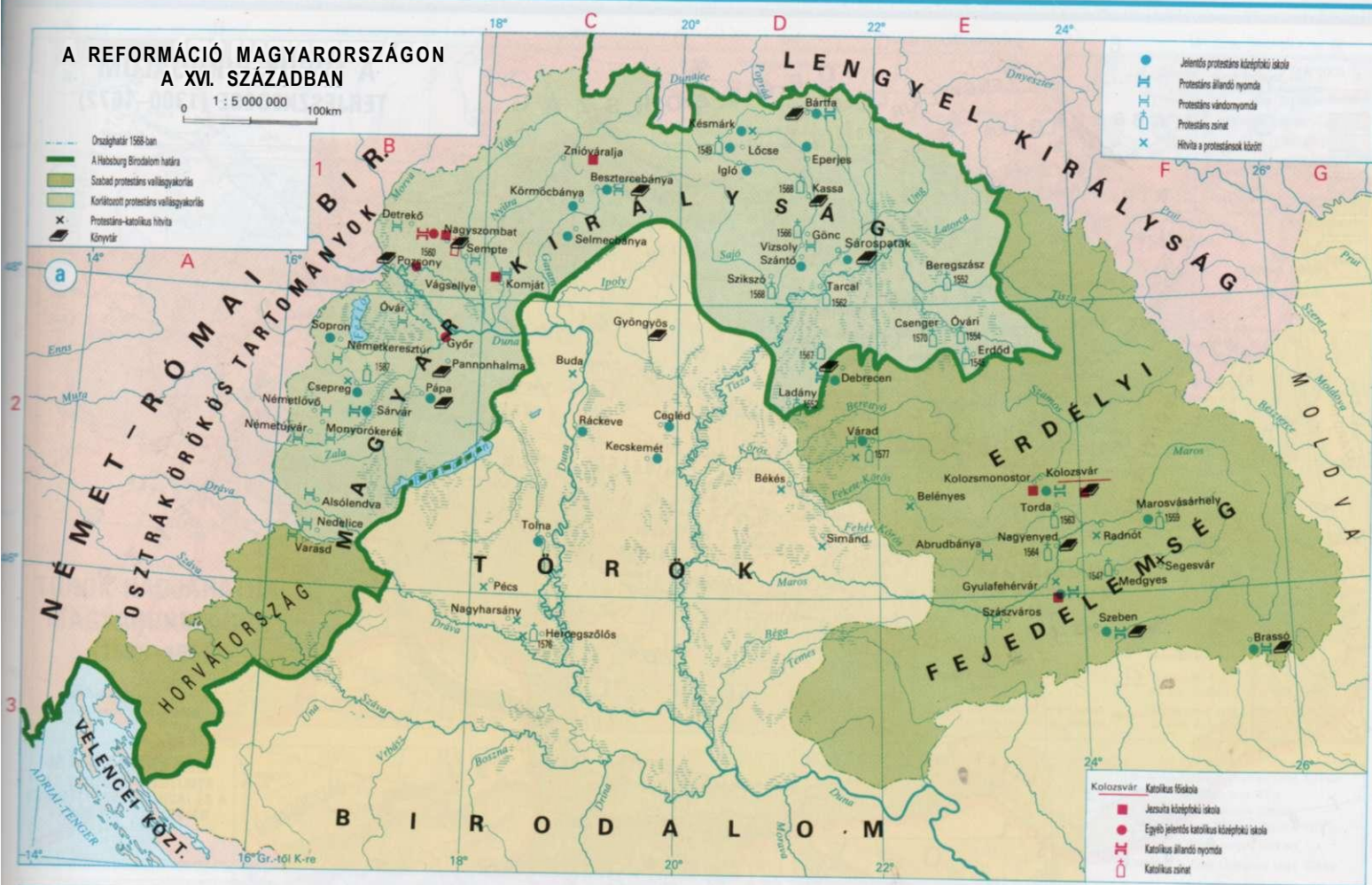
A REFORMÁCIÓ MAGYARORSZÁGON
A XVI. SZÁZADBAN
1 : 5 000 000
0 100km
Országhatár 1568-ban
A Habsburg Birodalom határa
Szabad protestáns vallásgyakorlás
Korlátozott protestáns vallásgyakorlás
Protestáns–katolikus hitvita
Könyvtár
Jelentős protestáns középfokú iskola
Protestáns állandó nyomda
Protestáns vándornyomda
Protestáns zsinat
Hitvita a protestánsok között
NÉMET–RÓMAI BIR. OSZTRÁK ÖRÖKÖS TARTOMÁNYOK
MAGYAR KIRÁLYSÁG
LENGYEL KIRÁLYSÁG
ERDÉLYI FEJEDELEMSÉG
MOLDVA
TÖRÖK BIRODALOM
HORVÁTORSZÁG
VELENCEI KÖZT.
Kolozsvár Katolikus főiskola
Jezsuita középfokú iskola
Egyéb jelentős katolikus középfokú iskola
Katolikus állandó nyomda
Katolikus zsinat

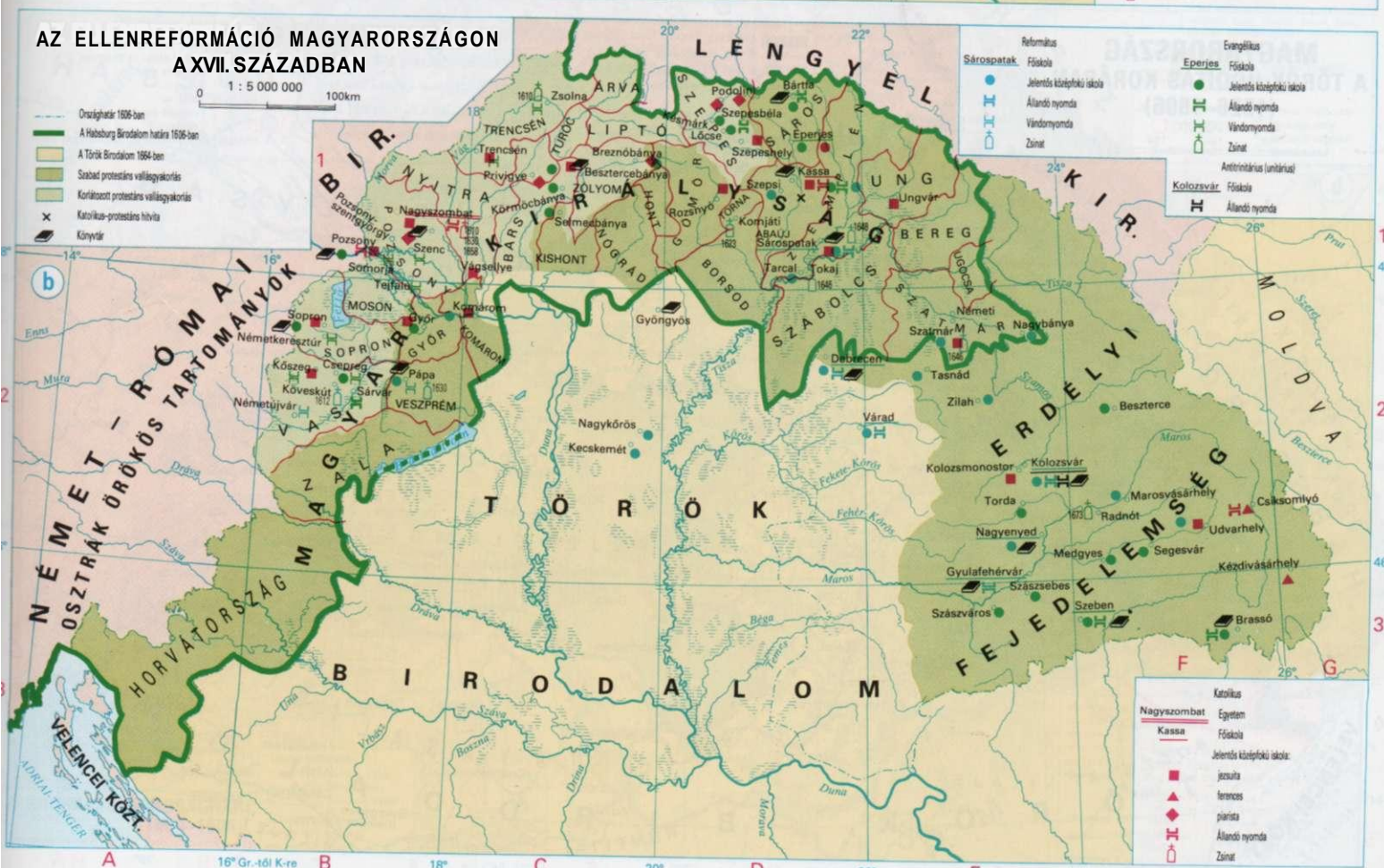
AZ ELLENREFORMÁCIÓ MAGYARORSZÁGON
A XVII. SZÁZADBAN
1 : 5 000 000
0 100km
Országhatár 1606-ban
A Habsburg Birodalom határa 1606-ban
A Török Birodalom 1664-ben
Szabad protestáns vallásgyakorlás
Korlátozott protestáns vallásgyakorlás
Katolikus–protestáns hitvita
Könyvtár
Református
Sárospatak Főiskola
Jelentős középfokú iskola
Állandó nyomda
Vándornyomda
Zsinat
Evangélikus
Eperjes Főiskola
Jelentős középfokú iskola
Állandó nyomda
Vándornyomda
Zsinat
Antitrinitárius (unitárius)
Kolozsvár Főiskola
Állandó nyomda
Katolikus
Nagyszombat Egyetem
Kassa Főiskola
Jelentős középfokú iskola:
jezsuita
ferences
piarista
Állandó nyomda
Zsinat
NÉMET–RÓMAI BIR. OSZTRÁK ÖRÖKÖS TARTOMÁNYOK
MAGYAR KIRÁLYSÁG
LENGYEL KIR.
ERDÉLYI FEJEDELEMSÉG
MOLDVA
TÖRÖK BIRODALOM
HORVÁTORSZÁG
VELENCEI KÖZT.

A TÖRÖK BIRODALOM
TERJESZKEDÉSE (1300-1672)
1:20 000 000
0 200 400 600 km
A Török Birodalom határa legnagyobb kiterjedése idején 1672-ben
Ozmán török törzsszállás
1300–1362
1362–1451
1451–1512
1512–1520
1520–1566
1566–1672
között meghódított terület
Hűbéres területek
1459 A hódítás éve
Csatahely
a
OROSZORSZÁG
LENGYEL KIR.
HABSBURG BIR.
MAGYAR KIR.
PODÓLIA
MOLDVA
ERDÉLYI FEJEDELEMSÉG
HAVASALFÖLD
BUDZSÁK
KRÍMI TATÁR KÁNSÁG
KRÍM
AZOVI-T.
KAUKÁZUSI NÉPEK
DAGESZTÁN
GRÚZIA
KASZPI-TENGER
FEKETE-TENGER
BOSZNIA
SZERBIA
BULGÁRIA
RUMÉLIA
ALBÁNIA
VELENCEI-KÖZT.
ADRIAI-TENGER
PÁPAI ÁLL.
NÁPOLYI KIR.
SZÁRD KIR.
SZICÍLIAI KIR.
TIRRÉN-TENGER
JÓN-TENGER
JÓN-SZIGETEK
MORÉA
KRÉTA
CIPRUS
SZELDZSUK EMIRSÉGEK
ANATÓLIA
KARAMAN
TEKKE
SZULKADIR
KURDISZTÁN
MEZOPOTÁMIA
ÖRMÉNYORSZÁG
TRAPEZUNT
AZERBAJDZSÁN
PERZSIA
LURISZTÁN
TUNISZ
TRIPOLISZ
BARKA
EGYIPTOM
SZÍRIA
Perzsa-öböl
Bécs
Buda
Eger
Várad
Kolozsvár
Szucsava
Jedisz
Fehérvár
Mohács
Zágráb
Nándorfehérvár
Galambóc
Jajca
Szendró
Bukarest
Vidin
Nikápoly
Várna
Nis
Szófia
Tirnovo
Filippopoly
Drinápoly
Istanbul
Szkutari
Üszküb
Szaloniki
Gallipoli
Bursa
Angora
Eskişehir
Kütahya
Konya
Adana
Tarszosz
Antalya
Lepanto
Athén
Otranto
Nápoly
Róma
Cetinje
Raguza
Tunisz
Bahcsiszaraj
Azov
Szinope
Trapezunt
Batumi
Tiflisz
Baku
Erzurum
Karsz
Tebriz
Malatya
Diyarbakir
Moszul
Bagdad
Basztra
Jeruzsálem
Damietta
Alexandria
Kairó
Akaba
Tigris
Eufrátesz
Marokkóval határos terület
1481
1453
1444
1393
1389
1396
1417
1435
1459
1463
1448
1386
1371
1361
1354
1326
1402
1461
1514
1468
1516
1517
1522
1571
1669
1574
1551
1521
1534
1638
1587

MAGYARORSZÁG
A TÖRŰK HÓDÍTÁS KORÁBAN
(1526-1606)
1:6 000 000
0 50 100 150 200 km
b
A Habsburg Birodalom határa 1568-ban
A török hódítás határa 1547-ben
A török hódítás határa 1568-ban
A királyi főkapitányságok határa
A Magyar Királyság 1606-ban
Az Erdélyi Fejedelemség 1606-ban
A Török Birodalom kiterjedése 1606-ban
Erdélyhez kapcsolt Részek (Partium) 1606-ban
Székely ill. szász székek Erdélyben
Kanizsa Török vilajet-székhely
Gyula Török szandzsák-székhely
Szabad királyi és bányaváros
Mezőváros várral
Mezőváros
Kisebb vár
Fontosabb helység
Csatahely
A helységnév melletti évszám az elfoglalás évét jelenti
HABSBURG BIRODALOM
MAGYAR KIRÁLYSÁG
LENGYEL KIRÁLYSÁG
MORVAORSZÁG
ÖRÖKÖS OSZTRÁK TARTOMÁNYOK
FELSŐ-MAGYARORSZÁGI FŐKAPITÁNYSÁG
ALSÓ-MAGYARORSZÁGI FŐKAPITÁNYSÁG
DUNA-BALATONKÖZI FŐKAPITÁNYSÁG
BALATON-DRÁVAVIDÉKI FŐKAPITÁNYSÁG
VEND FŐKAPITÁNYSÁG
HORVÁT FŐKAPITÁNYSÁG
TÖRÖK BIRODALOM
BUDAI VILÁJET
TEMESVÁRI VILÁJET
EGRI VILÁJET
KANIZSAI VILÁJET
BOSZNIAI VILÁJET
RUMÉLIAI VILÁJET
ERDÉLYI FEJEDELEMSÉG
HAVASALFÖLD
MOLDVA
SZÁSZFÖLD
SZÉKELYFÖLD
Krakkó
Késmárk
Bártfa
Szeben
Lócse
Eperjes
Besztercebánya
Körmöcbánya
Selmecbánya
Kassa
Szendró
Munkács
Huszt
Nagyszombat
Pozsony
Bécs
Korpona
Fülek
Szerencs
Sárospatak
Tokaj
Ruszt
Komárom
Győr
Sopron
Kőszeg
Pápa
Sárvár
Palota
Veszprém
Cegléd
Szolnok
Balassagyarmat
Almosd
Szentjobb
Sólyomkő
Szamosújvár
Dés
Beszterce
Nagybánya
Németi
Ecsed
Szatmár
Kálló
Eger
Mezőkeresztes
Hatvan
Vászberény
Debrecen
Kereki
Kovár
Buda
Pest
Tata
Esztergom
Vác
Nógrád
Szécsény
Ónod
Fehérvár
Székesfehérvár
Kecskemét
Simontornya
Koppány
Kaposvár
Kanizsa
Varasd
Körös
Szigetvár
Pécs
Szekszárd
Szegzárd
Szabadka
Csanád
Arad
Lippa
Temesvár
Becse
Becskerek
Lugos
Karánsebes
Pétervárad
Eszék
Mohács
Siklós
Babocsa
Zágráb
Károlyváros
Szisszek
Veröce
Valpó
Kamengrád
Kosztajnica
Pozsegavár
Zengg
Bihács
Banja Luka
Jajca
Una
Verbász
Szava
Drina
Nándorfehérvár (Belgrád)
Szendró
Miháld
Moldova
Vaskapu
Halics
Jászvásár (Iași)
Bender
Husi
Galați
Kilia
Brăila
Tirgoviște
Bukarest
Craiova
Călugăreni
Gyurgyevo (Giurgiu)
Nikápoly
Vidin
Szilisztra
Fekete-T.
Adriai-T.
Duna
Tisza
Maros
Vistula
Dnyeper
Dnyeszter
Prut
Szeret
Déli-Bug
Vereckei-h.
Tatár-h.
Bodzai-sz.
Tömösi-sz.
Törcsvári-h.
Vöröstoronyi-sz.
Gyimesi-sz.
Tölgyesi-sz.
Ojtozi-sz.
Bodzai-sz.

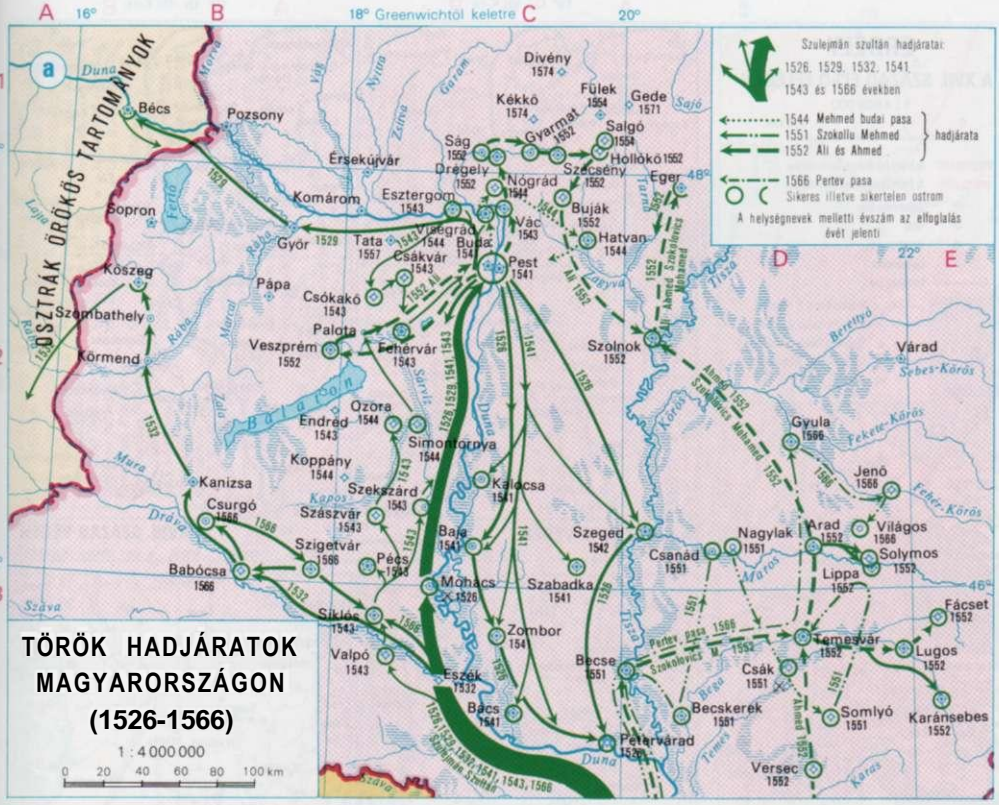
TÖRÖK HADJÁRATOK
MAGYARORSZÁGON
(1526-1566)
1 : 4 000 000
0 20 40 60 80 100 km
OSZTRÁK ÖRÖKÖS TARTOMÁNYOK
Szulejmán szultán hadjáratai:
1526, 1529, 1532, 1541,
1543 és 1566 években
1544 Mehmed budai pasa
1551 Szokollu Mehmed
1552 Ali és Ahmed
hadjárata
1566 Pertev pasa
Sikeres illetve sikertelen ostrom
A helységnevek melletti évszám az elfoglalás
évét jelenti

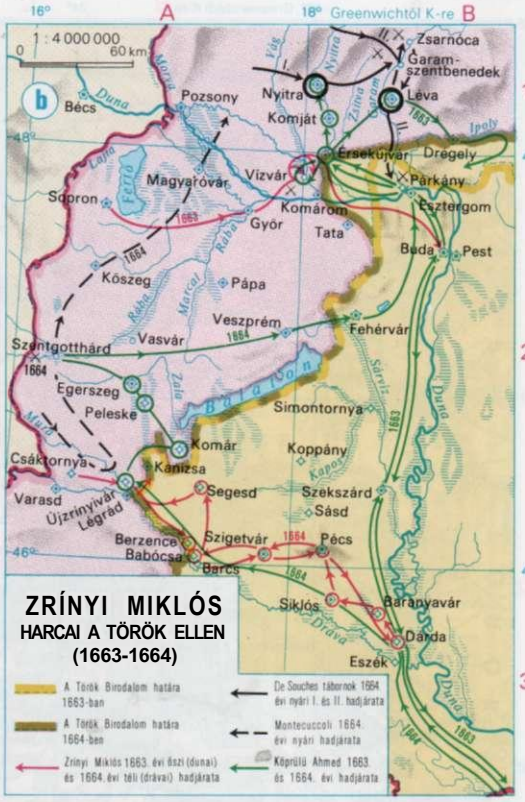
ZRÍNYI MIKLÓS
HARCAI A TÖRÖK ELLEN
(1663-1664)
1 : 4 000 000
0 60 km
A Török Birodalom határa
1663-ban
A Török Birodalom határa
1664-ben
Zrínyi Miklós 1663. évi őszi (dunai)
és 1664. évi téli (drávai) hadjárata
De Souches tábornok 1664
évi nyári I. és II. hadjárata
Montecuccoli 1664.
évi nyári hadjárata
Köprülü Ahmed 1663.
és 1664. évi hadjárata

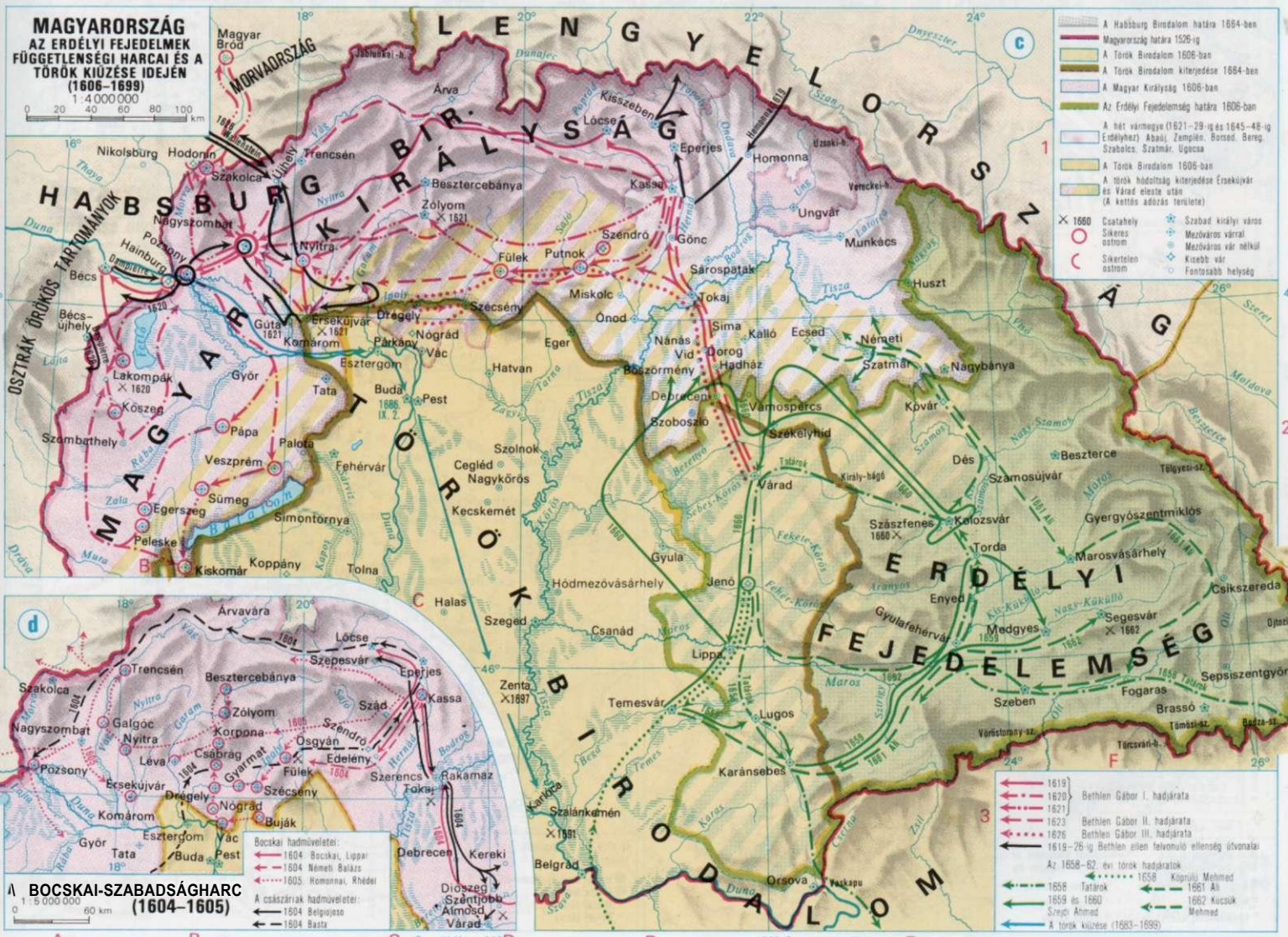
MAGYARORSZÁG
AZ ERDÉLYI FEJEDELMEK
FÜGGETLENSÉGI HARCAI ÉS A
TÖRÖK KIÜZÉSE IDEJÉN
(1606–1699)
1 : 4 000 000
0 20 40 60 80 100 km
HABSBURG BIRODALOM
MAGYAR KIRÁLYSÁG
TÖRÖK BIRODALOM
ERDÉLYI FEJEDELEMSÉG
LENGYELORSZÁG
MORVAORSZÁG
OSZTRÁK ÖRÖKÖS TARTOMÁNYOK
A Habsburg Birodalom határa 1664-ben
Magyarország határa 1526-ig
A Török Birodalom 1606-ban
A Török Birodalom kiterjedése 1664-ben
A Magyar Királyság 1606-ban
Az Erdélyi Fejedelemség határa 1606-ban
A hét vármegye (1621–29-ig és 1645–48-ig
Erdélyhez) Abaúj, Zemplén, Borsod, Bereg,
Szabolcs, Szatmár, Ugocsa
A Török Birodalom 1606-ban
A török hódoltság kiterjedése Érsekújvár
és Várad eleste után
(A kettős adózás területe)
1660 Csatahely
Sikeres ostrom
Sikertelen ostrom
Szabad királyi város
Mezőváros várral
Mezőváros vár nélkül
Kisebb vár
Fontosabb helység

BOCSKAI-SZABADSÁGHARC
(1604–1605)
1 : 5 000 000
0 60 km
Bocskai hadműveletei:
1604 Bocskai, Lippai
1604 Németi Balázs
1605 Homonnai, Rhédei
A császáriak hadműveletei:
1604 Belgiojoso
1604 Basta

1619
1620
1621
Bethlen Gábor I. hadjárata
1623 Bethlen Gábor II. hadjárata
1626 Bethlen Gábor III. hadjárata
1619–26-ig Bethlen ellen felvonuló ellenség útvonalai
Az 1658–62. évi török hadjáratok
1658 Tatárok
1659 és 1660 Szejdi Ahmed
1658 Köprülü Mehmed
1661 Ali
1662 Kucsük Mehmed
A török kiüzése (1683–1699)

TELEPÜLÉSEK A TÖRÖK URALOM ELŐTT ÉS UTÁN

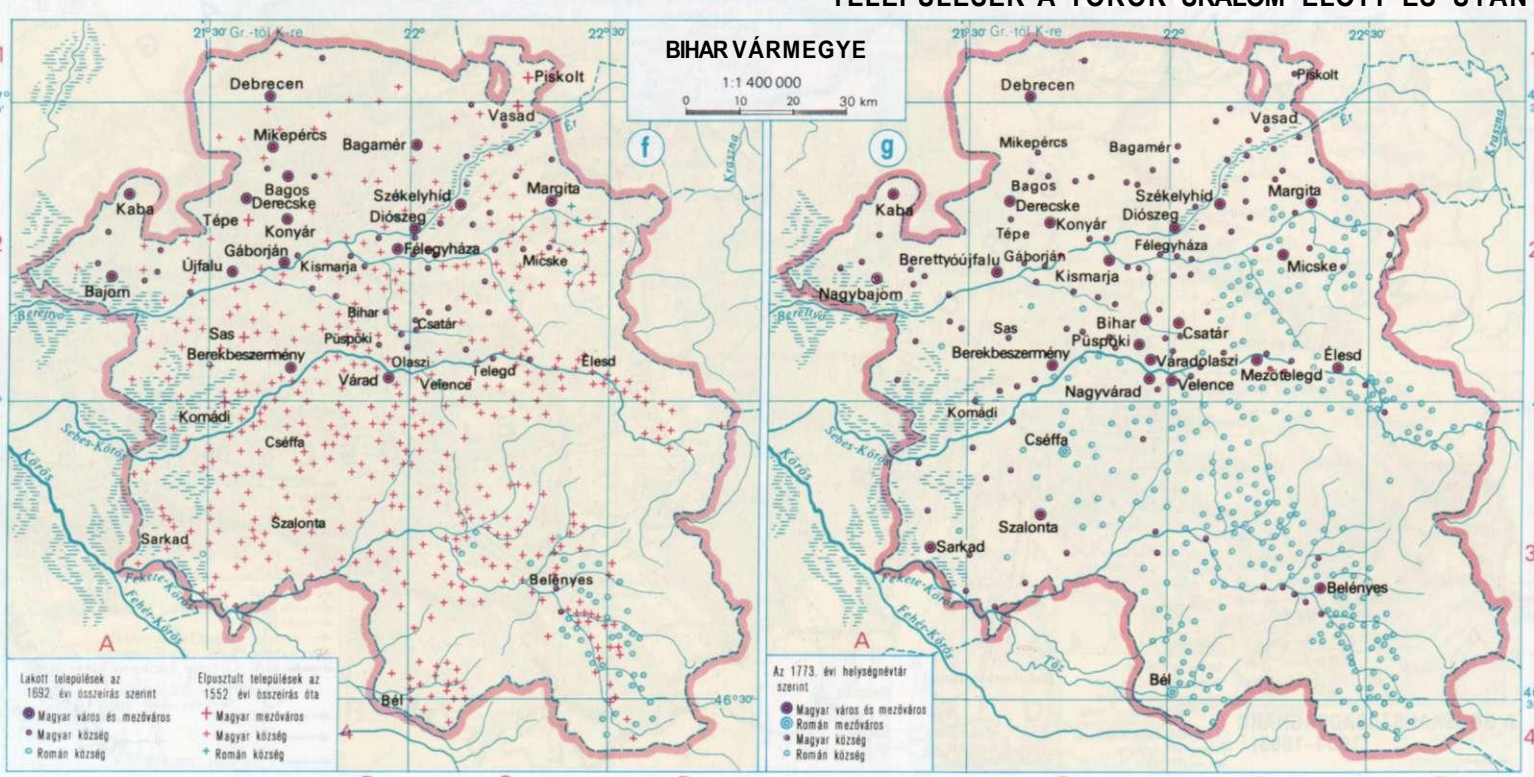

MAGYARORSZÁG KULTÚRÁJA
(XVI-XVII. SZÁZAD)

1:4 000 000
0 25 50 75 100 km

Sopron Kiemelkedő kulturális központ
Reneszánsz művészet
Egyházi emlék
Várkastély
Városi és falusi emlék
Korai barokk művészet
Egyházi emlék
Kastély
Városi és falusi emlék
Török művészet
Festett kazettás famennyezet
Könyvtár
Nyomda
Szerzetesrendek rendházai
Ferencés
Jezsuita
Piarista
Nagyszombat Katolikus egyetem
Kassa Katolikus főiskola
Pápa Protestáns főiskola
A Magyar Királyság területe 1608-ban
Erdély és a Partium területe 1606-ban
Magyarország határa 1699-ben

A ITÁLIAI RENESZÁNSZ ÉS BAROKK HATÁS OSZTRÁK ÖRÖKÖS TARTOMÁNYOK

Magyarország lakosságának száma 1700 körül: kb. 4 200 000 fő

A reformáció kiemelkedő egyéniségei:
Honterus János (1498-1549)
Dévai Bíró Mátyás (1500-1545)
Sylvester János (1504-1555)
Heltai Gáspár (1510-1574)
Dávid Ferenc (1510-1579)
Károlyi Gáspár (1530-1591)
Bornemisza Péter (1535-1584)
Melius Juhász Péter (1536-1572)
Huszár Gál (?-1575)
Sztárai Mihály (?-1575)
Magyari István(?-1605)
Komjati Benedek (XVI.sz.)
Szegedi Kiss István (XVI.sz.)
Szkhárosi Horváth András (XVI.sz.)
Szenczi Molnár Albert (1574-1639)

Az ellenreformáció kiemelkedő egyéniségei:
Oláh Miklós (1493-1568)
Forgách Ferenc (1530-1577)
Telegdi Miklós (1535-1586)
Pázmány Péter (1570-1637)
Káldi György (1573-1634)

Írók:
Balassi Bálint (1554-1594)
Comenius (1592-1670)
Szepsi Csombor Márton (1595-1622)
Kemény János (1607-1662)
Zrínyi Miklós (1620-1664)
Apáczai Csere János (1625-1659)
Gyöngyösi István (1629-1704)
Bethlen Miklós (1642-1717)
Tótfalusi Kis Miklós(1650-1702)

Zeneköltők:
Tinódi Lantos Sebestyén (1505-1556)
Bakfark Bálint (1505-1576)
Kájoni János (1630-1687)

Történetírók:
Brodarics István (1490-1538)
Szerémi György(XVI.sz.első fele)
Istvánffy Miklós (1538-1565)
Szamosközy István (1565-1612)
Szalárdi János (1601-1666)
Cserei Mihály (1669-1756)

Térképészek:
Zsámboki János (1531-1586)
Lázár deák (XVI. sz.)
Hevenesi Gábor (1656-1717)

Építészek:
Carlone-műhely (XVI-XVIII. sz.)
Pietro Ferabosco (XVI. sz.)
Giovanni Landi (XVII. sz.)
Mimár Szinán (XVI-XVII. sz.)

Szobrászok:
Kolozsvári műhely (XVI-XVII. sz.)
J. Fiorentinus (XVI. sz. eleje)

Festők:
M. S. mester (XV-XVI. sz.)
H. M. R. mester(XVII. sz. közepe)

Magyarországi és erdélyi diákok katolikus és protestáns egyetemeken:

Bécs	Wittenberg
Graz	Heidelberg
Krakkó	Tübingen
Padova	Jéna
Bologna	Utrecht
Róma	Leyden
	Oxford
	Cambridge

A pécsi Kászim pasa-dzsámi 1543-1548

A budai Király-fürdő 1566-1587

XVI-XVII. sz.-i fegyverek Bécs, Budapest

Az egri minaret XVI. század

A sárospataki Lorántffy-loggia 1646-1647

A váradi vár (rézmetszet) 1692 körül, Budapest

A nagybiccsei Thurzó-kastély 1571-1600

A lőcsei Thurzó-ház XVI. század második fele

Szentgerici festett mennyezet-kazetta, 1670

Bethlen Kata kelengyés ládája 1686, Budapest

Utazókocsi (egykorú metszet) XVII. század

Erdélyi úri viselet 1667, Budapest

Bethlen Gábor aranytallérja, XVII. század

A bártfai városháza 1505-1509

A kassai jezsuita templom 1681

Az esztergomi Bakócz-kápolna oltára, 1509

A kolozsvári Farkas utcai ref. templom szószéke, 1646

A nyírbátori fa harangtorony, XVI. század

Báthory-Madonna(dombormű) 1526, Budapest

Epitáfium (síremlék) XVII. sz., Szepesszombat

M. S. mester: Mária és Erzsébet találkozása, 1508, Esztergom

Pázmány Péter könyvének címlapja, 1614, Pozsony

A Károlyi-biblia címlapja 1590, Budapest

Tölcséres Péter kelyhe 1636, Kolozsvár

Lorántffy Zsuzsanna úrasztal-terítője (részlet) XVII.sz., Budapest

Mázas kályhacsempe XVI. sz., Székelykeresztúr

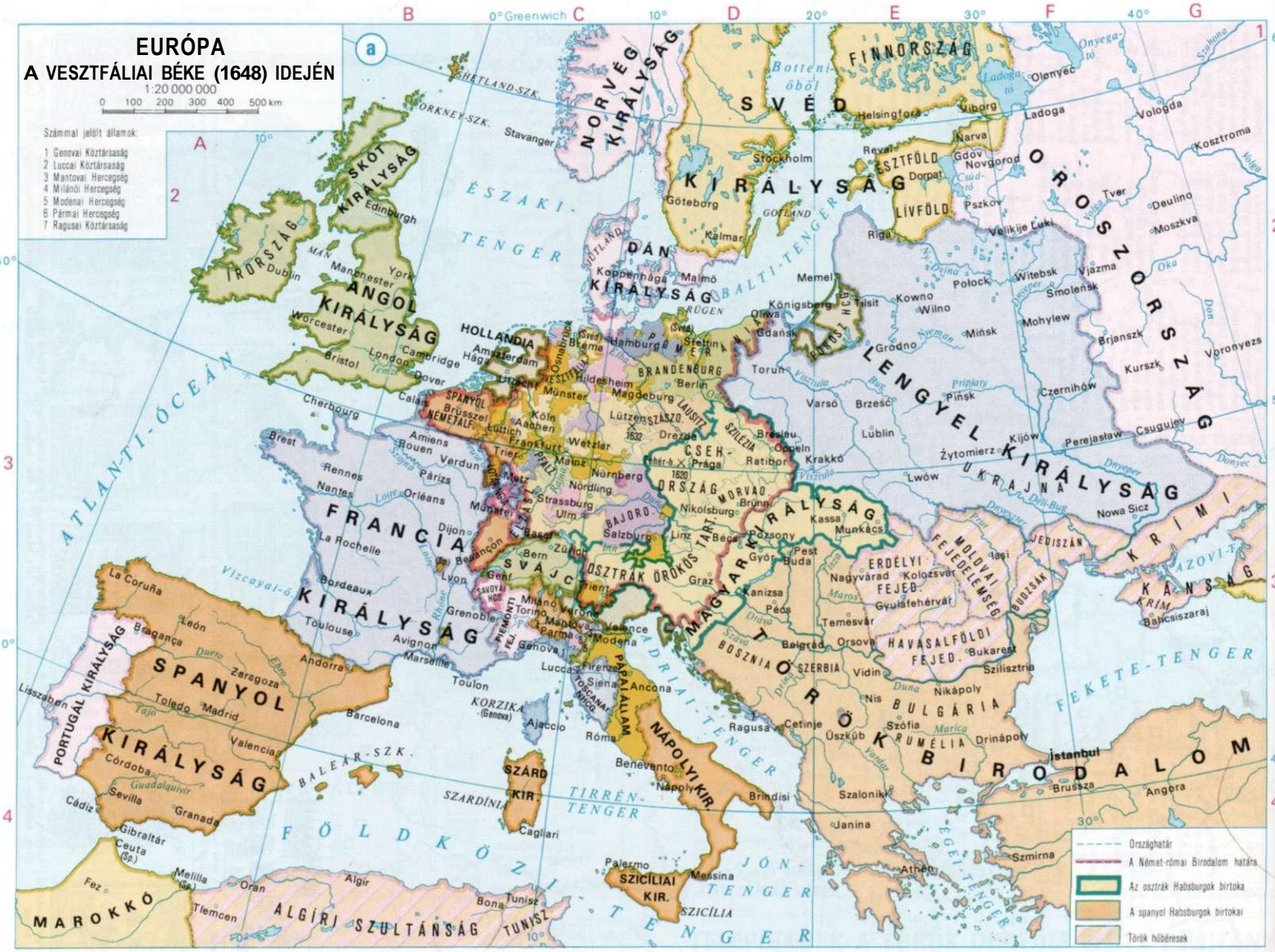
EURÓPA
A VESZTFÁLIAI BÉKE (1648) IDEJÉN
1:20 000 000
0 100 200 300 400 500 km
Számmal jelölt államok:
1 Genovai Köztársaság
2 Luccai Köztársaság
3 Mantovai Hercegség
4 Milánói Hercegség
5 Modenai Hercegség
6 Pármai Hercegség
7 Ragusai Köztársaság
ÉSZAKI-TENGER
ATLANTI-ÓCEÁN
BALTI-TENGER
FEKETE-TENGER
FÖLDKÖZI-TENGER
ADRIAI-TENGER
TIRRÉN-TENGER
JÓN-TENGER
NORVÉG KIRÁLYSÁG
SVÉD KIRÁLYSÁG
FINNORSZÁG
DÁN KIRÁLYSÁG
SKÓT KIRÁLYSÁG
ÍRORSZÁG
ANGOL KIRÁLYSÁG
HOLLANDIA
FRANCIA KIRÁLYSÁG
SPANYOL KIRÁLYSÁG
PORTUGÁL KIRÁLYSÁG
SVÁJC
OSZTRÁK ÖRÖKÖS TARTOMÁNYOK
MAGYARORSZÁG KIRÁLYSÁG
TÖRÖK BIRODALOM
NÁPOLYI KIR.
SZÁRD KIR.
SZICÍLIAI KIR.
PÁPAI ÁLLAM
LENGYEL KIRÁLYSÁG
OROSZORSZÁG
ÉSZTFÖLD
LÍVFÖLD
KRÍMI KÁNSÁG
MAROKKÓ
ALGÍRI SZULTÁNSÁG
TUNISZ
Országhatár
A Német-római Birodalom határa
Az osztrák Habsburgok birtoka
A spanyol Habsburgok birtokai
Török hűbéresek

A Német-római Birodalom határa 1566-ban
Tartományhatár
A függetlenségi harc kezdeti területe
A spanyol hadjárat (1572–74)
A genti megegyezéshez csatlakozott tartományok határa 1576-ban
Utrechti Unió 1579-ben
(1609-től Hollandia néven független köztársaság)
Átmenetileg az Utrechti Unióhoz csatlakozott területek
A Katolikus Arrasi Unió 1579-ben
Spanyol Németalföld
A „tengeri koldusok" támaszpontja
A NÉMETALFÖLDI SZABADSÁGMOZGALMAK
(1566-1609)
1:5 000 000
0 100 km
ÉSZAKI-TENGER
NYUGATI-FRÍZ-SZIGETEK
ANGLIA
FRANCIAORSZÁG
NÉMET-RÓMAI BIRODALOM
LUXEMBURG
BRABANT
FLANDRIA
HOLLAND
ZELAND
GELDERN
OVERIJSSEL
FRIESLAND
GRONINGEN
DRENTE
Calais-szoros
4° Greenwichtől K-re

AZ ANGOL FORRADALOM
(1640–1689)
1 : 10 000 000
0 200 km
1643-ban
1645-ben
1646-ban
a parlament uralma alatt álló terület
WALES
A király uralma alatt álló terület 1643-ban
A királypárti felkelés területe 1648-ban
Cromwell hadjárata az Írek ellen
Tengeri háború
NAGY-BRITANNIA
SKÓCIA
ÍRORSZÁG
ÉSZAKI-TENGER
ÍR-TENGER
ATLANTI-ÓCEÁN
HEBRIDÁK
YORKSHIRE
ANGLIA
WALES
NÉMET-RÓMAI BIR.
FRANCIAO.
0° Greenwich

HABSBURG-ORSZÁGOK ÉS-TARTOMÁNYOK
A XVI. SZÁZAD KÖZEPÉN
1 : 17 000 000
0 200 400 600 km
ÉSZAKI-TENGER
BALTI-T.
DÁN KIRÁLYSÁG
HOLSTEIN
POMERÁNIA
BRANDENBURG
POROSZ HCG.
LITVÁN NAGYFEJEDELEMSÉG
OROSZ BIR.
LENGYEL KIRÁLYSÁG
ANGOL KIRÁLYSÁG
NÉMETALFÖLD
SZILÉZIAI HCG.
CSEH KIR.
SZÁSZ
BAJOR HCG.
SVÁJCI SZÖV.
MAGYAR KIRÁLYSÁG
ERDÉLYI FEJEDELEMSÉG
MOLDVA
FRANCIA KIRÁLYSÁG
SAVOYA
PIEMONT
VELENCEI KÖZTÁRSASÁG
PÁPAI ÁLLAM
TOSZKÁNA
NÁPOLYI KIRÁLYSÁG
SZÁRD KIR.
KORZIKA
SZARDÍNIA
SPANYOL KIRÁLYSÁG
ARAGÓNIA
KATALÓNIA
VALENCIA
MURCIA
ANDALÚZIA
GRANADA
NAVARRA
ASTURIA
GALICIA
PORTUGÁL KIR.
BALEÁR-SZK.
ATLANTI-ÓCEÁN
FÖLDKÖZI-TENGER
TIRRÉN-TENGER
ADRIAI-TENGER
JÓN-TENGER
FEKETE-TENGER
TÖRÖK BIRODALOM
HAVASALFÖLD
MOLDVA
Amerikai spanyol gyarmatok 1492-től (lásd 34. oldal)
1 Ausztria
2 Stájer Hercegség
3 Sundgau
4 Karinthiai Hercegség
5 Krajnai Hercegség
6 Tiroli Grófság
7 Breisgau
8 Vorarlberg
9 Luxemburgi Hercegség
10 Burgundiai Grófság
11 Württembergi Grófság
12 Lausitz
13 Morva Őrgrófság
14 Milánói Hercegség
Spanyol Habsburgok birtokai
Osztrák Habsburgok birtokai
1282 A megszerzés éve
A Habsburgok birtokában lévő területek határa 1556-ban
A Német–római Birodalom határa 1556-ban
Országhatárok
Országrészek, tartományok határa
Magyar Királyság határa 1568-ban
A LENGYEL KIRÁLYSÁG FELOSZTÁSA
A XVIII. SZÁZAD VÉGÉN
1 : 13 000 000
0 500 km
Első felosztás 1772-ben
Második felosztás 1793-ban
Harmadik felosztás 1795-ben
Porosz Királysághoz csatolt területek
Orosz Birodalomhoz csatolt területek
Habsburg Birodalomhoz csatolt területek
A Lengyel Királyság határa 1771-ben
Országhatár a Lengyel Királyság területén 1795-ben
SVÉDORSZÁG
OROSZ BIRODALOM
KURFÖLD
LITVÁNIA
BELORUSSZIA
POROSZ KIRÁLYSÁG
SZILÉZIA
GALÍCIA
VOLHÍNIA
PODÓLIA
UKRAJNA
BESSZARÁBIA
HABSBURG BIRODALOM
MAGYAR KIRÁLYSÁG
TÖRÖK BIR.
ZAPOROZSJE
BALTI-TENGER
FRANCIA KIRÁLYSÁG
SVÁJC
ÖRÖKÖS TARTOMÁNYOK
MORVA ŐRGR.
BÁNSÁG
BOSZNIA
SZERBIA
HERCEGOVINA
MONTENEGRÓ
A Habsburg Birodalom határa 1789-ben
A Német–római Birodalom határa 1789-ben
1772 A megszerzés éve
1720–35 A birtoklás időtartama
Országhatárok
Országrészek, tartományok határa
A HABSBURG BIRODALOM
A XVIII. SZÁZADBAN
0 100 200 300 km
1 : 15 000 000
Az osztrák Habsburgok birtokai a török kiűzése előtt
A török kiűzésével és a spanyol örökösödési háborúban szerzett területek
1714-től 1789-ig szerzett területek

TUDOMÁNY ÉS TECHNIKA EURÓPÁBAN
(XVII-XVIII. SZÁZAD)

1:20 000 000
0 200 400 600 km

Az ipari forradalom térképét lásd az 51. oldalon

Göttingen 1736 – Egyetem az alapítás évével
A 1635 – Tudományos társaság (akadémia) az alapítás évével
Porcelángyártás
Országhatár 1795-ben
A Német-római Birodalom határa
A Habsburg Birodalom

ANGOL KIRÁLYSÁG
Filozófusok:
Francis Bacon (1561–1626)
Hobbes (1588–1679)
Locke (1632–1704)

Közgazdász:
Smith (1723–1790)

Természettudósok:
Harvey (1578–1657) – a vérkeringés felfedezője
Boyle (1627–1691) – gáztörvény
Hooke (1635–1703) – a légszivattyú és a mikroszkóp tökéletesítése
Newton (1642–1727) – általános tömegvonzás (gravitáció)
– differenciál- és
– integrálszámítás
– első tükrös távcső
Halley (1656–1742) – üstökös felfedezője
Cavendish (1731–1810) – a hidrogén felfedezője
Jenner (1749–1823) – himlőoltás

HOLLANDIA:
Filozófusok, természettudósok:
Huygens (1629–1695) – a fény hullámelmélete
– inga- és rugós óra
Spinoza (1632–1677)

FRANCIAORSZÁG:
Filozófusok:
Descartes (1596–1650) – racionalizmus
– optikai töréstörvények
Montesquieu (1689–1755)
Voltaire (1694–1778)
Rousseau (1712–1778)
Diderot (1713–1784)
Helvétius (1715–1771)
D'Alembert (1717–1783)
Holbach (1723–1789)

Közgazdász:
Colbert (1619–1683) – merkantilizmus

Természettudósok:
Fermat (1601–1665) – számelmélet
– elméleti fizika (optika)
Mariotte (1620–1684) – gáztörvény
Pascal (1623–1662) – valószínűségszámítás
– légnyomás
Buffon (1707–1788) – az élővilág fejlődéselmélete
Coulomb (1736–1806) – elektromos töltés
Lavoisier (1743–1794) – a modern kémia egyik megalapítója
Lamarck (1744–1829) – az élővilág fejlődéstörténete
Laplace (1749–1827) – bolygók, naprendszerek
– differenciálegyenlet

ITÁLIA:
Filozófus:
Campanella (1568–1639)

Természettudósok:
Galilei (1564–1642) – dinamika
– heliocentrikus világkép
– csillagászati távcső
Torricelli (1608–1647) – barométer
Galvani (1737–1798) – elektromosság
Volta (1745–1827) – első elektromos áramforrás

SVÉD KIRÁLYSÁG:
Természettudósok:
Celsius (1701–1744) – hőmérsékleti skála
Linné (1707–1778) – növényrendszertan

OROSZ BIRODALOM:
Természettudósok:
Euler (1707–1783) – variációszámítás
– sorelmélet
Lomonoszov (1711–1765) – kinetikai hő- és gázelmélet
– a tömeg megmaradásának törvénye

NÉMET-RÓMAI BIRODALOM:
Filozófus:
Kant (1724–1804)
Herder (1744–1803)
Természettudósok:
Kepler (1571–1630) – a bolygók mozgásának törvényei
Guericke (1602–1686) – légszivattyú
Leibniz (1646–1716) – differenciál- és integrálszámítás
Böttger (1682–1719) – a porcelán felfedezője Európában
Fahrenheit (1686–1736) – hőmérsékleti skála

A korszak uralkodó eszmeáramlata a felvilágosodás
állam- és jogfilozófia
szekularizáció
vallási türelem
A tudományok gyakorlati felhasználása
Az Enciklopédia
Az első heti- és napilapok megjelenése (The Times – 1785)
Új növények (kukorica, dohány, burgonya)
Növénytermesztés, mezőgazdasági szakirodalom
A közlekedés és a hírközlés fejlődése (állandó postaforgalom, abroncsozott kerék, könnyű hintó)
Kronométer, méterrendszer
Manufaktúrák Angliában és Németalföldön
Pénzverőgép, tőzsdék, kereskedelmi társaságok (Kelet-és nyugat-indiai társaságok)
A tűzfegyverek korszerűsítése, állandó hadsereg
A közegészségügy megszervezése (a pestis megszüntetése)
Az általános elemi oktatás kezdete
A tudományok differenciálódása
A villa mint evőeszköz
A tea, a kávé és a csokoládé megjelenése

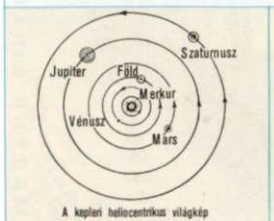

A kepleri heliocentrikus világkép

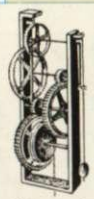
Huygens: ingaóra 1657

Hooke: mikroszkóp 1665 körül

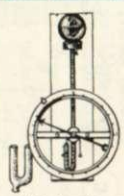
Hooke: barométer XVII. század második fele

Newton: tükrös távcső 1688

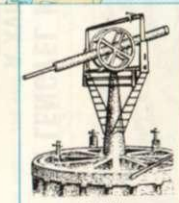
Teodolit XVII. század vége

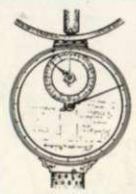
Fémhőmérő 1747

Az első hőlégballon 1783

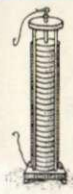
Volta: elektromos áramforrás 1799

Meisseni porcelánkupa 1725

Az Enciklopédia címlapja (részlet) – 1751

MŰVÉSZETEK EURÓPÁBAN (XVII-XVIII. SZÁZAD)

1:20 000 000

0 200 400 600 km

Késő reneszánsz művészet
Barokk művészet
Rokokó művészet
Klasszicista művészet
Bizánci stílusú művészet
Iszlám művészet
Országhatár 1795-ben
A Német-római Birodalom határa
A Habsburg Birodalom
Melk Önmagában álló nevezetes épület
Fertőd Mai név

Múzeumok alapítása: a párizsi Louvre – 1750
a szentpétervári Ermitázs – 1779
a madridi Prado – 1785
a londoni British Múzeum – 1795

Kertművészet: franciakert – a XVII. század közepétől (Versailles, Karlsruhe, Eszterháza)
angolkert – a XVIII. század végétől (Hampton Court, Martonvásár)

A korszakban elterjedő művészeti irány a barokk és a rokokó
Az olasz opera kibontakozása
A nemzeti színházi mozgalom kibontakozása
A vásári színjátszás virágkora
A fúri udvari színjátszás elterjedése

Vignola- Porta: Il Gesù 1568–1575, Róma

Rembrandt: Dr. Tulp anatómiája 1632, Hága

Bernini: Szent Teréz-oltár 1647, Róma

Velázquez: X. Ince pápa 1650, Róma

Levau-J. Hardouin-Mansart: A versailles-i kastély (részlet), 1661–1710

Wren: Szent Pál-székesegyház 1672–1700, London

J. Hardouin-Mansart: Az Invalidusok dómja 1693–1706, Párizs

Hildebrandt: Felső-Belvedère 1721–1723, Bécs

A weingarteni kolostor újjáépítési terve 1723

A budai Szentháromság-szobor 1712–1714

Rastrelli: A Szmolnij-kolostor székesegyháza, 1764, Szentpétervár

Mosdókészlet 1750

Barokk ruhásszekrény XVIII. század

Barokk viselet XVII. század közepe

B. Neumann: A karlsruhei kastély és parkja (alaprajz), 1752–1775

Vauban: Neuf-Brisach (erődített város, alaprajz), 1698

Írók, költők: Shakespeare (1564–1616), Donne (1572–1631), Milton (1608–1674), Defoe (1660?–1731), Swift (1667–1745)
Építészek: Wren (1632–1723), Adam (1728–1792)
Festők: Hogarth (1697–1764), Gainsborough (1727–1788)
Zeneszerzők: Purcell (1659–1695), Händel (1685–1759)

Festők: Hals (1580?–1666), Ruisdael 1600?–1670), Rembrandt (1606–1669), Vermeer (1632–1675)

Festők: Rubens (1577–1640), Van Dyck (1599–1641)

Írók, költők: La Fontaine (1621–1695), Molière (1622–1673), Racine (1639–1699), Voltaire (1694–1778)
Építészek: Lemercier (1585–1654), F. Mansard (1598–1666), Vauban (1633–1707), J. Hardouin-Mansart (1646–1708)
Festők: Poussin (1594–1655), Claude Lorrain (1600–1682), Watteau (1684–1721), David (1748–1825)
Szobrászok: Puget (1620–1694), Houdon (1741–1828)
Zeneszerző: Lully (1632–1687)

Írók, költők: Lessing (1729–1781), Goethe (1749–1832), Schiller (1759–1805)
Építészek, festők, szobrászok: Schlüter (1660?–1714), Pöppelman (1662–1736), Neumann (1687–1753), Knobelsdorff (1699–1753)
Zeneszerzők: J. S. Bach (1685–1750), Gluck (1714–1787)

Építészek: Le Blond (1679–1719), Trezzini (1670?–1734), Rastrelli (1700–1771)
Szobrász: Falconet (1716–1791)

Építészek: Fischer von Erlach (1656–1723), Prandtauer (1660–1726), Hildebrandt (1668–1745)
Festők: Troger (1698–1762), Maulbertsch (1724–1796), Dorfmeister (1725–1797)
Szobrász: Donner (1693–1741)
Zeneszerzők: Haydn (1732–1809), Mozart (1756–1791)

Pedagógus: Pestalozzi (1746–1827)

Író: Goldoni (1707–1793)
Építészek, szobrászok: Vignola (1507–1573), G. Porta (1537–1602), Bernini (1598–1680), Borromini (1599–1667), Canova (1757–1820)
Festők: Caravaggio (1573–1610), Tiepolo (1696–1770), Canaletto (1697–1768)
Zeneszerzők: Monteverdi (1567–1643), Corelli (1653–1713), Vivaldi (1675?–1741)

Régész, művészettörténész: Winckelmann (1717–1768)

Írók: Lope de Vega (1562–1635), Calderón (1600–1681)
Építész, szobrász: Churriguera (1650–1723)
Festők: El Greco (1541?–1614), Ribera (1588–1652), Velázquez (1599–1660), Murillo (1618–1682), Goya (1746–1828)

A barokk stílus születése a XVI. sz. második felében
Ásatások kezdete a XVIII. sz. első felében

Az Ouro Prêto-i São Francisco-templom, 1766–1794

A BAROKK MŰVÉSZET LATIN-AMERIKÁBAN (XVII-XVIII. SZÁZAD)

1:135 000 000

0 3000 km

Spanyol gyarmat
Portugál gyarmat
} a XVIII. század közepén

MAGYARORSZÁG
A RÁKÓCZI-SZABADSÁGHARC IDEJÉN
(1703-1711)
1 : 6 000 000
0 50 100 150 200 km
A korai kuruc népfelkelések területe (1703 nyarán)
A tiszántúli hadjáratban felszabadított terület (1703. júl.–aug.)
A Duna-Tisza közének 1703-ban felszabadított része
A felvidéki hadjárat során felszabadult terület (1703 okt.–dec.)
Az 1703 végéig felszabadult erdélyi terület
1703–1704-ben időlegesen, 1705 végén tartósan felszabadított Dunántúl
A „rác" hadjáratban felszabadult terület (1704 jún.–júl.)
Mindvégig császári kézen maradt terület
LENGYELORSZÁG
MORVAORSZÁG
ALSÓ-AUSZTRIA
STÁJERORSZÁG
HORVÁTORSZÁG
MOLDVA
TÖRÖK BIR.
ERDÉLY
TÖRÖK BIRODALOM
HAVASALFÖLD
Országhatár
1704–1706-ban bevett vár
Csatahely
Országos jelentőségű győzelés színhelye
Rákóczi-uradalom központja
Kurucok által használt bánya
Rákóczi pénzverőháza

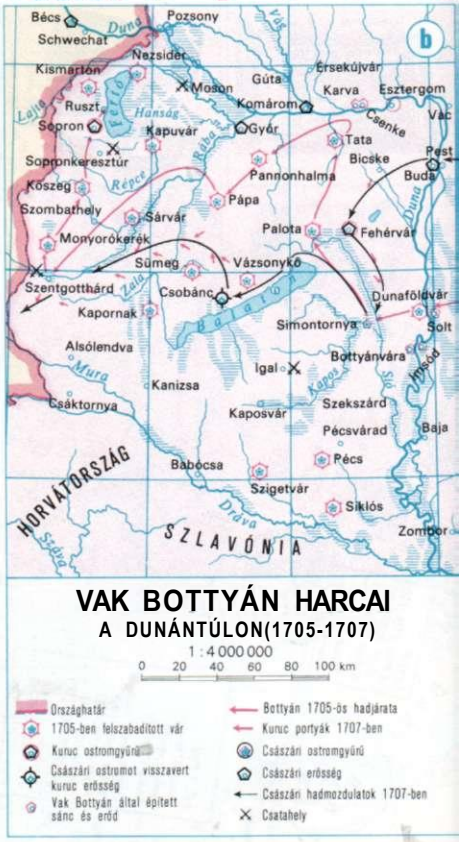
VAK BOTTYÁN HARCAI
A DUNÁNTÚLON(1705-1707)
1 : 4 000 000
0 20 40 60 80 100 km
Országhatár
1705-ben felszabadított vár
Kuruc ostromgyűrű
Császári ostromot visszavert kuruc erősség
Vak Bottyán által épített sánc és erőd
Bottyán 1705-ös hadjárata
Kuruc portyák 1707-ben
Császári ostromgyűrű
Császári erősség
Császári hadmozdulatok 1707-ben
Csatahely
SZLAVÓNIA
HORVÁTORSZÁG

MAGYARORSZÁG
A XVIII. SZÁZADBAN
1 : 4 500 000
0 100 km
Országhatár
Megyehatár
Szabad királyi város
Parasztmozgalom gócpontja
Manufaktúra (posztó, vas, üveg)
A.F. = Alsó-Fehér
B. = Békés
Beszt. = Beszterce
F.F. = Felső-Fehér
H.V. = Hajdú városok
K.K. = Kis-Kunság
GALÍCIA ÉS LODOMÉRIA
(1772-ig lengyel, 1772-től osztrák)
BUKOVINA
(1774-ig török, 1775-től osztrák)
MOLDVA
(török)
ALSÓ-AUSZTRIA
STÁJERORSZÁG
KARINTIA
KRAJNA
HORVÁTORSZÁG
SZLAVÓNIA
BOSZNIA SZERBIA
(Osztrák katonai kormányzás 1718–39, 1739-től ismét török)
HAVASALFÖLD (török)
KRAJOVAI BÁNSÁG
(Osztrák katonai kormányzás 1718–39, 1739-tól ismét török)
ERDÉLY
TEMESI BÁNSÁG
1718–1778
Jászok, kunok, hajdú városok autonóm területe
1741-ben megszűnt katonai határőrvidék
Katonai határőrvidék
1772-ig Lengyelországnak elzálogosítva
Székely szék
Szász szék
Fiume 1779-től Magyarországhoz csatolt különálló terület
16° Greenwichtől K-re

MAGYARORSZÁG KULTÚRÁJA
(XVIII. SZÁZAD)

1 : 4 000 000

0 25 50 75 100 km

Kiemelkedő kulturális központ
Buda Magyar
Brassó Nemzetiségi

Barokk művészet
Egyházi épület
Kastély, püspöki palota
Városi emlék
Festett kazettás famennyezet
Közkórház
Könyvtár
Nyomda

Szerzetes rendház, gimnázium
Ferences
Jezsuita
Piarista
Szabadkőműves páholy
Udvari zenekar

Buda Egyetem
Kassa Jogi és gazdasági akadémia
Ungvár Katolikus akadémia, líceum
Pápa Protestáns kollégium
Munkács Görög katolikus líceum
Karlóca Ortodox (görögkeleti) líceum
A Magyar Királyság határa 1718-tól

Pest
Buda

BAROKK HATÁS
FELVILÁGOSODÁS

Fővári udvarok művészete
Az egyetem 1777-ig Nagyszombatban, 1784-ig Budán, 1785-től Pesten

Kuruc költészet
Iskoladrámák
Passiójátékok
Regény
Az első magyar nyelvű újságok
Az első magyar színtársulat
Verbunkos

Felvilágosodás
Jozefinizmus
Türelmi rendelet
Nyelvújítás
I. Ratio Educationis (1777)
Leányoktatás (apácarendek iskolái)

Mérnök- és orvosképzés
Egészségügyi rendeletek
Erdészeti törvény
Katonai térképfelmérések
Első népszámlálás (1786–1787)

Magyarország lakosságának száma 1789-ben: 9 600 000 fő

Polihisztorok:
Pápai Páriz Ferenc (1649–1716)
Luigi Marsigli (1658–1730)
Bél Mátyás (1648–1749)
Mikoviny Sámuel (1700–1750)
Hatvani István (1718–1786)
Kempelen Farkas (1734–1804)
Sajnovics János (1735–1785)

Történetírók:
Hevenesi Gábor (1656–1717)
Czwittinger Dávid (1680–1743)
Pray György (1723–1801)
Katona István (1732–1811)

Írók, költők:
Apor Péter (1676–1752)
Mikes Kelemen (1690–1761)
Faludi Ferenc (1704–1779)
Bod Péter (1712–1769)
Gvadányi József (1725–1801)
Dugonics András (1740–1818)
Bessenyei György (1747–1811)
Révai Miklós (1750–1807)
Verseghy Ferenc (1757–1822)
Kazinczy Ferenc (1759–1831)
Batsányi János (1763–1825)
Kármán József (1765–1792)
Fazekas Mihály (1766–1828)
Csokonai Vitéz Mihály (1773–1805)

Építészek:
Franz A. Pilgram (1699–1761)
Franz A. Hillebrand (1719–1797)
Fellner Jakab (1722–1780)
Canevale (1730–1786)
Giovanni B. Carlone (XVIII. sz.)
Martinelli-műhely (XVIII. sz.)

Festők:
Mányoki Ádám (1673–1762)
Johann L. Kracker (1719–1779)
Franz A. Maulbertsch (1724–1796)
Stefan Dorfmeister (1725–1797)

Szobrászok:
G. Raphael Donner (1683–1741)
Paul Troger (1698–1762)
Fassola Henrik (1730–1779)

Természettudósok:
Heil Miksa (1720–1792)
Veszprémi István (1723–1799)
Tessedik Sámuel (1742–1820)

Zeneszerzők:
Esterházy Pál (1635–1713)
Joseph Haydn (1735–1809)
Lavotta János (1764–1820)
Bihari János (1764–1827)

A nemzeti kultúra kiemelkedő egyéniségei:

Szlovák:
A. František Kollár (1718–1783)
Román:
Samuel Micu-Clain (1745–1806)
Gheorge Şincai (1745–1816)
Petru Maior (1761–1821)
Horvát:
Tito Brezovački (1757–1805)
Szerb:
Jovan Rajić (1726–1801)
Dimitrije Obradović (1742–1811)
Német:
Karl Gottlieb Windisch (1725–1793)
Erdélyi szász:
Samuel Bruckenthal (1721–1803)

Magyarországi és erdélyi diákok katolikus és protestáns egyetemeken:

Bécs	Heidelberg
Graz	Halle
Róma	Jena
Bologna	Göttingen
Prága	Utrecht
	Leyden
	Groningen
	Oxford
	Cambridge

A nagytétényi Rudnyánszky-kastély, 1766

Fellner Jakab: a veszprémi püspöki palota, 1776

A német telepítés egyik háztípusa, XVIII. sz.

Canevale: Diadalív, 1764, Vác

Az ócsödi templom szószéke 1785

Fassola H.: Kovácsoltvas kapu 1758 körül, Eger

A Kruczsay-oltár részlete 1731, Nyírbátor

Mányoki Ádám: Önarckép 1708, Budapest

Marsigli térképének részlete 1726, Budapest

Barokk pohárszék XVIII. sz., Budapest

A Magyar Hirmondó első száma 1780, Budapest

Paraszti és úri viselet XVIII. század vége

II. Rákóczi Ferenc libertása 1708, Budapest

Az eszterházai Esterházy-kastély, XVIII. század közepe, (ma Fertőd)

A kőszegi kálváriatemplom, 1755

Nepomuki Szent János szobra, 1761, Sopron

G. R. Donner: Szent Márton 1735, Pozsony

Fejfák és sírkő XVIII. sz., Sámson és Balatonudvari

F. A. Maulbertsch: Krisztus mennybemenetele (főoltárfreskó), 1758, Sümeg

Kalotaszegi hímzés, XVIII. sz.

Gömöri szőkrény (szuszék) XVIII. század, Budapest

Kályha, 1785, Eger

A csizmadia céh korsója 1707, Budapest

Esze Tamás címere, 1708

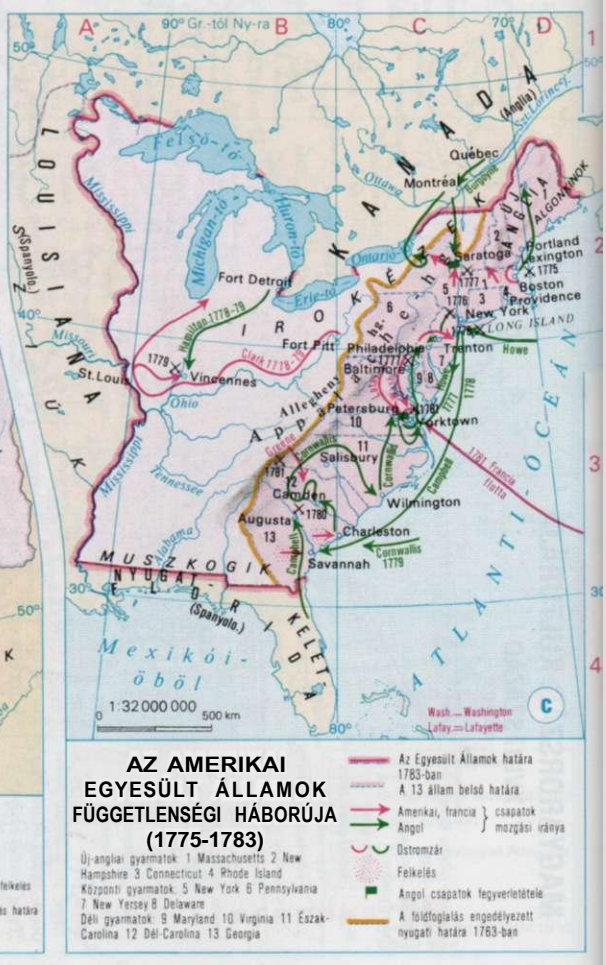

AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK FÜGGETLENSÉGI HÁBORÚJA (1775-1783)

Az Egyesült Államok határa 1783-ban
A 13 állam belső határa

Új-angliai gyarmatok: 1 Massachusetts 2 New Hampshire 3 Connecticut 4 Rhode Island
Központi gyarmatok: 5 New York 6 Pennsylvania 7 New Yersey 8 Delaware
Déli gyarmatok: 9 Maryland 10 Virginia 11 Észak-Carolina 12 Dél-Carolina 13 Georgia

a
Az országhatárok és az államnevek az 1812-es állapotokat mutatják.
20° Greenwichtől Ny-ra
EURÓPA
A NAPÓLEONI HÁBORÚK KORÁBAN
(1796-1815)
1 : 22 000 000
0
600 km
1802 Békekötés ideje
Franciaország
1806 1799-1812 között Franciaországhoz csatolt területek
Franciaországgal szövetséges államok 1812-ben
Napóleontól függő államok 1812-ben
Független államok
1807 1800-1812 között Oroszországhoz csatolt területek
A kontinentális blokád vonala
Angol blokád
Csatahely
Tengeri ütközet
1812 Napóleon hadjáratai
1813 Napóleon elleni hadjáratok
Nemzeti felszabadító mozgalmak Napóleon ellen
NAGY-BRITANNIA ÉS ÍRORSZÁG EGYESÜLT KIRÁLYSÁG
NORVÉG ÉS DÁN KIRÁLYSÁG
SVÉD KIR.
POROSZ KIR.
VARSÓI NAGYHERCEGSÉG
RAJNAI SZÖVETSÉG
FRANCIA CSÁSZÁRSÁG
SPANYOL KIRÁLYSÁG
PORTUGÁL KIR.
SVÁJC
OSZTRÁK CSÁSZÁRSÁG
MAGYAR KIRÁLYSÁG
NÁPOLYI KIR.
OROSZ BIRODALOM
TÖRÖK BIRODALOM
MAROKKÓ
ALGÉRIA
TUNÉZIA
TRIPOLISZ
EGYIPT
ATLANTI-ÓCEÁN
ÉSZAKI-TENGER
BALTI-TENGER
FEKETE-TENGER
FÖLDKÖZI-TENGER
TIRRÉN-TENGER
ADRIAI-TENGER
Moszkva
Stockholm
Koppenhága
London
Párizs
Berlin
Bécs
Pest
Róma
Madrid
Lisszabon
Istanbul (Konstantinápoly)

b
EURÓPA
(1815-1849)
1 : 24 000 000
0
200
400
600 km
Országhatár 1815-ben
A Német Szövetség határa
A Habsburg Birodalom határa
Nemzeti felszabadító mozgalmak 1848 előtt
Forradalmi mozgalmak 1848 előtt
Forradalmak 1848-49-ben
A Szentszövetségi intervenció:
1823 Francia
1848 Spanyol
1848 Osztrák
1849 Nápolyi
1849 Orosz
Chartista mozgalmak
Munkásmegmozdulások
1 Lucca 2 Modena 3 Parma 4 Toscana
NAGY-BRITANNIA ÉS ÍRORSZÁG EGYESÜLT KIRÁLYSÁG
NORVÉG ÉS SVÉD KIRÁLYSÁG
DÁN KIR.
NÉMETALFÖLDI KIR.
BELGIUM
POROSZ KIRÁLYSÁG
KONGRESSZUSI LENGYELORSZÁG
FRANCIA KIRÁLYSÁG
SVÁJC
OSZTRÁK CSÁSZÁRSÁG
MAGYAR KIRÁLYSÁG
SPANYOL KIRÁLYSÁG
PORTUGÁL KIR.
SZÁRD KIRÁLYSÁG
PÁPAI ÁLL.
SZICÍLIAI ÉS NÁPOLYI KIR.
OROSZ BIRODALOM
TÖRÖK BIRODALOM
GÖRÖG ORSZÁG
MAROKKÓ
ALGÉRIA
TUNÉZIA
0° Greenwich

A VILÁGGAZDASÁG KIALAKULÁSA A XV-XVIII. SZÁZADBAN

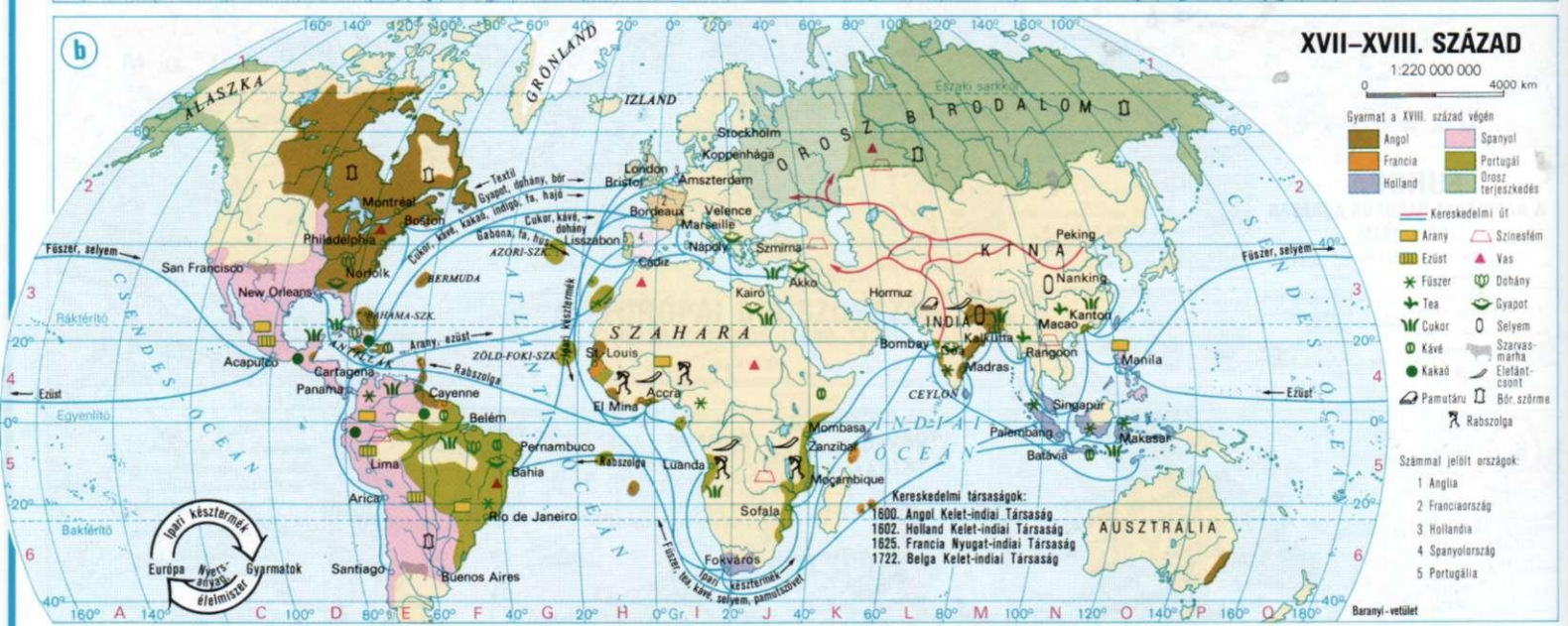

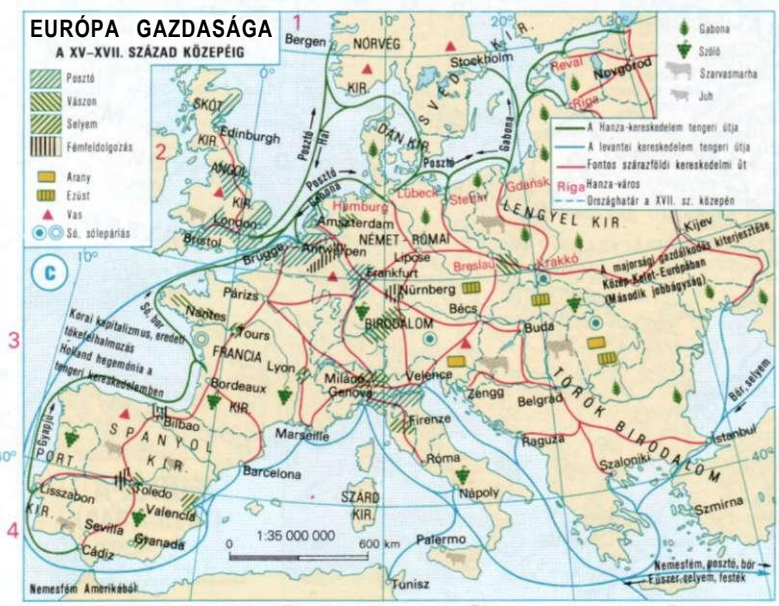

ANGLIA AZ IPARI FORRADALOM ELŐTT 1750 KÖRÜL

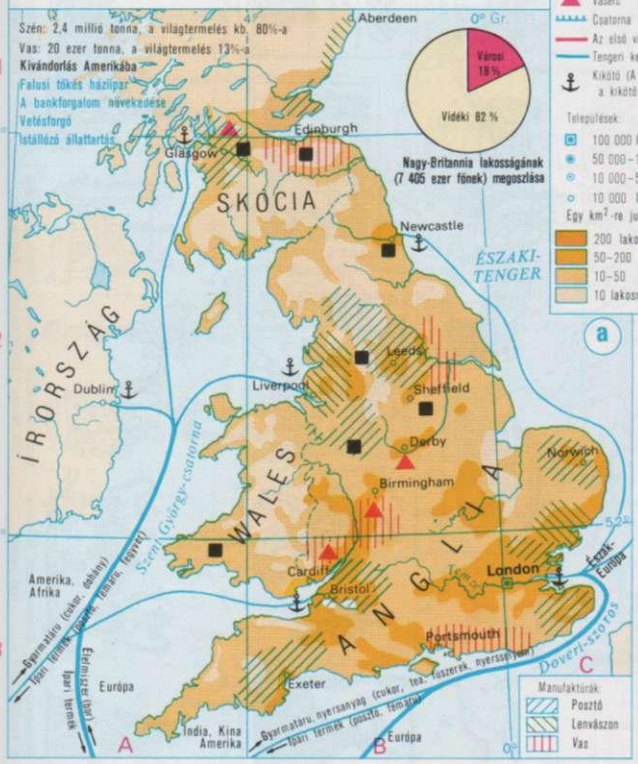

1:8 000 000
0 200 km

- Szén
- Vasérc
- Csatorna
- Az első vasútvonal, 1825
- Tengeri kereskedelmi útvonal
- Kikötő (A jel nagysága arányos a kikötő jelentőségével)

Települések:
- 100 000 lakosnál több
- 50 000–100 000
- 10 000–50 000
- 10 000 lakosnál kevesebb

Egy km²-re jutó lakosszám
- 200 lakosnál több
- 50–200
- 10–50
- 10 lakosnál kevesebb

Manufaktúrák:
- Posztó
- Lenvászon
- Vas

AZ IPARI FORRADALOM ANGLIÁBAN 1830 KÖRÜL

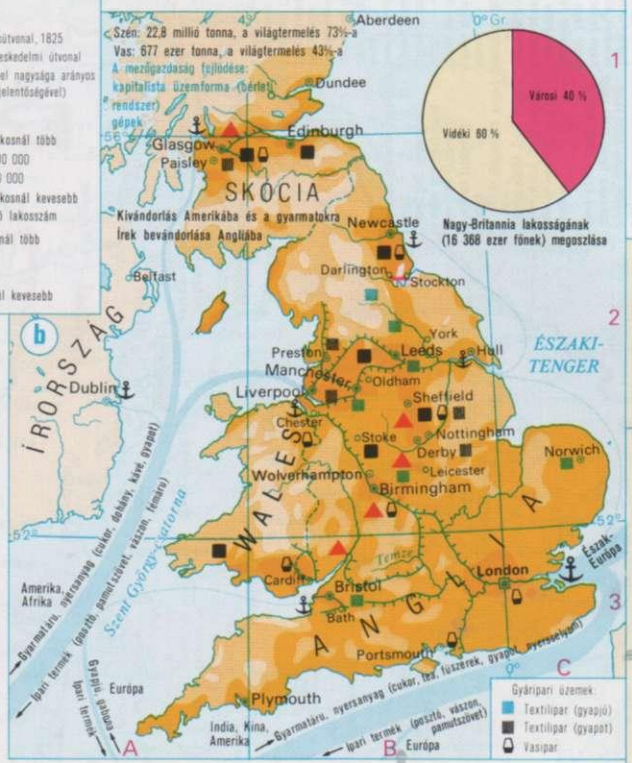

Gyáripari üzemek:
- Textilipar (gyapjú)
- Textilipar (gyapot)
- Vasipar

NAGY-BRITANNIA ÉS ÍRORSZÁG
Newcomen (1663–1729) – atmoszférikus gőzgép, 1710
Darby (1711–1763) – vasolvasztás koksszal, 1735
Kay (1704–1774) – repülővetélő 1733
Hargreaves (1720–17/8) – fonógép, 1764
Arkwright (1732–1792) – fonógép, 1769
Watt (1736–1819) – gőzgép, 1769
Cartwright (1743–1823) – szövőgép, 1787
Maudslay (1711–1831) – vasesztergapad, 1797
Davy (1778–1829) – biztonsági bányalámpa, 1815
Stephenson (1781–1848) – gőzmozdony 1814

FRANCIAORSZÁG
Jacquard (1752–1834) – szövőgép, 1805

NÉMETORSZÁG
König (1774–1833) – gyorssajtó, 1812

AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK
Fulton (1765–1815) – gőzhajó, 1807
Morse (1791–1872) – távíró, 1837

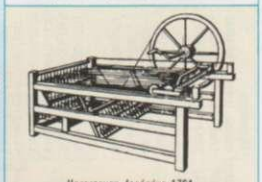
Hargreaves fonógépe, 1764

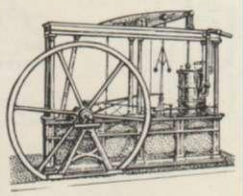
Watt gőzgépe, 1769

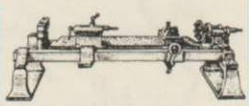
Maudslay vasesztergapadja, 1797

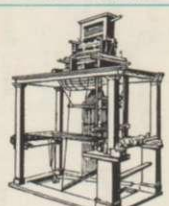
Jacquard szövőgépe, 1805

Fulton gőzhajója 1807

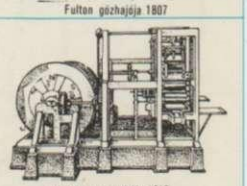
König gyorssajtója, 1812

Stephenson gőzmozdonya, 1814

AZ IPARI FORRADALOM ELTERJEDÉSE EURÓPÁBAN 1870 KÖRÜL

1:15 000 000
0 100 200 300 km

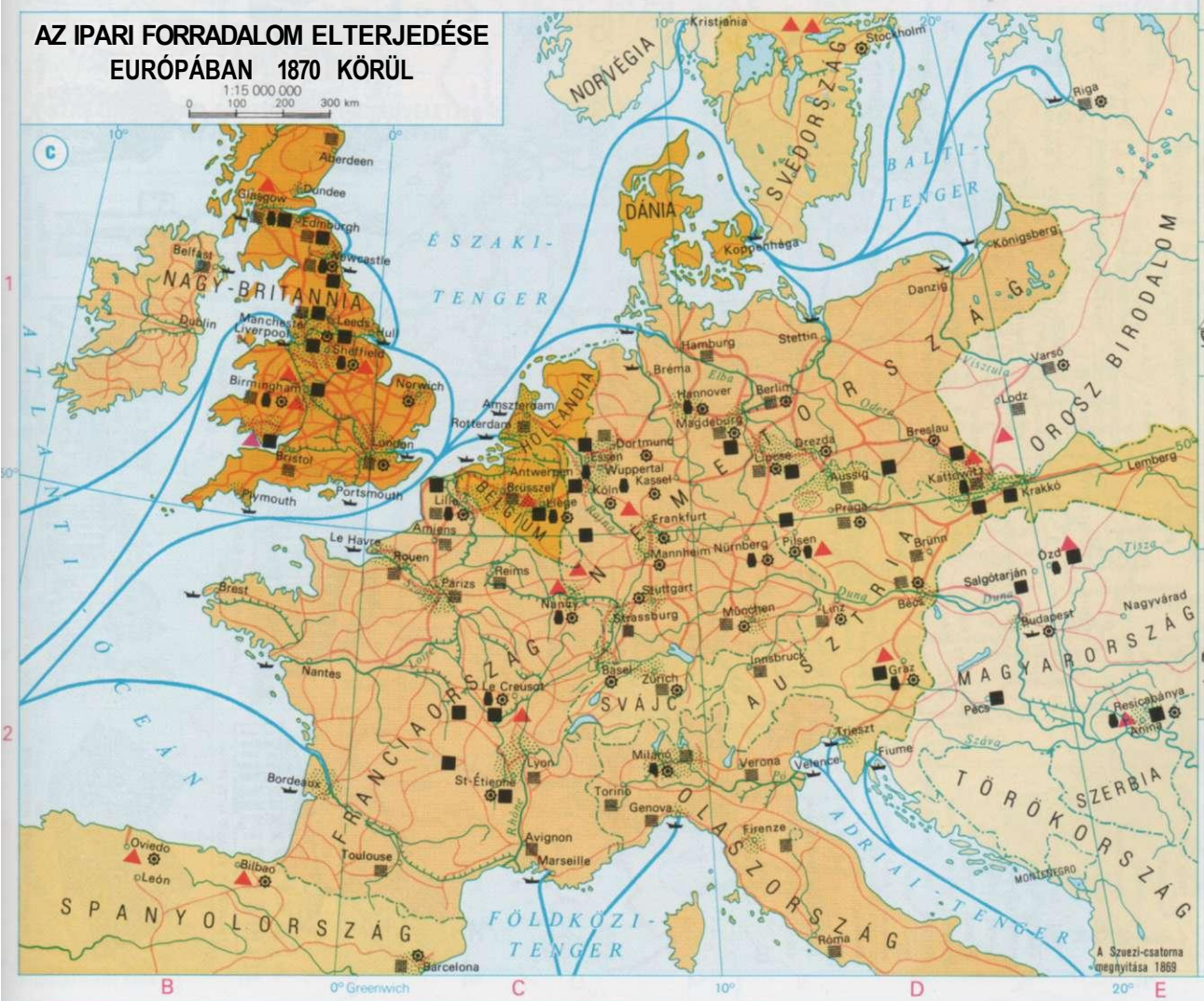

- Szén
- Vasérc
- Textilipar
- Vaskohászat
- Gépgyártás
- Hajógyártás
- Jelentősebb gyáripari körzet
- Vasútépítés 1850-ig
- Vasútépítés 1850–1870
- Fontos tengeri kereskedelmi útvonal
- Csatorna

A 100 000 vagy ennél több lakosú városokban élők az összlakosság %-ában 1870-ben:
- 3-nál kevesebb
- 3–5
- 5–8
- 8–11
- 26

MAGYARORSZÁG KULTÚRÁJA
A XIX. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN

1:4 000 000
0 25 50 75 100 km

Kiemelkedő kulturális központ
Buda Magyar
Brassó Nemzetiségi
Klasszicista művészet
Egyházi épület
Kastély, palota, kúria
Középület
Angolkert
Színházi társulat
Könyvtár
Nyomda
Pest Egyetem
Zágráb Akadémia
Keszthely Szakiskola
Löcse Katolikus líceum
Sopron Protestáns líceum
Munkács Görög katolikus líceum
Karlóca Ortodox (görögkeleti) líceum
Gimnázium
A Magyar Királyság határa

Buda
Pest

Magyarország lakosságának száma 1850-ben: 13 200 000 fő

Politikai gondolkodók:
Berzeviczy Gergely (1763-1822)
Széchenyi István (1791-1860)
Táncsics Mihály (1799-1884)
Kossuth Lajos (1802-1894)
Eötvös József (1813-1871)

Történetírók:
Horváth István (1784-1846)
Teleki József (1790-1855)
Toldy Ferenc (1805-1875)

Zeneszerzők:
Lavotta János (1764-1820
Erkel Ferenc (1810-1893)
Egressy Béni (1814-1851)
Mosonyi Mihály (1815-1870)

Írók, költők:
Kazinczy Ferenc (1759-1831)
Kisfaludy Sándor (1772-1844)
Berzsenyi Dániel (1776-1836)
Kisfaludy Károly (1788-1830)
Kölcsey Ferenc (1790-1838)
Katona József (1791-1830)

Jósika Miklós (1794-1865)
Vörösmarty Mihály (1800-1855)
Bajza József (1804-1858)
Kriza János (1811-1875)
Tompa Mihály (1817-1868)
Arany János (1817-1882)
Petőfi Sándor (1823-1849)

Színészek:
Kelemen László (1760-1814)
Déryné (1793-1872)
Megyery Károly (1798-1842)
Lendvay Márton (1807-1858)
Egressy Gábor (1808-1866)
Laborfalvi Róza (1817-1886)

Szobrászok:
Ferenczy István (1792-1856)
Dunaiszky Lőrinc (1784-1833)
Alexy Károly (1823-1888)

Építészek:
Kasselik-műhely (XVIII-XIX. sz.)
Péchy Mihály (1755-1819)
Pollack Mihály (1773-1855)

Hild József (1789-1867)
Zitterbarth Mátyás (1803-1867)

Festők:
Kisfaludi Károly (1788-1830)
id. Markó Károly (1791-1860)
Barabás Miklós (1810-1898)
Borsos József (1821-1883)

Ötvös:
Szentpéteri József (1781-1862)

Nyelvészek:
Kőrösi Csoma Sándor (1784-1842)
Reguly Antal (1819-1858)

Természettudósok:
Kitaibel Pál (1757-1817)
Karacs Ferenc (1770-1883)
Lenhossék Mihály (1773-1840)
Bolyai Farkas (1775-1856)
Bolyai János (1802-1860)
Vásárhelyi Pál (1795-1846)
Jedlik Ányos (1800-1895)
Petzval József (1807-1891)
Semmelweis Ignác (1818-1865)

A nemzetiségi kultúra kiemelkedő egyéniségei:

Szlovák:
Ján Holly (1785-1849)
Ján Kollár (1793-1852)
L'udovít Štúr (1815-1856)
Janko Kral' (1822-1876)

Ruszin:
Alexander Duhnovics (1803-1865)

Román:
Eftimie Murgu (1805-1870)
George Bari (1812-1893)

Szerb:
Lukijan Mušicki (1777-1837)
Vitkovics Mihály (1779-1829)
Jovan Sterija-Popović (1806-1856)

Horvát:
Jovan Drašković (1770-1856)
Ljudevit Gaj (1809-1872)
Ivan Mažuranić (1814-1890)

Erdélyi szász:
Stephan Ludwig Roth (1791-1849)
Daniel Roth (1801-1859)

Bánáti német:
Nicolaus Lenau (1802-1850)

Pollack Mihály: Az alcsúti kastély 1840-ben

Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum 1840, Budapest

Hild József: Ulmann-palota diszterme 1840, Budapest

Ferenczy István: Pásztorlányka 1822, Budapest

Barabás Miklós: Vásárra menő román család, 1844, Budapest

Petőfi Sándor (daguerrotypia), 1847, Bp.

Városi divat 1835-ben

Dunánfuli tükrös XIX. sz. első fele-Bp.

Kossuth-bankó 1848, Budapest

Auróra-címlap, 1822, Bp.

Az alcsúti kastély kertje, arborétum, 1880

Hild József: Az egri székesegyház, 1837

Polgári szobabelső XIX. század első fele

Útszéli kőkereszt XIX. sz. első fele, Csíksomlyó

Kossuth Lajos portréja 1848, Budapest

Piramiszongora 1831, Budapest

Szentpéteri József: Kávéskészlet 1830, Budapest

Mezőcsáti Miska-kancsó 1848, Budapest

Sulykolófa XIX. sz. első fele

Szőlőprés, XIX. sz. eleje Balatonfelvidék

Az első magyar gőzmozdony 1847, Budapest

A szilvásváradi kerektemplom 1841

Adam Clark: Lánchid, 1849, Budapest

Szalafői emeletes terménytároló, kástu, XIX. sz. első fele

A SZABADSÁGHARC FONTOSABB HADMŰVELETEI
1848 NYARÁTÓL 1849 FEBRUÁR VÉGÉIG
1 : 5 000 000
0 50 100 150 km
Magyar hadműveletek december elejéig
Császári hadműveletek december elejéig
Magyar hadműveletek december eleje után
Császári hadműveletek december eleje után
Országhatár
A magyar hadsereg gyülekező területe
A császári hadsereg gyülekező területe
IX. 29. Ütközet magyar győzelemmel
X. 30. Ütközet császári győzelemmel
Vár magyar kézen
Vár császári kézen
a
MORVAORSZÁG
SZLOVÁKIA
OROSZ.
BUKOVINA
MOLDVA
ALSÓ-AUSZTRIA
STÁJERORSZÁG
KARINTIA
KRAJNA
MAGYARORSZÁG
HARMADIK
HAVASALFÖLD
BOSZNIA
SZERBIA
TÖRÖKBIRODALOM
ADRIAI-TENGER
Pozsony
Komárom
Buda
Pest
Eger
Kassa
Eperjes
Munkács
Nagybánya
Debrecen
Szeged
Arad
Temesvár
Kecskemét
Szolnok
Székesfehérvár
Esztergom
Győr
Sopron
Kaposvár
Pécs
Szabadka
Zombor
Eszék
Újvidék
Pétervárad
Versec
Nagykikinda
Nagyszeben
Brassó
Kolozsvár
Nagyvárad
Marosvásárhely
Szamosújvár
Beszterce
Gyulafehérvár
Medgyes
Belgrád
Fiume
Laibach
Klagenfurt
Marburg
Graz
Zágráb
Turnu Severin
Craiova

A SZABADSÁGHARC FONTOSABB HADMŰVELETEI
1849 MÁRCIUS ELEJÉTŐL AUGUSZTUS KÖZEPÉIG
1 : 5 000 000
0 50 100 150 km
Magyar hadműveletek június közepéig
Császári hadműveletek június közepéig
Magyar hadműveletek június közepe után
Császári hadműveletek június közepe után
Cári hadműveletek június közepe után
Vasút
A magyar hadsereg gyülekező területe márciusban
A császári hadsereg gyülekező területe márciusban
V. 21. Ütközet magyar győzelemmel
VI. 28. Ütközet császári győzelemmel
VII. 31. Ütközet cári győzelemmel
A magyar hadsereg gyülekező területe június közepe után
A császári hadsereg gyülekező területe június közepe után
A cári hadsereg gyülekező területe június közepe után
b
MORVAORSZÁG
SZLOVÁKIA
OROSZ.
BUKOVINA
MOLDVA
ALSÓ-AUSZTRIA
STÁJERORSZÁG
KARINTIA
KRAJNA
MAGYARORSZÁG
HARMADIK
HAVASALFÖLD
BOSZNIA
SZERBIA
TÖRÖKBIRODALOM
ADRIAI-TENGER
Pozsony
Komárom
Buda
Pest
Eger
Kassa
Eperjes
Munkács
Nagybánya
Debrecen
Szeged
Arad
Temesvár
Kecskemét
Szolnok
Székesfehérvár
Esztergom
Győr
Sopron
Kaposvár
Pécs
Szabadka
Zombor
Eszék
Újvidék
Pétervárad
Versec
Nagykikinda
Nagyszeben
Brassó
Kolozsvár
Nagyvárad
Marosvásárhely
Szamosújvár
Beszterce
Gyulafehérvár
Medgyes
Belgrád
Fiume
Laibach
Klagenfurt
Marburg
Graz
Zágráb
Turnu Severin
Craiova

MAGYARORSZÁG KULTÚRÁJA
(1849-1918)

1:4 000 000
0 25 50 75 100 km

Kiemelkedő kulturális központ
Pécs Magyar
Brassó Nemzetiségi
Historizáló és eklektikus művészet
Szecessziós művészet
Egyházi épület
Középület, kastély
Zsinagóga
Színház
Irodalmi egylet
Múzeum
Művésztelep
Könyvtár (50 000-nél több kötet)
Tudományegyetem
Műszaki egyetem
Jogakadémia
Művészeti akadémia
Mezőgazdasági akadémia
Bányászati akadémia
Katonai akadémia
Állatorvosi akadémia
Kereskedelmi akadémia
Hittudományi főiskola
Tanárképző intézet
Főgimnázium és főreáliskola
Felső ipari szakiskola
A Magyar Királyság határa

Az írni-olvasni tudók aránya a 6 évesnél idősebb népességből (1910)
25–50%
50–75%
70%-nál több

Budapest

Magyarország lakosságának száma 1910-ben: 20 800 000 fő

Művészeti irányzatok: Szimbolizmus, Posztimpresszionizmus, Romantika, Akadémizmus, Realizmus, Historizmus, Eklektika, Szecesszió, Avantgard

Vándorszínészet, Állandó színtársulatok, Dalárdák, Népzenegyűjtés, Népies mulatók, Cigányzene, Operett, Kabaré

Tudományos társulatok és intézetek, Tudományos forrásgyűjtés és kiadás, Lexikonok kiadása, Szabadiskolák, olvasókörök, Kultúregyletek, Napilapok, hetilapok, szakfolyóiratok, A Nyugat megjelenése 1908., Élclapok, magazinok

Millenniumi ünnepségek, Országos kiállítások, Iparegyesületek, Sportegyesületek, Városrendezés, Városi parkok, Városi tömegközlekedés, Csatornázás, Víz-, gáz- és villanyvezeték, Gáz- és villanyvilágítás, Távíró, Telefon, telefonhírmondó

Eötvös-féle népoktatási törvény (1868 XXXVI. tc.), Tanítóképzők, Kisdedóvók, Állami elemi iskolák, Középfokú leányoktatás, Ipari és kereskedelmi szakoktatás; polgári iskola, Tanonciskola

A hagyományos parasztiélet változása, A munkás életforma kialakulása, Polgári és dzsentri életforma

Írók, költők:
Kemény Zsigmond (1814–1875)
Szigligeti Ede (1814–1878)
Arany János (1817–1882)
Madách Imre (1823–1864)
Jókai Mór (1825–1904)
Gyulai Pál (1826–1909)
Vajda János (1827–1907)
Csiky Gergely (1842–1891)
Kiss József (1843–1921)
Mikszáth Kálmán (1847–1910)
Gárdonyi Géza (1863–1922)
Bródy Sándor (1863–1924)
Herczeg Ferenc (1863–1954)
Ady Endre (1877–1919)
Krúdy Gyula (1878–1933)
Móra Ferenc (1879–1934)
Móricz Zsigmond (1879–1942)
Kaffka Margit (1880–1918)
Juhász Gyula (1883–1937)
Babits Mihály (1883–1941)
Kosztolányi Dezső (1885–1936)
Tóth Árpád (1886–1928)
Karinthy Frigyes (1887–1938)
Kassák Lajos (1887–1967)

Színészek, rendezők:
Laborfalvi Róza (1817–1886)
Paulay Ede (1838–1894)
Blaha Lujza (1850–1926)
Jászai Mari (1850–1926)
Márkus Emília (1860–1949)

Zeneszerzők, zenészek
Liszt Ferenc (1811–1886)
Mosonyi Mihály (1815–1870)
Goldmark Károly (1830–1915)
Lehár Ferenc (1870–1948)
Huszka Jenő (1875–1960)
Dohnányi Ernő (1877–1960)
Bartók Béla (1881–1945)
Kálmán Imre (1882–1953)
Kodály Zoltán (1882–1967)
Reményi Ede (1828–1898)
Joachim József (1831–1907)
Richter János (1843–1914)
Hubay Jenő (1858–1937)

Szobrászok:
Izsó Miklós (1831–1875)
Ströbl Alajos (1850–1926)
Fadrusz János (1858–1903)
Zala György (1858–1937)
Beck Ö. Fülöp (1873–1945)

Festők:
Zichy Mihály (1827–1906)
Madarász Viktor (1830–1917)
Lotz Károly (1833–1904)
Székely Bertalan (1835–1910)
Munkácsy Mihály (1844–1900)
Benczúr Gyula (1844–1920)
Szinyei Merse Pál (1845–1920)
Paál László (1846–1879)
Mednyánszky László (1852–1919)
Csontváry Kosztka Tivadar (1853–1919)
Feszty Árpád (1856–1914)
Hollósy Simon (1857–1918)
Rippl-Rónai József (1861–1927)
Ferenczy Károly (1862–1917)
Fényes Adolf (1867–1945)

Építészek:
Ybl Miklós (1797–1869)
Feszl Frigyes (1821–1884)
Steindl Imre (1838–1902)
Schulek Frigyes (1841–1919)
Lechner Ödön (1845–1914)
Hauszmann Alajos (1847–1926)
Baumhorn Lipót (1860–1932)
Márkus Géza (1872–1912)
Lajta Béla (1873–1920)
Kós Károly (1883–1977)

A nemzetiségi kultúra kiemelkedő egyénisége:
Szlovák:
Svetozár Vajanský Hurban (1847–1916)
Pavel Orszagh-Hviezdoslav (1849–1921)
Román:
Ion Slavici (1848–1925)
Gheorghe Cogbuc (1866–1918)
Octavian Goga (1881–1930)
Szerb:
Jakov Ignjatović (1822–1889)
Djura Jakšić (1832–1878)
Jovan Jovanović Zmaj (1833–1904)
Laza Kostić (1841–1910)
Horvát:
Jovan Kukuljević-Sakcinski (1816–1889)
Franjo Rački (1828–1894)
August Šenva (1838–1881)
Sándor Djalski Ksaver (1854–1935)
Erdélyi szász:
Georg Daniel Teutsch (1817–1893)

Természettudósok:
Jedlik Ányos (1800–1895)
Magyar László (1818–1864)
Xantus János (1825–1894)
Korányi Frigyes (1828–1913)
Mechwart András (1834–1907)
Than Károly (1834–1908)
Herman Ottó (1835–1914)
Török Aurél (1842–1912)
Entz Géza (1842–1919)
Konkoly-Thege Miklós (1842–1916)
Fodor József (1843–1901)
Koch Antal (1843–1927)
Puskás Tivadar (1844–1893)
Teleki Sámuel (1845–1912)
Högyes Endre (1847–1906)
Eötvös Loránd (1848–1919)
König Gyula (1849–1913)
Lóczy Lajos (1849–1920)
Kvassay Jenő (1850–1919)
Fröhlich Izidor (1853–1931)
Zipernowsky Károly (1853–1942)
Déri Miksa (1854–1938)
Bíró Lajos (1856–1931)
Bánki Donát (1859–1934)
Hutyra Ferenc (1860–1934)
Bláthy Ottó (1860–1939)
Lenhossék Mihály (1863–1937)
Kandó Kálmán (1869–1931)
Zemplén Győző (1879–1916)
Erdélyi János (1814–1868)
Ipolyi Arnold (1823–1886)
Greguss Ágost (1825–1882)
Szarvas Gábor (1832–1895)
Vámbéry Ármin (1832–1913)
Keleti Károly (1833–1892)
Goldziher Ignác (1850–1921)
Marczali Henrik (1856–1940)
Prohászka Ottokár (1858–1927)
Vikár Béla (1859–1945)
Ferenczi Sándor (1873–1933)
Jászi Oszkár (1875–1957)
Szabó Ervin (1877–1918)

Társadalomtudósok:
Brassai Sámuel (1797–1897)
Toldy Ferenc (1805–1875)
Horváth Mihály (1809–1878)
Hunfalvy Pál (1810–1891)
Eötvös József (1813–1871)

Őrségi kontyos ház, XIX. sz. második fele, Szalafő

Ybl Miklós: Operaház, 1884, Budapest

Márkus Géza: Cifrapalota 1902, Kecskemét

Ezredéves Árpád-emlékmű 1896, Ópusztaszer

Izsó Miklós: Táncoló hajdú, 1870, Budapest

Munkácsy Mihály: Siralomház (részlet), 1878

Az egyesített főváros első címere 1873

Eötvös-inga, 1898

Kávéházi jelenet (korabeli fénykép), 1894

A Hét címlapja, 1890, Budapest

Steindl Imre: Parlament, 1898, Budapest

Baumhorn Lipót: Zsinagóga, 1903, Szeged

Kós Károly: Zebegényi r. k. templom, 1908

Sírkereszt XIX. sz. vége, Karancskeszi

Csontváry Kosztka Tivadar: Magányos cédrus, 1907, Budapest

Italreklám, XX. század eleje

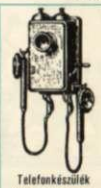
Telefonkészülék XIX. század vége

Csonka-féle személygépkocsi 1906

Lokomobil (cséplőmozdony) 1852

Kubikos, XIX. század

MAGYAR NÉPRAJZI TÁJAK ÉS CSOPORTOK 1900 KÖRÜL

1:4 000 000
0 50 100 km

BÁCSKA } Néprajzi táj
Fenyér }
PALÓCOK Néprajzi csoport

Magyar anyanyelvűek a járások lakosságának %-ában
75–100 | 10–30
50– 75 | 1–10
30– 50

Háromsejtű ház és alaprajza Székelyszentlélekről
1 Festett saroktéka
2 Festett padlóda
3 Menyasszonyláda
4 Gyalogszék, kicsiszék
5 Bölcső
6 Ágy
7 Hátas pad
8 Faragott szuszék
9 Kamarás asztal
10 Szék
11 Állótálas
12 Cserepes
13 Polc
14 Polcos téka
15 Lajtorja
16 Kamra

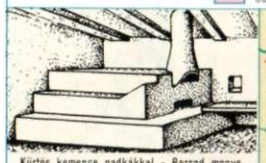
Kürtös kemence padkákkal – Borsod megye

Bübös kemence – Kiskunság

Kandallós tűzhely – Udvarhely

Sütőkemence – Győr megye

Szemeskályha – Tolna megye

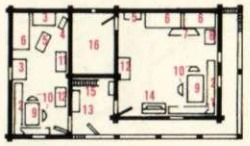

Mátyó viselet

Torockói viselet

Mezőségi viselet

Kapuvári viselet

Moldvai csángó viselet

Csökölyi viselet

Faragott fejfák református temetőkből

Bakonyi széktámla

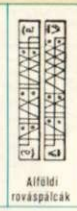
Alföldi rováspálcák

Hollókői ház

Tiszántúli kontyos pásztorkunyhó

Kalotaszegi fedeles kapu

Udvarhelyi bokály

Bukovinai székelyhímzés

Húsvéti hímes tojások

Dunántúli borotvatok

Göcseji regösök

Bácskai napsugaras oromzatú ház

Somogyi kobak

Sárközi menyasszonyi láda

Gyergyói szalánvarrott párnavég

A NÉMET BIRODALOM
KIALAKULÁSA
(1864-1871)
1 : 6 000 000
150 km
AZ OLASZ KIRÁLYSÁG
KIALAKULÁSA
(1858-1870)
1 : 11 000 000
200 km
MAGYARORSZÁG KÖZIGAZGATÁSA (1854-1860)
1 : 9 500 000
200 km
12° Greenwichtől keletre
16° Greenwichtől K-re
DÁN KIRÁLYSÁG
SVÉD KIR.
BALTI-TENGER
ÉSZAKI-TENGER
HOLLAND KIRÁLYSÁG
BELGA KIRÁLYSÁG
FRANCIA CSÁSZÁRSÁG
OSZTRÁK CSÁSZÁRSÁG
OROSZ BIRODALOM
SVÁJC
BAJOR KIRÁLYSÁG
SZÁSZ KIRÁLYSÁG
MAGYAR KIR.
TÖRÖK BIR.
OSZTRÁK CSÁSZ.
SZÁRD KIRÁLYSÁG
TIRRÉN-TENGER
FÖLDKÖZI-T.
A Német Birodalom határa
A Német Szövetség határa 1864-ben
Az Északnémet Szövetség határa 1866–71-ig
A Porosz Királyság 1864-ben
A Porosz Királyság 1866-ban
A Német Birodalomhoz 1871-ben csatolt terület
Garibaldi csapatának útja 1860-ban
Garibaldi útja 1862-ben
Garibaldi útja 1867-ben
Felkelés az itáliai városokban
A Szárd Királyság határa 1859-ben
Az Olasz Királyság határa 1861-ben
Az Olasz Királyság határa 1870-ben
A Szárd Királyság 1858-ban
Az 1860-ban Piemonthoz csatlakozott tartományok
1859-ben / 1866-ban Az Osztrák Császárságtól elcsatolt terület
1860-ban az Egyházi Államtól elcsatolt terület
1860-ban a Francia Császársághoz csatolt terület
1860-ban Garibaldi által elfoglalt terület
1870-ben megszállt Egyházi Állam
Az Osztrák Császárság határa
Tartományhatár
Kerülethatár
Vidékhatár
Székhely
Katonai határőrvidék

A BALKÁNI ÁLLAMOK (1815-1878)
1:10 000 000
0 100 200 300 400 km
A Török Birodalom határa 1815-ben
A szerb és montenegrói csapatok támadási iránya 1876-ban
Az orosz csapatok fő támadási iránya 1878-ban
Bulgária határa a San Stefanó-i béke szerint (1878)
Országhatár 1878-ban a berlini kongresszus után
Nemzeti felkelés a török uralom ellen (1875–1876)
Jelentősebb ütközet
a
A BALKÁNI ÁLLAMOK (1878-1914)
1:10 000 000
0 100 200 300 400 km
A Török Birodalom határa 1878-ban
Országhatár az első Balkán-háború után
Országhatár a második Balkán-háború után
Bulgária területvesztesége a második Balkán-háborúban
Nemzeti felkelés a török uralom ellen 1912-ben
Jelentősebb ütközet
b
OROSZ BIRODALOM
OSZTRÁK CSÁSZÁRSÁG
OSZTRÁK-MAGYAR MONARCHIA
MAGYAR KIRÁLYSÁG
BESSZARÁBIA
MOLDVA
ROMÁNIA
HAVASALFÖLD
SZERBIA
BOSZNIA-HERCEGOVINA
MONTENEGRÓ
BULGÁRIA
KELET-RUMÉLIA
TÖRÖK BIRODALOM
MACEDÓNIA
ALBÁNIA
THRÁCIA
ANATÓLIA
GÖRÖG KIRÁLYSÁG
OLASZ KIR.
OLASZ KIRÁLYSÁG
ROMÁN KIRÁLYSÁG
SZERB KIRÁLYSÁG
BOLGÁR KIR.
GÖRÖG KIRÁLYSÁG
TÖRÖK BIRODALOM
Budapest
Bécs
Graz
Zágráb
Fiume
Pécs
Szeged
Temesvár
Újvidék
Banja Luka
Belgrád
Orsova
Craiova
Bukarest
Ploiești
Brăila
Constanța
Kassa
Ungvár
Lemberg
Kamenyec-Podolszkij
Czernowitz
Iași
Kisinyov
Marosvásárhely
Kinin
Sarajevo
Spalato
Mostar
Novi Pazar
Niš
Vidin
Pleven
Szvistov
Tirnovo
Vraca
Lesковac
Várna
Raguza
Cetinje
Cattaro
Szkutari
Skopje
Szófia
Filippopoly (Plovdiv)
Sztara Zagora
Drinápoly
Burgasz
Durazzo
Ohrid
Szaloniki
San Stefano
Gallipoli
Taranto
Valona
Korfu
Lárissza
Thesszália
Vólosz
Misszolunghi
Pátra
Athén
Epidauros
Navarino
Peloponnészosz (Morea)
Kíthira
Haniá
Kandia
Rodosz
Szmirna
Hiosz
Limnosz
Mitilíne
Szicília
Reggio
Taranto
Szilisztra
Silistria
Balcsik
Dobrudzsa
Kisztendil
Kumanovo
Plovdiv
Kirklareli
Midia
Drinápoly
Istanbul
Sztrumica
Kavala
Elbasani
Monastir (Bitola)
Joánnina
Korinthosz
Enosz
Adriai-tenger
Jón-tenger
Égei-tenger
Földközi-tenger
Fekete-t.
Márvány-t.
Boszporusz
Dardanellák
Tarantói-öböl
Vjosa
Duna
Tisza
Maros
Olt
Dráva
Száva
Mura
Balaton
Dnyeszter
Déli-Bug
Dnyeper
Prut
Marica
Vardar
Struma
Menderes
Szigetek
Kikládok
Dodekanészosz
Szicília
A Monarchia okkupálta 1878-ban
1820-tól autonóm
1862-től autonóm
1829-től autonóm
1878-tól autonóm
1878-tól szerb
1877-től
1878-tól autonóm tart.
1825-29
1827
1830-tól
1908-ban annektálta
1913. monti. lett
1912-től szerb
1913-tól szerb
1913-tól bolgár
1913-tól görög
1881-től görög
1912-től görög
1885-től bolg.
1908-tól
1881-től
Novi Pazari Szandzsák
20° Greenwichtől keletre
16° Greenwichtől keletre

AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK
A XIX. SZÁZADBAN
1:30 000 000
1000 km
Alaszka 1867-től az Amerikai Egyesült Államokhoz tartozik
KANADA
MEXIKÓ
A LAKOSSÁG NÖVEKEDÉSE
1800 5 millió fő
1825 12,5 millió fő
1850 22,5 millió fő
1875 45 millió fő
1900 80 millió fő
A POLGÁRHÁBORÚ
(1861–1865)
Az Unió blokádja
LATIN-AMERIKA
FÜGGETLEN ÁLLAMAINAK KIALAKULÁSA (1800-1830)
1:77 000 000
2000 km
EGYESÜLT ÁLLAMOK
KÖZÉP-AMERIKA
NAGY-KOLUMBIA
PERU
BOLÍVIA
BRAZÍLIA
CHILE
ARGENTINA
LATIN-AMERIKA
A XIX. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN
1:77 000 000
2000 km
EGYESÜLT ÁLLAMOK
MEXIKÓ
KUBA
DOMINIKAI KÖZTÁRSASÁG
VENEZUELA
KOLUMBIA
ECUADOR
PERU
BOLÍVIA
PARAGUAY
URUGUAY
BRAZÍLIA
CHILE
ARGENTINA
Mexikói-öböl
Karib-tenger
Egyenlítő
Ráktérítő
Baktérítő
ATLANTI-ÓCEÁN
CSENDES-ÓCEÁN

AFRIKA 1914-BEN
1 : 80 000 000
INDIA
A XVIII. SZÁZAD KÖZEPÉTŐL 19 H-IG
1 : 32 000 000
A KÖZEL-KELET A XVIII. SZÁZADTÓL 1914-IG
1 : 20 000 000
FRANCIA NYUGAT - AFRIKA
ANGOL-EGYIPTOMI
SZUDÁN
ABESSZÍNIA (ETIÓPIA)
BELGA KONGÓ
NÉMET KELET-AFRIKA
ANGOLA
NÉMET DNY-AFRIKA
DÉL-AFRIKAI UNIÓ
MADAGASZKÁR
ATLANTI-ÓCEÁN
INDIAI-ÓCEÁN
FÖLDKÖZI-TENGER
FEKETE-TENGER
KASZPI-TENGER
PERZSIA
AFGANISZTÁN
KÍNA
BURMA
PEGU
SZIAM
BELUDZSISZTÁN
RAJPUTANA
PUNJAB
KASMIR
HYDERABAD
MYSORE
CEYLON
OROSZ BIRODALOM
TÖRÖK BIRODALOM
ARÁBIA
EGYIPTOM
SZÍRIA
MEZOPOTÁMIA
KUVAIT
OMÁN
TÜRKMENISZTÁN
TURKESZTÁN
BUHARAI KÁNSÁG
HIVAI KÁNSÁG
BRIT INDIA
Brit
Francia
Portugál
Német
Olasz
Spanyol
Belga
gyarmatok
Független államok
1885 A birtokbavétel éve
1 Gambia
2 Portugál Guinea
Brit hódítás:
1753–1775
1792–1805
1815–1858
1858 után
Brit vazallus államok:
A brit alkirálynak alárendelve
Tartományi kormányzatnak alárendelve
Brit büntetőexpedíció
Francia birtok
Portugál birtok
Indiai államhatárok 1789-ben
Brit India határa 1914-ig
Beludzsisztán a XVIII. sz. végén
1792 A gyarmatosítás éve
Csatahely
A szipoj felkelés központjai és kiterjedése (1857–59)
Országhatár 1914-ben
Török fennhatóság határa 1783-ban
Perzsa fennhatóság határa a XVIII. sz. végén
Brit India határa 1914-ben
Az Orosz Birodalom határa 1914-ben
Az Orosz Birodalom 1782-ben
1855-ig
1878-ig
1895-ig
orosz hódítás
Brit hódítás a XIX. sz.-ban
Érdekszférák Perzsiában a XX. sz. elején
brit
orosz
30° Greenwichtól keletre

EURÓPA KULTÚRÁJA
(XIX. SZÁZAD)

1:20 000000
0 200 400 600 km

Klasszicista művészet
Romantikus művészet
Eklektikus művészet
Művészeti iskola
London 1851, 1862 Világkiállítás és éve
Országhatár a XIX. század végén

Stílusok, stílusirányzatok a XIX. században:
Irodalom: szentimentalizmus, romantika, realizmus, naturalizmus, l'art pour l'art, szimbolizmus
Építészet: klasszicizmus, romantika, eklektizizmus
Festészet: klasszicizmus, romantika, akadémizmus, realizmus naturalizmus, impresszionizmus, plein air
Szobrászat: klasszicizmus, romantika, realizmus, naturalizmus, impresszionizmus
Zene: klasszicizmus, romantika, impresszionizmus
Az operett megjelenése
Tömegsajtó, közgyűjtemények
Nagyarányú építkezések: bérházak, bankok, tőzsdék, üzemi csarnokok, raktárépületek, vásárcsarnokok, állomásépületek, parlamentek, székházak, városházak, kaszárnyák, iskolák, kórházak, szállodák, múzeumok, képtárak, könyvtárak, színházak, operák, emlékművek, diadalkapuk
Vasszerkezetek, vasbeton és üveg alkalmazása
Városrendezés, -tervezés, kézművesítés
Vasútépítések, telefon, posta
Egészségügyi ellátás és gyógyítás jelentős fejlődése

A Párizsi Étoile tér, ahol 12 sugárút fut össze

Canova: Ámor és Psyché
1802 körül, Szentpétervár

Chalgrin: Arc de Triomphe
1806–1838, Párizs

Goya: Korsós lány
1820 körül, Budapest

Barry–Puguin: A londoni Parlament
1837–1852

Courbet: Kőtörők
1849–1851, (1945-ben megsemmisült)

Garnier: A párizsi Opera
1861–1874

De Serres–Eiffel: A budapesti Nyugati pályaudvar
1874–1877

Rodin: Gondolkodó
1885, Párizs

Eiffel: A párizsi Eiffel-torony
1887–1889

Tonett hintaszék
1860 körül, Bécs

Ruhadivat a XIX. század végén

Irók, költők: Goethe (1749–1832), Kleist (1777–1811), Grimm-testvérek (1785–1863, 1786–1859), Heine (1797–1856)
Építészek: Schinkel (1781–1841), Semper (1803–1879)
Festők: Friedrich (1774–1840), Pilety (1826–1886), Leibl (1844–1900)
Szobrász: Schadow (1764–1850)
Zeneszerzők: Beethoven (1770–1827), Weber (1786–1826), Mendelssohn (1809–1847), Schumann (1810–1856), Wagner (1813–1883), Brahms (1833–1897)

Irók, költők: Byron (1788–1824), Shelley (1792–1822), Keats (1795–1821), Thackeray (1811–1863), Dickens (1812–1870), Wilde (1856–1900), Shaw (1856–1950)
Építészek: Smirke (1781–1867), Barry (1795–1860)
Festők: Turner (1775–1851), Constable (1776–1837), Rosetti (1828–1882)

Irók, költők: Stendhal (1783–1942), Lamartine (1790–1869), Balzac (1799–1850), Victor-Hugo (1802–1885), Dumas (1809–1870), Flaubert (1821–1880), Baudelaire (1821–1867), Verne (1828–1905), Zola (1840–1902), Verlaine (1844–1896), Anatole France (1844–1924), Maupassant (1850–1893), Rimbaud (1854–1891)
Szobrász: Rodin (1840–1917)
Zeneszerzők: Berlioz (1803–1869), Offenbach (1819–1880), Frank (1822–1890), Bizet (1838–1875), Debussy (1862–1918)
Építész: Gaudí (1852–1926)
Festő: Goya (1746–1828)

Építészek: Chalgrin (1739–1811), Haussmann (1802–1891), Garnier (1825–1898), Eiffel (1832–1923)
Festők, grafikusok: David (1748–1825), Ingres (1780–1867), Corot (1796–1875), Delacroix (1798–1863), Daumier (1808–1879), Millet (1814–1875), Courbet (1819–1877), Manet (1832–1883), Degas (1834–1917), Cézanne (1839–1906), Monet (1840–1926), Renoir (1841–1919), Gauguin (1848–1903), Toulouse-Lautrec (1864–1901)

Irók, költők: Ibsen (1828–1906)
Zeneszerző: Grieg (1843–1907)

Irók, költők: Andersen (1805–1875)
Szobrász: Thorvaldsen (1768?–1844)

Irók, költők: Strindberg (1849–1912)

Irók, költők: Lönnrot (1802–1884)
Építész: Engel (1778–1840)
Festő: Gallen-Kallela (1865–1931)
Zeneszerző: Sibelius (1865–1957)

Irók, költők: Puskin (1799–1837), Gogol (1809–1852), Lermontov (1814–1841), Turgenyev (1818–1883), Dosztojevszkij (1821–1881), Tolsztoj (1828–1910), Csehov (1860–1904)
Építészek: Voronyihin (1759–1814), Zaharov (1761–1811), Rotsi (1775–1849)
Festők: Vereszcsagin (1842–1904), Repin (1844–1930), Szurikov (1848–1916), Szisikin (1852–1898), Levitan (1861–1900)
Zeneszerzők: Muszorgszkij (1839–1881), Csajkovszkij (1840–1893), Rimszkij-Korszakov (1844–1908)
Múzeumalapító: Tretyakov (1832–1898)

Irók, költők: Mickiewicz (1798–1855), Sienkiewicz (1846–1916)
Zeneszerzők: Chopin (1810–1849)

Irók, költők: Smetana (1824–1884), Dvořák (1841–1904)

Irók, költők: Grillparzer (1791–1872)
Zeneszerzők: Schubert (1797–1828), Bruckner (1824–1896), Johann Strauss (1825–1899)

Festő: Böcklin (1827–1901)

Irók, költők: Arany (1817–1882), Petőfi (1823–1849), Jókai (1825–1904)
Építészek: Pollack (1773–1855), Ybl (1814–1891)
Festők: Munkácsy (1844–1900), Szinyei Merse (1845–1920)
Zeneszerző: Liszt (1811–1886)

Költő: Eminescu (1850–1889)

Költő: Botev (1849–1876)

Régész: Schliemann (1822–1890)

Irók, költők: Manzoni (1785–1873), Leopardi (1798–1837)
Szobrász: Canova (1757–1822)
Zeneszerzők: Rossini (1792–1868), Donizetti (1797–1848), Bellini (1801–1835), Verdi (1813–1901), Puccini (1858–1924)

NÉMETORSZÁG
Társadalomtudományok:
Hegel (1770–1831) – filozófus
Herbart (1776–1841) – pedagógus
Schopenhauer (1788–1860) – filozófus
List (1789–1846) – közgazdász
Ranke (1795–1886) – történész
Mommsen (1817–1903) – történész, jogtudós
Marx (1818–1883) – közgazdász
Engels (1820–1895) – filozófus
Dilthey (1833–1911) – filozófus, történész
Nietzsche (1844–1900) – filozófus

Természettudományok:
Humboldt (1769–1859) – földrajztudós, utazó
Gauss (1777–1855) – modern számelmélet
Ohm (1787–1854) – elektromos ellenállás
Liebig (1803–1873) – agro-és szerveskémia
Bunsen (1811–1899) – színképelemzés
Kirchhoff (1824–1887) – az arameloszló
Helmholtz (1821–1894) – az energiamegmaradás elve
Koch (1843–1910) – a tuberkulózis baciluasainak felfedezése
Cantor (1845–1918) – halmazelmélet
Röntgen (1845–1923) – röntgensugárzás
Hertz (1857–1894) – elektromágneses hullámok

FRANCIAORSZÁG
Társadalomtudományok:
Saint-Simon (1760–1825) – utópista szocializmus
Fourier (1772–1837) – utópista szocializmus
Comte (1798–1857) – pozitivizmus, szociológia
Michelet (1798–1874) – történész
Proudhon (1809–1865) – filozófus, közgazdász
Taine (1828–1893) – filozófus, történész

Természettudományok:
Cuvier (1769–1832) – őslénytan
Ampère (1775–1836) – elektrodinamika
Gay-Lussac (1778–1850) – gázok térfogata
Daguerre (1789–1851) – fényképezés
Joule (1818–1889) – az energiamegmaradás törvénye
Foucault (1819–1868) – a Föld forgását bizonyító ingakísérlet
Pasteur (1822–1895) – a veszettség elleni védoltás
– élelmiszertartósítás
Poincaré (1854–1912) – valószínűségszámítás
Becquerel (1852–1908) – a radioaktivitás felfedezése
Pierre Curie (1859–1906) } radioaktivitás
Maria Sklodowska-Curie (1867–1934) }
Lumière-fivérek (1862–1954) (1864–1948) – mozi

NAGY-BRITANNIA
Társadalomtudományok:
Malthus (1766–1834) – népesedéselmélet
Owen (1771–1858) – utópista szocializmus
Ricardo (1772–1823) – közgazdász
Macaulay (1800–1859) – történész
Spencer (1820–1903) – filozófus, szociológus

Természettudományok:
Dalton (1766–1844) – atomelmélet
Stephenson (1781–1848) – gőzmozdony
Faraday (1791–1867) – elektromágneses indukció
Darwin (1809–1882) – evolúciós elmélet
Kelvin (1824–1907) – abszolút hőmérsékleti skála
Lister (1827–1863) – az antiszepszis bevezetése
Maxwell (1831–1879) – elektromágneses fényelmélet

MAGYARORSZÁG
Társadalomtudományok:
Kőrösi Csoma J. (1784–1842) } Ázsia-utazó, orientalista
Vámbéry (1832–1913) }

Természettudományok:
Bolyai J. (1802–1860 – nem euklidészi geometria
Semmelweis (1818–1865) – a gyermekágyi láz megelőzése
Eötvös L. (1848–1919) – torziós inga

AUSZTRIA
Társadalomtudományok:
Menger (1840–1921) – közgazdász
Freud (1850–1939) – pszichoanalízis

Természettudományok:
Doppler (1803–1853) – a fény hullámhossz-változása
Mendel (1822–1884) – örökléstan

OROSZ BIRODALOM
Társadalomtudomány:
Plehanov (1856–1918) – filozófus

Természettudományok:
Lobacsevszkij (1793–1865) – nem euklidészi geometria
Mengyelejev (1834–1907) – kémiai elemek periódusos rendszere
Pavlov (1849–1936) – a feltételes reflex felfedezése

SVÉDORSZÁG
Természettudományok:
Berzelius (1779–1848) – új kémiai elemek felfedezése
Nobel (1833–1896) – dinamit

HOLLANDIA
Természettudományok:
Lorentz (1853–1928) – elektronelmélet
Kamerling-Onnes (1852–1926) – hélium cseppfolyósítása – szupravezetés

CSEHORSZÁG
Társadalomtudomány:
Palacky (1798–1876) – történész

DÁNIA
Társadalomtudomány:
Kierkegaard (1813–1855) – filozófus

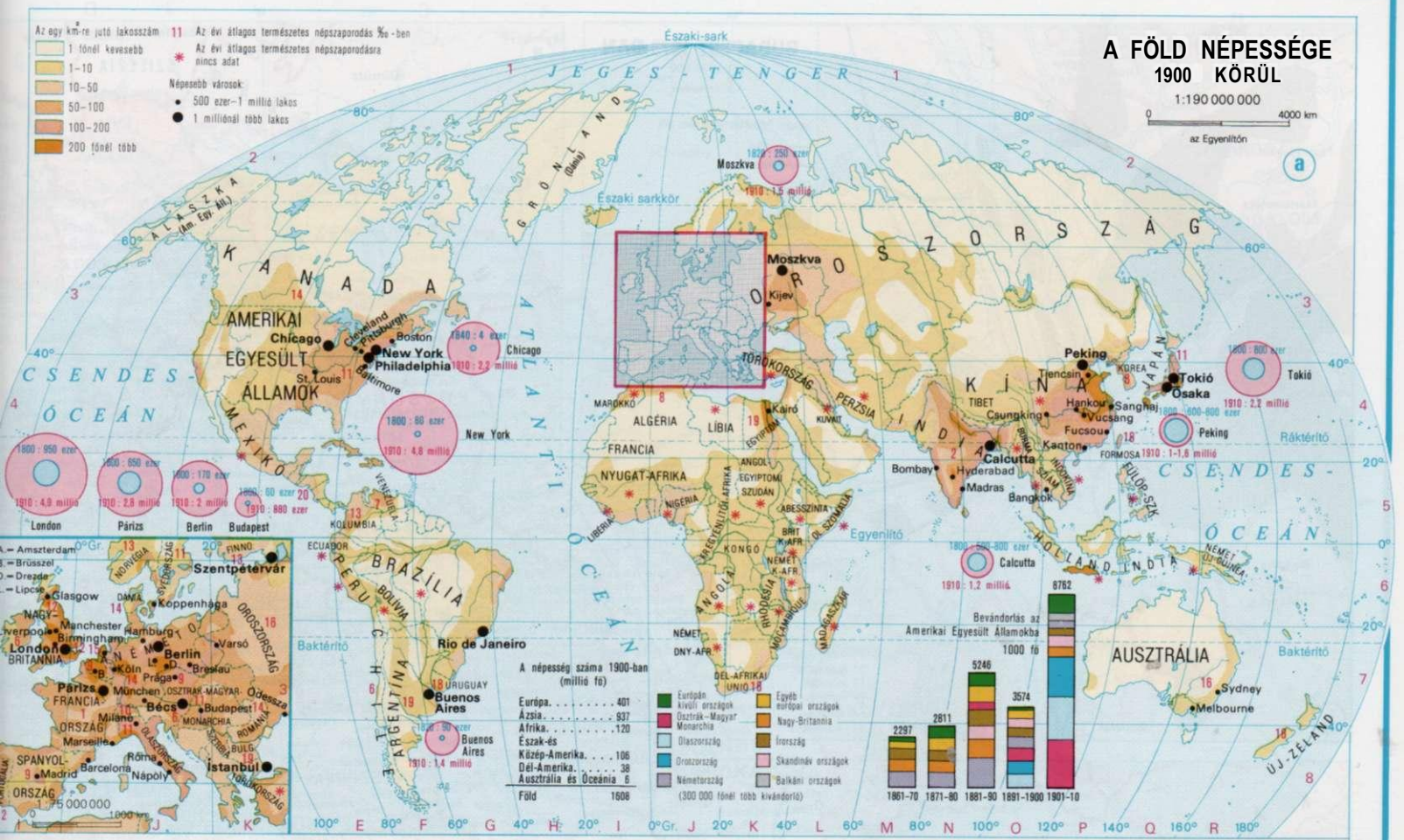
A FÖLD NÉPESSÉGE
1900 KÖRÜL
1:190 000 000
0 4000 km
az Egyenlítőn
a
Az egy km²-re jutó lakosszám
1 főnél kevesebb
1–10
10–50
50–100
100–200
200 főnél több
11 Az évi átlagos természetes népszaporodás ‰-ben
Az évi átlagos természetes népszaporodásra nincs adat
Népesebb városok:
500 ezer–1 millió lakos
1 milliónál több lakos
Északi-sark
JEGES-TENGER
Északi sarkkör
Egyenlítő
Ráktérítő
Baktérítő
CSENDES-ÓCEÁN
ATLANTI-ÓCEÁN
KANADA
AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK
MEXIKÓ
GRÖNLAND (Dánia)
ALASZKA (Am. Egy. Áll.)
OROSZORSZÁG
KÍNA
INDIA
JAPÁN
KOREA
TIBET
FORMOSA
FÜLÖP-SZK
HOLLAND INDIA
NÉMET ÚJ-GUINEA
AUSZTRÁLIA
ÚJ-ZÉLAND
BRAZÍLIA
PERU
CHILE
ARGENTÍNA
URUGUAY
KOLUMBIA
VENEZUELA
ECUADOR
BOLÍVIA
ALGÉRIA
LÍBIA
FRANCIA
NYUGAT-AFRIKA
NIGÉRIA
LIBÉRIA
TÖRÖKORSZÁG
PERZSIA
KUVAIT
EGYIPTOM
ANGOL-EGYIPTOMI SZUDÁN
ABESSZÍNIA
BRIT K-AFR.
NÉMET K-AFR.
KONGÓ
ANGOLA
RHODÉSIA
MOCAMBIQUE
MADAGASZKÁR
NÉMET DNY-AFR.
DÉL-AFRIKAI UNIÓ
Moszkva
Kijev
Kairó
Peking
Tiencsin
Tokió
Ósaka
Hankou
Sanghaj
Vucsang
Fucsou
Kanton
Csungking
Calcutta
Bombay
Hyderabad
Madras
Bangkok
Sydney
Melbourne
Chicago
New York
Philadelphia
Boston
Cleveland
Pittsburgh
Baltimore
St. Louis
Rio de Janeiro
Buenos Aires
London
Párizs
Berlin
Budapest
Szentpétérvár
Glasgow
Manchester
Birmingham
Hamburg
Köln
Prága
Breslau
Varsó
München
Bécs
Budapest
Odessa
Milano
Marseille
Barcelona
Róma
Nápoly
Madrid
Istanbul
Amszterdam
Brüssel
Drezda
Lipcse
Liverpool
London
BRITANNIA
NAGY-BRITANNIA
NÉMETO
OROSZORSZÁG
FRANCIA-ORSZÁG
SPANYOL-ORSZÁG
OSZTRÁK-MAGYAR MONARCHIA
ROMÁNIA
SZERBIA
BULG.
TÖRÖKORSZÁG
1:75 000 000
1000 km
A népesség száma 1900-ban (millió fő)
Európa 401
Ázsia 937
Afrika 120
Észak-és Közép-Amerika 106
Dél-Amerika 38
Ausztrália és Óceánia 6
Föld 1608
Európán kívüli országok
Osztrák-Magyar Monarchia
Olaszország
Oroszország
Németország
Egyéb európai országok
Nagy-Britannia
Írország
Skandináv országok
Balkáni országok
(300 000 főnél több kivándorló)
Bevándorlás az Amerikai Egyesült Államokba 1000 fő
2297
2811
5246
3574
8762
1861–70
1871–80
1881–90
1891–1900
1901–10

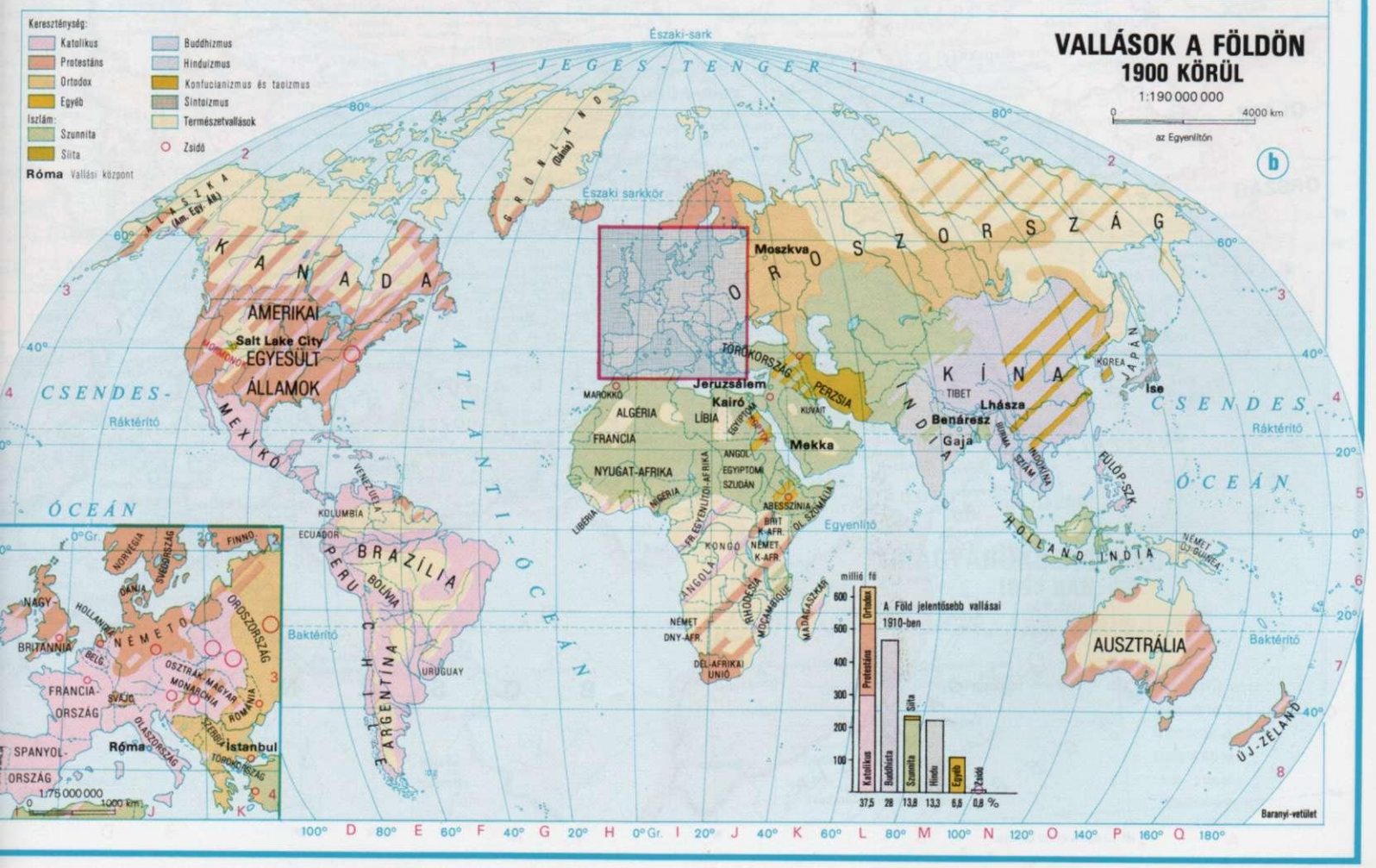
VALLÁSOK A FÖLDÖN
1900 KÖRÜL
1:190 000 000
0 4000 km
az Egyenlítőn
b
Kereszténység:
Katolikus
Protestáns
Ortodox
Egyéb
Iszlám:
Szunnita
Síita
Róma Vallási központ
Buddhizmus
Hinduizmus
Konfucianizmus és taoizmus
Sintoizmus
Természetvallások
Zsidó
Északi-sark
JEGES-TENGER
Északi sarkkör
Egyenlítő
Ráktérítő
Baktérítő
CSENDES-ÓCEÁN
ATLANTI-ÓCEÁN
KANADA
AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK
MEXIKÓ
GRÖNLAND (Dánia)
ALASZKA (Am. Egy. Áll.)
OROSZORSZÁG
KÍNA
INDIA
JAPÁN
KOREA
TIBET
FÜLÖP-SZK
HOLLAND INDIA
NÉMET ÚJ-GUINEA
AUSZTRÁLIA
ÚJ-ZÉLAND
BRAZÍLIA
PERU
CHILE
ARGENTÍNA
URUGUAY
KOLUMBIA
VENEZUELA
ECUADOR
BOLÍVIA
ALGÉRIA
LÍBIA
FRANCIA
NYUGAT-AFRIKA
NIGÉRIA
LIBÉRIA
TÖRÖKORSZÁG
PERZSIA
KUVAIT
EGYIPTOM
ANGOL-EGYIPTOMI SZUDÁN
ABESSZÍNIA
BRIT K-AFR.
NÉMET K-AFR.
KONGÓ
ANGOLA
RHODÉSIA
MOCAMBIQUE
MADAGASZKÁR
NÉMET DNY-AFR.
DÉL-AFRIKAI UNIÓ
Moszkva
Jeruzsálem
Kairó
Mekka
Benáresz
Gaja
Lhásza
Ise
Salt Lake City
Róma
Istanbul
NAGY-BRITANNIA
NÉMETO
OROSZORSZÁG
FRANCIA-ORSZÁG
SPANYOL-ORSZÁG
OSZTRÁK-MAGYAR MONARCHIA
ROMÁNIA
SZERBIA
TÖRÖKORSZÁG
1:75 000 000
1000 km
millió fő
A Föld jelentősebb vallásai 1910-ben
Ortodox
Protestáns
Katolikus
Buddhista
Szunnita
Síita
Hindu
Egyéb
Zsidó
37,5
28
13,8
13,3
6,6
0,8 %
Baranyi-vetület

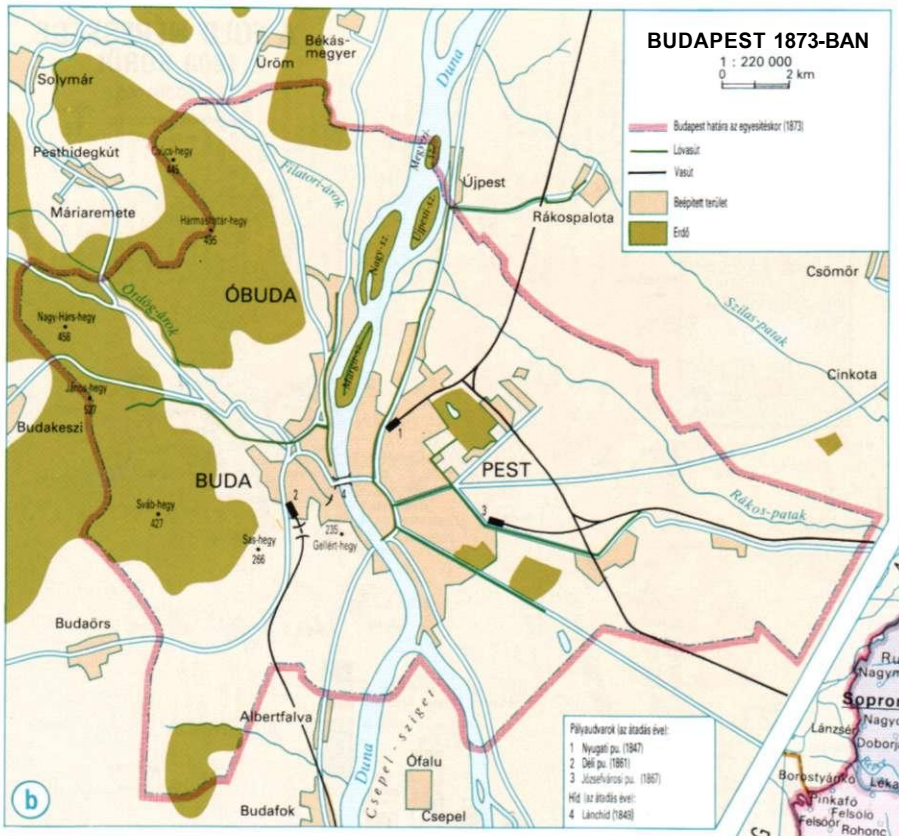
BUDAPEST 1873-BAN
1 : 220 000
0 2 km
Budapest határa az egyesítéskor (1873)
Lóvasút
Vasút
Beépített terület
Erdő
Pályaudvarok (az átadás éve):
1 Nyugati pu. (1847)
2 Déli pu. (1861)
3 Józsefváros pu. (1867)
Híd (az átadás éve):
4 Lánchíd (1849)
Békás-megyer
Üröm
Solymár
Pesthidegkút
Máriaremete
Duna
Rákospalota
Újpest
Csömör
Cinkota
ÓBUDA
BUDA
PEST
Budakeszi
Budaörs
Albertfalva
Budafok
Ófalu
Csepel
Rákos-patak
Szilas-patak
Csepel-szigei
a
b

A
B
C
D
1
2
3
46°
44°
16°
18°
Teschen
Bielitz
Biala
SZILÉZIA
Olmütz
Brünn
AUSZTRIA ALSÓ-MORVAORSZÁG
TRENCSÉN
TURÓC
Nagybittse
Zsolna
Trencsén
Szakolca
POZSONY-NYITRA
BARS
HONT
Pozsony
Nagyszombat
Modor
Nyitra
Somorja
Kismarton
MOSON
Ruszt
Nagymarton
Sopron
SOPRON
Kőszeg
Szombathely
VAS
Graz
Klagenfurt
Villach
Marburg
OLASZ-ORSZÁG
Udine
Cilli
Laibach
KARINTIA
STÁJERORSZÁG
KRAJNA
Trieszt
Fiume
Abbázia
Buccari (Bakar)
ISZTRIA
Albona
Pola
Veglia (Krk)
Cherso (Cres)
Arbe (Rab)
Lusin (Lošinj)
ADRIAI-TENGER
Zengg (Senj)
Károlyváros (Karlovac)
Varasd
VARASD
Zágráb
ZÁGRÁB-SZLAVÓNORSZÁG
Belovár
BELOVÁR-KÖRÖS
MODRUS-FIUME
LIKA-KRBAVA
DALMÁCIA
Zadar (Zára)
Gračac
Gospić
Rago
Udbina
Dolnji Lapac
Bihać
Banja Luka
BOSZNIA
Dolnji Tuzla
Jajce
Zenica
Bjetina
Brod
Pozsega
POZSEGA-VERÓCE
Eszék
Baja
Pécs
Mohács
Kaposvár
Szekszárd
Székesfehérvár
Veszprém
VESZPRÉM
Győr
GYŐR-KOMÁROM
Komárom
Esztergom
Budapest
Nagykanizsa
ZALA
SOMOGY
TOLNA
FEJÉR
BARANYA
Zombor
Szabadka
Kecskemét
Kiskunfélegyháza
Szolnok
Hatvár
Salgótarján
Miskolc
Eger
Ungvár
Munkács
Beregszász
Nagyszőllős
Máramarossziget
Kassa
Eperjes
Bártfa
Lőcse
Késmárk
Poprád
Iglau
Znaim
Nikolsburg
Wien
Preßburg
Neusiedler See
Fertő
Balaton
Duna
Dráva
Száva
Mura
Rába
Vág
Garam
Ipoly
Tisza
Maros
Körös
Kapos
Sió
Sajó
Hernád
Bodrog
Latorca
Ung
Szamos
Bosna
Vrbas
Una
Lonja
Drina
Sarajevo
Mostár
Metkovics
Spalato
Ragusa
Cattaro
Scutari
Durazzo
Valona
Greenwichtől keletre

MAGYARORSZÁG MEGYÉI
1886-BAN
1:2 500 000
0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 km
Az Osztrák-Magyar Monarchia határa
Magyarország,Horvát-Szlavónország és Fiume határa
Egyéb országhatár
Osztrák tartományhatár
Vármegyehatár
Pécs Törvényhatósági jogú város
Léva Rendezett tanácsú város
Sásd Egyéb település
Déva Vármegyeszékhely
Település 100 000-nél több lakos
50 000–100 000 lakos
30 000–50 000 lakos
10 000–30 000 lakos
5000–10 000 lakos
5000-nél kevesebb lakos
OROSZ BIRODALOM
GALÍCIA
BUKOVINA
ROMÁNIA
MAGYARORSZÁG
SZERBIA
SZÁSZ-FEHÉR
SZOLNOK-DOBOKA
BESZTERCE-NASZÓD
MAROS-TORDA
CSÍK
UDVARHELY
HÁROMSZÉK
KOLOZS
TORDA-Torda
ARANYOS
KIS-KÜKÜLLŐ
NAGY-KÜKÜLLŐ
ALSÓ-FEHÉR
FOGARAS
SZEBEN
BRASSÓ
HUNYAD
ARAD
TEMES
TORONTÁL
KRASSÓ-SZÖRÉNY
CSANÁD
BÉKÉS
BIHAR
SZILÁGY
SZATMÁR
HAJDÚ
SZABOLCS
BEREG
UNG
MÁRAMAROS
UGOCSA
SZEPES
SÁROS
ZEMPLÉN
TORNA
ABAÚJ-TORNA
BORSOD
HEVES
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK
Debrecen
Nagyvárad
Arad
Temesvár
Versec
Pancsova
Fehértemplom
Szeged
Kassa
Munkács
Ungvár
Beregszász
Máramarossziget
Szatmárnémeti
Nagykároly
Nagybánya
Felsőbánya
Nagykanizsa
Kolozsvár
Marosvásárhely
Székelyudvarhely
Csíkszereda
Sepsiszentgyörgy
Kézdivásárhely
Segesvár
Medgyes
Erzsébetváros
Nagyenyed
Déva
Hátszeg
Vajdahunyad
Lugos
Karánsebes
Orsova
Turnu-Severin
Craiova
Tirgu Jiu
Negotin
Arandelovac
Požarevac
Belgrád
Zimony
Pancsova
Versec
Temesvár
Arad
Nagyszalonta
Nagyvárad
Debrecen
Hajdúböszörmény
Hajdúnánás
Nyíregyháza
Kisvárda
Beregszász
Munkács
Ungvár
Kassa
Eperjes
Késmárk
Lőcse
Szepesváralja
Kisszeben
Iglói Sz.-olaszi
Gölnicbánya
Rozsnyó
Jolsva
Miskolc
Ónod
Tiszafüred
Egerszalók
Mezőkövesd
Mezőkeresztes
Mezőtúr
Karcag
Kunhegyes
Kunszentmárton
Szentes
Gyula
Békéscsaba
Orosháza
Szarvas
Mezőberény
Gyoma
Endrőd
Kondoros
Battonya
Mezőhegyes
Makó
Csanádapáca
Nagylak
Pécska
Világos
Borosjenő
Borossebes
Ternova
Butyin
Nagyhalmágy
Abrudbánya
Körösbánya
Zalatna
Alvinc
Algyógy
Marosillye
Marosujvár
Dicsőszentmárton
Radnót
Torockó
Felvinc
Marosludas
Egerbegy
Gyeres
Alsójára
Albák
Vaskő
Topánfalva
Lupsa
Offenbánya
Verespatak
Balázsfalva
Hosszúaszó
Magyarigen
Sárd
Tövis
Mocs
Kolozs
Gyalu
Pusztakamarás
Mezőcsomord
Mezőmadaras
Mezőméhes
Gernyeszeg
Nyárádszeredа
Sáromberke
Szováta
Parajd
Korond
Madéfalva
Csíkszentmárton
Csíkszereda
Csíkszentgyörgy
Oláhfalu
Székelykeresztúr
Fehéregyház
Bágy
Homoródalmás
Homoródkalánd
Farkaslaka
Székelyudvarhely
Homoród-almás
Kászon
Tusnád
Sósmező
Bereck
Bükszád
Altorja
Barót
Kézdivásárhely
Kovászna
Papolc
Zágon
Zajzon
Prázsmár
Üveglaka
Brassó
Törcsvár
Rozsnyó
Feketehalom
Szombatfalva
Alsóárpás
Nagydisznód
Talmács
Resinár
Orlát
Szelistye
Sinna
Polyán
Kudzsir
Piski
Bácsi
Déva
Lesnyek
Dobra
Dubest
Birkis
Sotorsis
Temesest
Lippa
Radna
Szlatina
Ujarád
Apátfalva
Majlátfalva
Vinga
Perjámos
Varjas
Mokrin
Nagykikinda
Csenej
Karlova
Törökbecse
Melence
Nagybecskerek
Botos
Perlász
Ozora (Uzdin)
Alibunár
Antalfalva
Ulma
Révaújfalu
Jarkovác
Zichyfalva
Kudric
Jám
Oravicabánya
Stájerlak
Jaszenova
Bozovics
Mehádia
Herkulesfürdő
Orsova
Drenkova
Tisovica
Berzászka
Újmoldova
Bazias
Kubin
Homolic
Deliblát
Bavanište
Szentandrás
Gyarmata
Rékas
Bélinc
Facset
Buziás
Ruszkica
Szákul
Demsus
Boldogfalva
Püj
Petrilla
Petrozsény
Lupény
Livazsény
Várhely
Csákovár
Liebling
Párdány
Gattaja
Boksánbánya
Detta
Denta
Resicabánya
Dognácska
Szlatina
Nagyszám
Krassova
Anina
Teregova
Csákvár
Módos
Bánlak
Jarkovác
Zichyfalva
Kudric
Versec
Alibunár
Antalfalva
Ulma
Révaújfalu
Jám
Oravicabánya
Stájerlak
Jaszenova
Bozovics
Mehádia
Herkulesfürdő
Orsova
Drenkova
Tisovica
Berzászka
Újmoldova
Bazias
Kubin
Homolic
Deliblát
Bavanište
Pancsova
Fehértemplom
Zimony
Belgrád
Požarevac
Arandelovac
Negotin
Turnu-Severin
Craiova
Tirgu Jiu
Hátszeg
Vajdahunyad
Déva
Lugos
Karánsebes
Orsova
Nagyvárad
Szalárd
Feketeerdő
Tataros
Mezőtelegd
Élesd
Feketetó
Ugra
Les
Félixfürdő
Kémend
Cséffa
Vésztő
Mezőberény
Geszt
Nagyszalonta
Sárkad
Tulka
Tenke
Pokola
Budurásza
Magyarcsékе
Jádremete
Bánffyhunyad
Csucsa
Zsebek
Bonchida
Teke
Mezőörményes
Gyalu
Kolozs
Pusztakamarás
Mezőcsomord
Póka
Magyarpeterlaka
Gyergyóalfalu
Gyergyószentmiklós
Gyergyóújfalu
Balánbánya
Békás
Ditró
Szászrégen
Görgényszentimre
Gyergyótölgyes
Borszék
Toplica
Bélbor
Disznajó
Sajosolymos
Bátos
Bilak
Szászszentgyörgy
Székelyhid
Margita
Micske
Kismarja
Szilágysomlyó
Zilah
Csákigorbó
Alparét
Hidalmás
Szamosújvár
Szék
Szilágycseh
Gaura
Magyarlápos
Nagyilonda
Szalva
Naszód
Szentgyörgy
Jád
Beszterce
Kisbudak
Sajószentimre
Bethlen
Kerlés
Dés
Rettegi
Szolnok
Kraszna
Magyar-egregy
Csákigorbó
Alparét
Hidalmás
Szamosújvár
Szék
Szászszentgyörgy
Bátos
Bilak
Sajósolymos
Disznajó
Toplica
Borszék
Gyergyótölgyes
Ditró
Békás
Gyergyószentmiklós
Gyergyóújfalu
Balánbánya
Szováta
Parajd
Korond
Madéfalva
Csíkszentmárton
Csíkszereda
Csíkszentgyörgy
Oláhfalu
Székelykeresztúr
Fehéregyház
Bágy
Homoródalmás
Homoródkalánd
Farkaslaka
Székelyudvarhely
Homoród-almás
Kászon
Tusnád
Sósmező
Bereck
Bükszád
Altorja
Barót
Kézdivásárhely
Kovászna
Papolc
Zágon
Zajzon
Prázsmár
Üveglaka
Brassó
Törcsvár
Rozsnyó
Feketehalom
Szombatfalva
Alsóárpás
Nagydisznód
Talmács
Resinár
Orlát
Szelistye
Sinna
Polyán
Kudzsir
Piski
Bácsi
Déva
Lesnyek
Dobra
Dubest
Birkis
Sotorsis
Temesest
Lippa
Radna
Szlatina
Ujarád
Apátfalva
Majlátfalva
Vinga
Perjámos
Varjas
Mokrin
Nagykikinda
Csenej
Karlova
Törökbecse
Melence
Nagybecskerek
Botos
Perlász
Ozora (Uzdin)
Alibunár
Antalfalva
Ulma
Révaújfalu
Jám
Oravicabánya
Stájerlak
Jaszenova
Bozovics
Mehádia
Herkulesfürdő
Orsova
Drenkova
Tisovica
Berzászka
Újmoldova
Bazias
Kubin
Homolic
Deliblát
Bavanište
Pancsova
Fehértemplom
Zimony
Belgrád
Požarevac
Arandelovac
Negotin
Turnu-Severin
Craiova
Tirgu Jiu
Hátszeg
Vajdahunyad
Déva
Lugos
Karánsebes
Orsova
Przemyśl
Tarnopol
Drohoby
Stryj
Stanislau
Kolomea
Czernowitz
Radauc
Botoşani
Kimpulung
Piatra Neamt
Prut
Dnyeszter
San
Tisza
Maros
Szamos
Körös
Duna
Olt
Aluta
Ung
Latorca
Bodrog
Tarca
Hernád
Sajó
Bodva
Sebes-Körös
Fekete-Körös
Berettyó
Kraszna
Szamos
Lápos
Nagy-Küküllő
Kis-Küküllő
Feketeardó
Fehérgyarmat
Nagykálló
Nyírbátor
Ecsed
Csenger
Mikola
Sárköz
Aranyosmeggyes
Szinyérváralja
Aknasugatag
Felsővisó
Szurdok
Rónaszék
Havasmező
Kabolapolyána
Nagybocskó
Rahó
Körösmező
Királymező
Lipcsemező
Herincse
Ilosva
Doiha
Polena
Alsóverecke
Ökörmező
Turiaremete
Nagyberezna
Uzsok
Szinna
Homonna
Vörösvágás
Lemes
Varannó
Vinna
Petrunyafürdő
Nagymihály
Szobránc
Vécse
Gálszécs
Girált
Felsőszvidnik
Vidrány
Zboró
Gnézda
Palocsa
Bártfa
Mezőlaborc
Sztropkó
Szinna
Nagyberezna
Uzsok
Polena
Alsóverecke
Ökörmező
Munkács
Ungvár
Beregszász
Máramarossziget
Szatmárnémeti
Nagykároly
Nagybánya
Felsőbánya
Nagykanizsa
Kolozsvár
Marosvásárhely
Székelyudvarhely
Csíkszereda
Sepsiszentgyörgy
Kézdivásárhely
Segesvár
Medgyes
Erzsébetváros
Nagyenyed
Déva
Hátszeg
Vajdahunyad
Lugos
Karánsebes
Orsova
Turnu-Severin
Craiova
Tirgu Jiu
Negotin
Arandelovac
Požarevac
Belgrád
Zimony
Pancsova
Versec
Temesvár
Arad
Nagyszalonta
Nagyvárad
Debrecen
Hajdúböszörmény
Hajdúnánás
Nyíregyháza
Kisvárda
Beregszász
Munkács
Ungvár
Kassa
Eperjes
Késmárk
Lőcse
Szepesváralja
Kisszeben
Iglói Sz.-olaszi
Gölnicbánya
Rozsnyó
Jolsva
Miskolc
Ónod
Tiszafüred
Egerszalók
Mezőkövesd
Mezőkeresztes
Mezőtúr
Karcag
Kunhegyes
Kunszentmárton
Szentes
Gyula
Békéscsaba
Orosháza
Szarvas
Mezőberény
Gyoma
Endrőd
Kondoros
Battonya
Mezőhegyes
Makó
Csanádapáca
Nagylak
Pécska
Világos
Borosjenő
Borossebes
Ternova
Butyin
Nagyhalmágy
Abrudbánya
Körösbánya
Zalatna
Alvinc
Algyógy
Marosillye
Marosujvár
Dicsőszentmárton
Radnót
Torockó
Felvinc
Marosludas
Egerbegy
Gyeres
Alsójára
Albák
Vaskő
Topánfalva
Lupsa
Offenbánya
Verespatak
Balázsfalva
Hosszúaszó
Magyarigen
Sárd
Tövis
Mocs
Kolozs
Gyalu
Pusztakamarás
Mezőcsomord
Póka
Magyarpeterlaka
Gyergyóalfalu
Gyergyószentmiklós
Gyergyóújfalu
Balánbánya
Békás
Ditró
Szászrégen
Görgényszentimre
Gyergyótölgyes
Borszék
Toplica
Bélbor
Disznajó
Sajósolymos
Bátos
Bilak
Szászszentgyörgy
Székelyhid
Margita
Micske
Kismarja
Szilágysomlyó
Zilah
Csákigorbó
Alparét
Hidalmás
Szamosújvár
Szék
Szilágycseh
Gaura
Magyarlápos
Nagyilonda
Szalva
Naszód
Szentgyörgy
Jád
Beszterce
Kisbudak
Sajószentimre
Bethlen
Kerlés
Dés
Rettegi
Szolnok
Kraszna
Magyar-egregy
Csákigorbó
Alparét
Hidalmás
Szamosújvár
Szék
Szászszentgyörgy
Bátos
Bilak
Sajósolymos
Disznajó
Toplica
Borszék
Gyergyótölgyes
Ditró
Békás
Gyergyószentmiklós
Gyergyóújfalu
Balánbánya
Szováta
Parajd
Korond
Madéfalva
Csíkszentmárton
Csíkszereda
Csíkszentgyörgy
Oláhfalu
Székelykeresztúr
Fehéregyház
Bágy
Homoródalmás
Homoródkalánd
Farkaslaka
Székelyudvarhely
Homoród-almás
Kászon
Tusnád
Sósmező
Bereck
Bükszád
Altorja
Barót
Kézdivásárhely
Kovászna
Papolc
Zágon
Zajzon
Prázsmár
Üveglaka
Brassó
Törcsvár
Rozsnyó
Feketehalom
Szombatfalva
Alsóárpás
Nagydisznód
Talmács
Resinár
Orlát
Szelistye
Sinna
Polyán
Kudzsir
Piski
Bácsi
Déva
Lesnyek
Dobra
Dubest
Birkis
Sotorsis
Temesest
Lippa
Radna
Szlatina
Ujarád
Apátfalva
Majlátfalva
Vinga
Perjámos
Varjas
Mokrin
Nagykikinda
Csenej
Karlova
Törökbecse
Melence
Nagybecskerek
Botos
Perlász
Ozora (Uzdin)
Alibunár
Antalfalva
Ulma
Révaújfalu
Jám
Oravicabánya
Stájerlak
Jaszenova
Bozovics
Mehádia
Herkulesfürdő
Orsova
Drenkova
Tisovica
Berzászka
Újmoldova
Bazias
Kubin
Homolic
Deliblát
Bavanište
Pancsova
Fehértemplom
Zimony
Belgrád
Požarevac
Arandelovac
Negotin
Turnu-Severin
Craiova
Tirgu Jiu
Hátszeg
Vajdahunyad
Déva
Lugos
Karánsebes
Orsova

MAGYARORSZÁG NÉPSŰRŰSÉGE
1787-BEN
1 : 5 000 000
0 50 100 150 km
Az egy km²-re jutó lakosszám
5–10
10–15
15–20
20–25
25–30
30–35
35–40
40–45
45–50
50–55
a
A határok II. József uralkodása idején érvényes közigazgatási beosztás szerint
A II. József-féle népszámlálás (1785–1787) szerint
Magyarország lakossága 9,5 millió fő
népsűrűsége 29,3 fő/km²
A legsűrűbben lakott Pozsony vármegye 53,6 fő/km²
A legritkábban lakott Máramaros vármegye 8,7 fő/km²
Néhány európai ország népsűrűsége
1785–1790 között
fő/km²
Osztrák Németalföld (Belgium) 82,0
Franciaország 46,0
Ausztria 40,1
Anglia 39,0
Spanyolország 20,4
TRENCSÉN
ÁRVA
TUROC
LIPTÓ
SZEPES
SÁROS
ZÓLYOM
GÖMÖR ÉS KISHONT
TORNA
ABAÚJ
ZEMPLÉN
UNG
BEREG
MÁRAMAROS
UGOCSA
NYITRA
POZSONY
BARS
HONT
NÓGRÁD
BORSOD
HAJDÚ VÁROSOK
SZATMÁR
MOSON
SOPRON
GYŐR
KOMÁROM
ESZTERGOM
HEVES ÉS KÜLSŐ SZOLNOK
JÁSZSÁG
NAGYKUNSÁG
SZABOLCS
VESZPRÉM
FEJÉR
PEST-PILIS-SOLT
KISKUNSÁG
KÖZÉP-SZOLNOK
BELSŐ-SZOLNOK
BIHAR
TORDA
VAS
ZALA
SOMOGY
TOLNA
BÉKÉS
CSONGRÁD
KOLOZS
KÜKÜLLŐ
UDVARHELY
VARASD
KÖRÖS
Szentgyörgyi ezred
BARANYA
CSANÁD
ARAD
FEHÉR
HUNYAD
SZEBEN
FOGARAS
HÁROMSZÉK
HORVÁTORSZÁG
ZÁGRÁB
Kőrösi ezred
BÁCS-BODROG
TORONTÁL
TEMES
KRASSÓ
SZEVERIN
VERÓCE
SZLAVÓNIA
POZSEGA
SZÉRÉM
Szluini ezred
I. báni ezred
II. báni ezred
Gradiskai ezred
Brodi ezred
Újvidék
Péterváradi ezred
Német bánsági ezred
Illir bánsági ezred
Oláh bánsági ezred
Ogulini ezred
Otocsáci ezred
Likai ezred
Fiume
ADRIAI-TENGER
TÖRÖK BIRODALOM
Duna
Dráva
Szávа
Maros
Tisza
Olt
Dnyeszter

MAGYARORSZÁG NEMZETISÉGEI
A XVIII. SZÁZAD VÉGÉN
1 : 5 000 000
0 50 100 150 km
Magyar
Német
Román
Szlovák
Rutén (ruszin)
Szerb
Horvát
Szlovén
Lengyel
Lakatlan terület
b
OROSZ BIRODALOM
Késmárk
Eperjes
Lőcse
Trencsén
Besztercebánya
Kassa
Ungvár
Munkács
Nagyszombat
Selmecbánya
Rimaszombat
Miskolc
Beregszász
Pozsony
Nyitra
Komárom
Eger
Máramarossziget
Sopron
Győr
Szatmárnémeti
Nagykároly
Buda
Pest
Debrecen
Szombathely
Székesfehérvár
Szolnok
Besztercze
Veszprém
Kecskemét
Nagyvárad
Szamosújvár
Kolozsvár
Szászrégen
Csaba
Marosvásárhely
Nagykanizsa
Kaposvár
Nagyenyed
Székelyudvarhely
Varasd
Szeged
Arad
Gyulafehérvár
Medgyes
Pécs
Szabadka
Déva
Kézdivásárhely
Zágráb
Temesvár
Nagyszeben
Brassó
Fiume
Eszék
Újvidék
ADRIAI-TENGER
TÖRÖK BIRODALOM
Duna
Dráva
Szávа
Maros
Tisza
Olt
Dnyeszter

MAGYARORSZÁG NÉPSŰRŰSÉGE
1910-BEN
1:5 000 000
0 50 100 150 km
a
Az 1910. évi népszámlálás szerint
Magyarország
lakossága 20 886487 fő
népsűrűsége 64,3 fő/km²
A legsűrűbben lakott
Varasd megye 120,3 fő
A legritkábban lakott
Csík megye 28,8 fő/km²
Az egy km²-re jutó lakosszám
20–30
30–40
40–50
50–60
60–70
70–80
80–90
90–100
100–1000
1000 főnél több
Megyehatár
Járáshatár
Törvényhatósági joggal felruházott városok:
lakosság ezer főben
népsűrűség fő/km²
Arad 63 564
Baja 21 242
Budapest 880 4538
Debrecen 93 97
Fiume 50 2372
Győr 44 820
Hódmezővásárhely 62 82
Kassa 44 470
Kecskemét 67 77
Kolozsvár 61 375
Komárom 22 698
Marosvásárhely 26 751
Miskolc 52 971
Nagyvárad 64 1337
Pancsova 21 184
Pécs 50 702
Pozsony 78 1043
Selmecbánya 15 173
Sopron 34 263
Szabadka 95 97
Szatmárnémeti 35 191
Szeged 118 145
Székesfehérvár 37 305
Temesvár 73 854
Újvidék 34 211
Versec 27 139
Zombor 31 99
Eszék 31 551
Varasd 13 200
Zágráb 79 1180
Zimony 17 306
Néhány európai ország népsűrűsége 1910-ben
fő/km²
Belgium 252,0
Nagy-Britannia 177,7
Ausztria 95,2
Franciaország 73,8
Spanyolország 38,7
AUSZTRIA
ROMÁNIA
SZERBIA
HORVÁT-SZLAVÓNORSZÁG
ADRIAI-TENGER
TRENCSÉN
ÁRVA
LIPTÓ
TURÓC
SZEPES
SÁROS
ZEMPLÉN
ZÓLYOM
UNG
NYITRA
BARS
GÖMÖR
ABAÚJ-TORNA
POZSONY
HONT
BEREG
MÁRAMAROS
NÓGRÁD
SZABOLCS
UGOCSA
MOSON
BORSOD
SZATMÁR
SOPRON
GYŐR
KOMÁROM
HEVES
HAJDÚ
BESZTERCE-NASZÓD
FEJÉR
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK
SZILÁGY
SZOLNOK-DOBOKA
VAS
VESZPRÉM
PEST-PILIS-SOLT-KISKUN
BÉKÉS
BIHAR
KOLOZS
CSÍK
ZALA
MAROS-TORDA
SOMOGY
TOLNA
CSONGRÁD
TORDA-ARANYOS
KIS-KÜKÜLLŐ
UDVARHELY
VARASD
CSANÁD
ARAD
ALSÓ-FEHÉR
NAGY-KÜKÜLLŐ
HÁROMSZÉK
BELOVÁR-KÖRÖS
BARANYA
HUNYAD
SZEBEN
FOGARAS
BRASSÓ
ZÁGRÁB
VERÖCE
BÁCS-BODROG
TORONTÁL
TEMES
MODRUS-FIUME
POZSEGA
KRASSÓ-SZÖRÉNY
SZERÉM
LIKA-KRBAVA
Duna
Tisza
Maros
Olt
Drávа
Szava
Fiume
Zágráb
Pécs
Baja
Szeged
Szabadka
Zombor
Eszék
Újvidék
Versec
Pancsova
Zimony
Kecskemét
Nagyvárad
Kolozsvár
Marosvásárhely
Szatmárnémeti
Debrecen
Budapest
Székesfehérvár
Kassa
Selmecbánya
Miskolc
Komárom
Győr
Sopron
Szombathely
Veszprém
Nagykanizsa
Kaposvár
Varasd
Pécs
Zágráb
Fiume
Szeged
Arad
Temesvár
Gyulafehérvár
Nagyenyed
Déva
Nagyszeben
Medgyes
Szászrégen
Szamosújvár
Kolozsvár
Beszterce
Nagyvárad
Szatmárnémeti
Nagykároly
Máramarossziget
Debrecen
Nagyszombat
Nyitra
Pozsony
Besztercebánya
Kassa
Rimaszombat
Ungvár
Munkács
Beregszász
Késmárk
Lőcse
Eperjes
Trencsén
Budapest
Szeged
Arad
Temesvár
Újvidék
Nagyszeben
Kézdivásárhely
Brassó
Nemzetiségi megoszlás
Magyar 48,3%
Román 14,1%
Német 9,6%
Szlovák 9,4%
Horvát 8,8%
Szerb 5,3%
Rutén 2,2%
Egyéb 2,3%
OROSZ BIRODALOM
16° Greenwichtól K-re

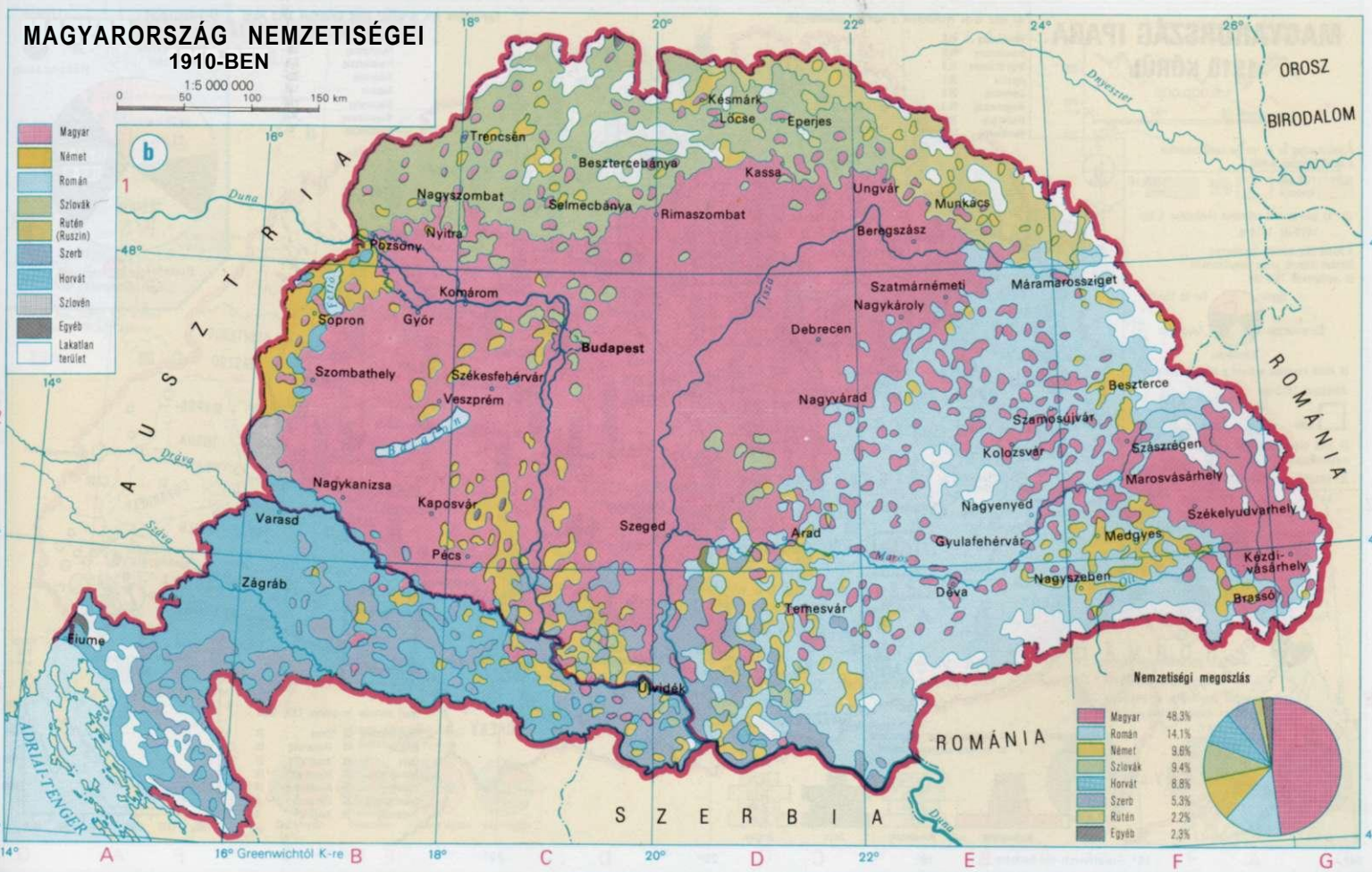
MAGYARORSZÁG NEMZETISÉGEI
1910-BEN
1:5 000 000
0 50 100 150 km
b
Magyar
Német
Román
Szlovák
Rutén (Ruszin)
Szerb
Horvát
Szlovén
Egyéb
Lakatlan terület
AUSZTRIA
ROMÁNIA
SZERBIA
ADRIAI-TENGER
OROSZ BIRODALOM
Duna
Tisza
Maros
Olt
Dnyeszter
Drávа
Szava
Fiume
Zágráb
Varasd
Kaposvár
Pécs
Nagykanizsa
Szombathely
Veszprém
Székesfehérvár
Budapest
Szeged
Arad
Temesvár
Gyulafehérvár
Nagyenyed
Déva
Nagyszeben
Medgyes
Szamosújvár
Kolozsvár
Szászrégen
Marosvásárhely
Székelyudvarhely
Kézdivásárhely
Brassó
Beszterce
Nagyvárad
Szatmárnémeti
Nagykároly
Máramarossziget
Debrecen
Beregszász
Munkács
Ungvár
Rimaszombat
Kassa
Besztercebánya
Selmecbánya
Nagyszombat
Nyitra
Pozsony
Komárom
Győr
Sopron
Szombathely
Késmárk
Lőcse
Eperjes
Trencsén
Budapest
Szeged
Arad
Temesvár
Újvidék
Nemzetiségi megoszlás
Magyar 48,3%
Román 14,1%
Német 9,6%
Szlovák 9,4%
Horvát 8,8%
Szerb 5,3%
Rutén 2,2%
Egyéb 2,3%

A VASÚTHÁLÓZAT FEJLŐDÉSE MAGYARORSZÁGON (1846-1914)
1:5 000 000
0 50 100 150 km
A vasútépítés szakaszai
1846–1866
1867–1873
1874–1890
1891–1913
Kétvágányú
Egyvágányú
Fővonal
Harmadrendű vonal
Az első vasútvonal (1846. 33 km)
Hajózható folyó
Városi villamosközlekedés
Tengeri kikötő
Mozdonygyártás
Vagongyártás
A vasútépítés szakaszai
km-hossz évi átlag km
1846-1866 2120 101
1867-1873 3981 569
1874-1890 5129 342
1891-1913 10 686 465
összesen: 21916 322
Millió tonna
A kikötő árúforgalma
A kiépített utak hossza 1889-ben 33 937 km
1910-ben 42 950 km
A városi közlekedés kiépülése: követett utak
lóvasút (1866-tól)
villamosvasút (1889-től)
Budapesten: 1874-ben a fogaskerekű vasút
1889-ben az első villamosjárat
1896-ban a földalatti villamos
Baross Gábor (1848–1892) közlekedési miniszter (1886–1892)
Csonka János (1852–1932) az első magyar autó alkotója (1897)
Kandó Kálmán (1869–1931) elektromos vasúti vontatás
A vasúti és folyami szállítás növekedése Magyarországon
millió árutonnakm
millió utaskm
Vasúti áruszállítás
Vasúti személyszállítás
Folyami áruszállítás
Budapesti hidak: Lánchíd (1839-48)
Margit híd (1872-76)
Összekötő vasúti híd (1873-77)
Újpesti összekötő vasúti híd (1894-96)
Ferenc József híd (1894-96)
Erzsébet híd (1898-1903)
Néhány európai ország vasútsűrűségének növekedése
1913 1894 1000 km²-re jutó vasút km
1913 1894 100 000 lakosra
Németa. Franciao. Ausztria Olaszo. Spanyola. Magyaro. Románia Szerbia Oroszo.

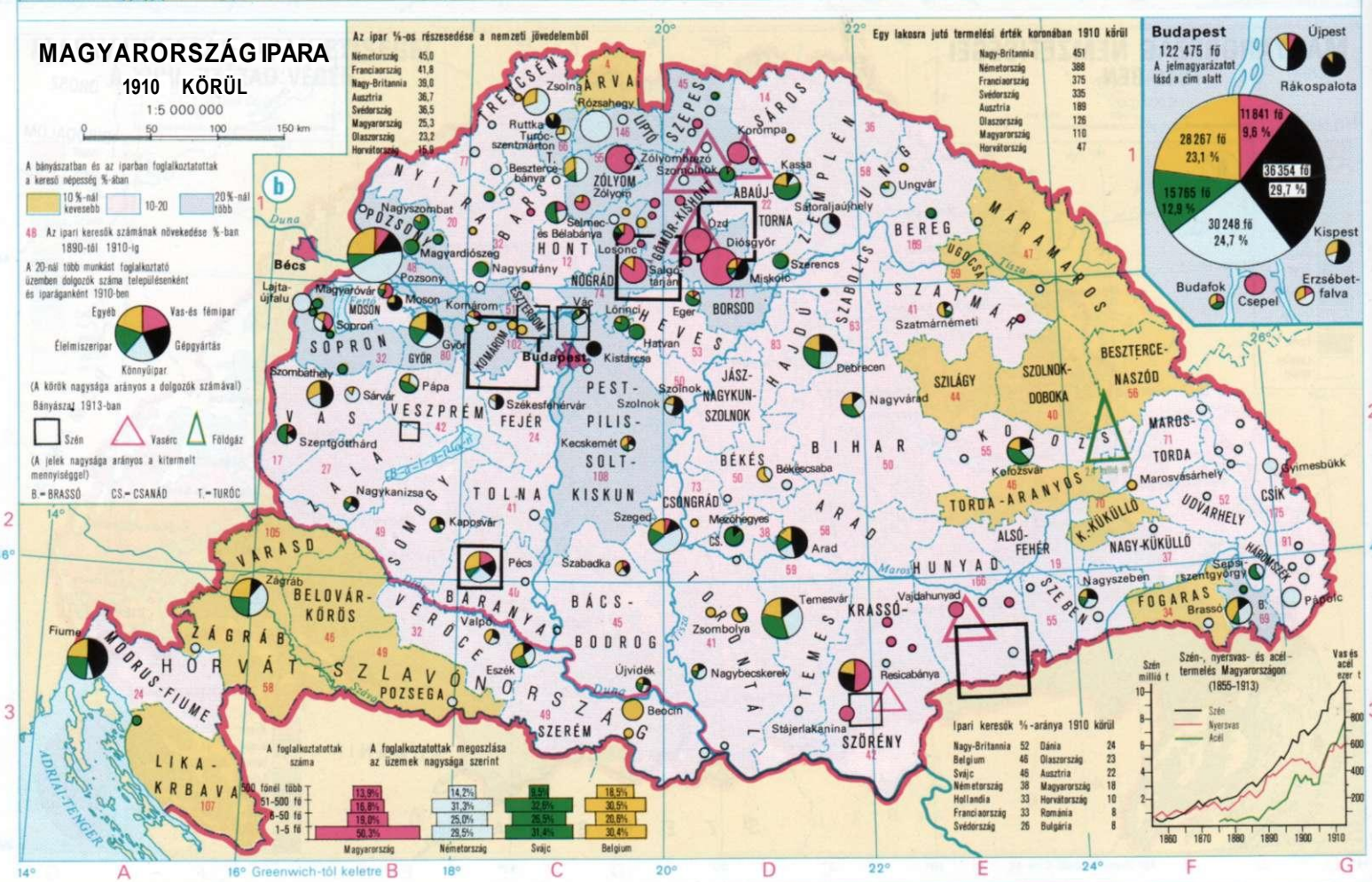
MAGYARORSZÁG IPARA
1910 KÖRÜL
1:5 000 000
0 50 100 150 km
Az ipar ⅓-os részesedése a nemzeti jövedelemből
Németország 45,0
Franciaország 41,8
Nagy-Britannia 39,0
Ausztria 36,7
Svédország 36,5
Magyarország 25,3
Olaszország 23,2
Horvátország 15,9
Egy lakosra jutó termelési érték koronában 1910 körül
Nagy-Britannia 451
Németország 388
Franciaország 375
Svédország 335
Ausztria 189
Olaszország 126
Magyarország 110
Horvátország 47
A bányászatban és az iparban foglalkoztatottak a kereső népesség %-ában
10 %-nál kevesebb
10-20
20 %-nál több
Az ipari keresők számának növekedése %-ban 1890-től 1910-ig
A 20-nál több munkást foglalkoztató üzemben dolgozók száma településenként és iparáganként 1910-ben
Egyéb
Vas-és fémipar
Élelmiszeripar
Gépgyártás
Könnyűipar
(A körök nagysága arányos a dolgozók számával)
Bányászat 1913-ban
Szén
Vasérc
Földgáz
(A jelek nagysága arányos a kitermelt mennyiséggel)
B.= BRASSÓ CS.= CSANÁD T.= TURÓC
Budapest
122 475 fő
A jelmagyarázatot lásd a cím alatt
Újpest
Rákospalota
11 841 fő 9,6 %
28 267 fő 23,1 %
36 354 fő 29,7 %
15 765 fő 12,9 %
30 248 fő 24,7 %
Kispest
Budafok
Csepel
Erzsébetfalva
A foglalkoztatottak száma
A foglalkoztatottak megoszlása az üzemek nagysága szerint
500 főnél több
51-500 fő
6-50 fő
1-5 fő
Magyarország
Németország
Svájc
Belgium
Ipari keresők %-aránya 1910 körül
Nagy-Britannia 52
Belgium 46
Svájc 46
Németország 38
Hollandia 33
Franciaország 33
Svédország 26
Dánia 24
Olaszország 23
Ausztria 22
Magyarország 18
Horvátország 10
Románia 8
Bulgária 8
Szén-, nyersvas- és acéltermelés Magyarországon (1855–1913)
Szén millió t
Vas és acél ezer t
Szén
Nyersvas
Acél

A LAKOSSÁG VÁNDORLÁSA ÉS A VÁROSIASODÁS MAGYARORSZÁGON (1867-1914)

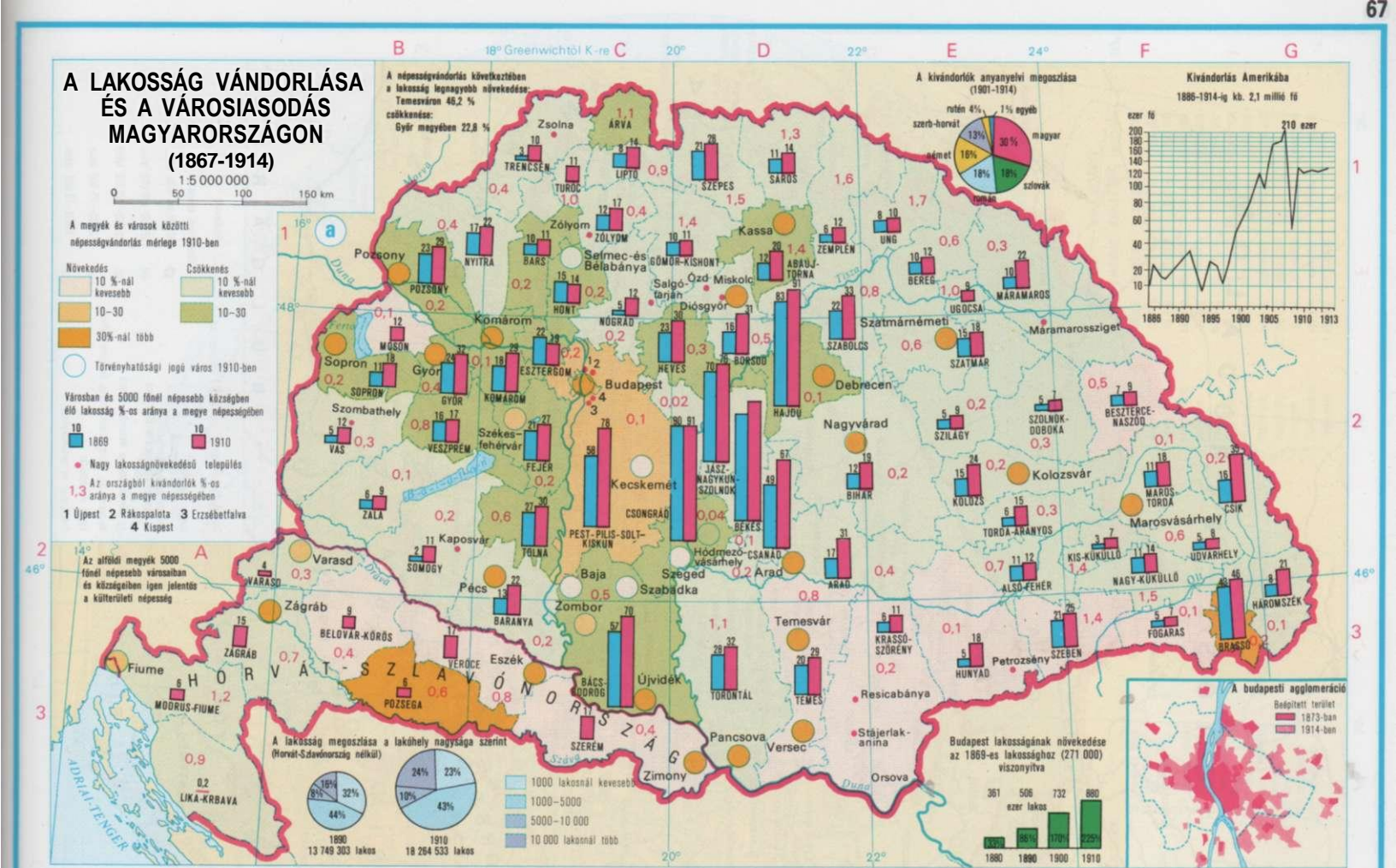

EGÉSZSÉGÜGY MAGYARORSZÁGON 1910 KÖRÜL

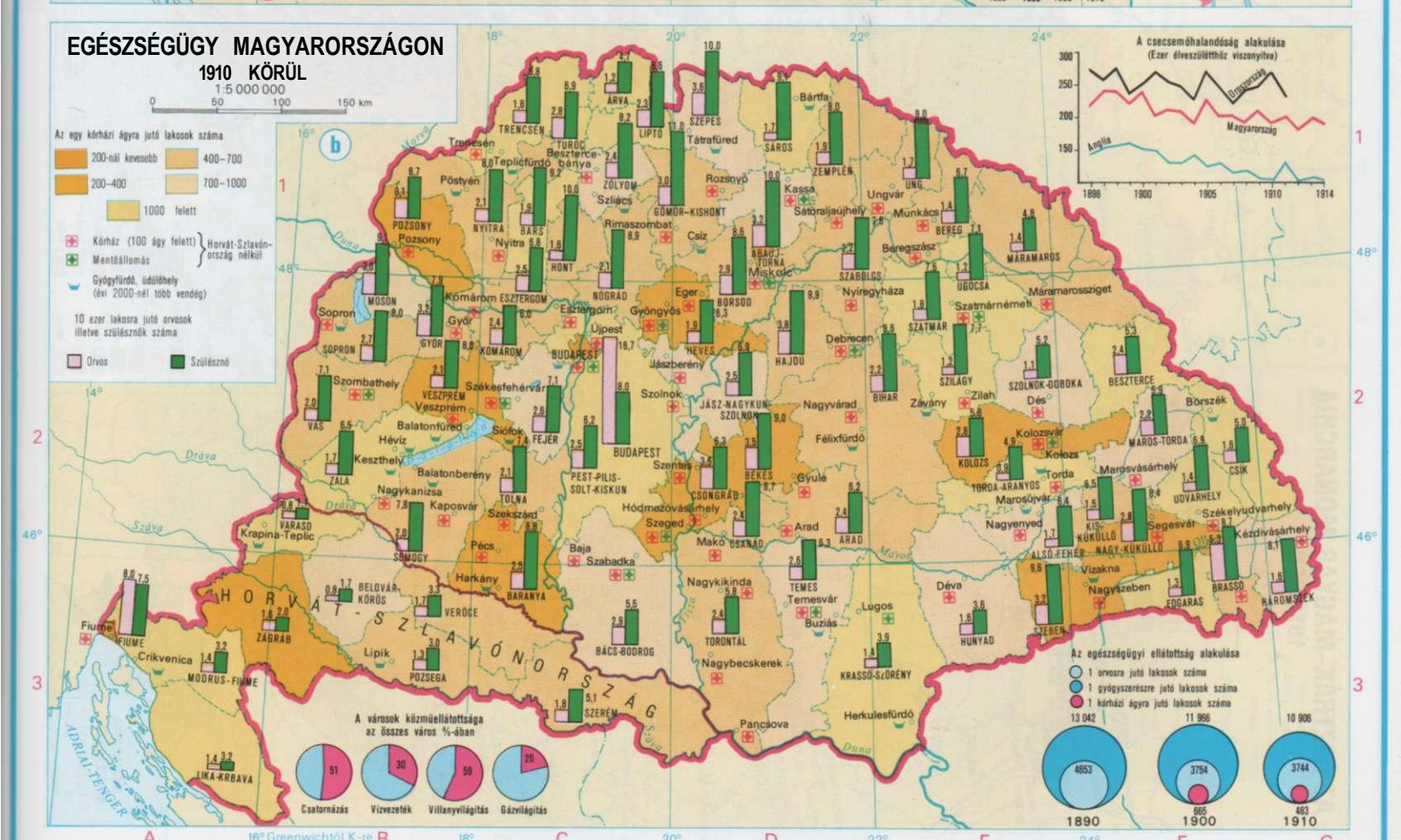

AZ OSZTRÁK-MAGYAR MONARCHIA
1910-BEN
1:6 000 000
0 100 km
a
NÉMETORSZÁG
OROSZ BIRODALOM
CSEHORSZÁG
MORVAORSZÁG
SZILÉZIA
GALÍCIA
BUKOVINA
FELSŐ-AUSZTRIA
ALSÓ-AUSZTRIA
SALZBURG
TIROL
VORARLBERG
STÁJERORSZÁG
KARINTIA
KRAJNA
TENGERMELLÉK
HORVÁT-SZLAVÓNORSZÁG
BOSZNIA
HERCEGOVINA
DALMÁCIA
SVÁJC
LIECHTENSTEIN
OLASZORSZÁG
ROMÁNIA
SZERBIA
BULGÁRIA
MONTENEGRO
TÖRÖK BIR.
ADRIAI-TENGER
Bécs
Budapest
Prága
Trieszt
Fiume
Zágráb
Sarajevo
Lemberg
Krakkó
Czernowitz
Kolozsvár
Szeged
Belgrád
Bukarest
Varsó
Osztrák Császárság
Magyar Királyság
Bosznia és Hercegovina (A Monarchia annektálta 1908-ban)
Az Osztrák–Magyar Monarchia határa
Magyarország, Horvát-Szlavónország és Fiume határa
Egyéb országhatár
Országrész- és tartományhatár
Vasútvonal
Városi jogú település:
100 000-nél több lakos
50 000–100 000 lakos
25 000– 50 000 lakos
10 000– 25 000 lakos
5 000–10 000 lakos
A MONARCHIA NEMZETISÉGEI
1:20 000 000
0 200 km
b
Bosnyák
Cseh
Friuli
Horvát
Ladin
Lengyel
Magyar
Német
Olasz
Román
Szerb
Szlovák
Szlovén
Rutén

A FÖLD FELOSZTÁSA 1914-BEN

1:152 000 000

0 1000 2000 3000 4000 5000 km

az Egyenlítőn

Amerikai Egyesült Államok
Belgium
Dánia
Franciaország
Hollandia
Japán
Nagy-Britannia
Németország
Olaszország
Oroszország
Portugália
Spanyolország
Törökország
Gyarmatnélküli országok
Egyiptom és Angol-Egyiptomi Szudán
Am. Egy. Áll.
Franciaország
Japán
Nagy-Britannia
Oroszország
érdekköréhez tartozó terület
Országhatár
Hajóútvonal

SZÁMMAL JELÖLT TERÜLETEK:

1 Guatemala
2 Brit Honduras
3 Salvador
4 Honduras
5 Nicaragua
6 Costa Rica
7 Panama
8 Haiti
9 Dominikai Köztársaság
10 Venezuela
11 Brit Guayana
12 Holland Guayana
13 Francia Guayana
14 Paraguay
15 Uruguay
16 Hollandia
17 Belgium
18 Svájc
19 Osztrák-Magyar Monarchia
20 Románia
21 Bulgária
22 Montenegro
23 Szerbia
24 Görögország
25 Albánia
26 Gibraltár, NBr.
27 Spanyol Marokkó
28 Tunézia
29 Ifni, Sp.
30 Gambia, NBr.
31 Portugál Guinea
32 Sierra Leone, NBr.
33 Aranypart, NBr.
34 Togo, Ném.
35 Rio Muni, Sp.
36 Eritrea, Ol.
37 Francia Szomália
38 Brit Szomália
39 Etiópia
40 Tannu-Tuva, Oroszo.
41 Korea
42 Tonkin, Fr. 1885
43 Annam, Fr. 1885
44 Bhután
45 Nepál
46 Beludzsisztán
47 Afganisztán

RÖVIDÍTÉSEK:

Am. Egy. Áll. = Amerikai Egyesült Államok
Afr. = Afrika
Fr. = Franciaország
Holl. = Hollandia
Jap. = Japán
NBr. = Nagy-Britannia
Ném. = Németország
Port. = Portugália
Sp. = Spanyolország
dom. = dominium
közt. = köztársaság
szk. = szigetek
o. = ország

	ANYAORSZÁG		GYARMAT	
	TERÜLET (km²)	LAKOSSÁG	TERÜLET (km²)	LAKOSSÁG
Am. Egy. Áll.	9 369 400	98 989 000	324 200	10 317 000
Belgium	29 456	7 490 000	2 365 000	15 500 000
Dánia	40 430	2 941 000	193 244	125 700
Franciaország	536 464	39 602 000	11 569 000	46 759 000
Hollandia	34 190	6 449 000	2 045 650	48 028 000
Japán	382 415	55 131 000	291 266	20 390 000
Nagy-Britannia	314 377	46 238 000	29 395 000	378 939 000
Németország	540 877	67 812 000	2 953 000	12 386 000
Olaszország	286 610	35 598 000	1 633 600	1 723 000
Oroszország	22 390 640	166 654 000		
Portugália	91 130	5 790 000	2 092 800	9 380 000
Spanyolország	497 924	19 886 000	379 000	1 103 000
Törökország	1 813 900	22 756 000		

AZ I. VILÁGHÁBORÚ
EURÓPÁBAN
1 : 20 000 000
0 100 200 300 400 500 km
Országhatár
Magyarország határa
A központi hatalmak
Az antant hatalmak
Semleges államok
Forradalmak 1917–18-ban
1915.X.14. A háborúba lépés időpontja
a
A hadiflották állomáshelyei
Tengeri csata a központi hatalmak győzelmével
Tengeri csata az antant hatalmak győzelmével
A központi hatalmak blokádja
Az antant hatalmak blokádja
A központi és az antant hatalmak aknazárai
A front vonala 1914. VIII. végén
A front vonala 1914. XII.
A front vonala 1915. IX.
A front vonala 1916. IX. közepén
A front vonala 1916. XII. végén
A front vonala 1917. VIII–IX.
A front vonala 1918. IX. végén
Fegyverszüneti vonalak
ATLANTI-ÓCEÁN
ÉSZAKI-TENGER
BALTI-TENGER
FEKETE-TENGER
ADRIAI-TENGER
NAGY-BRITANNIA
NORVÉGIA
SVÉDORSZÁG
DÁNIA
NÉMETORSZÁG
OROSZBIRODALOM
FRANCIAORSZÁG
SPANYOLORSZÁG
OLASZORSZÁG
SVÁJC
OSZTRÁK–MAGYAR MONARCHIA
ROMÁNIA
BULGÁRIA
SZERBIA
TÖRÖK BIRODALOM
Am. Egy. Ál.: 1917. IV. 6.
1914.VIII.4.
1914.VIII.26.
1914.VIII.1.
1914.VIII.3.
1915.X.14.
1914.X.29.
1917.VI.25.
1914.XI.18.
1916.VIII.27.
1914.VII.28.
1914.VIII.7.
1915.V.23.
1918.VI.10.
1918.X.31.
1918.XII.
1918.V.31–VI.1.
1915.I.24.
1914.VIII.28.
1917.III. 12.(III. 27.)
1917.XI. 7.(X. 25.)

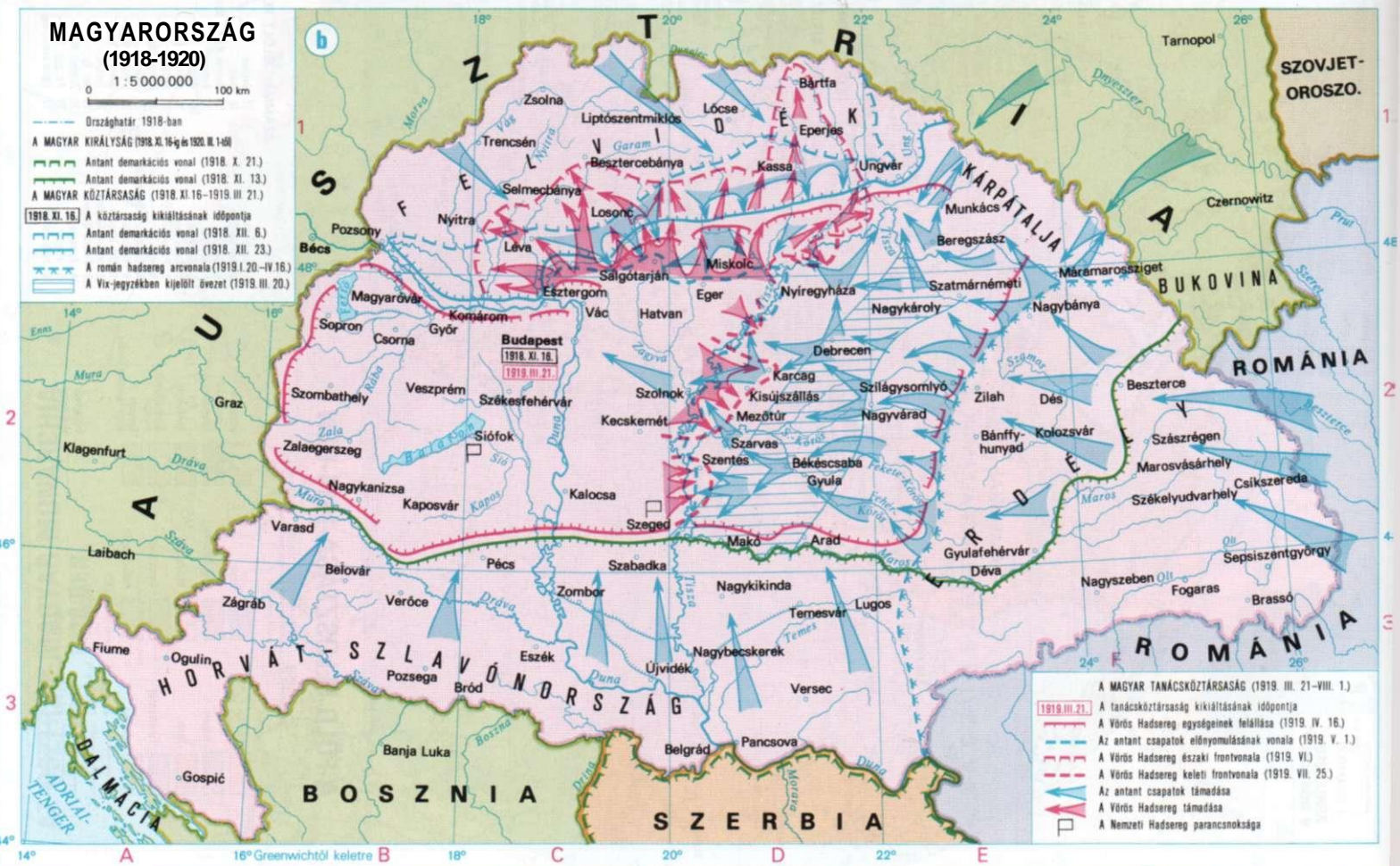
MAGYARORSZÁG
(1918-1920)
1 : 5 000 000
0 100 km
Országhatár 1918-ban
A MAGYAR KIRÁLYSÁG (1918. XI. 16-ig és 1920. III. 1-től)
Antant demarkációs vonal (1918. X. 21.)
Antant demarkációs vonal (1918. XI. 13.)
A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG (1918. XI. 16.–1919. III. 21.)
1918. XI. 16. A köztársaság kikiáltásának időpontja
Antant demarkációs vonal (1918. XII. 6.)
Antant demarkációs vonal (1918. XII. 23.)
A román hadsereg arcvonala (1919. I. 20.–IV. 16.)
A Vix-jegyzékben kijelölt övezet (1919. III. 20.)
b
A MAGYAR TANÁCSKÖZTÁRSASÁG (1919. III. 21–VIII. 1.)
1919. III. 21. A tanácsköztársaság kikiáltásának időpontja
A Vörös Hadsereg egységeinek felállása (1919. IV. 16.)
Az antant csapatok előnyomulásának vonala (1919. V. 1.)
A Vörös Hadsereg északi frontvonala (1919. VI.)
A Vörös Hadsereg keleti frontvonala (1919. VII. 25.)
Az antant csapatok támadása
A Vörös Hadsereg támadása
A Nemzeti Hadsereg parancsnoksága
AUSZTRIA
CSEHSZLOVÁKIA
KÁRPÁTALJA
SZOVJET-OROSZO.
ROMÁNIA
BUKOVINA
HORVÁT-SZLAVÓN ORSZÁG
BOSZNIA
SZERBIA
DALMÁCIA
Budapest
1918. XI. 16.
1919. III. 21.
16° Greenwichtől keletre

EURÓPA
AZ I. VILÁGHÁBORÚ UTÁN
1 : 20 000 000
0 100 200 300 400 500 km
Országhatár
1 Elzász-Lotharingia
2 Saar-vidék
NAGY-BRITANNIA
ÍR SZABADÁLLAM
NORVÉGIA
SVÉDORSZÁG
FINNORSZÁG
ÉSZTORSZÁG
LETTORSZÁG
LITVÁNIA
DÁNIA
HOLLANDIA
BELGIUM
NÉMETORSZÁG
LENGYELORSZÁG
SZOVJET-OROSZORSZÁG (SZOVJETUNIÓ 1922-TŐL)
FRANCIAORSZÁG
CSEHSZLOVÁKIA
AUSZTRIA
MAGYARORSZÁG
ROMÁNIA
BESSZARÁBIA
SVÁJC
OLASZORSZÁG
SZERB-HORVÁT-SZLOVÉN KIRÁLYSÁG (JUGOSZLÁVIA 1929-TŐL)
ALBÁNIA
BULGÁRIA
GÖRÖGORSZÁG
TÖRÖKORSZÁG
SPANYOLORSZÁG
PORTUGÁLIA
ÉSZAKI-TENGER
ATLANTI-ÓCEÁN
FEKETE-TENGER
BALTI-TENGER
ADRIAI-TENGER

SZOVJET-OROSZORSZÁG
(1917-1922)
1 : 50 000 000
0 500 1000 1500 km
OROSZORSZÁGI SZ SZ SZ K
SZOVJETUNIÓ
1917
1922-től
TÁVOL-KELETI KÖZTÁRSASÁG
MONGÓLIA
1921 – től
KÍNA
MANDZSÚRIA
JAPÁN
PERZSIA
AFGANISZTÁN
INDIA
TÖRÖKORSZÁG
UKRAJNA
NORVÉGIA
SVÉDORSZÁG
FINNORSZÁG
JEGES-TENGER
KARA-TENGER
LAPTYEV-T.
KELET-SZIBÉRIAI-TENGER
BERING-TENGER
OHOTSZKI-TENGER
CSENDES-ÓCEÁN
Rövidítéssel jelölt független állam:
A Azerbajdzsán 1918–1920
B Belorusszia 1919–1921
G Grúzia 1918–1921
L Lengyelek
Fr. Franciák
Számmal jelölt köztársaság, a megalakulás évével:
1 Azerbajdzsán SZSZK 1920
2 Belorusz SZSZK 1919
3 Buharai Népi szovjet Közt. 1920
4 Grúz SZSZK 1921
5 Horezmi Népi Szovjet Közt. 1920
6 Örmény SZSZK 1920
7 Ukrán SZSZK 1917
Országhatár 1922-ben
Kaukázuson túli SZSZSZK határa 1922-ben
Oroszország területvesztesége az I. világháború után
LETTO. Oroszországtól függetlenné vált állam
A polgárháború ideje alatt átmenetileg független állam
A polgárháború ideje alatt mindvégig a bolsevik hatalom kezén maradt terület
1918 és 1922 között a japán intervenciós hadsereg kezén lévő terület
A breszt-litovszki béke vonala (1918. III. 3.)
Fegyverszüneti vonal (1918. X. 30)
Frontvonal 1918. VIII.
Frontvonal 1919. IV.
Gyenyikin előnyomulásának határa 1919. X.
A keleti front 1919 nyarán
A Vörös Hadsereg hadműveletei:
1918-ban
1919-ben
1920-ban
A fehérek és az intervenciósok hadműveletei:
1918-ban
1919-ben
1920-ban

AZ OSZTRÁK-MAGYAR MONARCHIA FELBOMLÁSA

1 : 8 500 000

MAGYARORSZÁG (1921-1938)

1:2 800 000

KÍNA
A XX. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN
1 : 30 000 000
0
1000 km
a
SZOVJETUNIÓ
MONGÓLIA
(1921-től független, 1924-től népköztársaság)
TUVA
(1921-től független, 1945-től SZU-hoz)
Irkutszk
Csita
Habarovszk
Ulánbátor
Csojbalszan
Kuldzsa
Urumcsi
Kasgar
Khotan
Lop-nór
Kuku-nór
Peking
Tientsin
Port Arthur
Dairen
Mukden
Csangcsun
Harbin
Vlagyivosztok
Phenjan
Szöul
Vonszan
Tokió
Hiroshima
Nagasaki
Nanking
Sanghaj
Hangcsou
Hankou
Vuhan
Csungking
Csangsa
Csengtu
Lancsou
Ninghsza
Hszining
Jenan
Tajjüan
Csinan
Csingtao
Kajfeng
Loning
Nancsang
Fucsou
Kanton
Hongkong (Br.)
Macau (Port.)
Lhásza
Katmandu
Calcutta
Lashio
Mandalay
Hanoi
Kunming
Kujjang
Kujlin
Zsujcsin
Cunji
Csangsa
Sziám (Thaiföld)
Bengál-öböl
Tajvan (Formosa)
Ráktérítő
Japán-tenger
Sárga-tenger
Kelet-kínai-tenger
Csendes-óceán
Ryúkyú-szk.
Honshú
Shikoku
Kyúshú
1911, a polgári demokratikus forradalom győzelme
A Kuomintang hadsereg hadműveletei 1926–27
Tanácsterület 1927–36
Forradalmi felkelés 1927
A Központi Tanácsterület székhelye 1931–34
A kínai Vörös Hadsereg hosszú menetelése (1934. X.–1935. X.)
A japán hódítás határa 1945. VIII.
Szovjet hadműveletek (1945. V. 9–IX. 2.)
A 8. és a 4. hadsereg, valamint a partizánok által felszabadított terület 1943–45
1949. V. A Kínai Népköztársaság megalakulásának szakaszai
A Kuomintang (Csang Kaj-sek) uralma alatt
b
JAPÁN MODERNIZÁCIÓJA
(1868-1918)
1 : 15 000 000
0
400km
Tokió 1868-tól császári székhely, főváros
Kobe 1889-ig császári székhely, főváros
Kofu Az új közigazgatási egység (prefektúra) székhelye
Települések (1918)
1 000 000-nél több lakos
500 000–1 000 000
100 000–500 000
50 000–100 000
50 000-nél több lakos
Az első vasútvonal megnyitása Tokió és Yokohama között 1872-ben
Vasútvonal 1906-ban
1906 után épített vasútvonal
Iparvidék
K. Kurashiki
AZ OROSZ-JAPÁN HÁBORÚ
(1904-1905)
1 : 20 000 000
0
400km
c
Harbin
Mukden
Liaojang
Port Arthur
Szöul
Phenjan
Vonszan
Csinan
Csingtao
Puszan
Mokpho
Nagasaki
Vlagyivosztok
Orosz bir.
Mandzsúria
Peking
Sárga-tenger
Japán-tenger
Japán hadművelet
Orosz hadművelet
Ütközet japán győzelemmel
Vasút
Wakkanai
Hokkaidó
Asahikawa
Nemuro
Otaru
Sapporo
Muroran
Hakodate
Aomori
Akita
Morioka
Sakata
Yamagata
Sendai
Niigata
Fukushima
Taira
Nagano
Utsunomiya
Toyama
Kanazawa
Maebashi
Mito
Fukui
Urawa
Tokió (Edo)
Gifu
Kofu
Chiba
Matsue
Tottori
Kyóto
Nagoya
Yokohama
Shizuoka
Okayama
Hiroshima
Himeji
Otsu
Kobe
Nara
Osaka
Ise
Toyohashi
Yamaguchi
Shimonoseki
Kure
Moji
Fukuoka
Saga
Oita
Sasebo
Nagasaki
Kumamoto
Takamatsu
Tokushima
Wakayama
Matsuyama
Kochi
Miyazaki
Kagoshima
Naha
Shikoku
Kyúshú
Honshú
Csendes-óceán
Kína
Korea
A 10 főnél nagyobb üzemek számának százalékos növekedése 1887–1907 között
30% és nagyobb
10–29%
10%-nál kisebb
A JAPÁN TERJESZKEDÉS
(1872-19181
1 : 60 000 000
0
1000km
d
Harbin
Vlagyivosztok
Port Arthur
Shimonoseki
Tokió
Amoj
Formosa (Tajvan)
Ráktérítő
Kelet-kínai-t.
Ryúkyú-szk.
Ohotszki-t.
Kuril-szk.
Kamcsatka-fsz.
Szahalin
Hokkaidó
Honshú
Shikoku
Kyúshú
Japán 1872 előtt
Japán területszerzés:
1872-ben
1875-ben
1895-ben
1905-ben
1910-ben
Japán befolyási övezet

A II. VILÁGHÁBORÚ EURÓPÁBAN ÉS ÉSZAK-AFRIKÁBAN (1939. IX. 1-1942. XI. 18.)

1:22 000 000

0 250 500 750 1000 km

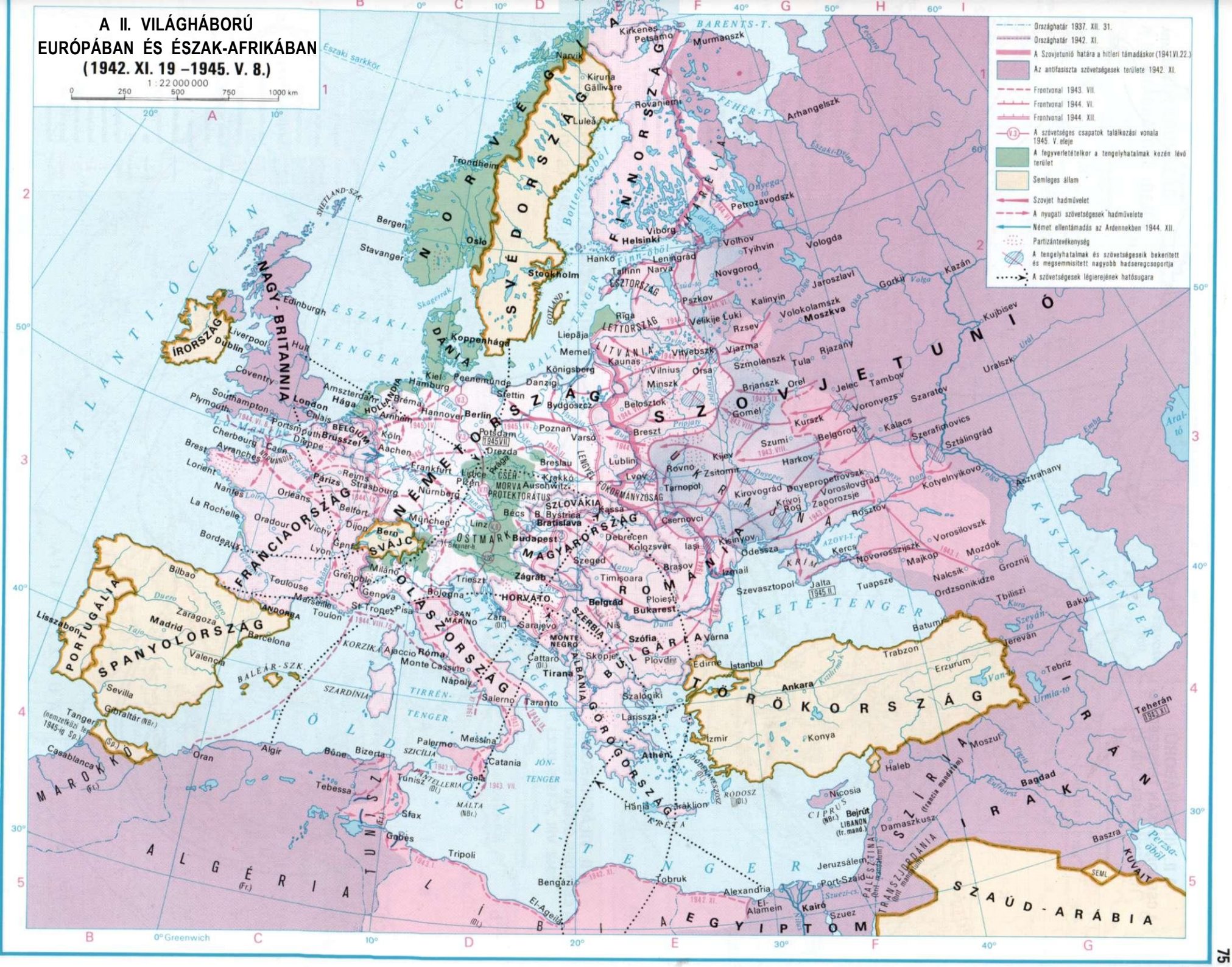
A II. VILÁGHÁBORÚ
EURÓPÁBAN ÉS ÉSZAK-AFRIKÁBAN
(1942. XI. 19 –1945. V. 8.)
1 : 22 000 000
0 250 500 750 1000 km
Országhatár 1937. XII. 31.
Országhatár 1942. XI.
A Szovjetunió határa a hitleri támadáskor (1941.VI.22.)
Az antifasiszta szövetségesek területe 1942. XI.
Frontvonal 1943. VII.
Frontvonal 1944. VI.
Frontvonal 1944. XII.
A szövetséges csapatok találkozási vonala 1945. V. eleje
A fegyverletételkor a tengelyhatalmak kezén lévő terület
Semleges állam
Szovjet hadművelet
A nyugati szövetségesek hadművelete
Német ellentámadás az Ardennekben 1944. XII.
Partizántevékenység
A tengelyhatalmak és szövetségeseik bekerített és megsemmisített nagyobb hadseregcsoportja
A szövetségesek légierejének hatósugara
ATLANTI-ÓCEÁN
ÉSZAKI-TENGER
NORVÉG-TENGER
BALTI-TENGER
FEKETE-TENGER
KASZPI-TENGER
VÖRÖS-TENGER
PERZSA-ÖBÖL
NAGY-BRITANNIA
ÍRORSZÁG
NORVÉGIA
SVÉDORSZÁG
FINNORSZÁG
DÁNIA
SZOVJETUNIÓ
LETTORSZÁG
LITVÁNIA
ESZTORSZÁG
NÉMETORSZÁG
LENGYELORSZÁG
CSEH-MORVA PROTEKTORÁTUS
SZLOVÁKIA
HOLLANDIA
BELGIUM
FRANCIAORSZÁG
SVÁJC
OSZTMÁR
MAGYARORSZÁG
ROMÁNIA
BULGÁRIA
JUGOSZLÁVIA
HORVÁTORSZÁG
SZERBIA
MONTENEGRO
ALBÁNIA
GÖRÖGORSZÁG
OLASZORSZÁG
SAN MARINO
ANDORRA
PORTUGÁLIA
SPANYOLORSZÁG
TÖRÖKORSZÁG
SZÍRIA
LIBANON
PALESZTINA
TRANSZJORDÁNIA
IRAK
IRÁN
SZAÚD-ARÁBIA
KUVAIT
EGYIPTOM
LÍBIA
ALGÉRIA
TUNISZ
MAROKKÓ
SZICÍLIA
SZARDÍNIA
KORZIKA
MÁLTA
CIPRUS
RODOSZ
KRÉTA
Narvik
Kirkenes
Petsamo
Murmansk
Arhangelszk
Kiruna
Gällivare
Luleå
Rovaniemi
Trondheim
Bergen
Oslo
Stavanger
Stockholm
Helsinki
Viborg
Petrozavodszk
Volhov
Tyihvin
Vologda
Hanko
Leningrad
Tallinn
Narva
Novgorod
Pszkov
Kalinyin
Jaroszlavl
Gorkij
Kazán
Riga
Velikije Luki
Volokolamszk
Moszkva
Liepaja
Memel
Kaunas
Vityebszk
Rzsev
Viazma
Szmolenszk
Tula
Rjazany
Kujbisev
Uralszk
Koppenhága
Königsberg
Vilnius
Minszk
Orsa
Brjanszk
Orel
Jelec
Tambov
Edinburgh
Liverpool
Hull
Dublin
Coventry
London
Amszterdam
Hága
Kiel
Hamburg
Peenemünde
Danzig
Stettin
Bydgoszcz
Belosztok
Gomel
Kurszk
Voronyezs
Szaratov
Southampton
Plymouth
Portsmouth
Calais
Brüsszel
Köln
Aachen
Hannover
Berlin
Potsdam
Poznan
Varsó
Breszt
Szumi
Belgorod
Kalacs
Szerafimovics
Cherbourg
Caen
Dieppe
Brest
Ayranches
Lorient
Nantes
Orleans
Reims
Strasbourg
Frankfurt
Lille
Pilzen
Nürnberg
Breslau
Lublin
Kijev
Harkov
Sztálingrád
Rovno
Zsitomir
Lvov
Tarnopol
Kirovograd
Dnyepropetrovszk
Vorosilovgrád
Zaporozsje
Kotyelnyikovo
Asztrahany
Párizs
Auschwitz
Krakkó
Kassa
Besztercebánya
Pozsony
Csernovci
Kisinyov
Rosztov
La Rochelle
Bordeaux
Lyon
Genf
Bern
Vichy
Dijon
Belfort
Oradour
München
Linz
Budapest
Debrecen
Kolozsvár
Iasi
Brasov
Odessza
Kercs
Novorosszijszk
Majkop
Mozdok
Groznij
Vorosilovszk
Nalcsik
Ordzsonikidze
Tbiliszi
Baku
Milánó
Genova
Grenoble
Toulouse
Marseille
Toulon
Trieszt
Zágráb
Szeged
Timisoara
Belgrád
Ploiesti
Bukarest
Szevasztopol
Jalta
Tuapsze
Bilbao
Zaragoza
Madrid
Barcelona
Valencia
Sevilla
Lisszabon
Gibraltár (NBr.)
Tanger
Casablanca
Oran
Algír
Bône
Bizerta
Tunisz
Tebessa
Sfax
Gabes
Tripoli
Bengázi
Tobruk
Alexandria
El-Alamein
Kairó
Szuez
Port-Szaid
Jeruzsálem
Bejrút
Damaszkusz
Haleb
Moszul
Bagdad
Baszra
Nicosia
Izmir
Konya
Ankara
Istanbul
Edirne
Trabzon
Erzurum
Tebriz
Urmia-tó
Teherán
Jereván
Szalonikí
Athén
Larissza
Szófia
Varna
Plovdiv
Nis
Szarajevo
Zara
Cattaro
Tirana
Skopje
Salerno
Taranto
Nápoly
Monte Cassino
Róma
Ajaccio
Palermo
Messina
Catania
Gela
Málta
Hánia
Iraklion
Rodosz
Aral-tó
Kaszpi-tenger
Fekete-tenger
Vörös-tenger
Perzsa-öböl
Szuezi-csatorna
Jalta (1945 II.)
Potsdam (1945 VII.)
Teherán (1943 XI.)
Tangier (nemzetközi terület 1945-ig Sp.)
0° Greenwich

A II. VILÁGHÁBORÚ
A CSENDES-ÓCEÁN TÉRSÉGÉBEN
(1941. XII. 7–1942. VIII. 6.)
1:75 000 000
0
2000km
a
SZOVJET-UNIÓ
MONGÓLIA
KÍNA
JAPÁN
KANADA
AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK
AUSZTRÁLIA
HOLLAND INDIA
INDIA
NÉPAL
BERING-TENGER
OHOTSZKI-TENGER
JAPÁN-TENGER
KORALL-TENGER
CSENDES-ÓCEÁN
INDIAI-ÓCEÁN
Bengál-öböl
Seward
Dutch Harbor
Seattle
San Francisco
Los Angeles
Honolulu
Pearl Harbor
Tokió
Nagasaki
Habarovszk
Vlagyivosztok
Hszinking
Mukden
Peking
Tiencsin
Port Arthur
Nanking
Csungking
Sanghai
Kunming
Kanton
Macau
Hanoi
Rangoon
Bangkok
Saigon
Manila
Singapore
Palembang
Balikpapan
Tarakan
Makasar
Kendari
Batavia (Jakarta)
Surabaya
Darwin
Townsville
Brisbane
Port Moresby
Rabaul
Lae
Nouméa
Egyenlítő
Baktérítő
India
Ráktérítő
Országhatár (1941. XII. 7.)
Japán (1941. XII. 7.)
Japán által megszállt terület (1941. XII. 7.)
Japán által megszállt terület (1942. VIII. 6.)
A szövetségesek (1941. XII. 8.)
Japán:
Hadművelet 1941. XII.
Hadművelet 1942
Tengeri ütközet japán győzelemmel
Légitámadás
A szövetségesek:
Utánpótlás-szállító vonal
Amerikai hadművelet 1942
Tengeri ütközet amerikai győzelemmel
Amerikai légitámadás

A II. VILÁGHÁBORÚ
A CSENDES-ÓCEÁN TÉRSÉGÉBEN
(1942. VIII. 7–1945. IX.2.)
1:75 000 000
0
2000km
b
SZOVJET-UNIÓ
MONGÓLIA
KÍNA
JAPÁN
KANADA
AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK
AUSZTRÁLIA
HOLLAND INDIA
INDIA
NÉPAL
BERING-TENGER
OHOTSZKI-TENGER
JAPÁN-TENGER
KORALL-TENGER
CSENDES-ÓCEÁN
INDIAI-ÓCEÁN
Bengál-öböl
Seward
Dutch Harbor
Seattle
San Francisco
Los Angeles
Honolulu
Tokió
Nagoya
Osaka
Hiroshima
Nagasaki
Habarovszk
Vlagyivosztok
Harbin
Mukden
Peking
Tiencsin
Port Arthur
Nanking
Csungking
Sanghai
Kunming
Kanton
Macau
Hanoi
Rangoon
Bangkok
Saigon
Manila
Singapore
Palembang
Balikpapan
Tarakan
Makasar
Kotabaru
Batavia (Jakarta)
Surabaya
Darwin
Townsville
Brisbane
Port Moresby
Rabaul
Nouméa
Egyenlítő
Baktérítő
India
Ráktérítő
Országhatár (1942. VIII. 7.)
Japán (1942. VIII. 7.)
Japán szövetségese (1942. VIII. 7.)
Japán által megszállt terület (1942. VIII. 7.)
A japán hódítás kiterjedése Kínában (1943. I.)
A szövetségesek (1942. VIII. 7.)
Frontvonal 1945. VIII. közepén
Japán támaszpont
A szövetségesek:
Utánpótlás-szállító útvonal
Amerikai, angol és ausztrál hadművelet:
1942
1943
1944
1945
Tengeri ütközet amerikai győzelemmel
Amerikai támaszpont
Amerikai légitámadás
Amerikai atombomba-támadás
Szovjet és kínai hadművelet 1945
Partizántevékenység

MAGYARORSZÁG
A II. VILÁGHÁBORÚ IDEJÉN
1 : 3 800 000
0 50 100 150 km
a
20° Greenwichtől K-re
Számmal jelölt egyesített vármegyék:
1 Győr, Moson és Pozsony
2 Komárom és Esztergom
3 Nógrád és Hont
4 Borsod, Gömör, és Kishont
5 Szabolcs és Ung
6 Szatmár, Bereg és Ugocsa
7 Csanád, Arad és Torontál
Országhatár 1937. XII. 1.
Országhatár (1941. IV.)
Megyehatár
Baja Törvényhatósági jogú város
Karcag Megyei város
Izsák Község
Szikszó Vármegyeszékhely
Települések (1941)
500 000-nél több lakos
100 000–500 000
50 000–100 000
25 000– 50 000
10 000– 25 000
10 000-nél kevesebb lakos
Az első bécsi döntéssel Magyarországhoz csatolt terület (1938. XI. 2.)
Csehszlovákia német megszállásakor Magyarország birtokába vett terület (1939. III.)
A második bécsi döntéssel Magyarországhoz csatolt terület (1940. VIII. 30.)
Jugoszlávia német megszállásakor Magyarország birtokába vett terület (1941. IV.)

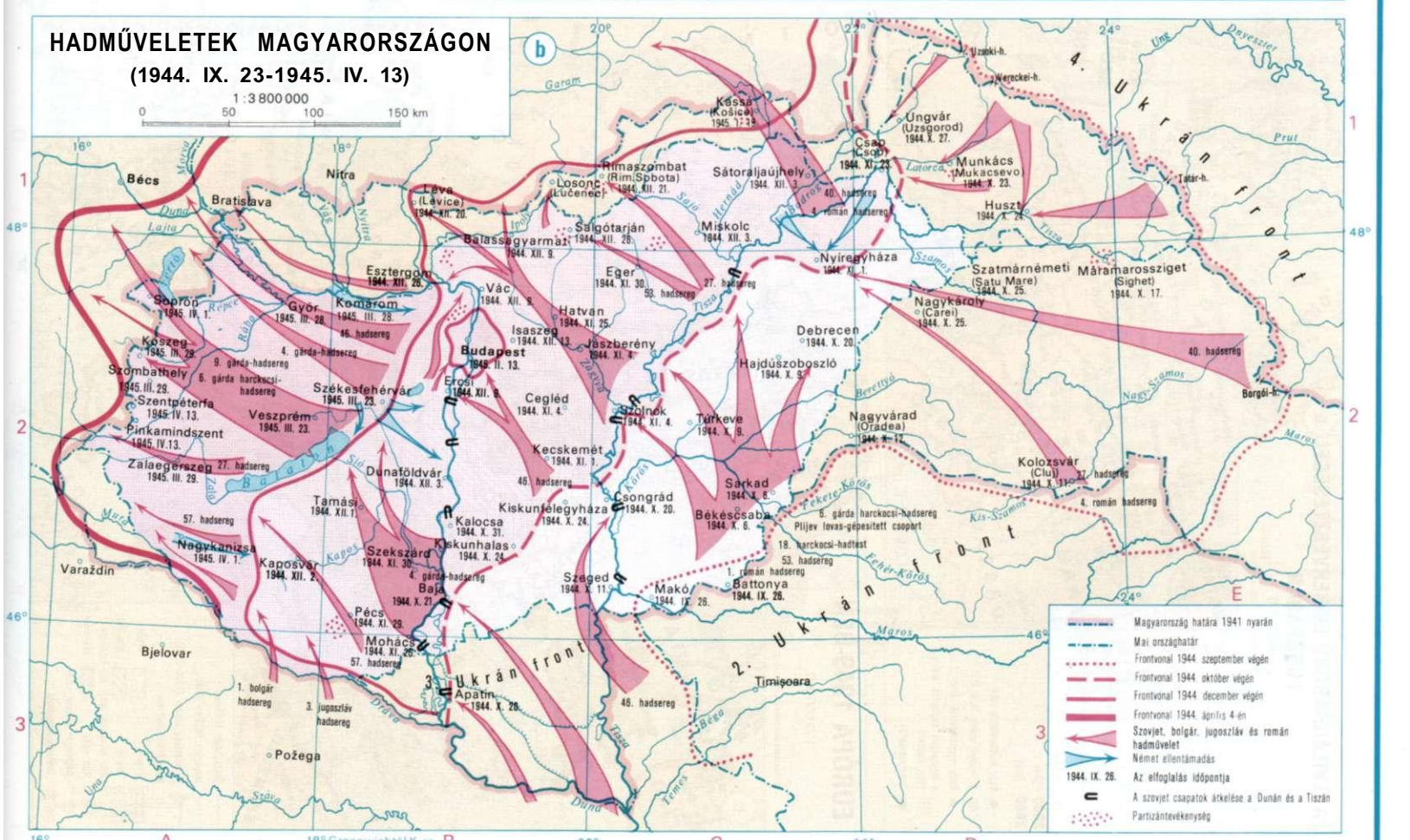
HADMŰVELETEK MAGYARORSZÁGON
(1944. IX. 23-1945. IV. 13)
1 : 3 800 000
0 50 100 150 km
b
18° Greenwichtől K-re
4. Ukrán front
2. Ukrán front
3. Ukrán front
Magyarország határa 1941 nyarán
Mai országhatár
Frontvonal 1944. szeptember végén
Frontvonal 1944. október végén
Frontvonal 1944. december végén
Frontvonal 1944. április 4-én
Szovjet, bolgár, jugoszláv és román hadművelet
Német ellentámadás
1944. IX. 26. Az elfoglalás időpontja
A szovjet csapatok átkelése a Dunán és a Tiszán
Partizántevékenység

A II.VILÁGHÁBORÚ EMBERVESZTESÉGEI EURÓPÁBAN
1:24 000 000
0 600 km
Országhatár 1937-ben
A Német Birodalom határa 1942-ben
Az áldozatok aránya az 1937-es lakosság %-ában
10%-nál több
5–10
1–5
0,5–1
0,5%-nál kevesebb
Az áldozatok száma (ezer fő)
320 Katona
3000 Civil
2600 Zsidó
Nagy koncentrációs tábor
(100) A foglyok száma (ezer fő)
Nagy megsemmisítő tábor
(70) A táborokban meghaltak száma (ezer áldozat)
Tömegmészárlás
a
10° Gr.-tól keletre
NAGY-BRITANNIA
DÁNIA
SVÉDO.
LETTORSZÁG
LITVÁNIA
Kaunas
Katin
HOLL.
BELG.
NÉMETORSZÁG
LENGYELORSZÁG
Varsó
Stotthof
Treblinka
Kulmhof
Sobibor
Majdanek
Auschwitz
Belzec
Theresienstadt
Lidice
Flossenburg
Dachau
Mauthausen
Buchenwald
Gross-Rosen
Sachsen-hausen
Bergen-Belsen
Natzweiler-Struthof
CSEHSZLOVÁKIA
FRANCIA-ORSZÁG
AUSZTRIA
MAGYARO.
SVÁJC
OLASZO.
JUGOSZLÁVIA
ROMÁNIA
BULGÁRIA
SZOVJET-UNIÓ
Oradour
FÖLDKÖZI-T.
ADRIAI-T.
FEKETE-T.
BALTI-TENGER

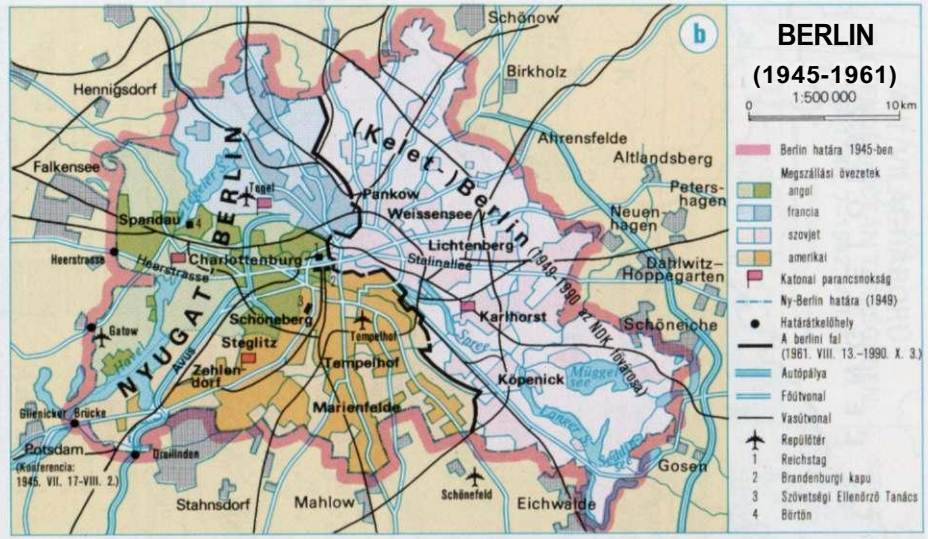
BERLIN
(1945-1961)
1:500 000
0 10 km
b
Schönow
Birkholz
Hennigsdorf
Falkensee
Ahrensfelde
Altlandsberg
Peters-hagen
Neuen-hagen
Panków
Weissensee
Lichtenberg
Dahlwitz-Hoppegarten
Spandau
Heerstrasse
Charlottenburg
Stalinallee
(Kelet-)Berlin
NYUGAT-BERLIN
Tegel
Tempelhof
Schöneberg
Steglitz
Zehlen-dorf
Karlhorst
Schöneiche
Köpenick
Marienfelde
Glienicker Brücke
Potsdam
Drewitz
Stahnsdorf
Mahlow
Schönefeld
Eichwalde
Gosen
Berlin határa 1945-ben
Megszállási övezetek
angol
francia
szovjet
amerikai
Katonai parancsnokság
Ny-Berlin határa (1949)
Határátkelőhely
A berlini fal (1961. VIII. 13.–1990. X. 3.)
Autópálya
Főútvonal
Vasútvonal
Repülőtér
1 Reichstag
2 Brandenburgi kapu
3 Szövetségi Ellenőrző Tanács
4 Börtön

EURÓPA 1949-BEN
1:22 000 000
0 500 km
c
10° Gr.-tól keletre
NAGY-BRITANNIA
Edinburgh
Dublin
ÍRO.
Manchester
Birmingham
London
Southampton
Amszterdam
Hága
HOLLANDIA
Hamburg
Brémen
Berlin
Potsdam
NÉMET DEM. KÖZT.
NÉMET SZÖV. KÖZT.
Köln
Bonn
Brüsszel
BELGIUM
Le Havre
Párizs
Brest
Luxemburg
Strasbourg
Nürnberg
Stuttgart
München
FRANCIA-ORSZÁG
Nantes
Bordeaux
Lyon
Genf
SVÁJC
AUSZTRIA
Milánó
Velence
Genova
Toulouse
Marseille
Zaragoza
SPANYOLO.
ANDORRA
Barcelona
Trieszt
Zagreb
Bécs
Bratislava
Budapest
MAGYARO.
Pécs
Cluj
Timişoara
ROMÁNIA
Bukarest
JUGOSZLÁVIA
Belgrád
Zadar
Niš
Kotor
Szófia
BULGÁRIA
Várna
Edirne
Isztambul
TÖRÖKO.
Tirana
ALBANIA
Nápoly
Taranto
Theszaloniki
Larissza
GÖRÖGO.
Athén
Izmir
Messina
Palermo
Tunisz
SZICÍLIA
KORZIKA (Fr.)
SZARDÍNIA
TIRRÉN-TENGER
JÓN-TENGER
FÖLDKÖZI-TENGER
ADRIAI-TENGER
FEKETE-TENGER
Róma
SAN MARINO
Firenze
Milano
Genova
Velence
Trieszt
Zagreb
Pécs
Timişoara
Cluj
Bukarest
Belgrád
Niš
Kotor
Szófia
Várna
Edirne
Isztambul
Tirana
Nápoly
Taranto
Theszaloniki
Larissza
Athén
Izmir
Messina
Palermo
Tunisz
Országhatár 1949-ben
Megszűnt 1939-es határ
Németország határa (1945–1949)
Megszállási övezetek:
angol
francia
szovjet
amerikai
Külön ellenőrzés alatt álló területek
Ruhr-vidék
Saar-vidék
Különleges státusú város
1946 Kommunista hatalomátvétel
NORVÉGIA
Bergen
Oslo
SVÉDORSZÁG
Göteborg
Stockholm
FINNO.
Turku
Helsinki
Hanko
Porkkala
Leningrád
Tallinn
Pszkov
Riga
LETTORSZÁG
LITVÁNIA
Kalinyingrád
Vilnius
Minszk
Gomel
Gdańsk
Poznań
Varsó
Drezda
Wrocław (Breslau)
Prága
Krakkó
Katowice
Lvov
Kijev
Tarnopol
Csernovci
MOLDÁV SZSZK
Kisinyov
Odessza
Iaşi
Kolozsvár
Debrecen
Szeged
Pécs
Eszék
Szarajevó
Split
Dubrovnik
Durazzo
Korfu
Athén
Patras
Kréta
Rodosz
Ciprus
Beirut
Damaszkusz
Haifa
Jeruzsálem
Amman
Port Said
Alexandria
Kairó
Szuez
Asszuán
Luxor
Vörös-tenger
Líbia
Egyiptom
Szaud-Arábia
Jordánia
Szíria
Libanon
Izrael
Irak
Irán
Kuvait
Bahrein
Katar
Abu Dzabi
Omán
Jemen
Aden
Szudán
Etiópia
Eritrea
Dzsibuti
Szomália
Kenya
Uganda
Tanganyika
Ruanda-Urundi
Belga Kongó
Rhodesia
Angola
Dél-Afrikai Unió
Mozambik
Madagaszkár
Mauritius
Réunion
Seychelle-szigetek
Comore-szigetek
Mayotte
Portugál Guinea
Francia Guinea
Sierra Leone
Liberia
Elefántcsontpart
Ghána
Togo
Dahomey
Nigéria
Kamerun
Gabon
Kongói Köztársaság
Ubangi-Shari
Csád
Niger
Mali
Szenegál
Mauritánia
Nyugat-Szahara
Marokkó
Algéria
Tunézia
Spanyol Guinea
Fernando Póo
Rio Muni
Portugál Timor
Ausztrália
Új-Zéland
Fidzsi-szigetek
Tonga
Szamoa
Nauru
Gilbert-szigetek
Ellice-szigetek
Salamon-szigetek
Bismarck-szigetek
Új-Guinea
Pápua
Karolina-szigetek
Marshall-szigetek
Mariana-szigetek
Guam
Wake
Midway
Hawaii
Kanada
Alaszka
Grönland
Izland
Jan Mayen
Spitzbergák
Franz Josef Föld
Novaja Zemlja
Vaigacs
Kolguj
Dikson
Jenyiszejszk
Igarka
Turuhanszk
Jakutszk
Verhojanszk
Ojmjakon
Magadan
Petropavlovszk
Kamcsatka
Szahalin
Kurilok
Vlagyivosztok
Nahodka
Port Arthur
Dairen
Harbin
Csangcsun
Mukden
Fusun
Antung
Kirin
Csangcsia-kou
Kalgan
Peking
Tientsin
Tsinan
Nanking
Sanghai
Hangcsou
Nanchang
Fuzhou
Amoy
Swatow
Kanton
Hongkong
Macao
Kuangcsou
Nanning
Haiphong
Hanoi
Laos
Thaiföld
Burma
Bangkok
Rangoon
Mandalay
Kalkutta
Bengál
Assam
Nepál
Bhután
Sikkim
Tibet
Lhasza
Kasmír
Pakisztán
Afganisztán
Kabul
Kandahar
Herat
Mazar-i-Sharif
Peshawar
Karachi
Lahore
Delhi
Bombay
Indore
Madras
Pondicherry
Goa
Ceylon
Colombo
Maldív-szigetek
Andaman-szigetek
Nicobar-szigetek
Indonézia
Sumatra
Java
Borneo
Celebesz
Timor
Bali
Lombok
Flores
Sumba
Halmahera
Ceram
Aru-szigetek
Arafura-tenger
Timori-tenger
Banda-tenger
Celebesz-tenger
Jáva-tenger
Karimata-szoros
Malakka-szoros
Malakka
Singapore
Brunei
Sarawak
Észak-Borneo
Fülöp-szigetek
Manila
Luzon
Mindanao
Leyte
Palau-szigetek
Caroline-szigetek
Truk
Ponape
Kwajalein
Eniwetok
Bikini
Johnston-sziget
Palmyra
Fanning
Christmas
Howland
Baker
Jarvis
Phoenix-szigetek
Tokelau-szigetek
Ellice-szigetek
Gilbert-szigetek
Tuvalu
Wallis
Futuna
Samoa
Tonga
Fidzsi-szigetek
Rotuma
Kermadec-szigetek
Új-Zéland
Chatham-szigetek
Auckland
Wellington
Christchurch
Dunedin
Stewart-sziget
Campbell-sziget
Macquarie-sziget
Ausztrália
Tasmania
Hobart
Melbourne
Sydney
Canberra
Adelaide
Perth
Darwin
Alice Springs
Brisbane
Townsville
Cairns
Carpentaria-öböl
Nagy-Korallzátony
Torres-szoros
Arnhem-föld
Nagy-Homokos-sivatag
Nagy-Sivatagi-sivatag
Gibson-sivatag
Nagy-Victoria-sivatag
Nullarbor-síkság
Nagy-Ausztrál-öböl
Spencer-öböl
Gulf St. Vincent
Kangaroo-sziget
Bass-szoros
Port Moresby
Rabaul
Bougainville
Salamon-szigetek
Guadalcanal
Tulagi
Santa Cruz-szigetek
Espiritu Santo
Új-Hebridák
Port Vila
Új-Kaledónia
Nouméa
Loyalty-szigetek
Lord Howe-sziget
Norfolk-sziget
Kermadec-szigetek
Raoul-sziget
Pitcairn-sziget
Henderson-sziget
Ducie-sziget
Oeno-sziget
Gambier-szigetek
Tubuai-szigetek
Rapa-sziget
Mangareva-szigetek
Tuamotu-szigetek
Society-szigetek
Papeete
Tahiti
Moorea
Bora Bora
Huahine
Raiatea
Tahaa
Maupiti
Manihiki
Rakahanga
Penrhyn
Suwarrow
Niue
Cook-szigetek
Rarotonga
Aitutaki
Manuae
Mitiaro
Atiu
Mauke
Takutea
Palmerston
Nassau
Suwarrow
Bora Bora
Tahaa
Raiatea
Huahine
Moorea
Tahiti
Papeete
Maupiti
Manihiki
Rakahanga
Penrhyn
Niue
Rarotonga
Aitutaki
Manuae
Mitiaro
Atiu
Mauke
Takutea
Palmerston
Nassau

NÉPMOZGÁSOK EURÓPÁBAN
(1939-1952)
1:17 000 000
0 500 km
d
Országhatár 1949-ben
Országhatár 1939–1944 között
FELVIDÉK Országok és országrészek 1939–1944 között
A térkép a német koncentrációs táborokba hurcoltak adatait nem tartalmazza
Áttelepülők és elüldözöttek illetve elhurcoltak (ezer fő)
1939–1944
1945–1952
1 000 000 főnél több
100 000–1 000 000
100 000-nél kevesebb
10° Gr.-tól keletre
ÉSZTO.
LETTORSZÁG
LITVÁNIA
Németek
Litvánok
Lettek
Észtek
Oroszok
Oroszok, ukránok
Oroszok, fehéroroszok
Lengyelek
Magyarok
Románok
Szlovákok
Ukránok
Szerbek
Horvátok
Olaszok
Bolgárok
Albánok
Montenegróiak
Görögök
Törökök
Szovjetunió
Szibériába
NÉMETORSZÁG
NSZK
LENGYELO.
CSEHSZLOVÁKIA
UKRAJNA
HOLLANDIA
BELGIUM
FRANCIAORSZÁG
SVÁJC
AUSZTRIA
MAGYARO.
É-ERDÉLY
ROMÁNIA
JUGOSZLÁVIA
SZERBIA
BULGÁRIA
OLASZO.
TÖRÖKO.
GÖRÖGO.
ALBÁNIA
MONT. MONTENEGRÓ
Cattaro (Dl.)
Zára (Dl.)
Szudéta-vidék
Szilézia
Karintia
Karpát-Ukrajna
Bácska
Bánát
Horvát-Szlavónia
Dobrudzsa
Besszarábia
Macedónia
Trákia
Finn-öböl
Balti-tenger
Fekete-tenger
Adriai-tenger

A GYARMATOK FÜGGETLENNÉ VÁLÁSA ÁZSIÁBAN ÉS AFRIKÁBAN

1 : 67 000 000

0 2000 km

AZ EGYESÜLT NEMZETEK SZERVEZETE (1945–1989)

PALESZTINA
(1920-1948)
1:5 000 000
0 50 km
Brit 1920–48
Francia 1920–41
mandátum-terület határa
Zsidó településterület 1947-ben
Palesztina felosztása az ENSZ határozata alapján 1947-ben:
Zsidó állam
Arab állam
Semleges zóna (Jeruzsálem)
LIBANON
SZÍRIA
Akko
Haifa
Tiberias-tó
Irbid
Jenin
Nábulsz
Tel-Aviv
Ez-Zerka
Jaffa
Ammán
Jeruzsálem
Betlehem
Gáza
Hebron
Beér-Seva
El-Arís
Holt-tenger
El-Audzsa
EGYIPTOM
SÍNAI-FSZ.
Maán
El-Kuntilla
Élat
Akaba
Kalaat-el-Mudavvara
PALESZTINA
NEGEV
TRANSZJORDÁNIA
34° Gr.-tól K-re

ZSIDÓ ÉS PALESZTIN NÉPMOZGÁS
(1948-1978)
1:5 000 000
0 100 km
Zsidó bevándorlók (1000 főben):
1920–47 430
1948–51 660
1952–60 330
1961–68 310
1969–78 250
Összesen kb. 2 millió fő
LIBANON
SZÍRIA
Haifa
Nábulsz
Tel Aviv-Jaffa
Ammán
Jeruzsálem
Hebron
Gáza
Beér-Seva
El-Audzsa
EGYIPTOM
SÍNAI-FSZ.
Élat
Akaba
Maán
ISZRAEL
JORDÁNIA
Holt-tenger
A jelekben szereplő népességadatok 1000 főben
Palesztin menekültek:
1948–49 (kb. 750 000 fő)
1967–68 (kb. 410 000 fő)
1973–74 (mincs adat)
Palesztin népesség 1978-ban
Zsidó népesség 1978-ban
Izrael által megszállt terület 1967-ben

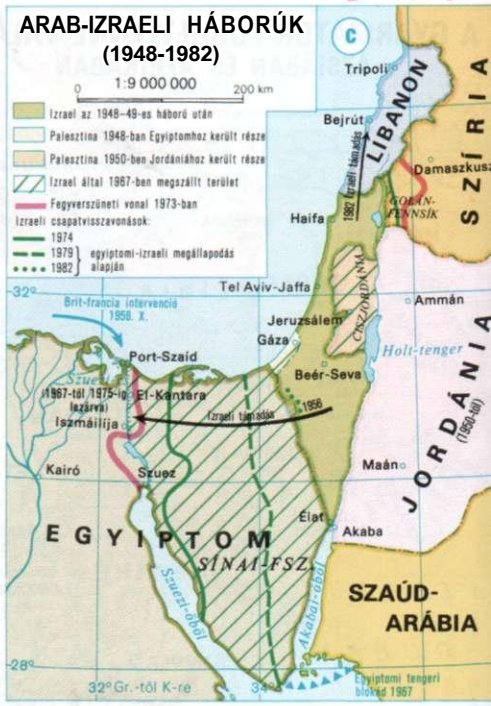
ARAB-IZRAELI HÁBORÚK
(1948-1982)
1:9 000 000
0 200 km
Izrael az 1948–49-es háború után
Palesztina 1948-ban Egyiptomhoz került része
Palesztina 1950-ben Jordániához került része
Izrael által 1967-ben megszállt terület
Fegyverszüneti vonal 1973-ban
Izraeli csapatvisszavonások:
1974
1979
1982
egyiptomi-izraeli megállapodás alapján
Tripoli
LIBANON
Bejrút
Damaszkusz
SZÍRIA
Haifa
Tel Aviv-Jaffa
Ammán
Jeruzsálem
Gáza
Port-Szaíd
Beér-Seva
El-Kantara
Ismáilija
Szuez
Kairó
Maán
Élat
Akaba
EGYIPTOM
SÍNAI-FSZ.
SZAÚD-ARÁBIA
JORDÁNIA
Holt-tenger
Szuezi-csatorna
Akabai-öböl
Egyiptomi tengeri blokád 1967

A KOREAI HÁBORÚ
(1950-1953)
1:12 500 000
0 200 km
SZOVJET-UNIÓ
Cshongdzsin
Hveszan
Rivon
Hungnam
KOREAI NÉPI DEM. KÖZT.
Phenjan
Vonszan
Panmindzson
Jangjang
Csunchon
Szöul
Incshon
Szamcshok
KOREAI KÖZT.
Cshungdzsu
Tegu
Puszan
Kvangdzsu
SÁRGA-T.
JAPÁN-T.
Demarkációs vonal é. sz. 38°
1945–53
A koreai néphadsereg hadműveletei 1950. VI–IX.
A dél-koreai és az ENSZ-csapatok hadműveletei 1950.IX–XI.
A koreai néphadsereg és a kínai önkéntesek hadműveletei 1950. XI–1951. I.
A dél-koreai és az ENSZ-csapatok hadműveletei 1951. I–VII.
126° Gr.-tól K-re

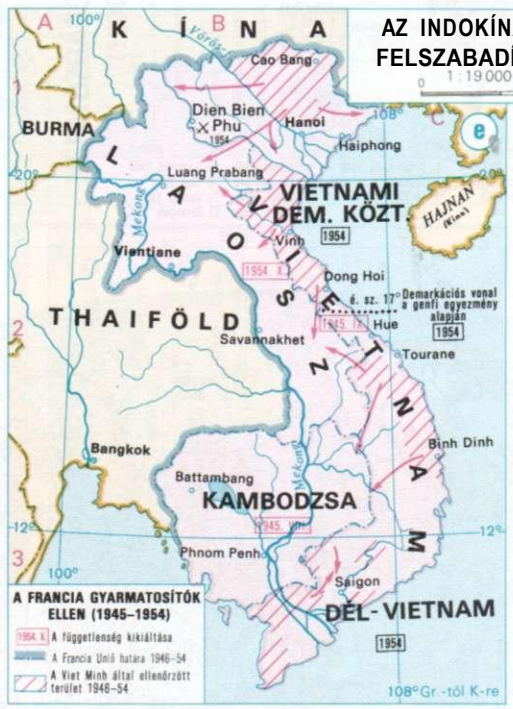
AZ INDOKÍNAI NÉPEK FELSZABADÍTÓ HARCAI
1:19 000 000
0 400 km
KÍNA
Cao Bang
Dien Bien Phu
Hanoi
Haiphong
BURMA
Luang Prabang
VIETNAMI DEM. KÖZT.
Vientiane
Vinh
Dong Hoi
Demarkációs vonal a genfi egyezmény alapján
THAIFÖLD
Savannakhet
Hue
Tourane
LAOSZI
Mekong
HAJNAN (Kína)
Bangkok
Battambang
KAMBODZSA
Binh Dinh
Phnom Penh
Saigon
DÉL-VIETNAM
A FRANCIA GYARMATOSÍTÓK ELLEN (1945–1954)
A függetlenség kikiáltása
A Francia Unió határa 1946–54
A Viet Minh által ellenőrzött terület 1948–54
108° Gr.-tól K-re

KÍNA
Dien Bien Phu
Hanoi
Haiphong
Sam Neua
Luang Prabang
VIETNAMI DEM. KÖZT.
Vinh
1954-től
Vientiane
Udon Thani
Dong Hoi
Demarkációs vonal
THAIFÖLD
Savannakhet
Hue
1954–75
Da Nang
Korat
Ubon
Chu Lai
Attopeu
Binh Dinh
Bangkok
Po Lay Cu
Nha Trang
Battambang
KAMBODZSA
Phnom Penh
Saigon
Vung Tau
DÉL-VIETNAM
AZ USA BEAVATKOZÁSA ELLEN (1954–1975)
A DNFF által ellenőrzött terület:
1961-ben
1970-ben
A laoszi, ill. a kambodzsai felkelők által ellenőrzött terület 1970-ben
Amerikai támaszpont
Amerikai légitámadás
108° Gr.-tól K-re

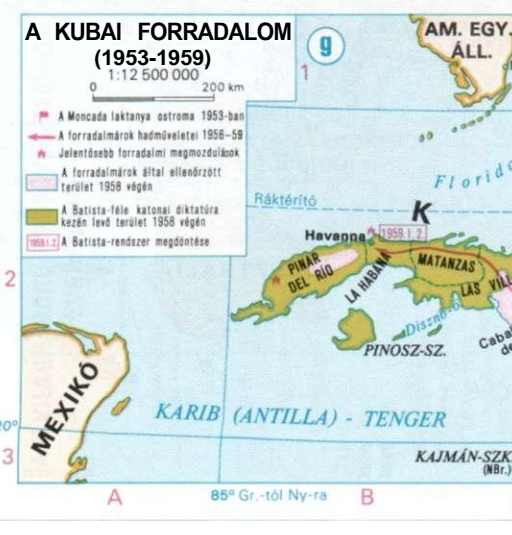
A KUBAI FORRADALOM
(1953-1959)
1:12 500 000
0 200 km
A Moncada laktanya ostroma 1953-ban
A forradalmárok hadműveletei 1956–59
Jelentősebb forradalmi megmozdulások
A forradalmárok által ellenőrzött terület 1958 végén
A Batista-féle katonai diktatúra kezén levő terület 1958 végén
A Batista-rendszer megdöntése
AM. EGY. ÁLL.
Miami
BAHAMA (NBr.)
ATLANTI-ÓCEÁN
Floridai-szoros
Ráktérítő
Havanna
PINAR DEL RÍO
LA HABANA
MATANZAS
LAS VILLAS
Santa Clara
Yaguajay
Cabaiguán
CAMAGÜEY
Nuevitas
ORIENTE
Bayamo
Santiago de Cuba
GUANTÁNAMO (Am. Egy. Áll.)
PINOSZ-SZ.
KUBA
MEXIKÓ
KARIB (ANTILLA)-TENGER
KAJMÁN-SZK. (NBr.)
HAITI
85° Gr.-tól Ny-ra

A guatemalai forradalom 1944–54
Sandinista felkelés Nicaraguában 1979-ben
A kontrák tevékenysége
Gerillamozgalom
MEXIKÓ
Belmopan
BELIZE (1981-ig NBr.)
GUATEMALA
HONDURAS
Guatemala
Tegucigalpa
KARIB (ANTILLA)-TENGER
San Salvador
SALVADOR
NICARAGUA
Managua
COSTA RICA
San José
PANAMA
Panama
Csatornavezet (1979-ig Am. Egy. Áll.)
KOLUMBIA
KÖZÉP-AMERIKA
(1950-1987)
1.25 000 000
0 400 km
80° Gr.-tól Ny-ra

Rövidítések

Afr.	Afrika
ak.	akkád
áll.	állam
Am. Egy. Áll.	Amerikai Egyesült Államok
ASZSZK	autonóm szovjet szocialista köztársaság
AT	autonóm terület
Au.	Ausztrália
aut.	autonóm
bg.	barlang
bir.	birodalom
birt.	birtok
csat.	csatorna
Dél-afr.	Dél-afrika Köztársaság
din.	dinasztia
DNY	délnyugat
dom.	domínium
egy.	egyiptomi
ép.	épület, építmény
f.	folyó
fdr.	földrész
fhcg.	főhercegség
fjd.	fejedelemség
Fr.	Franciaország
fsz.	félsziget
für.	fürdő
gör.	görög
Gr.	Greenwich
gr.	grófság
gy.	gyarmat
heg.	hercegség
hg.	hegység
Holl.	Hollandia
Jap.	Japán
K	kelet
kir.	királyság
kiv. ter.	kiváltságos terület
kol.	kolostor
közig. egys.	közigazgatási egység
közt.	köztársaság
Kr. e.	Krisztus előtt
Kr. u.	Krisztus után
kult.	kultúra
l.	lásd
lat.	latin
lgy.	lengyel
litv.	litván
m.	megye
mand.	mandátum
mon.	monostor
NBr.	Nagy-Britannia
NDK	Német Demokratikus Köztársaság
N.D.K.	Népi Demokratikus Köztársaság
Ném.	Németország
ném.	német
nfjd.	nagyfejedelemség
nheg.	nagyhercegség
Norv.	Norvégia
NSZK	Német Szövetségi Köztársaság
NY	nyugat
ógör.	ógörög
ogr.	országrész
ol.	olasz
or.	orosz
o.	ország
ö.	öböl
pir.	piramis
Port.	Portugália
port.	portugál
prot.	protektorátus
pu.	pályaudvar
romv.	romváros
s.	san, sánta
seml.	semleges
Sp.	Spanyolország
st.	saint, sankt
ste	sainte
sz.	sziget
szk.	szigetek
szor.	szoros
szöv.	szövetségi
SZSZK	Szovjet Szocialista Köztársaság
SZSZSZK	Szovjet Szövetséges Szocialista Köztársaság
szt.	szent
szté.	szentély
t.	tenger
td.	tenger alatti domborzat
tart.	tartomány
ter.	terület
tör.	török
tört. táj	történelmi táj
tp.	templom
tszor.	tengerszoros
v.	vidék, táj
val.	vallás
Vei.	Velence
vr.	városrész
vu.	vulkán

BUDAPEST ÉS KÖRNYÉKÉNEK FEJLŐDÉSE

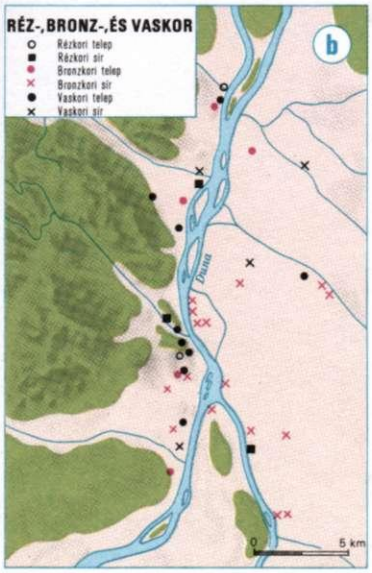

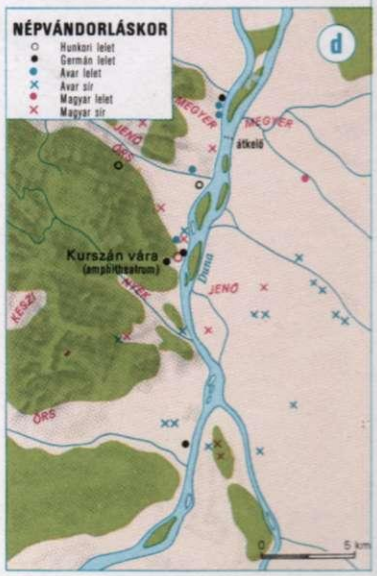

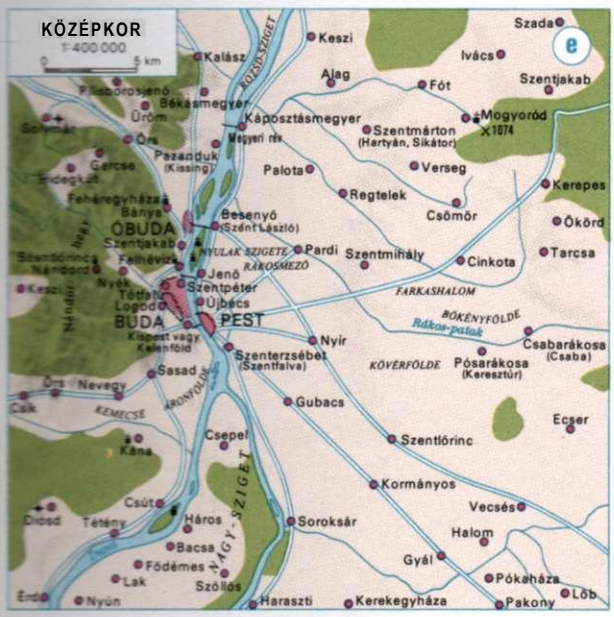

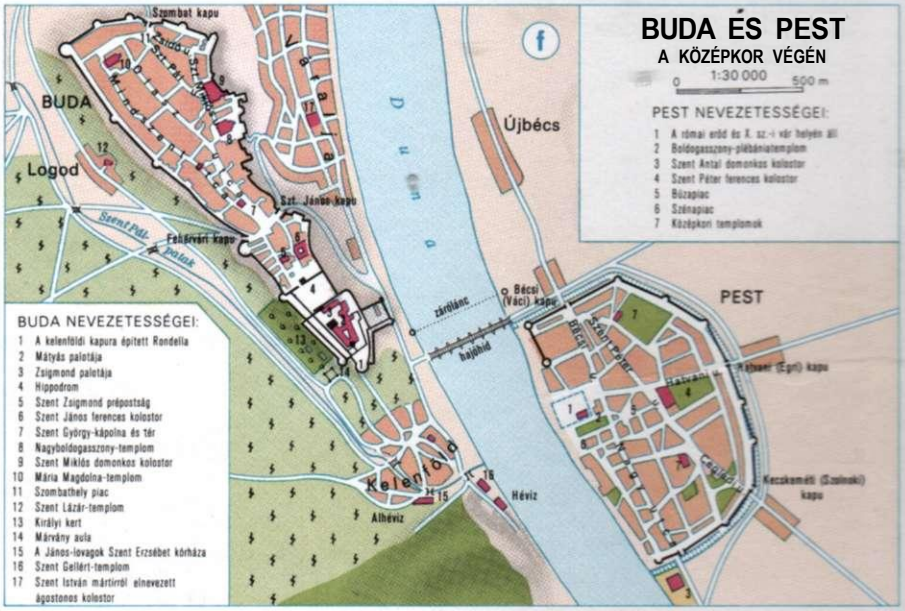

BUDA ÉS PEST
A KÖZÉPKOR VÉGÉN

1:30 000
0
500 m

PEST NEVEZETESSÉGEI:
1 A római erőd és X. sz.-i vár helyén áll.
2 Boldogasszony-plébániatemplom
3 Szent Antal domonkos kolostor
4 Szent Péter ferences kolostor
5 Búzapiac
6 Szénapiac
7 Középkori templomok

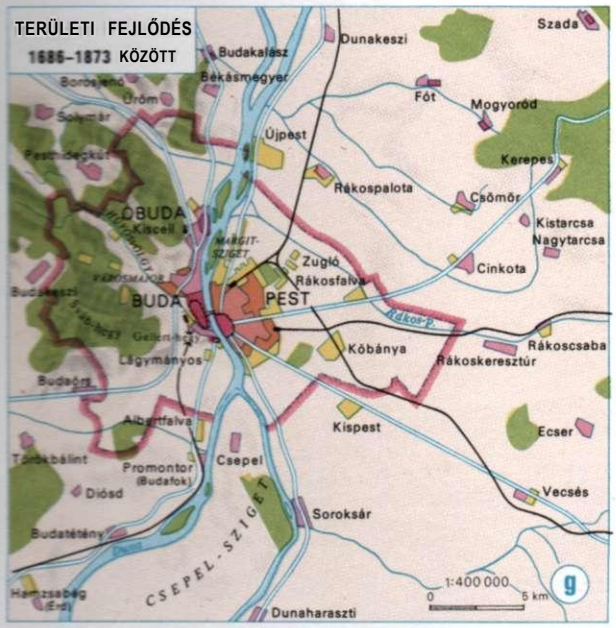

JELMAGYARÁZAT
az e, f, g, h térképhez

KÖZÉPKOR

- Helység
- Város
- Vár-, városfal
- Vár, várkastély
- Monostor
- Rév

1686–1873

- 1686–1690-ben
- 1770–1830-ban
- az 1838. évi árvíz idején
- az egyesítéskor 1873-ban
- Budapest határa 1873-tól

(beépített terület)

1873–1956

- 1873-ban
- 1873–1914-ben
- 1914–1956-ban
- Budapest határa 1873–1950-ig
- Budapest határa 1950-től

(beépített terület)

- Út
- Vasút
- Helyiérdekű és egyéb vasút
- Erdő
- Szőlő

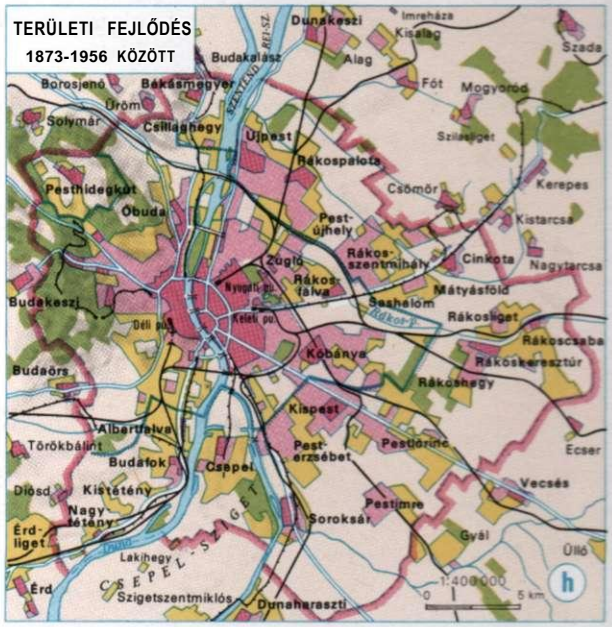

CARTOGRAPHIA

9 789633 525463

CR-000